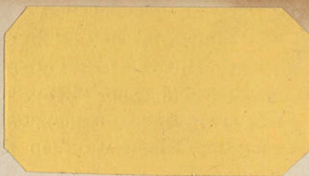




ETYDER

AF

JEREMIAS MUNTER.

Fornell

NORRKÖPING,
ÖSTLUND & BERLING,
1848.

TVENNE BREF.

I.

Från Onkel Polykarpus till Jeremias Munter.

Min käre Neveu!

Ditt senaste bref har djupt bedröfvat mig. Den stund, som jag länge med sorglig aning förutsett, är då kommen: — *du tänker gifva ut en bok!*

Redan då man första gången visade mig ett foster af din penna, du var då bara en tolf års gammal skolpilt, erfor jag en högst obehaglig känsla, och i stället för att instämma i dina föräldrars obetänksamma förnöjelse öfver de så tidigt yppade anlagen, gaf jag din kära pappa det rådet att med en dugtig karbas, drifva författarelusten samma väg, som alla andra odygder böra hänvisas. Pojken kan, tänkte jag, om han rätt ledes och behörigen upptucktas, med tiden blifva en gagnande, närande och nyttig medlem för vårt samhälle; och jag har alltid trott, att vårt samhälle bättre behöfver stilla, flitiga medborgare och sundt förnuft, än litteratörer och fantaster, liksom jag alltid satt mera värde på en "*nykter*" tänkare och ett praktiskt sinne än på en idealist, ja, till och med ett "*sprak-geni.*" — Din far var, Gudnå's, af en annan mening och brydde sig icke om att följa den regim, jag för dig ordinerat; stackars man, han skall nu störas i sin himmelska lycksalighet af medvetandet att hafva sparat karbasen och uppoffrat sin son.

I det längsta har jag bibehållit tron på din möjliga förbättring. Jag hyste först den glada förmodan, att skrifklådan, som i våra dagar blifvit en allmän barnsjukdom, skulle växa bort med åren . . . . . . Jo, fa'n ock! — Då jag såg dig uppträda som följetonist i åtskilliga tidningar, fick mitt hjerta en svår stöt; men *ännu* hoppades jag. Kanske, tänkte jag, skall han som *författare* inse, hvad han icke som *menniska* kunnat begripa. Kanske skall han taga sitt förnuft till fånga, då han väl en gång fått sina fantasier under pressen och med boktryckarsvärta ändtligen fått svalka sitt litterära mod..... Också nu bedrog jag mig. Ack, ingen erfarenhet, inga varningar, inga råd, inga böner hafva förmått inverka på dig, du har blindt rusat framåt, blifvit värre med hvart år och slutligen har det nu kommit så långt, att du tänker *gifva ut en bok.* — Nu är mitt sista hopp ute. Farväl, min kära Neveu, du är för alltid förlorad!

Det är mig alldeles omöjligt att begripa, huru en man af smak kan, nu för tiden, finna någon lockelse till att uppträda som litteratör. Förr i verlden var det en annan sak. Då egde denna bana ett visst skimmer, ty hon beträddes då endast af verkliga snillen och utmärkta talenter, men nu?... Nu finnes ju ingen allmän landsväg, som är mera trampad än vägen till parnassen. Skräddare-gesällerne skrifva sentensromaner på frimåndagarne, Bond-drängar gifva ut ”*samlade digter*” och det är nästan omöjligt att få en Hushållsmamsell som icke bättre gör hexameter än en ärlig stänk-välling.

Detta är ”*Det unga Sverige*,” af sådana sujetter består den hvimlande, oändliga ”*Queu*,” som formerat sig fram för publicitetens altare, der snillets dagsländor utföra sina marknadsstrider med buller och skrik, knuffar och, framför allt, ”*puffar*,” och der alla, bitna af samma galna hund, rusa lika blindt, att offra åt samma dårskap. Det är snällpressarne som utgöra vår tids alltuppslukande drakar, och för att mätta dem, går snart man ur huse — våra qvinnor äro gångna för länge sedan. *Litteraturen florerar*, säga herrar förläggare, men de, som se saken mera opartisk, påstå, att det i stället är *oförskämdheten, som tar öfverhanden.* Ja, hvar och en

tror sig nu vara kompetent att skrifva en bok och bristen på *mästare* har gifvit hela fältet åt *dilettanterna*. — Hvad är väl då egentligen en dilettant? — Jo, en dilettant är, för att tala figurligt — en gräshoppa, som vill låtsa vara en fågel. "*Så här går det till att flyga,*" säger hon, och utför med all ansträngning — ett hopp öfver en tufva. Fåfängt sträfvar det stackars kräket att hinna fåglens fria rymden, och om hon än af naturen fått goda ben, så skall hon dock i evighet sakna vingar. Men hvartill tjena då dessa Titaniska krumsprång? De äro alltid vådliga, ty den, som faller under sådan lek, faller alltid in i det löjliga, och för honom finnes ingen barmhertighet; hvad hade min son på galejan att göra? han kunde i stället hafva lärt sig att såga ved och bära vatten.

Du sjelf, min förvillade neveu, hvad har väl du för garantier att lita på, då nu också du, helt oförskräckt, klifver in på arenan? Hvaruti ligger din styrka, ditt stöd, om man får vara näsvis fråga?

Eger du tilläfventyrs en så rik fond af kunskaper, visdom och erfarenhet, att du anser det som din pligt att dela med dig af ditt öfverflöd till mensklighetens ledning och upplysning? — Eller, om så icke är fallet, hvilket jag är mycket böjd för att tro, inbillar du dig kanske i stället vara i besittning af snillets heliga eld?

Min vän, gör dig inga illussioner. Jag kan bestämdt försäkra dig, att snille är någonting alldeles fremmande för hela vår slägt. Våra anor känner ingen bättre än jag; men aldrig har jag förmärkt, att i vårt blod funnits en enda snilleblixt. Du kan således i detta afseende vara fullkomligt lugn. Låtom oss dock för ett ögonblick äfven antaga det orimliga såsom rimligt; låtom oss förutsätta, att du egde både kunskaper, snille och smak, med ett ord, egenskaper, som förmådde höja dig öfver dilettantismens gräshoppor och konstituera dig till *en verklig* författare. — Säg mig, har du väl rätt gjort dig reda för beskaffenheten af en sådan bana, med särskildt afseende på vårt kära fädernesland; vet du hvad det vill säga, att hos oss vara författare?

Jag skall förklara dig rena sanningen.

Af författare hafva vi här i Sverige, i korthet sagdt, tvenne slag: *Författare som svälta ihjel* och *Författare som icke svälta ihjel.*

Det första slaget består till en del af stora, ädla, blygsamma förtjenster, hvilka, likasom Sokrates, kommit till den höjd af vetande, att de ändtligen veta — *att de intet veta*, och som äro alltför storsinnade för att offra sig åt stundens mode; men för det mesta af känslofulla poeter, som lefva i oeldade vindskamrar, utan annat sällskap än armodet och lyran. När nu en sådan stackars lidande varelse ändtligen pustat ut sitt sista qväde, då komma konstens vänner, med buller och bång, vira en lagerkrans om de stelnade tinningarne och svära dyrt på, att hans namn skall stråla från parnassens topp i gyllene bokstäfver, fastän han här på jorden i lifstiden knappt hade sill och potatis.

Det andra slaget åter utgöres af sådana litteratörer, hvilka veta att anslå de toner, som för ögonblicket vinna mängdens bifall, som smickra sig in hos publiken; och som förstå att med några sprakande idéer förvrida hufvudet på en och annan dåre — som, noga taget, alls inget hufvud har. — Till belöning för så lysande förtjenster, ”*puffar*” nu den erkände talenten allt högre och högre på ärans pyramid, och slutligen hinner han kanske ända derhän, att han en vacker dag får se sitt porträtt upphängdt i något boklådefönster, midt emellan en giftblandare och en dansös.

Detta är hela herrligheten.

Det är nu för ett sådant mål, som du står färdig att offra både din tid och din frid. Ännu en gång, betänk dig väl. Att skrifva en följetonsartikel, det kan något gå an; sådant är en småsak, ett infall, som ingen fäster sig vid. Men att gifva ut en bok, det är det sämsta, du kan taga dig till. Hela verlden skall öfverhopa dig med sina anmärkningar. Obarmhertigt skall man bele dina svagheter, och har du händelsevis en god tanke, så skall den endast möta missförstånd. Den ena resensenten skall taga hufvudet och en annan hjertat ifrån dig. Det skall till slut af dig icke blifva annat qvar än *tråkigheten.* — En vacker slump, på min ära!

Lockar dig åter äran att öfverlefva ögonblicket, att vinna ett namn? — Ack, min vän, gå bort på en bokauktion. Se der, huru till och med de största snillens mästerverk — jag vill icke en gång tala om litteraturens infusionsdjur — värderas efter vigt. Eller gå in i närmaste snusbod och köp dig för sex styfver snus, helt säkert får du då ett *odödligt ode* på köpet. Tro mig, efterverlden har annat att göra än att hålla räkning på alla vår tids dårar.

Om du framhärdar i din galna föresatts, är det ganska säkert, att du derigenom sjelf skall bereda din egen olycka; men äfven för andra kan din beklagansvärda oförsigtighet, på många sätt, blifva af stor våda. Du har väl hört omtalas, huru staden Norrköping, för omkring tjugo år sedan, till större delen ödelades af en ryslig eldsvåda. Hela olyckan uppkom derigenom att en fru i staden hade den ovanan att läsa romaner. Hon läste romaner både dagar och nätter; men som nu dylika böcker gemenligen äro mycket tråkiga, kunde den stackars frun icke hålla sig vaken. Hon somnade, en vacker natt, från ljuset, och några timmar derefter var staden förvandlad till en rykande askhög. — Hvem var väl nu den egentliga orsaken till olyckshändelsen? — Om vi gå till sakens grund, finna vi tydligt, att det var författaren till den tråkiga romanen. Kan du väl, för din del, vara säker, att det icke en gång händer dig något dylikt, har du mod och samvete att trotsa den dyrköpta erfarenhet verlden redan eger!

Specialiter måste jag äfven på det högsta ogilla hela planen för den bok, du nu är sinnad utgifva. Man kunde väl hafva en billig anledning att fordra, tycker jag, det åtminstone en författares *första* bok skulle innehålla något nytt; men du börjar med en början, som redan är gammal, och kan således icke påräkna att göra effekt genom det pikanta i nyhetens behag; sådant är oförsigtigt. Det är i allmänhet en mindre lycklig idé, den der du atrapperat, och som våra författare, på senare tider, tagit sig till en regel. Först kasta de ut sina "*utkast*" i tidningar och och kalendrar, och det kan vara en billig sak; men sedan samla de dem åter tillhopa i tjocka häften och bjuda ännu en gång den stackars publiken

på den magra spisen. Härvid bruka de ofta helt uppriktigt förklara att de sjelfva fullkomligt äro af den meningen, att hela anrättningen, under hvad form som heldst, alls icke är något att bjuda på; men de hafva — kantänka! — icke kunnat emotstå förläggares böner och vänners uppmaningar. Jag tror för min del, att de lånat hela denna uppkoknings-idé från kokkonstens ragout och fricassée.

Slutligen kan jag icke undertrycka den önskan, att herrar recensenter måtte från början klämma efter dig riktigt med besked, så att det en gång må blifva dig klart att det verkligen finnes flera än jag som ogillar ditt tilltag att blifva författare.

Jag förblifver, *Gudnås*,
din onkel
Polykarpus.

II.

Från Jeremias Munter till Onkel Polykarpus.

Vördade Onkel!

På det varmaste tackar jag för Onkels sista, så hjertliga och innerligt vänliga bref. Det är för mig alltid en stor förnöjelse att erhålla underrättelser från Onkels värderade hand, helst när de, såsom nu, bära vittna om icke allenast en oförsvagad hälsa utan äfven ett godt, gladt och älskvärdt lynne. Ett har dock nu gjort mig ledsen. Jag har nämligen i Onkels bref trott mig finna ett ogillande af mitt författareskap, och som det icke, åtminstone nu, är mig möjligt att derifrån återvända, har jag icke annat att göra, än att, med några ord, *försöka* försvara min plats, så godt jag kan.

Om Onkel tillåter, vill jag uttala min allvarliga öfvertygelse. Jag tror fullt och fast, att om alla lifvets förhållanden voro justerade efter den högsta sanningens ofelbara solvisare, så att inga missvisningar eller afvikningar störde det helas fullkomliga, Gudomliga enhet, då skulle äfven konstens verld — sjelfva choret i det stora skapelsens tempel — framstå i fullt ädel renhet och evinnerligen vara fridlyst från allt profanerande fuskeri. Då skulle dilettantismen försvinna af sig sjelf, liksom fyrverkerikonsten skulle dö ut, om ett beständigt solsken bortjagade allt mörker från jorden. Då skulle ingen artist våga eller kunna framträda, som icke egde snillets Gudagnista i sin

själ och konstens mästerbref på sin ficka. Då skulle icke den brokiga, sminkade docka, som kallas *mode*, längre vara tidens afgud. Då skulle *smak* och *stil* alltid vara *sanning* och *förädling*, och den största konstnären skulle då vara den fullkomligaste menniskan. —

Nu är det dock helt annorlunda. Det närvarande tidskiftet eger icke krafter att uppbära en så idealisk fulländning; det eger icke nog höjning och renhet i åsigterna för att skapa och vidmakthålla en sann och ädel kritik. Den stränghet, som borde hålla noggrann vakt vid ingången till konstens tempel, sofver en djup sömn, och emedlertid stå dörrarna på vid gafvel, och lockade af den glans som ännu utstrålar från helgedomen, ditströmmar alltjemt, bland några få med verklig kallelse, en lysten, fåfäng, nyfiken lösdrifvareflock. Mången kanske också stiger dit in med än mera låga och egennyttiga afsigter. Om man nu icke vill erkänna att det, under hvarje fall, alltid ligger något vackert uti den liberalism, som vill låta allt gälla, hvad det kan gälla, då skall man finna det nu antydda förhållandet inom konstens gebit endast och allenast *bedröfligt*. — Nå, låt så vara. Förhållandet är bedröfligt; men jag måste tillstå min svaghet all, jag måste sanningsenligt och uppriktigt bekänna, att jag är ett barn af min tid och saknar all förmåga att tillvägabringa någon, mig sjelf omskapande, revolution. Då nu vår parnass blifvit — jag borde kanske säga, *tyvärr* blifvit — en allmänning, som hvar och en tror sig hafva rätt att bestiga, har *också jag* blifvit gripen af lusten att se mig om en smula på denna allmänna promenad; der är i alla fall en så liflig trafik, att en mer eller mindre betyder föga, och så länge publiken, hvilken frågan närmast rörer, nöjer sig med ett dylikt förfarande, ja, till och med dertill lemnar sin uppmuntran; så länge, tyckes det mig, kan icke jag eller behöfva att göra mig några samvetsqval öfver den anspråkslösa och obetydliga plats, jag vågat intaga, om den också icke är så alldeles ärligt förvärfvad och vunnen med *laga fasta*.

Utan tvifvel ligger det mycket djup vishet i min vördade Onkels råd, att fördrifva författarelusten med karbasen; men

som föreskriften aldrig blef på mig försökt, kan jag icke vidare bestyrka dess praktiska användbarhet. Hvad mig angår, fick jag vexa upp i större frihet än mängden, och då jag tidigt fattade håg för att åt papperet anförtro mina egna tankar och idéer, var det ingen, som ryckte pennan ur min hand. Huruvida jag häröfver har skäl till glädje eller sorg, det må framtiden afgöra; jag skall alltid försöka att med lugn bära mitt öde. Emedlertid blef det hos mig, redan i barndomen en vana — en *ovana*, skulle Onkel sagt — att hängifva mig åt mina fantasier. Att skrifva blef min käraste lek, och Sångmön min första älskarinna. Med åren har vanan utbildat sig till ett behof, ett behof som jag lärt mig att innerligt älska, och som jag icke, utan att bära våld på min natur, nu skulle kunna afsvärja. Visserligen är det möjligt, att jag sålunda råkat in på en alldeles oriktig väg och fåfängt der skall söka ett mål, värdt ett menniskolif, helst som vandringen alltid skall försvåras af min stora ofullkomlighet, mina många brister; men nu är en gång tärningen kastad, och det gifs ingen återgång, såvida jag icke en gång, fullkomligt slagen, kan tvingas till reträtt. — Jag ber Onkel vara billig; det är ju icke mitt eget fel, att jag blifvit sådan, som jag är!

"Men," hör jag Onkel invända, "fast du nu fått en så olycklig passion för att kludda ner papper, hvem har dock tvingat dig, att öfverlemna detta kludd åt offentligheten?"

Ja, så kan den fråga hvilken aldrig kände behofvet af att meddela sig, hvilken aldrig varit frestad af begäret att strida för sin idé, att göra en verld till sin förtrogna, och som aldrig smakade den förföriska retelse, publiciteten medför. — Fråga då lika så gerna spelaren, hvarför han icke, heldre än att riskera både lycka, penningar och frid, sitter hemma och lägger patiences? — Men Onkel gör bestämdt orätt, om han härleder detta en författares behof, att skrifva för en publik; endast från personlig fåfänga eller lusten att sjelf väcka uppseende. Jag, för min ringa del, kan åtminstone ärligt försäkra, att jag aldrig utan med största obehag förnummit de små försök, som blifvit gjorda att frånrycka mig anonymitétens slöja,

äfven då dessa försök varit förenade med de mest smickrande omdömen.

Hvad den af Onkel anmärkta och öfverklagade *Litterära oförskämdheten* angår, torde jag, om Onkel besinnar mina ringa anspråk få påräkna någon rabatt. Den som aldrig fruktat för sin egen oförmåga, har, ehvad han häruti gjort rätt eller orätt, just genom sin oförskräckthet, eller, om man så vill, oförskämdhet, befriat sig från de dystra, smärtfulla ögonblick, *tviflets ögonblick*, som för hvar och en, hvilken eger mindre tillit till sin egen styrka, utgör lifvets sorgligaste stunder. Från dessa, min egen tvekans ängsliga strider, rinner mig händelsevis just nu i friskt minne tvenne tröstrika yttranden af personer, hvilkas öfverlägsna menniskokännedom och verldsvishet ingen skall kunna förneka.

Jean Paul säger på ett ställe i sin herrliga *Titan*, då han talar om *Albanos* uppfostran: "Jag tror att en menniska med "mindre vinst för sin bildning i trettio år kan läsa, än hon "i ett halft skrifver. Just derigenom uppsvinga vi Auktorer oss "till sådana höjder — *derföre bli till och med dåliga, när "de hålla ut, till slut dock något.*"

Det andra yttrandet är af Geijer, han som alltid stod *som en man bakom ordet*: "*Det finnes ej en enda "menniska*, säger han, *af hvilken jag icke tilltror mig "att lära något.*"

Ännu en gång hemtar jag af dessa ord både hopp för det kommande och mod för det närvarande.

Men — *tant de bruit pour une omelette!* — Så väl Onkel som jag hafva utan tvifvel nu liksom fordom den hedersmannen Don Quixote, tagit hela saken allt för högtidligt. Att jag tänker gifva ut en bok, innehållande några små oansenliga Noveller och Skisser — det är ju ändå, i det stora hela, en så högst obetydlig sak, att derom icke är värdt spilla många ord. Det är derföre hög tid, att afsluta detta bref, och jag vill endast, såsom mitt sista försvar, tillägga några rader till genmäle mot Onkels slutliga anmärkning.

Bästa Onkel, jag försäkrar, att det visst icke är med någon missaktning å min sida, som jag i verlden utsänder de teckningar, dessa häften innehålla; de ligga mig, tvärtom, al-

lesamman rätt innerligt vid hjertat, och med faderlig kärlek skall jag alltid följa dem på deras äfventyrliga bana. Gifve Gud, att allmänheten upptoge dem med endast hälften så mycken ömhet, som de af författaren tillvunnit sig! — Att de icke alla äro färska nyheter, skall säkert icke inverka mycket på det allmänna intresset, ty, enligt min blygsamma tro, äro de få, som förr egnat dem någon uppmärksamhet, och ännu färre de, som deraf bibehållit något minne. Men för att, så vidt möjligt är, gå Onkels önskan till mötes, vill jag, huru opolitiskt det för öfrigt kan vara, åtminstone åt de första sidorna gifva "*nyhetens intresse*," och jag tar mig derför friheten att skicka min vördade Onkels egenhändiga bref i teten för mitt egna småplock. En ståtligare flygelman skulle jag hafva svårt för att finna, och min bok skall, på detta viset — till och med Onkel bör icke kunna förneka det — alltid innehålla åtminstone *något* sundt förnuft. — Så är nog icke fallet med alla böcker.

För öfrigt ber jag Onkel vara fullt öfvertygad derom, att jag aldrig skall kunna fullkomligt tillintetgöras af herrar Recensenter, nej icke en gång af de mest barska, ty en tröst står mig ju alltid åter:

Jag förblifver, *Gudskelåf*,
min onkels neveu
Jeremias.

[illegible] som uppstått vid hjertat, och med [illegible] kärlek skall jag alltid följa dem på deras äfventyrliga banor. Gifve Gud, att alltmedan [illegible] [illegible] hållen [illegible] tecken, som de af tidskriften tillvunnit sig! — Att de icke alla äro färska nyheter, skall [illegible] icke [illegible] [illegible] på det allmänna intresset ty, enligt min tycka, [illegible] de [illegible], som föra egna dem något ursprungligt, och [illegible] en [illegible] de, som deraf innehållit något mindre. Men [illegible] så vidt möjligt är, på Onkels önskan till möte, vill jag [illegible] [illegible] det för öfrigt kan vara. [illegible] de första [illegible] "nyhetens intresse" och jag tar mig derför friheten att skicka min vördade Onkels [illegible] [illegible] för mitt egna [illegible]. En [illegible] [illegible] skulle jag hafva [illegible] för att finna, och min bok skall, på detta viset — till och med Onkel bör icke länge förneka det — alltid innehålla [illegible] något [illegible]. — [illegible] icke [illegible] med alla böcker.

För öfrigt ber jag Onkel vara fullt öfvertygad derom, att jag aldrig skall kunna fullkomligt [illegible] af herrar Recensenter, ty icke en gång af de mest barska, ty min [illegible] alltid [illegible].

Jag förblifver, Gudfader,
min onkels nevöu
[illegible]

DEN "INTRESSANTE."

EN TYP UR SMÅSTADS-LIFVET.

Det är med småstäderne likasom med äktenskapet; de hafva inom den litterära verlden fått tonen emot sig; pressen föder i våra dagar öfver dem den ena satiren elakare än den andra; små, tunna, tunna häften äro oförskämde nog att drifva uppenbart spektakel öfver småstads-lifvet, och obetydliga noveller om ett halft ark understå sig att bele både Borgmästare och Råd. — Vår tid är en näsvis tid.

Jag, som — för att tala mycket uppriktigt — i menniskokärlek gått nästan lika långt, som den frejdade skalden, då han utropar:

På Nowa-Zemblas fjell, i Ceylons brända dalar,
Hvarhelst en usling finns, är han min vän, min bror!

jag försäkrar, att jag ofantligt mycket ogillar denna skribenternes lättsinniga mani att smäda oskulden, och utbeder mig, att hvar och en må vara fullkomligt öfvertygad derom, att motiverna till denna lilla *typ ur småstads-lifvet* äro helt andra än ett begär att "drifva spektakel" — ja, Gudbevars, helt andra.

Hvem, som vill, må skratta åt Småstäderne, dessa den äkta, veritabla, obesmittade, svenska trefligthetens älsklingstillhåll, der man lefver i lycklig obekantskap både med hufvudstädernes laster och landets enfalld; der hela befolkningen utgör en enda familj; der alla känna hvarandra så väl som sina egna syskon; der hvar och en intresserar sig för de an-

dras angelägenheter, ända långt in i de minsta detaljer, och der icke en despotisk polis upphäfver sig till att lägga band på Guds sköna natur, utan låter ankor och höns (för att icke tala om de noblare djurslagen som stoltsera på de fyra) nu, liksom i paradisets tider, fredligt promenera bland de andra invånarne. Som sagdt är: hvem, som vill, må skratta häråt — jag vill det visst icke. Jag vill endast helt enkelt och sanfärdigt berätta en liten, nu som alltid, anspråkslös historia, och då jag derföre, i sådan akt och mening, beger mig på besök i den lilla staden — icke *Skråköping*, men något ditåt — *Småköping*, så tror jag den heter — då jag nu beger mig på besök i Småköping, beklagar jag på det högsta, att det icke är allas vår värderade *Onkel Adam*, som gör visiten, utan endast en så underordnad berättare. Men ämnets storhet skall förgylla behandlingens brister.

När "*jungfrun*" på Gästgifvaregården i Småköping för de resande uppräknade stadens notabiliteter, hvilket ofta hände, glömde hon aldrig att efter "*Borgmästaren*" och "*Prosten*" nämna "*Patron Träbom*," och hon gjorde häruti alldeles rätt, ty Patron Träbom var i Småköping en ganska anmärkningsvärd person. Några gamla, orkeslösa gummor på fattighuset kunde ännu påminna sig de dagar, då han, som halfvuxen pojke, barhufvad och i trasiga kläder, gick kring stadens gator och sålde svafvelstickor för en vitten bundten. Men — stora anlag uppenbara sig ofta genom småsaker. Den unge trashanken var skapad för den kommersiela banan, och efter den anspråkslösa början kom en briljantare fortsättning. Nu var han en liten fet, rödlätt 70 års man, som ägde ett ståtligt hus vid stadens stora torg, ett hemman utanför tullen, ett sågverk och en väderqvarn, gjorde i spannemål och bedref en synnerdeles stark kommers med trädskor och Skånsk herregårds-ost. Med få ord, Patron Träbom var stadens förnämste Handlande samt dess solidaste man, och hade icke blifvit det genom något under, ty hvar och en, som äger *ihärdighet*, *sparsamhet* och *födgeni*, skall, om dertill endast fås en liten smula lycka, snart finna vägen från fattigdom till rikedom; den vägen är annars svår nog att finna. Men det var icke nog med, att vår

Patron vann förmögenhet; lyckan tröttnade aldrig vid hans sällskap, hvilket mången annan kanske lätt nog skulle gjort, utan skänkte honom än mera af denna verldens goda. Sålunda fann han en sig passande, dygderik gemål, hvilken i en lycklig nedkomst skänkte honom en välskapad son. — Denne son, "*Herr Ambrosius*" gemenligen kallad, växte till i ålder och visdom, och är nu just högstdensamme, för hvilken jag vågar taga i anspråk er synnerliga uppmärksamhet.

Herr Ambrosius var vid tjugotvå års ålder, då jag första gången har äran att presentera honom, en ofantligt vacker och exemplariskt hygglig ung Bokhållare. Han hade ljust hår, som snurrade sig i fantastiska lockar, blomstrande kindrosor, stora ögon, leende mund, samt lång och smärt (kanske något för smärt) figur. "Han är en *Adonis*," sade samtliga Mamsellerna i Småköping, hvilka kunde sin Mythologi så bra som trots några andra; och det hände mången tjenstflicka, som trippade öfver torget, att då hon fick se Herr Ambrosius i boddörren, utropade hon ofrivilligt, betagen af förtjusning: "*Jesus så söt!*" — Hvad nu åter hyggligheten beträffar, så hade den vid detta laget nått till en så hög grad, att Herr Ambrosius just var ett mönster i seder och skick. Vi veta alla, af Historien, att till och med store män i sin ungdom gällt för dumhufvuden, ända till dess de i vetenskaperne eller konsterne påträffat den branche, för hvilken de voro skapade. Samma egenhet inträffade äfven med Herr Ambrosius, och han skildes från Wexiö skola med det vitsord, att han icke hade *läshufvud* och icke anlag för *studier*; men den lärde Rektorn bedrog sig dock, ty något sednare utvecklade sig Ambrosii anlag, och han visade sig tvertom vara en riktig *läsvurm* och liksom klippt och skuren för att *studera* — notabene *romaner*. Den sköna litteraturen var hans force, och det är troligt, att ännu aldrig har Läse- eller Kabinetts-Biblitheket haft en trognare följeslagare alla årgångar igenom; också var det hufvudsakligast från dessa källor, han upphämtade alla de smånätta egenskaper, som förtjuste hans omgifning. Det var dock endast sina lediga stunder, som Herr Ambrosius fick egna åt detta sitt älsklings-studium, ty större

delen af dagen skötte han sin tjenst, det vill säga, han stod bakom disken i sin fars finbod, skötte alnen och saxen med färdighet och grace, underhöll med kunderne en flytande och intressant konversation om synålar, spetsar, band och hvad annat, som kom ifråga, samt gjorde afslag med den elegantaste resignation och de mest smickrande försäkringar. Då Herr Ambrosius, efter en sålunda fördrifven vecka, på söndagen "*sökte nöje*," skedde det alltid på ett vis, som till och med icke stadens *Tanter kunde* klandra. I svart frack och handskar begaf han sig då i bästa sällskaper, staden ägde, ofantligt goda sällskaper på min ära, och der var han alltid en efterlängtad och välkommen gäst, dels för sin gentila personlighet samt sina roliga *infall* och påhitt, och dels för sina utmärkta talenter i konsten att blåsa flöjt och dansa vals. Men sådana der otäcka streck, som utmärker ungdomen i våra dagar, visste han slätt icke af; nej, han var en typ för stadens alla unga gentlemän, och epitheterne: *den vackre, den beskedlige, den anständige, den hoppfulle* voro alla lika förtjente. — Jag menar, att detta är en hjelte, som kan visas vid dagsljus.

Rätt som sakerna i Småköping gingo sin jemna lunk, fingo några goda vänner en Söndag vid Midsommars-tiden det infallet att göra sig en rolig dag ute på landet i det gröna. *Mycket tidigt* på morgonen skulle man till fots bege sig af till ett litet torp, kalladt *Svinhagen,* som låg i en dal vid en liten förtjusande insjö. Men innan alla Farbröder, Mostrar och Kusiner blifvit samlade hos Träboms, druckit några koppar kaffe, och Fruarne packat ner allt, som behöfdes till de landtliga måltiderna, drog det ut många timmar, och det var närmare middagen, då sällskapet, bestående af en tio eller tolf personer, lemnade staden, åtföljde af några pigor, lastade med korgar och knyten både framme och bak.

Det var en lugn och varm dag, och den halfva milen till torpet gick öfver berg och backar; men i alla fall var promenaden ofantligt angenäm; man slogs med flugor och mygg, fick skoskaf, blef skrämd af en tjur, öfvade sig i Blomsterspråket, samt svettades och prisade det herrliga landet. När

man slutligen hunnit fram till bestämd ort, det lilla förtjusande *Svinhagen*, lägrat sig i en backe och under en ek (midt i en myrstack) dukat upp korgarnes smakliga innehåll, då steg förtjusningen till en ovanlig höjd; alla förenade sig deruti, att den sköna naturens anspråkslösa behag icke ersättas af stadens buller och bång; och så gol göken och man tog middagssupen.

Eftermiddagen var äfven högst nöjsam. Sällskapet tyckte, att det gröna blef allt vackrare och vackrare, och till och med de gamle blefvo muntra och yra samt erforo klänslor, som tillhöra ungdomen. Man åt och drack, skrattade och skämtade, lekte gömma och hök och dufva, sprang enkeleken, och allt var förträffligt. Sedan kom aftonen med sitt lugn och sin frid, och då blef sinnet omstämdt; stojet tystnade, och Herr Ambrosius tog fram sin flöjt och blåste: ”Ensamheten mig ej döljer,” med en känsla som var oöfverträfflig. Det var en vacker scen att skåda under de slokande hängbjörkarne. — Men se bland de unga flickorna en liten sylfidisk tärna; hon måtte vara särdeles musikalisk; se, hvilket ljuft, öfverjordiskt uttryck på hennes täcka ansigte; se en tår i det blå ögat; se, hur uppmärksamt hon betraktar den unge musikanten; hör, hon suckar: ”hå hå!” — Ja, antingen är hon mycket musikalisk, eller är hon något annat . . . . . .

”Daggen faller!” ropade de gamle, *förnuftige*; och så gafs signalen till uppbrott; man sade farväl åt *Svinhagen*, packade in och vände åter sina steg mot staden.

”Kom, Kusin Eva lilla, här går en genväg!” sade en stund derefter, då sällskapet hunnit ett stycke på vägen, Herr Ambrosius till en af flickorna, just den lilla sylfiden, jag nyss talade om. Kusin Eva var oskulden sjelf, och hon och Herr Ambrosius kommo nu helt ensamme in på en liten gångstig genom täta skogen. De gingo tyste vid hvarandras sida, och just emedan de tego, är det säkert, att de hade mycket att säga hvarandra. Nu kom en gärdesgård och skar af deras stig. Herr Ambrosius gjorde ett enda skutt deröfver, men damernas kjortlar och gärdesgårdarnes stakar äro af gammalt oförsonliga antagonister, och just som Kusin Eva skulle göra

ett litet som aldra nättaste hopp — hakade något fast, hon snafvade och föll — i Ambrosii famn. Det behöfves icke mer än en enda liten eldgnista för att spränga ett kruthvalf i luften; när hjertat är laddadt, kan den minsta småsak bryta känslornes bojor, och gifva luft åt den dolda elden. Famntaget blef något längre, än det hade behöfts, och slutade icke förr, än Ambrosius i hänförelse utbrast: "Jag älskar dig, skönaste kusin, och vill icke ge ett runstycke för en hel verld utom dig!" — Jag minns icke nu så precist, hvad den sköna svarade, men när Ambrosius hade pratat ännu några vackra ord, tillstod hon rodnande, att hon också var kär som en Klockarekatt. Nu stod himmelriket för dem på vid gafvel; de svuro som Turkar på sin evinnerliga trohet, och i detsamma hördes en liten smäll — jag tror bestämdt, att det var en kyss, i fall det icke var tio.

"Genvägar äro senvägar," sade Patron Träbom, då de båda unga slutligen åter, röda och varma, hunno upp det öfriga sällskapet, som väntat på dem en lång stund. Men dagen derefter förklarade Patron för sin son, att han endast var en pojkvalp, samt att den, som icke är torr bakom öronen, har långt igen, innan han blir en äkta man; — tog sedan småningom reson, och skänkte slutligen högst belåten sin varma välsignelse.

Mamsell Eva och Herr Ambrosius voro nu ett förlofvadt par, gåfvo hvarandra släta guldringar och ömma karesser, men i anseende till bådas ungdom skulle de i detta lyckliga förhållande ännu i några år få vänta på det aldra lyckligaste. Emedlertid blef beslutadt, att fästmannen skulle först ut i verlden, innan han fick komma in i äktenskapet; och efter ett hjertrörande farväl, reste han till *Hamburg*, detta Expediternes *Rom*, för att fulländа sig i sin konst.

Hur mycket är ett år? — Trehundrasextiofem dagar. — Ja, om man mäter det efter timmar, men mäter man det efter en annan måttstock, efter hvad man känner, erfar och upplef-

ver, då är frågan icke så lätt att besvara; ty ofta har några få minuter varit innehållsrikare, gedignare än almanachans åratal. Nog tyckte den lilla, kära Mamsell Eva, att det året, som hennes hulde älskling var i fremmande land, var det längsta af alla de aderton, hon upplefvat, men vid dess slut var hon dock precist densamma, som vid dess början. — Hur var det väl då med Herr Ambrosius? — Ack, den som från ett litet afskildt Småköping blir utkastad midt i verldens yrande hvimmel, skall han stå eller falla, skall han styra sin gifna kurs utan girar, skall han dansa kring med hvirflen, sjunka ned i afgrunden, eller endast blifva litet yr i hufvudet? . . . .

Den tid, som var bestämd till Herr Ambrosii utländska resa var tilländalupen, då fick Mamsell Eva följande bref från Hamburg:

"Goda Flicka!

När den intellektuella bildningens rosenröda morgonrodnad upplyst vårt vetandes fria horisont och bortjagat det kaotiska urmörker, som, uppenbarande sig genom ett fördomsfullt hvardagslifs toma prosa, stundligen afklipper fantasiens mäktiga vingar, hvilka, då de i frihet få utveckla sin gifna idé, mäkta höja den dödlige jordsonens, inom stoftets hydda fängslade, gudabefryndade anda, till höga, ljufva, sublima ståndpunkter — då, säger jag, i denna sköna ljusnings himmelska gryning försvinna som sjunkande dimmor de mörka skyar, som skymt allt vetandes ljuskälla, och nedstiga som toma spökgestalter uti sin vidöppna graf, öfver hvilken upplysning, bildning, sanning, rätt, kultur, frihet, jemlikhet, menniskans pligter samt en kosmopolitisk anda uppspira som doftande rosor och liljor — du förstår min mening och skall icke kalla mig hård eller känslolös, utan medgifva och förlåta. — Idéen är utkämpad, bindeln måste lossas och sanningen afslöjas — Nå väl!

Innesluten inom mitt stilla och lugna, men trånga och enfaldiga hem i Småköping, liksom en nöt inom sitt skal, ägde jag, lika litet som ni andra ännu i dag, någon aning om, hvad lifvet är, då vingen får frihet, och hela det omätliga universum ligger öppet för vår beskådning. Jag har fått denna frihet, jag har sett denna syn. — Nu är *jag* icke längre *jag*,

eller rättare nu först är *jag* verkligen *jag*. Jag har skådat verlden i alla dess uppenbarelser; jag har känt och erfarit mera, än jag kan nämna; jag har lefvat lifvet, sådant det är i stor och upphöjd mening; jag har fattat de höga och sublima idéer, som gå igenom tiden, och insupit den anda, som beherrskar tidehvarfvet; jag har kämpat med lågande passioner och stormande känslor; jag har lidit, jag har njutit; jag har hafvit stunder af outsägligt qval och öfverjordisk sällhet; jag har hatat, jag har älskat; jag har varit ädel, jag har varit grym; jag har segrat, jag har varit slaf — *allt*, *allt*, *allt* har jag erfarit, och hvad står mig väl åter? — endast minnet och tröttheten; och med den store skalden vill jag sjunga:

"Den åldrad är i denna verld af qval,
Och lifvet mätt med handling mer än årtal,
Allt sett, ej undrar mer; och fåfängt än
Kan kärlek, sorg och ärelystnans täflan
Väg till hans hjerta bana för den dolk,
Som sårar tyst dess djup. Han bäst kan säga,
Hur tanken älskar enslig grottas skygd,
Fastän med bilder fylld, som alltid klara,
Till trots af tidens längd, nu vistas i hans själ."

Du inser utan tvifvel sjelf nu tydligt och klart, att det icke är mig möjligt, efter allt detta, att åter inträda i den trånga ringen af fordna förhållanden — nej, det är mig icke möjligt! Jag älskar endast det ostörda lugnet och hvilan efter de rasande stormar, som jag bekämpat på det stora verldshafvet, och hvad serskildt mina ungdomskänslor till dig angår — goda flicka! — passionerne hafva förbränt sig till aska, och "i mitt bröst finnes intet hjerta." — Glöm mig, fly mig, och sök lyckan hos en man, som lefver af samma intressen som du — du skall säkert finna honom och förgäta din lefnadströtte och verldsmätte ungdomsvän och kusin

Ambrosius."

Der lefde uti Småköping en gammal, Högvälboren Fröken Rebecka Constantia Sara Margaretha Johanna Magdalena Christina Juliana *von Nobelstrunt*. Hennes ungdom hade förflutit bland la haute volée i hufvudstaden under Kung Gustafs

muntra dagar, då hon var en renomerad skönhet af första ordningen, ständigt omgifven af beundrare och tillbedjare samt förföljd af nöjen och förströelser i tusende olika skepnader. Lifvets bana är slipprig, den må gå öfver samhällets höjder eller slingra sig ner i dess dälder, den må vara macadamiserad af idel förlustelser eller af idel försakelser, den må vara smord med njutningarnes honung eller sköljd af lidandets tårar. Den unga, sköna Fröken, gracernas mästarinna, festernas drottning, som hvarje stund dansade bland rosor, också hon fick en gång erfara, att hennes egentliga grundval var en hal is, hon gjorde un faux pas, förlorade balansen och — *föll.* — Låtom oss icke djupare forska i hennes olyckshistoria. Verlden visade nu den fallna skönheten en annan sida så vedervärdig, att hon måste fly dess åsyn och söka lugnet i en liten oansenlig småstad bort i en undangömd provins.

Nu var Fröken Nobelstrunt gammal; tiden hade höljt sin behändiga slöja öfver hennes ungdoms-öden, hon höjde åter stolt sin panna, blef åter ett ideal för seder och dygd, och fördömde åter ungdomens lättsinnighet; hon vann af Småköpingsboarne den djupa högaktning, som hennes urgamla anor kräfde, och stadens gamla mör och enkor blickade upp till den "*Nådiga Fröken,*" såsom ett troget folk blickar upp till sin smorde Konung. Innerligt medveten om sin ojemförligt höga rang och sin ädla blod, ansåg den Nådiga långt under sin värdighet att i allmänhet deltaga i det borgerliga sällskapslifvet, men som hon dock nedlät sig ända derhän att hysa ett särdeles starkt intresse för det goda folkets ringa angelägenheter, hade hon åt sig skapat en liten utvald umgängeskrets af 8 eller 10 gamla Fruar eller Mamseller, af hvilka hon som oftast mottog uppvaktningar, och genom hvilka hon ägde en oafbruten kommunikation med stadsboerne och inhemtade icke allenast hvad som händt, hände, eller skulle hända, utan ock det som möjligen kunnat ske. Hvarje Lördags eftermiddag voro dessa utsökta damer församlade i Nådig Frökens "*salong*" och utgjorde då ett slutet sällskap, som af sin egen beskyddarinna erhållit det i häfderna kända namnet: *Pro Sensu Communi.*

Det var en Lördags-eftermiddag i November. De tio utkorade voro på klockslaget 3 församlade kring den högvälborna Frökens kaffebord. Ännu var icke konversationen, hvilken här som i alla bildade kretsar utgjorde förnämsta sällskapsnöjet, kommen i någon fart, som är värdt att nämna, ty det hörde till ceremonielet att först sörja för sin kropp och njuta af den rykande nektarn. Slutligen sjönk den nobla värdinnan tillbaka i sin karmstol, placerade några kuddar på tjenliga ställen, lyfte upp sin favorit-katta i knäet, och yttrade: "Nå, hvad nytt, god' vänner?"

Nu var signalen gifven, och i samma ögonblick lossades hvarje band, som hitintills bundit de goda Systrarnes tungor och väldiga ordfloder framrusade mellan torra och rörliga läppar; det var liksom när vid takt-pinnens sänkning en hel orkester faller in, och lät liksom när de romerska gässen räddade Capitolium. En af damerna berättade, att Prostinnan hade sagt, att Doktorinnan alltid gick snedt på sina skor, samt att Doktorinnan hade sagt, att Prostinnan alltid såg snedt på allting. En annan förkunnade, att Gubben Dygdeberg, som hade hustru och fem barn, bedref en kärlekshandel med en "*menniska,*" som var dotter till en madam, som rökte skinkor. En tredje beskref den nya klädning, som Mamsell Stake fått direkte från hufvudstaden, och hon ville lefva och dö på, att der icke fanns mer än fyra veck under snibben. En fjerde försäkrade, att en af hennes närmaste bekanta hade hört sägas, att Postmästarinnan i kyrkan skänkt en mycket öm och menande blick åt Löjtnant *Servant,* just då Presten läste: "allt hvad oss mer af nöden är." En femte åter hade med egna ögon sett Häradshöfdingen rynka på näsan, då Borgmästaren nyttjade fingrarne som näsduk. — Det var, med ett ord ingen brist på nyheter, den ena intressantare än den andra, och den andra utförligare än den första. Men nu fattades ordet af Rådmanskan Slammerström, och det syntes på den uppmärksamhet, som egnades henne, att hennes förmåga inom sällskapet var känd och värderad, eller åtminstone respekterad.

"Nå, min Nådiga, lilla Fröken — började hon — nu är unga *Träbom* hemkommen; Fröken minnes väl Herr Ambro-

sius, den unga, söta karlen, med guldtoffsen i mössan, och som sedan blef förlofvad med Apothekarens lilla Eva, en förbålt hygglig gosse, städad i klädsel och ord, som nånsin en Hofpredikant, slog af en skilling på alnen, då jag i fjol köpte min gulröda klädning; men sedan for han utrikes, ty se Gubben Träbom är en högfärdig själ, skall jag ha den äran att säga, och af pura fåfänga skickade han gossen ända bort till Ryssland, eller Tyskland — hvilket det var, vill jag icke så ackurat bestämma."

— "Det var till Hamburg," upplyste en af Damerna, som naturen begåfvat med bättre lokal-minne.

— "Alldeles, s'ta syster — fortsatte Rådmanskan — men det der Hamburg lärer, Gud nå's så visst, vara ett underligt land, som de nu alla äro der utrikes, ty sådana äfventyr, som Herr Ambrosius der har genomgått, det har varit riktiga *passager*, som inte ske i hela Sverige, utan på kommedien. Nu i förleden vecka fick lilla Eva, stackars pyre, ett bref med både gula och röda stämplar på; det var från fästmannen, kan man tänka, och skrifvet på vers, ofantligt vackert och högt, för jag har sjelf läst det. Och häri säger han rent ut, i förblommerade ord, att förlofningen är upprifven, för det han är mätt och trött och vill hvila sig, samt att han nu känner och har sett hela Guds skapade verld, och önskar att i ro och fred få sluta sina dagar i sitt kära barndomshem. Brefvet gjorde en förskräcklig alteration, ja riktigt oppske, och hade icke apotheket varit så nära till hands, så tror jag pertinent, att lilla Eva strukit med, ty hon både dånade och fick konvulsioner, det lilla pyret. — Men i förrgårs natt, just som klockan slog tolf, väcktes jag af en vagn, som körde så fort på gatan, att rutorne darrade. Pass på, sa' jag, och stötte min gubbe i sidan, så han vaknade; pass på, sa' jag, om inte det var Träbom, som kom hem; och se, det första som Greta Lisa sa' om morgonen, när hon kom in med kaffet, så var det: "I natt kom Herr Ambrosius hem!" — Var det inte märkligt, mitt Herrskap! Men det är inte första gången, som jag varit ute för *varsel*; så var det, när min dotter för elfva år sedan gjorde sin misslyckade resa; så var det, när...."

— ”Nog veta vi — afbröt gamla Mamsell Wiff — att Ambrosius är hemkommen, men hvad vidare? — Hvad mera? — Har ingen sett honom?”

”Hvad gjorde han?” — ”Hvad sad’ han?” — ”Hur såg han ut?” — ”Hur, hur, hur?” — sporde flera af sällskapet i hög otålighet.

Rådmanskan återtog: ”Kära hjertans, vänta bara, ni ska nog få höra. Hela förmiddagen i går kände jag mig så besynnerlig och orolig, och kunde inte på någon mogeng få Herr Ambrosius ur mina tankar. Han kom ständigt för mig, ty jag har känt honom alltsedan hans första dag, och han har alltid hållit så ofantligt mycket af mig. — Nu var händelsen, att jag hade en liten kommission till Patron Träbom, och fast det var ett sådant Herrans väder, så tänkte jag: hvad du kan göra i dag, skall du icke uppskjuta till morgondagen; och så tog jag Gud i hågen och min gamla kappa på axlarne och gick direkte till Träboms. Patron var på kontoret, och jag steg in. Hvem tror ni väl nu, mitt Herrskap, att det var, som satt bredvid gubben i soffan? — Hvem skulle det väl vara om icke *Ambrosius!* — Men aldrig i verlden skulle jag känt igen honom, om jag icke vetat, att det var han. Herre Gud, så förändrad han var! Blek i synen som ett lärft, mager som en dank, håret långt och hängande ända ner på axlarne, liksom på en fiolspelare, mun och haka öfverhöljda med skägg liksom en Polsk jude, ock hvitklädd som en mjölnare. Åh kors, Gud bevars, sa’ jag, är Herr Ambrosius hemma, det var, på min tro, en reel syrpris. Då suckade han, se så här: Hå, hå! ock så sad’ han med en utländsk röst: ”Ja men är jag hemma, Rådmanska lilla, hur mår hon? jag har riktigt längtat efter henne.” — Ja det sad’ han, och dessutom en hel hop med artigheter. Men då jag nu började fråga honom om ett och annat, då skummade han med ögonen, slog sig för bröstgropen, sad’ någonting vackert, som jag inte rätt förstod, och gick sedan ut. Herre Jemine, sad’ jag till Patron, hvad den unge välsignade Herrn ser ledsen och sjuklig ut. ”Bah!” sad’ gubben och rättade på sig, ”sådant kallar man endast för *tur-*

nyr, så skall det vara nu för tiden;" och mera kunde jag icke locka ur den stöten."

— "Nog vet ni, mitt herrskap — vidtog nu Mamsell Wiff — att jag aldrig är den, som fikar efter sqvaller och pigprat, hvilket hvarje educerad qvinna måste afsky; men händelsen har fogat så, att min jungfru har en syster, som tjenar hos Patron Träbom, och som man inte alltid kan hålla för öronen, så har jag blifvit nödsakad att höra ett och annat om den unge herren, och som sagdt är, det lärer icke vara tvifvel underkastadt, att han gjort en högst intressant tur och upplefvat kuriösa händelser, ty han skall nu vara en helt annan menniska, äta litet, tala litet, med ett ord, uppföra sig förnämt som en Prins, ehuru jag naturligtvis hvarken kunnat eller velat forska i en så ömtålig sak, så kan jag dock som temligen säkert berätta, att Herr Ambrosius der ute, någonstans, haft en viss sorts liten kärleks-händelse med en högt, mycket högt uppsatt dame kanske en Grefvinna, kanske en Markisinna, ja kanske, jag säger bara kanske — en *Prinsessa* — inga ord efter mig, men nog är det sant, som jag säger!"

— "En Prinsessa! — Må säga det!" utropa alla de tio systrarne.

— "Af Apothekarn — sade nu en af damerna — har jag i största förtroende och under det strängaste tysthetslöfte fått veta, att Herr Ambrosius ute i Hamburg kommit i krakel med en Turk, som för att hämnas, narrat den enfaldige gossen att röka opium, så att han blifvit, oss emellan, litet rubbad till sina sinnen, icke precist galen, men tokig ändå!"

— "Tokig! — Må säga det!" — utropade alla de tio systrarne.

— "Jag — sade åter en annan — har hört från säker hand, att den besynnerlige unge mannen varit anförare för ett stort kompagni Fribytare, sådane der otäcka karlar, som bo i skogarne, brandskatta städer, plundra resande och bortföra vackra flickor; det vill säga inte verklig Röfvare men *Bandit*."

— "Bandit! — Må säga det!" — utropade alla de tio systrarne.

— ”Jag, återigen — sade ännu en annan — har hört, att han slagit sig på lärdom, hvilket skall vara mycket vanligt i Tyskland, och blifvit frimurare, stjernkikare, guldmakare - - - -”

— ”Det är *han*, det är *han!*” — ropade nu hastigt den af damerna, som fått sin plats närmast fönstret, och i samma ögonblick lemnade hela societeten med stort buller sina stolar och sprang dit fram, der man i korus skrek: ”det är *han!* — det är *han!*”

På gatan syntes nu en person, klädd i bredskyggig hatt och spansk kappa, alldeles så som de dystra herrar i tragedier, hvilka inträda, sedan en tjenare anmält: ”En man, insvept i en stor kappa, begär att få tala vid Ers Höghet!” — Den intressante figuren, som verkligen var Herr Ambrosius Träbom, gick med filosofiska steg, det vill säga långa, men långsamma och släpande, in på den midt emot Nådig Frökens våning belägna Kyrkogården och närmade sig den grafsten, under hvilken salig Fru Träboms ben förmultnade. Sedan han betraktat stenen och framtagit sin näsduk, satte han sig ner och lutade sitt hufvud i sina händer.

De åskådande systrarne följde med utomordentlig uppmärksamhet hela denna scen, och utbrusto då och då i ofrivilliga utrop af den innerligaste förtjusning och beundran, samt hänfördes ända derhän, att de i de tydligaste ordalag beskrefvo för hvarandra, hur han bar sig åt, och hvad han gjorde, ehuru alla hade lika godt tillfälle att med egna ögon se hela spektaklet. Sedan personen i kappan tillbringat en lång stund i samma begrundande ställning, reste han sig slutligen upp, torkade ögonen och stack handen i bröstfickan, likasom han sökte något.

”Han söker en pistol, mitt herrskap!” — skrek Mamsell Wiff, hastigt inspirerad af en romantisk fantasi och nästan förtviflad. — ”Ja, en pistol — det är gifvet — det är så det brukas — fräls! fräls!”

Det uppstod en faslig villervalla vid detta skrik; somliga ropade på polisen, andra på vatten, och andra åter skreko: ”*Håll olycklige!*” — Detta oväsen tycktes dock icke hinna fram till den unge mannen på Kyrkogården, ty han fortsatte

oafbrutet sitt sökande. Slutligen fattade han något i sin hand; — damernas spänning var gruflig; några vacklade, medan andra hörde smällen och sågo röken; — då vände sig "*den olycklige*" i en mindre bortskymd ställning, framtog — en snusdosa, och tog sig en duktig pris på vanligt manér med tummen och pekfingret. — — — —

Det var icke allenast inom Kaffesystrarnes cirkel, som Herr Ambrosii hemkomst från fremmande land gjorde uppseende; nej, händelsen var för stor, för att icke sprida sig och väcka lika allmänt som utomordentligt deltagande. Hela Småköping talade om den unge mannen och hans äfventyr; hans spanska kappa gjorde epok i stadens historia, och en gammal aktningsvärd medlem af det hedervärda Borgerskapet bedyrade, att han endast upplefvat två händelser, som med denna kunde jemföras i märkvärdighet, nemligen då en kringresande artist för tre daler visat en markatta, som spelade basfiol, samt då Fiskalen gick in i "*Nykterheten.*" —

Veckor förflöto, och ännu var Herr Ambrosius lika skäggig, lika dyster och verldsföraktande, lika utländsk och underbar, lika hög och obegriplig, lika tyst och intressant; ännu egnades honom en odelad uppmärksamhet, och han hade blifvit, likasom Rådhuset och Klockstapeln, en af stadens märkvärdigheter. Än hade man träffat honom en månskensnatt ensam i skogen, än hade man hört honom sucka, än hade man sett honom i skarlakansröda permissioner — betänk, skarlakansröda permissioner!...... En hade hört honom säga, att: "Småköping var för litet för den, som sett så mycket." — En annan att "småstadslifvet klämde honom som en trång sko." — Och en tredje, att "han kunde rymma alla Småköpingsboarnes själar i sin vestficka." — Både män och qvinnor voro topp brinnande förtjusta, och man blef allmänt ense om, att

hitintills hade man ännu aldrig, nej icke ens i Fru Flygares romaner eller vid Djurströms trupp, sett en ung man så "intressant."

Men bort med allt detta sqvaller och prat! Vi hafva icke längre tid att lyssna derpå, och hvad värre är, den gunstige läsaren har troligen icke lust dertill; alltså fram med den rena, ärliga sanningen. Som likväl sanningen — sanningen att säga — oaktadt sin absoluta förträfflighet, ofta nog förefaller litet *tråkig*, så är det utan tvifvel försigtigast att vara så kort som möjligt. — Hvad hade föregått med vår fordom så beskedlige och flöjtblåsande vän, som i en hast blifvet så "*intressant*?"

Ack, händelsen är både enkel och vanlig. — Huru ofta finner man icke små unga, beskedliga herrar, sina Tanters förtjusning, som från det stympade lifvet i en småstad och från Lånebibliothekets hyllor hemtat all sin bildning och sitt vetande; huru ofta finner man icke, att då en dylik personage någon gång, genom en eller annan händelse, för några ögonblick får se verlden i större skala och lifvet i friare former, att han då, när han med sina inskränkta åsigter försöker i en blick fatta vidsträcktare begrepp, blir liksom yr af ölrus, skådar i villervallan *allt* från skef synpunkt, tar ytan för grunden, tror, att skenet, som bländar och förvillar hans öga, är ljuset, som upplyser hans själ, inbillar sig, att lättsinne och sjelfsvåld äro *ton* och *takt*, blir löjlig af fruktan att icke vara modern, blir säker, uppblåst, inbilsk och öfvertygad att vara *någonting*, samt kommer slutligen hem igen, ingalunda lika oförändrad som den kända notabiliteten, hvilken man en gång skickade till Rom, ty den beskedliga anspråkslösheten är borttappad på färden, och i stället träffar man en personifierad suffisance, som, om den icke är bra för annat, dock är ett förträffligt bevis på, att detsamma, som mäktar höja den *bildade* menniskan ännu högre, förmår äfven sänka den *obildade* ännu lägre, samt att *narraktigheten är en oförskämd enfald!*

Denna bana följde Herr Ambrosius så väl som så många, många andra. Äfventyren hafva i våra prosaiska dagar blifvit ganska sällsynta, och alldeles inga sådana behagade illustrera

Herr Ambrosii utländska vistelse. Han kom till Hamburg, fick bekantskaper, imiterade dagdrifvare, fördelade sina dagar emellan theatren, kaffehusen och publika baler, trodde sig vara midt i stora verldens medelpunkt, bytte bort sig sjelf, tappade i trängseln bland de nya föremålen sina gamla principer, lika lätt som man tappar en handske, fick en liten kärleks-affär med en underskön figurantska, njöt den fria kärlekens behag, blef sviken och bedragen, fick stryk af en rival, åtlöje af den hulda, blef melankolisk och företog sig att spela rollen af verldsföraktare, hvilket alla små själar inbilla sig vara höjden af elegans och bildning. — Detta var allt; sådan kom han hem och blef ett underdjur för Småköpings-boerne — ack, i sanning en värdig triumf för ett sådant sträfvande, en triumf, som dock måtte hafva sina retande lockelser, ty många äro de, som fika derefter!

Det drog ut *en hel månad*, innan Herr Ambrosius erkände för sig sjelf, att det var både besvärligt och tråkigt att vara "*intressant.*" — Krisen inträffade på en bal. Herr Ambrosius kom naturligtvis icke dit förr än närmare slutet och deltog, som man lätt kan tänka, icke eller då i dansen, "*detta simpla och triviala nöje,*" utan föredrog att med hatten under armen och hoprynkade ögonbryn stå på afstånd och afundas dem, som hade så roligt. — Hvar och en har sin smak. — Bland de dansande upptäckte han snart en gammal bekant — "*lilla Eva.*" Ehuru hon nu var litet blek om kinden, hade behagen likväl icke öfvergifvit henne; det blå ögat blickade lika englaljuft, det ljusa håret fladdrade lika lockigt, lifvet var lika smärt, foten lika subtil. Herr Ambrosius såg det allt, der han stod bakom pelaren så dyster och kramade sin hatt. Gamla minnen trädde fram i lefvande gestalter och anfäktade hans känslor. — Men se, Gudbevars, Herr Ambrosius var en verldsföraktare, och han log endast sarkastiskt, vände ryggen åt frestelsen och gick in uti ett annat rum. Dock — köttet är svagt, så rasande svagt, och han vände snart ofrivilligt åter till den plats, han lemnat, och hans ögon funno en vällust i att dröja hos den sköna kusinen. Slutligen då han fick se henne sväfva uti valsens ringar, då kände han ett oemotstånd-

ligt uppror i sitt hjerta, och en ljusglimt, en sådan som hvarje menniska någon gång erfar, utan att veta hvarifrån den kommer, genomfor hans själ och visade honom i ett ögonblick klart och tydligt hela hans falska ställning. — Han gick hem i miserabelt lynne, *naturligt* svårmodig, och den korta stund han sof om natten, drömde han endast om Eva.

En liten tid härefter berättade den underkunniga Rådmanskan Slammerström för de utvalda inom *Pro Sensu Communi*, att rompementet emellan Herr Ambrosius och Apothekarens lilla Eva var romperadt, det vill säga att deras tillkommande förening var ånyo beslutad och med ringar stadfästad. — Denna nyhet var verkligen tillförlitlig, och om vi nu göra ett raskt hopp öfver ett par år och sedan begifva oss på besök i Patron Träboms salubod, ännu lika utmärkt för sin Skånska herregårds-ost, så i fall vi icke finna Herr Ambrosius, hvilken nu ärft rörelsen efter sin aflidne fader, bakom disken lika fryntlig och älskvärd som fordom, eller på sitt kontor, adderande och kalkylerande, så finna vi honom säkert i öfra våningen, uppe hos sin fru och sin lille son. — Det var i denna sistnämda krets, som Herr Ambrosius en gång, då talet föll på hans intressanta period, yttrade dessa minnesvärda ord: ”*Vi böra lemna åt aktörerne att spela komedi!*

FJORTON DAGAR.

NÅGRA BLAD UR ETT UNGT FRUNTIMMERS DAGBOK.

"Icke hundradedelen så mycket hjerta som fantasi."

Bulwer.

O Tid, du som är det ständiga föremålet för dina barns mest bittra och mest ondskefulla anmärkningar! jag ville visst icke ytterligare lägga sten på börda, men likväl måste jag högt beklaga mig öfver dig; — du är för *långsam*, och det är i högsta grad tråkigt. Alla klockor måtte tröttnat upp, ty sekunderna töja ut sig till fullvuxna minuter, och denna halftimma har bestämdt räckt i två hela timmar.

Jag är icke nyfiken, men när man, som jag, har en far, som från morgon till qväll är så upptagen af den tråkiga "tjensten," att han icke två gånger om året talar vid sin kära dotter, utom vid mattimmarne; och nu denna far säger, med mycket allvarsam min: "Julie, kom in till mig, i mitt rum, klockan 11, jag har något att säga dig!" — hvem i all verlden kan väl då undra öfver, att man blir litet otålig, litet orolig, och längtar efter det märkvärdiga klockslaget? —

Hvad kan min far ha att säga mig inne i sitt rum, och klockan 11?? — det är en så högst utomordentlig kasus, att den måtte hafva något särdeles att betyda — men hvad? — hvad? — Skulle det väl vara möjligt, att Kusin Malcom . . . .?

O Tid! det är sant, som man säger; du är ett vanartigt missfoster, du är oefterrättlig, ty det är säkert, att vore det något värdt med dig, så vore du 11 för länge sedan.

Det är visst och sant, att när en flicka är sjutton år, och ser en smula bra ut, då har hon alls ingen säkerhet här i verlden. — Det ena ögonblicket är hon sin egen, det andra en annans; den ena dagen är hon fri som fogeln på qvist, den andra sitter hon redan fången i en friares garn. Det är ett riskabelt lif, vi föra, men — det är roligt likaväl!

Klockan blef 11, och jag gick in till min far. Han satt, som vanligt, och arbetade med ifver vid sin pulpet, gaf mig ett tecken att taga plats i soffan, och fortsatte ännu en stund sina evinnerliga räkenskaper — en sådan barbar! — Slutligen satte han pennan bakom örat, svängde sig i en halfcirkel omkring på sin skrifstol, mumlade något om *kapitel* och *paragraf*, och började fixera mig starkt.

”Julie — sade han efter en stund, du är ännu bara barnet; — låt mig se, född den 15 Maj 18—, facit 17 år 7 månader och 10 dagar. — När man icke är äldre än så, är man ännu gemenligen ganska dåraktig och oförnuftig; man förstår då icke att skilja agnar från korn, illusioner från verklighet; man begriper då icke, att man kan vara lycklig utan att vara galen; — Julie, mitt barn, säg, har du någonsin tänkt på att uppfylla din bestämmelse?”

— ”Min kära Pappa, jag är icke så mycket barn, att jag ej hunnit med att ganska allvarsamt tänka öfver rätt många saker och förhållanden.”

”Ser man på bara! — nå det var raskt. — Hvad är det klockan slår?”

— ”En qvart.”

”Anamma! — Jag skall i Kommitté. — Låt oss vara korta, — min dotter, det är hvarje Embetsmans skyldighet att uppoffra det enskilda för det allmänna, hustru och barn för stad och land. — Till saken, utan preludier! Vill du gifta dig, Julie?”

— ”Gud bevars! — Jag känner hvarken anledningen till denna fråga, eller, åtminstone i detta ögonblick, någon serdeles fallenhet att gifva bort min hand.”

”Herr Jern har formligen begärt dig till hustru!”

— ”Herr Jern!?”

"Herr Lars Christian Jern, Brukspatron och Landtbrukare, trettioåtta år gammal, frisk och rask!"

— "Jag känner honom knappast!"

"*Jag* känner honom så mycket bättre; en sakramentska hygglig karl, lika dråplig menniska som Brukspatron, allmänt aktad, och kan försörja hustru och barn i öfverflöd."

— "Men — jag *älskar* honom icke."

"Behöfs icke heller!"

— "Men jag vill gifta mig af *kärlek*. Jag känner på mig, att jag icke skulle kunna göra en man lycklig, som jag icke älskar."

"Nå så älska då, för tusan!"

— "Det är omöjligt!"

"Julie, besinna dig väl! — Jern är en kärnkarl, nästan makalös i dessa sprätthökstider; och hvad det der "*älska*," som du talar om, angår, så ville jag väl till protokollet anföra en hel hop, — men jag måste i Kommitté och tala om taxering. — Jag vill nu bara anmärka, att jag känner på mig, att om det en vacker dag skulle falla Mamsell in att bli *förälskad*, om det så vore topp tunnor rasande, ända från skosulorna till hårnålarne, så blir dock icke något giftas af, förr än jag reviderat den hulde älsklingen. — Jern är af mig godkänd, märk det, mitt barn, — nå, ett ord — *Ja* eller *Nej*?"

— "Jag känner icke Herr Jern, och han känner icke mig, derföre svarar jag — *Nej!*"

"Hur sa'?"

— "*Nej!*"

"Illa gjordt — mycket illa — adjö!"

— "Min kära, goda Pappa, det gör mig så ondt att icke nu kunna uppfylla din önskan, jag ville så oändligt gerna...."

"Se så, nu är det gjordt, sa' han som försvor sig, och det är icke värdt att öda bort tiden med prat. Du är ju i alla fall icke mer än 17 år 7 månader och 10 dagar, och då kan man icke stort bättre begära. — Adjö!"

Det är då gjordt; — jag har gifvit bort en korg!!

Jag kan icke neka till, att det är en viss ljuf stolthet, som lifvar mig, då jag betänker, att det är mitt *Ja* eller *Nej*, som bestämmer en allmänt aktad mans öde. — Jag är då i verkligheten icke ett så menlöst barn, som mina kära föräldrar ständigt vilja påstå. Nej, nu är det bevist, jag är en *Dame*. Liksom en drottning herrskar jag, men öfver hjertan, och med ett enda litet ord afgör jag deras ve eller väl. Att ge bort sin första korg, det är att vinna burskap på att vara Dame. Krigaren vinner inte anseende, förr än han skådat fienden ansigte mot ansigte; en Dame icke förr än hon sett en friare för sina fötter. Kurtisen är vår krutrök och frierierne våra lagrar. Man påstår, att qvinnan är ett *svagt* och *obetydligt* väsende, men man är ej så litet oräsonlig. Se henne i det ögonblick, då hon beherrskar mannens lofsjungna styrka, och då hon med värdighet kallt och lugnt afskedar en eldig tillbedjare, och säg sedan ännu en gång, att hon är *svag* och obetydlig. — Jag börjar märka, att jag just måtte vara skapad för att herrska, ty jag finner deruti en obeskriflig njutning. Ja, när jag rätt känner efter, så är mitt hjerta just precist som en isklump; det är ett ointagligt Troja — det vill säga: ointagligt, tills "efter bataljer och många strapaser" slutligen min Achilles kommer; men då, då . . . . . . Notabene, jag vill icke vänta på honom i trettio år!

Min far säger, att Herr Jern är makalös, och min far är en mycket förnuftig man; han har dock nu bestämdt bedragit sig; Jern kan vara bra, jag vill icke disputera det, men är dock, med förlof sagdt, en äkta trädbock, och klumpig som en björn; att se honom dansa, är ett spektakel, och då han skall säga små fleuretter — barmhertige Gud, huru stela och gammalmodiga äro de ej! — Jag vill icke tvifla på, att han i jordbruket är en bjesse, men i kurtisen är han en stackare. Se bara på den affärslika tonen i hans frieri; man kan ju gråta åt detta "*formliga tillbud.*" Det är kanske mycket väl menadt, att i en fråga som denna först vända sig till föräldrarne; men välmeningen i all ära, den dygden är visserligen, nu som alltid, mycket vacker, men, som oftast, mycket tråkig. —

Herr Jern behöfver sig förmodligen en hushållerska, och derför vill han "*taga*" sig en hustru. — Pass min herre, mig *tar* han icke. — Mitt ideal är af en helt annan sort. Jag älskar romantik och poesi, och i kärlek får icke finnas sundt förnuft; kärleken kan lefva godt på bara suckar och sonetter, men kan svälta ihjel på jernbruk, vore de än aldrig så stora. Jag skulle dö i samma minut, som jag bands tillsamman med en så prosaisk varelse som den *förträfflige* Lars Christian Jern — ja, det är bestämdt!..... Tänk, om jag dock gjort honom olycklig för evigt; tänk om han blir förtviflad, vansinnig, om han — åh, det har nog ingen fara; en så vis man kan icke bli olycklig; kunde han bara det, så vore det ändå något. I alla fall, hvad skall jag göra? — Jag rår icke för, att Vår Herre gifvit mig en hop små behag, och att Herr Jern täckes uppmuntra dem med sitt nådiga välbehag. Jag kan icke åtaga mig att trösta alla dem, som det möjligen kan falla in att blifva förälskade i mig — hvem vet, jag skulle då kanske icke få annat att göra än att ideligen gifta mig, och det går nu alldeles icke an. Nej, mina Herrar, skyllen er sjelfva; jag ernar icke blifva någon blöthjertad sjuksköterska, jag ernar icke uppoffra mig sjelf, ty jag vet, att det är endast *dumt* och alls icke *stort* gjordt, att göra sig sjelf till martyr för sitt goda hjerta. "*Godheten är endast ett slags sinneslättja*," det har min far berättat, att en vis man sagt.

Det är sant, vi föra ett riskabelt lif, och det tjenar visst någonting till att bygga systemer, då ett enda ögonblick förstör långa tiders verk; — Min Achilles är kommen! — Han kom — jag såg — han segrade! Mitt lugn är förbi för evigt!

Vi foro i går på Herr Qvintilinis Konsert. Jag har ända hittintills aldrig varit mera musikalisk, än hvad det rådande modet kräft; jag for derföre dit ganska trankil; mitt hjerta slog precist samma ordentliga slag, och gjorde det några små

krumsprång, så var det endast af löje öfver Kusin Malcom, som illa dolde sin förtjusning, och bedyrade, att det var tusen gånger mera värdt att blott få betrakta yttersta spetsen af min fot, än att få höra alla verldens Mäster-Musici. — Vi kommo tidigt och fingo goda platser långt fram i salongen.... Konserten började. — Ouverturen gick väl, sade man; men jag fann deruti ingenting vackert, om ej en och annan melodi ur kända valsar och kadriljer.

Nu framträdde Konsertgifvaren. — Ack! detta ögonblick var det märkvärdigaste, jag har upplefvat! — Med en lättsinnig nyfikenhet förde jag lorgnetten till ögat, och riktade min blick på Herr Qvintilini. — Men mina blickar vände icke åter, och jag kände i samma stund, liksom om en Fée vidrört mig med sitt undergörande spö — jag blef förtrollad! — Herr Qvintilini är lång och smärt, mörk, blek och mager; det långa, becksvarta håret hänger rakt och vårdslöst kring hans hufvud ända ned emot axlarne; i hans stora ögon flammar en blixt, så onaturligt skarp, att den ovilkorligen tränger till hjertat och tyckes vara i stånd att genombryta till och med ett hälleberg. Öfver hela hans figur hvilar ett drag af djupt, intressant vemod. Han är skön, så som jag älskar det; rödt och hvitt, stort och starkt, det är idél barbari och prosa; men när kroppen endast är såsom en svag skugga, en lätt dimma kring en stor själ, då är det något intressant, då är det poesi.

Herr Qvintilini höll Violen i ena handen och stråken i den andra, gick med långsamma, säkra steg fram emot publiken, och gjorde sin kompliment. Jag har aldrig förr sett en sådan kompliment. Den var lika litet ledig och gentil, som stel och tölpaktig, men den var artig på samma gång den var stolt, den var intressant; det var endast hans kropp, som ödmjukade sig, men hans själ, kännande sin storhet, höjde sig med ett nobelt förakt öfver den lumpna mängden — det var hemskt, på samma gång det var förtjusande. — Herr Qvintilini satte Violen under hakan, gaf orchestern en lugn blick, och började en fantasi af egen komposition.

Om jag var förtrollad, redan innan jag hört Qvintilini spela, hur mycket mer blef jag det ej, sedan hans herrliga,

underbara toner hänfört mig! Från det ögonblick han satte stråken till strängarne, vet jag endast oredigt, hvad som passerade. I hans spel, hans blick, hans ställning, hans rörelser, i allt låg någonting gripande, någonting mystiskt, men oemotståndligt hänförande, såsom Sirenernas sång. Min själ flydde med tonernas flod långt härifrån — jag var, jag vet icke hvar — jag kände, jag såg, jag hörde..... Ack! hela mitt väsende undergick en hastig förändring; jag var icke mera mig sjelf. Den musikaliska känslan i min själ hade ända till detta ögonblick legat i en djup dvala och icke vetat af sin egen tillvaro. Jag hade icke rätt fattat, icke rätt förstått musik; jag hade i den endast hört "en ljudande malm och en klingande bjellra," utan lif, utan själ; — Qvintilini uppväckte denna känsla till fullt medvetande och lät mig känna den sanna gudomligheten af denna den skönaste af alla sköna konster. För hvarje nummer Konsertgifvaren utförde, steg min själs spänning och min brusande förtjusning allt högre och högre, och då Konserten slutade, fann jag mig likasom midt uti en liflig dröm; blodet strömmade häftigt i mina ådror, hjertat slog våldsamt, och hela min kropp darrade märkbart. — Applåder och Bravorop genljödo, och den med sin afton högst belåtna publiken visste knappt, huru den nog tydligt skulle kunna tolka sin tacksamhet. — Qvintilini stod lugn och kall och gjorde åter sin kompliment, samma förtrollande bugning. — Allt detta sväfvar endast som ett dunkel för mitt minne, ty jag kunde icke återkomma till mig sjelf. Qvintilinis toner sväfvade ännu för mina öron; i min själ trängdes fantastiska drömbilder, orediga öfversättningar af hans musik, och hans flammande blick brände i mitt hjertas medelpunkt.

Vi foro hem. Kusin Malcom var förtviflad öfver min distraktion och min liknöjdhet. Jag brydde mig icke om Kusin Malcom; jag skyndade upp på min kammare, och Qvintilini var min enda tanke. Min själ var häftigt upprörd, mitt hufvud värkte våldsamt, och icke förr än långt efter midnatt kunde jag somna.

Jag är efter denna märkvärdiga händelse en helt annan menniska — Herre Gud, att det så snart kan vara gjordt! —

Qvintilini skall jag aldrig, *aldrig* glömma; han skall evigt förblifva hela mitt lifs beherrskare; ty han har uppväckt mitt hjerta till sitt egentliga lif. En ny verld, rik och skön ligger nu öppen för min fantasi, och mina känslor hafva funnit en outtömlig källa. Nu först vet jag, att jag aldrig förr älskat, *verkligen* älskat; jag har väl någon gång varit förtjust, men endast i en vacker yta, eller en behaglig ton, med ett ord alltid i något materielt, men nu — hur annorlunda! — Jag har funnit mitt ideal, och jag erfor en oemotståndlig inre röst, en själens oryggliga sympati, som tvingar och befaller mig att älska!

Qvintilini är borta, och det vore nästan en galenskap att hoppas, att han någonsin skall återkomma; — Jag skall aldrig, aldrig återse honom! — Store Gud! huru förskräckligt! Lifvet har nu förlorat allt intresse, verlden är såsom en stor öken, jag sjelf såsom en planta, hvilken blifvit skild från sol och luft. Öfver allt är så tomt; det är, som stod jag ensam på en kyrkogård, eller i en balsalong, när balen är förbi, när den hemskaste ödslighet efterträdt den muntraste lifligbet, och dammet är det enda som dansar, när ljus och lampor endast osande flamma med ett matt sken, när blomsterbuketter och bandrosor ligga förtrampade på golfvet, när otrefnadens demon grinar fram från hvarje vrå, och allt är så tomt, så dödande tomt — o, jag är fasligt olycklig, och jag tror icke, att jag länge står ut härmed. — Jag tycker redan, att jag känner, huru mitt lif börjar tyna af, och min spegel visar mig endast bleka kinder och rodnande ögon — ack, jag skall dö i blomman af mina år, med ett brustet hjerta!

Om Qvintilini älskat mig! — Mitt stackars hufvud svindlar, då jag tänker mig en sådan lycksalighet, då jag öfverlemnar mig åt min fantasi och drömmer mig ett lif med

honom. Det är dock skönt att drömma, och det är det enda, som mitt grymma öde lemnat mig qvar.

Om Qvintilini älskat mig! — då skulle jag fått styrka att trotsa hvarje öde, hvarje hinder för vår lycka. Jag kunde då blifvit en hjeltinna och fått mod att bjuda spetsen åt hela den mäktiga hären af konventionela småaktigheter. Qvintilini är mitt allt; *utom* honom äger jag inget lif, *med* honom skulle jag endast ägt salighet! — Qvintilini skulle älskat mig — och vår himmel vore färdig. Hvad gjorde väl då några små motgångar, några små bitterheter mot den outsägliga lycksalighet vår kärlek skulle skapa? — Intet, alls intet! — Vi skulle fly från detta kalla land med sina menniskor af is och sina trånga fördomar; vi skulle fly långt bort och finna en liten underskön ö, fjerran i ett stort haf, och *der!* — der i vår ensamhet skulle vi få ro att ostörde njuta vår salighet. En liten mossbelupen bergsgrotta skulle vara vår boning, och hela ön, med sina skuggrika träd och sina doftande blommor, vår park. Om aftonen, sedan vi skådat solen sjunka ner bland hafvets vågor, skulle jag, vid näktergalens sång slumra in på min älsklings arm för att i ljufva drömmar fortsätta dagens lycka, och om morgonen skulle jag åter väckas af hans kyss för att hela dagen få förblifva vid hans sida, skåda det stolta hafvet och höra hans violin — Gud, hvilket lif!

Om Qvintilini älskat mig! — Då skulle det kunna ägt sin ljufhet till och med att försaka honom. — En helig ed, ett löfte skulle binda hans tro, och äfven mig skulle man förmå att skilja min *hand* och mitt *hjerta*. Endast för att frälsa mina kära föräldrar från en förkrossande sorg skulle jag helt och hållet uppoffra mig sjelf; jag skulle medgifva att bli en annans och icke genast dö vid blotta tankan derpå. Hvilka rysligt hemska, men himmelskt ljufva qval skulle vi ej då lida, jag och min älskling! Vi skulle i våra hjertan känna död och salighet på samma gång. Slutligen skulle min bröllopsdag komma. Jag skulle genom ett under få mod att framljuga mitt *Ja*, och det skulle blifva afton och natt — då, när allt vore tyst, skulle till vår sängkammare framtränga toner af en sönderslitande men himmelsk musik — jag skulle känna

igen Qvintilinis violin — mitt hjerta skulle brista, och när min man ville trycka mig till sitt bröst, skulle han höra Qvintilinis namn och en suck — och hålla ett lik i sina armar. Min stackars man skulle bli vansinnig, men Qvintilini skulle stöta en dolk i sitt bröst, och vi båda skulle blifva begrafne i samma graf, och man skulle plantera blommor derofvanför, och poeterne skulle i midnattsstunden ännu någon gång höra likasom i en andehviskning ett förenadt ljud af min suck och Qvintilinis violin! Gud, hvilken död!

Jag var bekymrad. Jag satt och grubblade öfver, hvad det egentligen kunde vara, som fattades mig, ty jag hade fått i mitt hufvud, att det aldrig stod rätt till. Så slog jag mig på filosofi och spekulativa tankar, kallade fram mitt eget lilla jag framför sanningens spegel, tog på mig en General-Mönsterherre-min, och spände ögonen in i mig sjelf; jag ville prompt ha reda på, hvari felet bestod. — Jag såg och såg, men jag blef ganska flat, ty jag såg i början alldeles ingenting; allt var som ett chaos. — Högst besynnerligt, tänkte jag, men kikade alltjemt. Slutligen dansade fram den ena figuren efter den andra; der kom en mängd kuriösa saker, der kommo allt fler och fler, huller om buller. — Jag blef yr i hufvudet och kunde icke längre följa med; den sista villan var större än den första. Ändtligen klarnade det, ett ljus gick upp, och jag såg skenbarligen mig sjelf, och se! jag var precist sådan som alla andra unga flickor — det var det, som fattades mig. Men hos oss alla bo förunderliga saker; red dem, den som kan! — Ett virrvarr af känslor, en slängpolska af tankar, flockar af motsägelser, revolution på revolution, och icke hundradedelen så mycket hjerta som fantasi! — Der vi den ena dagen se en himmelens stjerna, se vi den andra en jordens dank; hvad vi den ena dagen hänföras af, gäspa vi åt den andra; der vi den ena dagen se ett ideal, en gud, se vi den andra en blek, ma-

ger herre i svart frack: som fjärilar fly vi från blomma till blomma utan att någonstädes finna ro. Ett godt lättsinne och en djerf fantasi skaffa oss makalösa vingar; men vänta — det blir väl annat af!

Kusin Malcom och jag hafva haft en liten explikation. Den stackars gossen bedyrade, att han var förtviflad öfver all den köld och liknöjdhet, som han på en kort tid fått erfara. Jag tröstade honom med, att det hade alls ingenting att betyda, och försäkrade, med en diplomatisk uppriktighet, att han för mig alltid skulle blifva *den samme*. Kusin Malcom kastade sig sedan handlöst in i djupa ressonementer, och hvad tycks, slutade att helt simpelt förklara, att jag är — *kokett!* — hvilken våghals!

Kusin Malcom är icke så dum ändå — han har rätt — jag tror verkligen, att jag är en smula kokett; nå ja, hvad sedan? — Vi äro alla koketta — det ligger i vår natur, det är vårt sätt. Vårt koketteri är i alla fall oändligen älskvärdt och oskyldigt, såsom motsvarande karlarnes falska hyckleri; dessa båda odygder äro barn af samma moder, men dock olika, såsom Abel och Kain. Hvem kan undra öfver, att det roar oss att leka litet smått med dessa skapelsens stolta herrar, som i sitt blinda öfvermod anse sig som vishetens patenterade profeter — en rätt dråplig vishet, på min ära, den vi, *jordens bagateller*, kunna kasta öfver ända med en enda liten blick, ett enda litet ord. Ägde vi icke koketteriet att taga till, huru olyckliga skulle vi ej då vara? Vi skulle stå vapenlösa midt i striden, med slafveri och tyranni till perspektif, ty i alla tider har emellan oss och herrar kavaljerer ägt rum en brinnande tvekamp, den man brukat kalla *kurtis*; i denna kontrafäktning är koketteriet vår enda parad, men den är också superb, om den med skicklighet användes, och om man rätt förstår att begagna sig af alla dess små finter och finesser. — Lefve koket-

teriet! det är en konst värd att studera och af mycken praktisk nytta; ty det har nu en gång kommit sig så, att kärleken är det enda, som angår *oss* här i verlden.

Det är icke min rätta natur, att ständigt förblifva i en *evig trånad*. Jag har både mod och slughet — kom nu äfven, o koketteri, och stå mig bi, och jag skall sjelf triumfera, det är kanske roligare. Jag skall nog då en dag kunna leka med alla det stolta könets vildaste Lejon och tämja dem till helt beskedliga dragare framför min triumf-vagn. Jag skall nog då kunna trotsa alla kurtisens dråpligaste hjeltar, och när jag ser dem alla så gudsnådeliga för mina fötter, då vill jag endast hjertligen skratta; sådan är jag — *tror jag!*

Akta dig sjelf, kära Kusin Malcom, ty jag svarar för ingenting; oaktadt jag håller rätt mycket af dig, kan jag dock omöjligen låta bli att leka litet med din beskedliga förtjusning, och, hvem vet, kanske en vacker dag skall denna lek slutas rätt allvarsamt. Om jag beslutat att icke låta *taga mig till hustru*, så har jag dock derföre ingalunda försvurit att *taga mig en man*, utan tvertom, och kommer jag derhän, så får du bestämdt första rummet på förslaget; du är så tålig, så from, så beskedlig, så kär, att du säkert, i fall du fick dansa ett lif efter min pipa, med största nöje skulle dansa dig till döds. — Ja ja, som sagdt är, ingen vet, hvad som kan hända; men roligt måtte det vara att sjelf ha sin hand vid styret, och nog skulle jag kunna sköta en toffel så bra som någon annan.

Det var supé hos * * *, och deras tillställningar äro kände i orten för sin objelpliga tråkighet; der gifves endast supéer af den radikala sort, der sjelfva *supéen* är det enda som duger. Der var propp fullt af folk i alla rum; "supé-siroccon" rasade; qvaf luft, svag upplysning. Théet var redan serveradt, det gamla pianot slogs upp, och en Mademoiselle, ett litet musikaliskt mirakel började ett stycke af den äkta incroyabla sor-

ten. — Jag ryste, retirerade undan till en skum vrå i ett litet kabinett och försjönk i dystra betraktelser. — Plötsligen nådde till mitt öra några toner, musik af en högre ordning; det var visserligen endast ett obetydligt "*kling*" — "*kling*", men hvilket dock trängde till djupet af mitt hjerta.

Det är högst singuliert, huru små, mycket små saker kunna göra stor effekt genom menniskornas förunderliga sympatier. En ringa bagatell är ofta nog orsaken till våra dråpligaste bedrifter. Ibland min själs mysterier finnes en dold känsla, som, genom någon outransaklig sympati, anslås och med en ljuf, elektrisk kraft genomflyger hela min varelse, då mitt öra träffas af det lilla, i sig sjelf obetydliga, men för mig oemotståndliga ljudet af en klingande sporre. Detta "*kling*" — "*kling*" gjorde mig nu genast till en annan menniska; jag vaknade upp, och blodet strömmade åter friskt i mina ådror. — Åter ljöd det: "*kling*" — "*kling*" — "*kling*" — och framför mig stod en lång och smärt Adonis i Husar-uniform — Cæsar var hans namn.

Hvilken herrlig Guds gåfva är icke ändå en vacker *Löjtnant*, med elegans och sporrar! — Han är just en liten sol, som, i hvarje sällskapskrets han uppträder, sprider fröjd och välsignelse; han är en liten kung, och tusende klappande hjertan hans afundsvärda rike. — Man sitter på sitt rum och filosoferar; man samlar sitt förnuft; man är stolt och säker och tycker sig kunna trotsa hela Gud Amors här, om det gälde — men se — *Löjtnanten* kommer, sporrarne klinga, fleuretterne hagla, och liksom Jerichos murar i gamla tider ramlade för blotta trumpetljud, så raseras alla vårt hjertas förskansningar af halfhöga hviskningar. Man kan rimligtvis lika litet här fråga: *hvarföre*, som man kan svara: *derföre*; man vet af ingenting, det kommer med luften som ett *vädergift*. En kavaljer med hållning och ton comme il faut är en glanspunkt i skapelsens mästerstycke. Hvad det hos honom egentligen är, som så intar, så tjusar, det kan ej beskrifvas eller begripas; han är som en annan menniska, säger alldeles ingenting ovanligt eller snillrikt, men ändå är han oemotståndlig, och innan vi veta ordet af, äro vi helt och hållet i hans våld och förälskade upp öfver öronen.

Löjtnant Cæsar kom fram till mig; han vred på sitt lilla pipskägg, slog med sin glacé-handske, stödde sig med en superb hållning mot sin sabel, och sade: "Slädföret är charmant!" Det behöfdes icke mer; nu var det gjordt, och Cæsar fick en plats i mitt hjertas aldra heligaste!

Det finnes bestämdt i våra dagar icke några nöjen, som äro så otacksamt bemötte, som *Balerne*. Man besöker dem visserligen, men Gudbevars, det hör icke till *goda tonen* att erkänna, att man har *roligt* på en bal; det är simpelt, för barbariskt att dansa; det skänker ingen njutning för själen — kan tänka! — och man måste nu för tiden vara så förbålt bildad, att man icke kan njuta af annat än estetiska förnöjelser. Men, tro mig, detta är endast tomt, onaturligt prat, framkastadt af det nyckfulla modet, och ingenting skall förmå att qväfva det brinnande tackoffer, som från djupet af våra unga hjertan, i tysthet uppstiger till dig, alla Valsars och Francäsers, alla Galoppers och Angläsers ovärderlige Genius! — Dansen är, och skall alltid blifva den Jakobsstege, på hvilken vi göra våra reelaste himmelsfärder.

Från orchestern ljöd en skön Strauser-vals; vid Cæsars arm sväfvade jag, som i en luftfärd, bort genom salongen; — o, himmelens Englar! detta var en vals sådan jag för aldrig upplefvat! — allt redigt medvetande försvann — jag hörde endast musikens sväfvande toner — jag såg endast de tindrande ljusen — jag lefde i en Féesaga — mitt hufvud var tätt intill Cæsars bröst — hjertat klappade; — ack, ehuru vi endast äro jordens syndiga barn, kunna vi dock i en vals komma himmelen bra nära!

Balen var gudomlig! — Cæsar valsar, som ännu ingen annan det gjort; han är alla mina drömmars förkroppsligade ideal, och han älskar mig, jag vet det!!

Han kommer hit i dag! — Men visit-timman kommer visst aldrig.

"Hur långsamt gå de tröga stunder!

"Du Dellings son, hvi dröjer du?"

Mitt hjerta kan jag icke styra, och det är icke underligt, ty de är icke längre *mitt*; det lyder nu en helt annan makt, klappar häftigt af ljuf längtan, och om jag fick följa dess ingifvelser, huru ömt skulle *han* icke blifva mottagen — men . . . Ack, alltid kommer det här i verlden ett *men* och lägger sig emellan, och stänger vår väg till lycksaligheten; man bör dock icke låta skrämma sig, utan fortsätta sin bana med friskt mod, ty många *men* äro endast toma skuggbilder, som sjunka till jorden för sanningens första solglint. Endast småsjälarne skygga för dessa fantomer. — Så har man för mig hängt ut en af dessa gräsliga fogelskrämmor. — "*Men*," har man sagt, "Cæsar är fattig som en skåpsråtta, och hans affärer äro i högsta grad derangerade." — Ack, ni evinnerliga lerklumpar, kunna ni icke begripa, att penningarne äro det lumpnaste under solen, och att kärlek är dyrbare än guld. — Må Cæsar gerna vara fattig, det är ett vackert bevis på, att han ej är girig, och hvilket gör honom för mig ännu mera älskvärd. Han älskar mig, jag älskar honom — det är nog för att göra oss rikare än Crœsus. Ungdom och kärlek äro högt höjde öfver guldets makt, och det är endast de gamle, hvilka öfverlefvat sitt bättre jag, som behöfva förgylla sitt lif. — Ett hjerta och en hydda — ett litet torp långt in i skogen — hvad behöfva vi mer? — Poesiens och kärlekens genius trifs der bättre än i furstliga palatser. — Det går i salongsdörren — tyst! — ack nej, dessa klumpiga steg äro icke hans!

Midt emot oss på andra sidan gatan bor en mäkta rik Grossör, som har en enda dotter, Mamsell Rika; hon är något skefögd och mycket full, dertill mycket tvär och trum-

pen. — Det var till Grossörens, som Cæsar i afton gick på visit; *för Mamsell Rika försakade han mig!*

Till mig kom endast Herr Jern, denna tråkiga menniska, på hvilken det är omöjligt att märka, att han så nyss fått en korg. Han satt en lång stund bredvid mig, och höll tal, men om det var i kärlek eller jordbruk, vet jag icke, ty hela min uppmärksamhet var fängslad vid fönstret midt emot. — Der stod Cæsar vid Mamsell Rikas sida; deras konversation tycktes vara liflig, och han såg lycklig och aminerad ut. — Hvar blef du af, o mitt torp i skogen?

Jag är den olyckligaste varelse under solen!

Det var i afton återigen bal, och jag var säker på, att der åter träffa Cæsar. Det var en spänning i hela min själ, en ängslan och en oro, som var förskräcklig. Mitt öde skulle afgöras: rödt eller svart, lif eller död! — Nu är det afgjordt; tärningen är kastad — Store Gud!

Aldrig har min toilett så plågat mig, men aldrig har jag så beflitat mig om att få den så smakfull; det var icke fåfänga, det var kärlek, som inspirerade mig. Jag visste, att blått är hans älsklingfärg, derföre tog jag en blå klädning och fäste blå blommor i mitt hår. Jag visste, att han älskar ett smärt lif, derföre låt jag Lotta draga åt snörlifvet, till dess hon icke förmådde mer; väl sved det i mitt bröst, men hvad gjorde det, blott jag blef smal? — Hvilka marter skulle jag icke kunna utstå för *hans* skull! — jag skulle utan en suck kunna låta snöra mig till döds, blott för att uppfylla en nyck af honom, ty jag är Spartansk i min kärlek.

Balen började. Palonaisen ljöd som en likmarsch för mina öron. Då kom Cæsar fram till mig, leende och glad, aimabel och charmant som alltid; han var sig alldeles lik. Mitt qval är då endast ett fantasi-stycke, en barnslighet utan orsak, tänkte jag, och allt var glömdt och åter väl. — Några ögon-

blick derefter var Cæsar vid Mamsell Rikas sida, och jag stod så nära dem, att jag icke kunde undgå att höra hvartenda af hans ord till henne. — O qval! — jag måste nu höra honom på henne slösa samma artigheter, som *jag* nyss njutit af; jag måste höra honom till *henne* hviska samma ord, som jag nyss trodde endast vara sagda till mitt hjerta. — Det var en hemsk moment; alla mina ljufva illusioner ramlade, men måttet var ännu icke fyldt. — Cæsar hade redan för längesedan engagerat mig till en vals; den speltes nu upp. Introduktionen slutades, valsen började; jag hörde icke af min kavaljer — men då, jag kunde knappast tro mina egna ögon, då sväfvade Cæsar och Mamsell Rika tätt förbi mig — *Jag var mankerad af honom!!*

Det var ett under, att icke mitt hjerta brast i detta rysliga ögonblick. Jag kände en brinnande smärta i mitt bröst och kunde knappast återhålla mina tårar. — Att så bli gäckad, att så bli förolämpad, det är för mycket; att bli mankerad af *honom*, af *honom*, som jag så innerligt älskade, det är olyckan i sin hemskaste skepnad! — Farväl du ljufva dröm, kort var din fröjd, bittert ditt slut. Jag är nedstörtad från lyckans rosengårdar till den horiblaste afgrund! O, hvad jag lider — Jag vill dö!

Jag har fattat ett förtviflad beslut. Jag vill lefva för att hämnas på den trolöse, för att visa honom, att han är mig mer än likgiltig, men att det finnes *en annan*, som jag älskar, och hvilken skall göra mig lycklig. — Det är gjordt! — Det är för evigt förbi med allt ljuft svärmeri! — ack, verkligheten har grymt besvarat mina sköna drömmar om kärlek och sällhet — O!

Jag har sagt till min far, att jag närmare öfvertänkt hans förslag, och att jag nu är sinnad uppfylla hans önskan och gifva Jern min hand. Min far blef häröfver så utom sig af

glädje, som en gammal man någonsin kan blifva, — men jag, jag? — Hur skall det gå med mig? — Hur skall det slutas? —

Grafven!

Tunga moln hängde öfver himmelen. Det var en oändeligt mörk och dyster eftermiddag; kyrkklockorne ringde till begrafning, och jag satt ensam i stora förmaket och väntade min fästmans första besök — hu, hvad jag frös!

Jern kom — jag ryste. Hans första helsning var ovanligt trög och stel, och kom mig att tänka på Cæsars eleganta manér, och då for en dödskyla genom min själ. Men Jern satte sig på soffan bredvid mig och började tala. Först var jag förvirrad och kunde icke fatta sammanhanget af hvad han sade, men sedan blef jag lugnare och kunde höra honom med uppmärksamhet. Han hade mycket kämpat och mycket lidit, men sanning och rätt hade varit hans ideal och hade blifvit hans styrka, och han hade gått segrande ur striden. Denna berättelse väckte mitt deltagande; jag lyssnade till hvarje ord; han talade bra; han var rörd, och blef allt mer och mer inspirerad af sin känsla; jag blef mer och mer intresserad. Jag hade alltid tänkt mig denne man såsom fullkomligt beherrskad af ett kallt förnuft och en beräknande vishet; det var ett misstag; han har menskliga svagheter, det vill säga starka känslor; och då han nu slutligen bekände, att han fann mig mycket barnslig och oförnuftig, men att han i alla fall älskade mig innerligt och skulle vilja offra sitt lif för att göra mig lycklig, då såg jag upp i hans ansigte, och jag såg det för första gången. Det är sant, att der icke finnes tecken till bildsköna drag, men der hvilar ett älskvärdt uttryck af outsäglig godhet och ädelhet, och hans ögon äro synnerligen djupa. Jag mötte i dem en blick — det var i sanning en skön blick, som trängde till mitt hjertas djup. — Nu var det liksom jag vaknat

upp från en dröm; jag fattade i detta ögonblick, jag tror för första gången, menniskans enda sanna skönhet; och tjusad af dess guddomliga makt, föll jag i den ljufva famn, som min fästman öppnade. . . . .

Nu inkommo mina föräldrar, och vi voro alla lycklige. . . . .

Men är det väl möjligt, är det lefvande sanning, eller drömmer jag åter? — Min fästman är en klenod; han är så god, så ädel, och jag tror, minsann, att jag redan älskar honom. — Ja, jag skall bli lycklig. Han skall göra mig till en lika bra menniska, som han sjelf är. Jag skall med gladt mod öfvergifva alla dessa barnsliga dårskaper, i hopp att bli en värdig hustru åt en så älskvärd man — Min lott är ljuf och afundsvärd; men — *hvem kunde tro, att det så skulle slutas!*

POLKAN I BRACKKÖPING.

EN BERÄTTELSE.

Det finnes personer, som alls icke kunna tåla ensamheten, och som helt simpelt påstå, att de poeter och poetissor, som besjungit och beprisat denna belägenhet, *diktat* tvärt emot sin bättre öfvertygelse. Menniskan är, säga de, icke skapad för ensligheten. Hon är till sin natur ett *sällskapsdjur*, och då Skaparen sjelf yttrade: "Det är icke godt, att mannen är allena," hade han säkert sagt detsamma om *qvinnan*, i fall det då funnits någon qvinna att tala om. Mängden af dem, som hata ensamheten, göra det icke derföre, att de hafva förnärmade samveten eller smärtsamma minnen, utan derföre, att de alldeles icke förstå att umgås med sig sjelfva. Att tänka utan att tala, det är, tycka de, långt värre än att göra tvärtom, och hellre än att vara utan sällskap, fördraga de tråkigaste menniskor, ty: *det är dock kött och blod.* När en sådan der sällskapslysten person någongång tvingas till enslighet, då är han mycket olycklig.

En afton i början af år 1845. — den 11 Januari för att vara noga — fanns i den mycket respektabla staden Brackköping en ung man särdeles hårdt ansatt af ofvannämnde sorts olycka, och som denne unge man just råkar till att vara en hjelte i denna lilla berättelse, torde det vara på sin plats här nämna, att det var löjtnant Felix von Habenichts; löjtnanten var väl egentligen underlöjtnant, men det vore obeskedligt,

att vara så noga med titlarna. För att tillfredsställa en och annan ung läsarinna, bör jag kanske äfven tillägga, att min löjtnant ser bra ut; han har mörka, väl vårdade lockar; mustascherna äro just i sina skönaste dagar; blicken har lånat eld af både Mars och Apollo, hvarföre den med skäl kan kallas gudomlig; figuren är smärt och lång. Löjtnanten behöfver således, tycker jag, alls icke skämmas för sitt utseende, helst som han äfven eger den stora, af mången ung man fåfängt eftersträfvade förmånen att vara *blek.* Det finnes ingenting, som våra damer nu för tiden skatta så högt som bleka kinder; ack, det är så *poetiskt,* så *intressant!* Löjtnanten har dessutom den lyckan att icke kunna kallas *en vacker karl.* Det är nämligen för närvarande alls icke modernt för herrar att vara vackra. *En vacker karl!* — åh, det är förskräckligt!

Löjtnant Felix von Habenichts var, den afton jag talar om, högst svårmodig. Ensam på sitt rum, gick han af och an, stegande golfvets diagonaler. Stundom stannade han för att betrakta formationerna af den cigarrök han utblåste. När icke detta längre intresserade honom, suckade han tungt; det hände också, att han jäspade. Sedan började han ånyo sitt enformiga vandrande och uträknade derunder ganska skickligt både längden, bredden och arealen af sin promenadplats; men icke kunde detta vara roligt i längd.... Unga löjtnanten var i sanning beklagansvärd. Han hade måst lemna Stockholm, det guddomliga Stockholm, det enda ställe i Sverige, som kan anstå en löjtnant. Han hade måst lemna glada kamrater, förföriska fruar, förtjusande fröknar, dito aktriser och sömmerskor. Den långa, hänförande, berusande filen af balar, supéer, maskrader, spektakler, visiter och återigen balar, supéer etc. etc.... Denna nöjenas blomsterkrans hade i skönt perspektiv hängt honom för ögonen; men han måste bort derifrån, han var "*vigd vid sin klinga,*" han måste "*lyda trumman,*" det fanns ingen barmhertighet; "*gå, gå, gå,*" hette det för honom, likasom för den evige Juden, och löjtnanten, den stackars löjtnanten han måste gå — gå att sköta kompaniexpeditionen i Brackköping! Man tänke sig blott från Stockholm till Brackköping — från bekanta, vänner, älskarinnor, nöjen, till

en obscur, helt och hållet obekant småstad! Och ändå vill man neka, att icke krigaren, äfven i fredstid, vandrar försakelsens bana.

Då löjtnant Felix tröttnat att längre öfva sina landtmätare-talanger, satte han sig ned vid ett bord. tog fram papper och började med trubbig penna följande bref till sin bästa vän:

Broder!

Du må icke inbilla dig, att det är vänskapen, som drifver mig att "fatta pennan;" nej, det är ledsnaden. Jag är för närvarande alls icke mäktig någon *vänskap*, utan endast *hat;* jag hatar mig sjelf, dig och hela verlden; jag är "mauvais" till den grad, att himmel och jord borde darra; jag är, på ren svenska sagdt, *arg*.

Napoleon på S:t Helena var en lycklig ost emot undertecknad i Brackköping. Napoleon var en *nedgående* sol, men jag en *uppgående*; se deruti ligger hela denna grymma skillnaden.

I dag vid middagstiden kom jag hit till denna afskyvärda stad, om hvilken geograferna icke känna mera, än att "här drifves stark oxhandel." Jag hatar alla småstäder af medfödd instinkt, och jag högaktar min salig mors minne dubbelt derföre, att hon ruinerade min far genom bosättning i hufvudstaden. Var mitt arf ringa, så är jag dock född vid Drottninggatan! Af hela mitt fädernesland erkänner jag endast Stockholm. Att vara *Svensk*, det går an för en Smålänning att skryta af; men att vara *Stockholmare*, det är mer. Ännu har jag icke formerat bekantskap med en enda menniska; min gamla värdinna räknar jag nemligen till häxorna. Jag har emedlertid haft nog af att betrakta staden genom mitt fönster. Det kan icke finnas en förargligare syn, än att se denna handfull gröna, röda, blå och bruna hus, huru de, på äkta parisermanér, skockat sig tillsammans så tätt, att gatorna knappast få rum; och huru de sins emellan trängas och skuffas och klämmas, likasom de icke hade stora fria fältet rundt ikring sig, och likasom icke der i rågåkern vore godt rum för allesammans och tio gånger så många. Det är likväl här, som jag är dömd att lefva tre fulla månader. Död och pestilentia!

Vore jag katolik, så kunde jag hoppas på, att denna tid skulle räknas mig till godo en gång i skärselden; men nu har jag ingenting, alls ingenting att trösta mig med, och aldrig kan jag förlåta min dumma farbror, som nekade mig att gå in på gardet; hade jag varit vid gardet, då hade jag icke nu varit här, då hade jag nu varit på Innocencen. — Ja, det är i afton Innocence...

"Minne, saknans tröstarinna,
Skilda vänners dyra skatt!
Tag din fackla, låt den brinna
I min lefnads fängselnatt!"

Det är Innocence! Jag ser den ståtliga salen skimrande af ljus och guld. Jag ser denna utvalda, brokiga, älskvärda samling, hör den lifliga musiken — det är *la veritable Polka.* Der sväfvar fröken K—. Hvad hon är charmant! Nu kommer mamsell S—, o, vällust! Der har jag min tjusande Aurore; skönare var icke Juno; hvilken grace i böjningarne, hvilket *chinois,* hvilket *petit pas!!* — Men ser jag rätt, den arm, som så girigt smyger sig kring hennes lif — det är *din.* Förrädare, jag skulle sticka ihjel dig, om min värja vore så lång.

Jag kan icke påminna mig att jag någonsin i mitt lif så länge som nu, sex hela timmar, varit ensam, alltsedan jag sista gången på Carlberg satt i arrest. Jag är för mycket prosaisk och för litet egenkär, för att kunna tycka om ensligheten; den är mig tvärtom en riktig plåga, och skulle jag en gång blifva dömd att lefva som eremit, så fick det för visst ske — i grafven. Ja, här i verlden måtte f-n vara ensam, om ej — hos en ung vacker flicka; och lefver jag till nästa riksdag, skall cellsystemet störtas i grund; det är ju *barbari* i stället för *filantropi!*

Säg sjelf, har jag icke skäl att hata ensamheten? Jag, du känner mig, är jag icke en munter, lefnadsglad, toujour, ja, utan preludier, en sakramenskadt treflig gosse — är jag icke? Jag vet, att min verldsåsigt ständigt har varit mig sjelf till glädje och androm till exempel. Jag har tagit dagen — och natten också — alldeles så, som en ung man af mitt

stånd bör taga den. Sorgen har jag städse hållit utom mitt hjertas barrièr, och med min munterhet har jag gjort mången lycklig sympatikur; jag hade t. ex. en gång en vän, som en vacker dag ville fara till evigheten med extrapost; det var mitt verk att han i stället for till — Blåporten. Nå väl, sådan har jag varit, sådan var jag ännu i går, men nu... Broder! jag kan blifva disperat när jag tänker derpå, nu har jag blifvit *melankolisk*.

Må vemodets dämoner och afgrundens små näsvisa satungar jublande bele mina suckar; må alla smäktande månskenspoeter, alla lungsigtiga, lutknäppande kongl. sekreterare räcka mig lång näsa — jag måste skamflat uthärda deras smälek, och har ingenting att urskulda mig med annat än — *ensamheten*.

Jag har blifvit melankolisk — det låter fan så likt en lögn, men är dock rena sanningen. Den rys- och förskräckliga sjukdomen har icke stannat endast vid symptomer, den har gripit ikring sig med en förvånande hastighet; ja, det har redan kommit så långt, att jag börjat grubbla öfver mina affärer, och det är således onekligt att jag befinner mig i ett af melankoliens högsta stadier. Mina affärer utgöra annars ett kapitel, som jag förr haft till regel att aldrig tänka på. Nu är ingenting likt sig. Nyss öfverraskade jag mig sjelf midt i de djupaste kalkyler öfver debet och kredit, det var ett af de sorgligaste momenter i mitt lif, men det var mig dock omöjligt att få de fatala siffrorna ur hufvudet; jag adderade och subtraherade tvärt emot min egen föresats. Resultaterna voro jemmerliga; ack! min ekonomiska framtid är långt sorgligare än jag någonsin trott. Se sjelf:

Staten anser sig, med 160 R:dr B:co, skänka mig billig ersättning derför, att jag tjenar Kongl. Maj:t och kronan, samt med lif och blod står till mitt fäderneslands försvar; men som denna lumpna summa icke till en fjerdedel ersätter kostnaderna i och för tjensten, måste jag årligen ganska dyrt betala äran att vara militär. Härtill kommer nu min civillista, d. ä. mitt enskilda underhåll, och alldenstund jag, genom min plats

i samhället, tillhör en af dem, som modet, endast för artikeln handskar, årligen beskattar med öfver 100 R:dr B:co, har det visat sig att jag, oaktadt jag aldrig varit någon slösare, dock icke kunnat nedsätta detta anslag till mindre än 2000 R:dr B:co. Som nu det lilla kapital, hvilket utgjorde mitt arf, på en obetydlighet när, är förskingradt, synes det klart som dagen, att jag, genom årlig skuldsättning och ränta på ränta, tio år härefter, eller vid trettiosex års ålder, måste hafva en skuld af minst 30,000 R:dr B:co. Det var ju en angenäm upptäckt!

Hvad har jag väl nu att göra, för att undvika denna säkra väg till gäldstugan? skall jag blifva jordbrukare? Skall jag då för evigt öfvergifva all min glädjes födelsebygd, Stockholms salonger, och gräfva ner mig på bondlandet, ännu i blomman af mitt lif? Skall jag, i stället för att med lorgnetten i ögonvrån, stående på trottoiren vid Norrbro och bekikande hvad vi här i landet hafva skönast och elegantast, hädanefter med nakna händer och i becksömsstöflor resa på marknader, studera *oxförståndet* och slåss med bönder? Skall jag dagarne igenom grubbla på höstsäd och vårsäd, och hela nätterna drömma om ett dubbelt pistoriskt bränneri? Beklagansvärde landtjunkare, njuten af ladugårdslifvets idylliska behag; men jag går tusen gånger heldre in i ryska arméen och låter Cherkasserne skära halsen af mig! Nå, skall jag då blifva spelare? Dertill fattas mig en oumbärlig egenskap: *hjertlöshet*, men deremot besitter jag en annan: *otur*. Jag har således också här naturen emot mig och duger ej att sköta spel som profession, nu sedan lotteriernas tid är förbi. Men, àpropos lotteri, den allmännaste tillflykten är ju giftermål. Ja, det är bäst att jag gifter mig med en bottenrik arftagerska. Säkert är detta den tillförlitligaste räddningsplankan — skall jag också förkasta den? — Oförsigtige, jag tror du vacklar! Nåväl, jag skall gifta mig, det finnes ingen annan råd. Jag vill då för alltid stänga igen mitt känslofulla kjerta. Jag vill blunda för *skönheten* och endast dyrka *penningen*. Jag vill icke mera låta hänföra mig af himmelska blickar och plastiska former; jag vill endast erkänna den form, som myntverket bestämmer. I stället för att af qvinnan fordra *grace* och *små fötter*,

skall jag hädanefter endast fordra fastighet som står på *säkra fötter*, och alldenstund de himmelska behagen icke äro kurant mynt, måste de hafva laga borgen. Min kärlek skall proportioneras efter riksdalervärde, och i mitt begrepp om äktenskap vill jag abstrahera menniskan, men fixera millionerna. Så måste det blifva. Farväl då ljufva drömmar, farväl också du, tjusande Aurore! Det är sanning, att du är en engel, men ack, du har ju icke här på jorden ett enda hemman — farväl! Återigen måste jag ju nu fördöma det missöde, som förpassade mig hit. Huru skall det väl här blifva mig möjligt att verka för mina nya planers framgång? Ack, hela denna stad förefaller mig som ett enda stort fattighus, och att här kasta ut sina krokar lärer icke ge lön för mödan, så vida man icke är så anspråkslös, att man låter sig nöja med t. ex. en enka, som fortsätter rörelsen, eller något dylikt. Det är i alla fall, för personer med mina äktenskapsafsigter, en dålig tid att lefva uti. Det blir allt sämre med hvarje dag. Den fatala uniformsförändringen sprättar snart galonerna trån våra permissioner, och det kommer att göra mer än ett nederlag bland de våra; ty huru mången har ej eröfrat sin lycka med — gulddragarearbete. Mer än ett oskuldsfullt hjerta har fastnat i aiguilletten och fått lifstidsfängelse i cartouchen. Det enda guld vi egde satt på kläderna; nu tar man också detta ifrån oss! Det gamla creditivet: *ett namn*, börjar också att blifva vanskeligt. Herrar *Lunsén* och *Gren* och *Stock* och *Sten* gälla i rappet lika mycket som en välboren riddarhusledamot med *von* eller *af* till förbud och *hjelm* eller *sköld* i ändan. Jag, som i rak linie, ett och annat snedsprång undantaget, är en ättelägg af den store provencaliske riddaren Walter von Habenichts, har snart alls ingenting, icke den minsta reveny af min stamfaders ofantliga bedrifter i korståget. Otacksamheten kan väl aldrig visa sig mera gigantisk!

Mina fantasier blifva, som du ser, allt sorgligare och sorgligare. Med sammanrynkade ögonbryn och neddragna mungipor — sitter jag här mjeltsjuk som en engelsman i stenkolsrök. — Nu först inser jag, huru mina medmenniskor äro mig kära. Ja, till och med mina mest odrägliga vänner (t. ex. bror

sjelf) förefalla mig nu helt älskvärda, jag skulle med öppna armar emottaga hvem som helst, vore det ock — *en björn.*

Ensamhet och *tystnad*, o, hvad jag hatar eder båda! J ären från begynnelsen ondskans och olyckans upphof, och öfver eder hvilar förbannelsen af oräkneliga brott. Jag är icke född, för att låta mina lyckliga gåfvor rådbråkas på ledsnadens pinbänk; jag är icke född för suckar och qval; jag är född för att *prata*. Lefve pratsjukan och sällskapligheten!

Jag är för längesedan trött vid att skrifva. Mina öron törsta ord, och jag står icke ut med att längre hålla munnen. Hör då hit någon barmhertig menniska! — Kryddkrämare, pepparstrutar, smörnypare, förbarmen eder!! . . .

Vid Gud, jag tror min bön är hörd. — Det går någon i trapporna — det famlar en hand på min dörr — Gudasände, stig in!"

På samma gång löjtnant Felix nedskref det sista ordet i sitt bref, utropade han detsamma med hög röst. — Ögonblicket derefter öppnades dörren och en herre steg in. Det var en man i blomman af sina år, ehuru annars ej blomstrande. Han saknade ej behag i sitt utseende, men en viss torrhet och kantighet var uttryckt i hela hans, något ovarsamt medfarna och härjade gestalt. De blonda lockarna voro ordnade med en utmärkt omvårdnad och genom ett mycket gängse konstknep cacherade de, åtminstone i stilltie, på det fullkomligaste vis, en fatal kalhet öfver hjessan, som nu, lik en måne bakom moln, mera anades än syntes. Näsan sattes något i vädret, men detta tycktes vara nödtvång, emedan glasögonen annars skulle fallit af. Man behöfde för öfrigt endast kasta en flygtig blick på denna person, för att till stor del känna honom. En mans klädsel är nemligen, i vår åt ytlighet vända tyd, allmänneligen någonting ganska karakteristiskt, och af den yttre kostymen kan man mången gång sluta till den inre utstyrseln. Ja, endast på sättet att knyta halsduken, kan man bygga djupsinniga theorier om ofelbar menniskokännedom, och ändå ej bygga på lösan grund, ty det är otroligt, till hvilken noggrannhet denna bagatell förmår bestämma karakterens nyansering. Vår nye bekante bar en bjert, ljusblå och gul, långhalsduk, bunden

med en knut, som vid första påseendet genast vittnade om mera tilltagsenhet och sjelfförtroende, än fin, genialisk smak. Halsdukens ändar voro derjemte öfver bröstet sammanfästade med tvenne större nålar, föreställande fjärilar, med utbredda brokiga vingar. Dessa nu omnämnde persedlar måste ofelbart ådraga sig den första och största uppmärksamheten, och i visshet derom, blygdes icke den blommiga vesten öfver att vara af bomullssammet. Sänkte man sina betraktelser ännu längre ner, påträffade man ett af dessa intressanta plagg, som den nyare tidens snillrikhet förmått utrusta med den underbaraste fulländning; ett plagg, som, med en nästan lefvande instinkt, formar sig sjelf; ett plagg, det konsequentaste i verlden, som med outtröttlig envishet opponerar sig emot all förändring, allt framåtskridande; ett plagg, som, icke mera fängsladt af hällor, ögonblickligen skulle draga sig åt högre rymder och undergå den djerfvaste metamorfos. — Det är tydligt, att jag menar ett par kautschuk-pantalonger. En buteljgrön morgonfrack, hvilkens breda skört ej förr än långt ner på magen förklarade gåtan, huruvida de tillhörde en *rock* eller en *frack*, fulländade toiletten. Om man nu summerade alla dessa små, i ett ögonblick gjorda, iakttagelser, till ett totalintryck, så var det allsicke obegripligt, utan ganska omisskänneligt, att mannen var — *en sprätt*; *ett lejon i Brackköping*.

Den svårmodighet, som så högt generat löjtnant Felix, försvann genast, då han åter befann sig ansigte mot ansigte med ett lefvande väsen. Med förbindlighet gick han den välkomne gästen till mötes. Denne gjorde sin kompliment med ledighet och presenterade sig sjelf som häradshöfding Krusenqvist, hvarefter han med en viss säkerhet i hållningen gjorde en ursäkt för sitt djerfva besök, "men", tillade han "jag kommer för att å stadens vägnar bedja er vara välkommen hit!"

Löjtnanten, förtjust öfver denna förvånande uppmärksamhet, uppbjöd all sin vältalighet, och på *ord* hade löjtnanten sällan brist — för att på det charmantaste sätt öfvertyga häradshöfdingen om huru högt attentionen uppskattades. Till yttermera visso öfvertalade han sin gäst att taga plats i soffan och röka en cigarr, hvilket båda delarne antogs, och snart, när

tobaksröken ännu mera fulländat bekantskapen, blef den ömsesidiga belåtenheten ganska stor.

Häradshöfdingen, som visste att uttala sina ord på ett visst effektfullt sätt, gjorde nu ett litet sammandrag af lifvet i Brackköping.

Det är naturligt, sade han, att ni, som så nyligen lemnat den ojemförliga hufvudstadens lysande kretsar och ständigt växlande nöjen, här skall sakna mycket. Ack, också jag har varit i Stockholm. Jag arbetade en tid i verken: den tiden utgör ännu mitt angenämaste minne: middagen hos mamsell Björklund, kaffe hos Vinters; derefter ett par akter på operan för att se Högqvist i *Qväkarn och Dansösen*; sedan på Kirsteinska maskeraden och slutligen ett litet *parti fine*, eller supé på Stallmästaregården. Jag må undra hvart Charlotte blifvit af? Det var en vacker menniska. — Så gick den ena dagen efter den andra i ett ständigt sus och dus. Vaktparadens marsch var min reveil. Det var sköna, oförgätliga dagar. Men sedan fick jag ett förordnande här nere i landsorten, och jag måste lemna mitt arkadien. Jag vantrifdes i början fasligt här i staden, men slutligen kom jag dock underfund med, att man också här kan hafva sina angenäma stunder. Ja, jag skall hafva äran säga, här finnas ganska många aktningsvärda familjer, och en visserligen liten, men högst älskvärd societé; likväl måste jag lemna den upplysningen, att herrarne här, med några få undantag, allesammans äro, oss emellan sagdt, *lunsar*, utan bildning eller verld. Jag för min del har dock alltid varit svag för *könet*, och deribland hafva vi här rätt många, värda uppmärksamhet. Ja, här finnas fruar, unga, känslofulla fruar, här finnas också täcka, blyga oskulder. Det är således hos damerna allena, som man bör söka sin trefnad.

Häradshöfdingen uttalade dessa sista ord med en betydelsefull mine och ett skälmskt leende, hvarunder han slog ikring sig med den ena handsken. Derefter ingick han mera i detaljerna och framdrog derunder mången pikant anekdot, åtföljd af små blygsamma antydningar på nästan oräkneliga bonne-fortuner. Då Häradshöfdingen sedan kom mera in uti stadens allmänna historia, upprepade han ständigt och jemnt namnet

Trippelstedt." "*Gubben Trippelstedt*" och "*gumman Trippelstedt*" och "*mamsell Trippelstedt*" lågo ideligen på hans tunga, och hvarje fråga blef en fråga om en Trippelstedt. Då Löjtnanten otaliga gånger hört detta namn upprepas och återigen upprepas, frågade han slutligen:

— Hvem är familjen Trippelstedt, om jag får taga mig friheten fråga?

Häradshöfdingen gjorde nu en mine så förvånad, som om ett kyrkotorn ramlat ned.

— *Trippelstedt*? sade han frågande. Kors, känner ni icke *Trippelstedt*? *Riddaren Trippelstedt*?

— Jag har icke den äran.

— Det må jag säga! Ni har kanske aldrig hört talas om riddaren Trippelstedt eller mamsell Galathé Trippelstedt.

— Aldrig.

— Jo, Trippelstedtska familjen, det är just gräddan af stadens *beau monde*. Gubben Trippelstedt är brukspatron och riddare af Vasaorden, samt en bottenrik man; han har de flesta aktierna i privatbanken; han eger betydliga lotter i flera bruk; han rår om säteriet Blåsås, sex hela hemman, med tillhörande tegelbruk och ättikfabrik. Här i staden är han allrådande; hvad han vill, det sker, och ni kan knappast om någonting utmärkt, elegant och ståtligt fråga hvem det tillhör, utan att ni får till svar: Trippelstedt. Riddaren Trippelstedt kunde köpa hela Brackköping, om han ville. Sin stora fortune har han till större delen sjelf förvärfvat, ty han besitter stora kommerciella egenskaper och hade dessutom den lyckan, att under krigsåren liksom Mårten Hålk, komma in uti "*kommissariatet*." Fru Trippelstedt är i hela orten beryktad för sin dyrbara sammetsklädning och sina supéer. Hon är riktig matgumma, kan laga mat, som ingen menniska vet namn på, och såser sedan — ja, såsen det är just hennes force. Enda arfvingen till detta utmärkta par är mamsell Galathé Trippelstedt. Att beskrifva henne, dertill fattas mig ord. Tänk er dock fullkomligheten af snille, skönhet, behag, och ni är henne åtminstone på spåren. Sådana ögon som hennes borde vara förbjudna, ty de äro vådliga för allmänna säkerheten, hennes lif är så smärt som mitt lillfinger

och hennes hy — hennes gorge — nej, det kan icke omtalas! Min bästa löjtnant, akta er, när ni får se henne. Med en enda blick kan hon störa lugnet i det flinthårdaste hjerta. Tvenne personer här i staden hafva redan af olycklig kärlek till henne blifvit galne, och en tredje hängde sig en månskensnatt, i ett päronträd utanför hennes fönster. Att tala om alla dem, som endast för henne blifvit vurmiga, eller misantroper för lifstiden, det skulle jag icke hinna med. Åh, hennes triumfer kan man endast förstå, då man känner hennes gudomliga egenskaper; det är i sanning en farlig flicka.

— Har hon då, invände löjtnanten, sjelf inget hjerta?

— Man vill veta, att hon *numera* icke har det, svarade häradshöfdingen med en betydelsefull accent. Det är dock ännu en hemlighet — men en af dagarna torde eklateringen försiggå; ty partiet kan anses så godt som afgjordt, och, oss emellan sagdt, man vill veta, att den afundsvärde är — er "ödmjuka tjenare, tit. Krusenqvist!"

Löjtnanten afgaf en behörig lyckönskan till den afundsvärde, som stod så högt på himlastegen, och denne utbredde sig i en poetiskt skön och högt sväfvande känsloutgjutelse, som dock emellanåt sänkte sig till — den enorma Trippelstedtska förmögenheten.

Härefter uppstod en paus. Det hade icke undgått löjtnantens uppmärksamhet, att hans gäst, alltifrån sitt första inträde, tycktes bära något på hjertat, som han ville ut med, något *egentligt ärende*, och äfven under hans prat om Brackköping, Trippelstedtarne m. m., var det icke svårt att se, att det dock icke var detta han önskade säga. Löjtnanten hade till och med en stund fruktat, att det gällde ett namn på en skuldsedel. Efter en stunds bryderi tycktes nu häradshöfdingen hafva resolverat sig och kastade sig derpå sufvudstupa in uti ett splitter nytt ämne, i det han frågade:

— Jag gissar löjtnanten är *polkör* — hvad tyckes om den dansen?

Vid ordet *polka* strömmade blodet genast lifligare i löjtnantens ådror.

— Polkan, min herre, svarade han, är en skickelse från himmelen, det är en guds gåfva. Englarne deruppe tyckte säkert, då de från stjernegemaken blickade ner till oss menniskor, att vi hade alltför tråkigt; de blefvo rörda och af medömkan sände de oss — *polkan.* Det är omöjligt att höra denna musik och hålla qvar ett enda jordiskt bekymmer. Aldrig hafva våra damer varit så farliga, som sedan de i denna dans fått ett så rikt fält för sin medfödda grace. Polkastegen äro ett påhitt af kärleksguden sjelf!

— Verkligen! Ni gör mig ännu mera nyfiken på denna dans. Jag har alltid älskat dansen par preference, och man har haft godheten tycka, att jag icke saknar naturliga anlag; det har till och med Selinder sagt.

— Men är det då möjligt, finnes det ännu en stad utan polka!?

— Tyvärr måste jag svara *ja.* Småstäderne äro i allmänhet "*tillbakastående i framåtskridande*" och äfven hvad dansen angår, äro vi tungt lottade; men jag kan dock på heder och ära försäkra, att äfven här finnes personer, som lifligt intressera sig för polkan, och som skulle emottaga henne med förtjusning.

— Har man då ännu allsingen kännedom om denna superba dans, som gjort en så lysande epok i nöjenas historia?

— Endast en dunkel aning. Ni, herr löjtnant, skulle derföre göra er förtjent af hela samhällets erkänsla, om ni ville bidraga till den goda sakens framgång. Jag måste öppet förklara mig för att kunna beveka er. Ni vet redan, att jag är en slaf under mamsell Trippelstedts ringaste önskningar. Mitt hjertas dam har nu, vid straff af sin eviga onåd, ålagt mig att till i morgon, då hennes föräldrar gifva soiré, icke allenast sjelf vara durchdrifven i alla polkans turer, utan äfven deruti kunna instruera den öfriga Societeten. Jag är i sanning uti den kinkigaste belägenhet. Min herrskarinna har sagt, att hon härmed vill pröfva sanningen af mina känslor och jag vet af erfarenhet, att hennes små älskvärda nycker icke äro att gyckla med. Hvad skall jag väl göra? Icke kan jag taga polkan ur luften? Efter otroligt besvär, har jag slutligen förmått skaffa mig:

"Polkan, sådan den dansas i parisersalongerna, med tillhörande plancher." Men af denna ofullständiga bok kan man icke lära mera än theorierna, och polkan är onekligen en mera praktisk sak. Jag har aldrig befunnit mig i en svårare ställning, eller råkat ut för fatalare kombinationer: *polkan, Galathé — ingen polka, ingen Galathé!* Ni, min herre, ni kom som från höjden! Genast då jag förnam er ankomst till staden, sade jag till mig sjelf: Krusenqvist, du är räddad! Ja, tänkte jag, löjtnanten han skall blifva min räddare och, icke sannt, ni ursäktar min påflugenhet, mitt oförskämda tilltag att besöka er, ni ursäktar också, om jag nu rågar måttet af mina synder och i ödmjukhet supplicerar om en enda liten praktisk öfning, en enda liten anvisning, ett enda litet steg? Mina fötter hafva alls icke svårt för att fatta, och sjunga kan jag också.

Löjtnant Felix von Habenichts var ej den man, som kunde stå obeveklig framför en behöfvande, vare sig att man fordrade en kraftig arm, en handräckning ur kassan eller — en lektion i polkan. Han blef ej heller nu känslolös, utan lofvade gunstbenäget, att efter förmåga bistå den så hårdt ansatta häradshöfdingen. Genast företogs ett litet öfningsförsök; men som det redan var långt lidit på aftonen, hann man icke längre än till polkans första begrepp. Efter noggrannare öfverläggning blef derföre beslutadt, att löjtnant Felix dagen derefter sjelf skulle infinna sig på den Trippelstedtska soiréen och der personligen öfvertaga häradshöfdingens svåra uppdrag. Denne sistnämnde trodde sig genom denna snillrika fint lättast slippa ifrån hela saken och ändå tillfredsställa sin älskarinnas fordringar.

— I morgon, sade han, då han slutligen efter de hjertligaste tacksägelser tog afsked af sin *"räddare,"* redan i morgon skall således också Brackköping hafva sin Polka.

Verlden har sin jemna gång, säga vi af gammal vana, och mången tänker icke mera på hela den saken, utan "blifver

vid sin läst," och det må ingen förtycka. Men alla äro icke så beskedliga. Somliga förstå sig icke på *okunnighetens lycksalighet*, utan älska att låta sina tankar ideligen klättra bland idéernas äfventyrliga Alper. Mången går då i sin blinda ifver så högt, att han hinner midt in bland skyregionen, och der ser han då platt ingenting annat, än förvillande drömbilder, så vida hans blick icke är snillets och eger ljungeldens förmåga att genombryta till och med de tätaste moln och upplysa till och med det tjockaste mörker. Andra åter finna en mera anspråkslös ståndpunkt och förakta icke, att begagna sig af erfarna ciceroners ledning, och åt *dem* skänkes mången gång en fri, klar och uppfattningsrik anblick af verlden. Men att *se*, är en sak, och att *begripa*, är en annan. Den, som begriper allt; är antingen en gud eller — en charlatan.

Att riktigt utgrunda det system, efter hvilket vår verld fortgår, sekel efter sekel, är icke förenligt med en svag menniskas ofullkomligaste iakttagningsförmåga. Vi skrifva och instudera historier, både allmänna och enskilda. Vi veta på dagen, när den eller den märkvärdiga händelsen inträffade, och så känna vi till punkt och pricka de *yttre* följderna af hvarje tilldragelse. Vi äro, utan skryt, ganska snälla och upplysta; men huru långt förslår väl allt vårt vetande? En vacker dag framstår i våra tankar en påflugen fråga: Hvad var den *inre* meningen med den eller den skickelsen? Om vi då än försöka att se oförskämda ut och slå ikring oss med några gamla theorier och fraser, måste vi dock slutligen för oss sjelfva tillstå, att vi i verkligheten icke derom veta någonting.

Till bibehållande af godt mod, måste dock den öfvertygelsen, att *ingenting* sker utan *ändamål* och att *hvarje ändamål är förbättring*, vara en lefvande tro. Alla vägar leda till Rom, heter det. Nåväl, låtom oss fast förtrösta derpå, att äfven hvarje verldshändelse, hvarje tidsanda, huru besynnerlig den än må förefalla, har vårt slägtes förädling och lyckliggörande till sin innersta mening. Äro vi härom förvissade, så behöfva vi icke frukta för oroande tvifvel; vi veta ju alltid hvart resan gäller.

Jag kan i hast sannerligen icke finna en vackrare regel för all verldsåskådning; kanske hafva filosoferna en bättre — som ingen förstår.

Ett ständigt lugn vore en gifven förstörelse, och vi finna derföre äfven i historien stormar, det är verldshändelser, som regelmessigt efterträda hvarandra och bilda nya epoker. Om vi nu endast hålla oss till den tid, som ligger oss närmast, se vi huru *verldens jemna gång*, tid efter annan, blifvit rubbad af större händelser, som gjort sin ohejdliga rund. Dessa märkvärdiga händelser, för hvar och en så väl bekanta, hafva alltid varit af mångskiftande art, stundom att gråta åt, stundom att skratta åt; men de böra dock alla lika respekteras; ty, som sagdt är, ehuru menskligt förstånd ej förmår fatta tilldragelsernas ingripande *verkan*, äro vi ju likväl enstämmiga i afseende på *andemeningen*. Ur denna synpunkt böra vi betrakta *revolutionen* — *Napoleon* — *koleran* — *vattenkuren* och nu slutligen — *polkan*.

Jag hoppas, att man nu icke är förbittrad öfver min långa oration. Det är ju för *polkan* jag talat; jag vill hafva henne upphöjd till sin rätta, sanna plats, till en *verldshändelse*.

Här uppe i höga Norden låg gamla Svea försänkt i den djupaste sömn. Efter en mer än trettioårig fred sof hon så djupt och så godt. Endast den *Skandinaviska idéen*, som börjat kretsa kring den slumrande *hjeltemodren* och då och då kom att slå sina vingar mot hennes panna och bröst, förmådde henne att tid efter annan ruska på sig. Ikring verlden gick den sägen, att Lejonets kraft var bruten och söderns solbrända barn påstodo smädande, att sedan svärdet nu spelat ut sin stora roll i Europa, fanns det ingenting mera, som kunde återväcka den *svenska enthusiasmen*. Så var talet — o, min Gud, hvad man bedrog sig! — Hafva vi ej ännu *kraft*? Hafva vi ej ännu *enthusiasm*? — Må Polkan svara!

Polkan kom — och Svea vaknade åter. — J nutidens älskliga barn, eder svett och möda, edert nit, eder ifver och outtröttlighet, gören eder ännu en gång värdige eder ärorika härkomst! — J polken — det är, minsann, icke *för ro skull*,

det är icke lek; nej, på *allvaret* igenkännes hjeltars och vikingars afföda.

Hufvudstaden, den vanliga teatern för alla mera ingripande revolutioner, kan nu äfven på sin ärorika meritlista upptaga, att den i vårt land först realiserade tidens nyaste idé — polkan, och historien skall icke glömma, att det var på den vidtbesjungna Mälarens klassiska strand, som friborne svenske män och qvinnor första gången dansade polka. — Hvem mäktar besegra eller tvinga tidsandan? — Ack! lika gerna kan man bjuda tiden stå stilla i sitt lopp. — — Oaktadt riksdagspolitiken spökade i alla hjernor, togo dock polka-sympatierna sin plats; de spridda sig med löpeldens hastighet och växte i intensitet, liksom lavinen. Väl förmärktes från de stationäras parti, hvilket alltid stretat emot hvarje *mouvement*, vanmäktiga opinionsyttringar; men segren var bestämd af ett högre öde: *representationsförslaget föll, men polkan stod upp*, och landets lyckliga barn gingo direkte från kröningsjublet till polkan, och sedan — sedan blef hela samhället idel polkörer och polköser. Polkan blef dagens lösen, ända från palatset till kojan, från Claes på hörnet till Innocensen.

Hade vi i vårt land de engelska ångvagnarna i gång, så skulle icke en sådan stad som Brackköping i tre hela månader behöft vänta på polkan; men nu, när idéerna forslas ikring med gästgifvareskjuts, kan man icke begära en snabbare kommunikation; det finnes, skam att tala om det, till och med städer, dit *alls inga* idéer någonsin hinna fram. — Imedlertid var nu, som vi veta, den efterlängtade, märkvärdiga händelsen inträffad: den verkliga polkan var verkligen anländ, och löjtnant Felix von Habenichts skall endast derföre, att det var han, som genom slumpen blef den sköna konstens kolportör, blifva odödlig i Brackköpings annaler och der omgifvas af ungefärligen samma gloria, som i fäderneslandets historia bestrålar den märkvärdige mannen, hvilken hos oss nationaliserade potatisen. — Apropos potatis: statistiken vet att berätta, huru, just med anledning af potatisens införande, *folkökningen* i riket stigit ungefärligen 50 procent; månne polkan äfven i *det-*

ta fall skall lemna mindre hugnande resultater? Det får framtiden besvara.

Polkans första utbrott i Brackköping skedde, som ernadt var, på den Trippelstedtska soiréen, och efter den anmärkningsvärda aftonen undergick hela den goda staden en förvånande förändring. Det ligger någonting elektriskt i hvarje verkligt stor idé, som gör, att den öfvervinner alla hinder som småaktigheten må uppresa och ofelbart sprider sig äfven till de mest tröga sinnen. Hela Brackköpings inre lif fick nu en ny impulsion, och det allmänna intresset en ny rigtning. Det var icke mera frågan om de gamla tvisteämnena, såsom: huruvida borgmästarens gäss hade laglig rättighet att beta stadens förnämsta gator äfven på sön- och högtidsdagar? eller om postmästarinnans förhållande till postskrifvaren var skickligt eller oskickligt? — Polkan blef nu *allt*. Den gamla termen: *vara eller icke vara* hade nu blifvit förbytt till: *polka — eller icke polka*. Hänryckningen var allmän, och på trovärdiga personers utsago kan jag försäkra, att alltsedan *ryssen* 1719 härjade och brände svenska kusterna, hade ingenting i Brackköping gjort ett så kolossalt uppseende, som *polkan*. Gräddan af stadens societé bildade ett "*polka-förbund*", hvarmed naturligtvis hufvudsakligen åsyftades medlemmarnes fullkomnande i polkan. Förbundet antog till valspråk: "*kommande skördar, mödornas lön.*" Hvarannan afton var "*polkamöte*", och då polkades kontinuerligen ifrån kl. 5 till midnatt. Uppehållet emellan hvarje dans var, enligt statuterna, bestämdt till fem minuter, men vid halfva tidens förlopp bestods en half timmas rast.

Någon tid efter den omnämnda soiréen, skref löjtnant Felix åter några hastiga ord till sin vän; brefvet lydde som följer:

"Broder!

Du tror kanske, att jag ungefärligen vid detta laget, redan gråhårig af melankoli, antingen skjutit mig för pannan eller hängt mig i ett spjellsnöre. Du bedrager dig. Narrar må taga lifvet af sig, men jag är ingen narr. Jag skulle oändligt mycket heldre vilja tömma Zanonis (icke handlandens) eviggörande elixir, än giftbägaren, ty lifvet är ändå . . .

Apropos lif — här finnes i staden ett lif, så smärt, att jag till och med i Stockholm icke sett maken, och ändå är detta lif så väl formadt, att det ännu aldrig uppkallat några misstankar om fiskben, planchett eller bomull. Det är omöjligt att se denna *"liljestängel"*, utan att känna sig lifvad af en brinnande längtan att få omsluta den, och dertill skulle icke behöfvas mer än två finger — tumgreppet vore just lagom. Men du skulle se detta lifs sköna, harmoniska accessoirer — kompletta samlingen — med ett ord, hela menniskan, och du skulle, vid min stamfader! blifva lika flat som jag. — Ja: *flat*, det är ordet; ty hvem kunde väl göra sig föreställning om att här, i en ringa småstad, som jag knappast ville räkna till den civiliserade verlden, finna en sådan klenod? Hon är en himmelsk stjerna midt ibland talgljus; hon har försonat mig med Brackköping, förlikt mig med mitt öde.

Denna sköna flicka heter Galathé — är det icke ett förtjusande namn? — och hon är i allt en afbild af mina drömmars ideal. Det finnes i hennes sätt någonting pikant, genialiskt, som knappast en krokodil skulle kunna emotstå. Hon är, hvad man kallar, *ett bortskämdt barn*: kapriciös, sjelfsvåldig, kokett — med få ord, hon är älskvärdheten sjelf och vand att emottaga allas hyllning, allas beundran, tyckes hon nästan *fordra* att herrska öfver hvarje hjerta. Det är så en qvinna bör vara. Jag har icke någonsin kunnat tåla dessa små blyga blommor, som aldrig till vandrarne sagt: *se hit, jag är skön*! — Nej, anspråkslösheten i all ära, men den deriverar sig vanligtvis från *alltför stora* anspråk. Rosen har af naturen sina taggar; qvinnan får icke allenast vara *engel*, hon skall äfven vara *menniska*, då först blir hon för menniskor oemotståndlig. All fullkomlighet är en afvikelse från vår verlds princip; men att vara *älskvärd i sina fel*, det är qvintessensen. Gudskelof, Galathé har sina fel, många, många fel, och det är just derföre som — ja, jag måste bekänna det — jag älskar henne. — Trösta nu Aurore, så godt du kan. Hvarföre hade icke hon också sina svagheter? Jag tyckte alltid, att hon var mig för *fullkomlig* och det var skada; troligen ett fel i uppfostran, stackars flicka!

Galathé är, som du sjelf bör finna, en sällsynt skatt, en perla; hon är dertill *en perla i guld*. Hennes herr fader, den aktningsvärde riddaren Trippelstedt, har nemligen i flera år gjort i bränvin med den framgång, att han numera allmänt anses för ortens solidaste man. Säteriet *Blåsås*, sex hela hemman, med tegelbruk, ättikfabrik och andra herrligheter, säges allmänt vara bestämdt till dottrens hemgift. — Säg mig, kamrat, hvad vill jag bättre begära? Galathé och Blåsås, det vore ju en afundsvärd eröfring, det vore en Eva och ett paradis på samma gång. Det är visserligen sannt, att familjen Trippelstedt icke räknar många ärorika anor, men bagatell! Vi lefva i en liberal tid, och man måste vara fördomsfri. För Galathés skull tror jag nästan att jag sjelf skulle kunna låta kalla mig Trippelstedt, ehuru det låter fan så illa. Må detta imedlertid vara bevis nog för äktheten af mina känslor.

Hvad auspicierna angår, kallar jag dem ännu *goda*. Jag har dragit fram med hvarenda smula af min älskvärdhets fond, och hela staden är enhälligt förtjust i min anspråkslösa person. Karlarne har jag vunnit genom politik, historier, cigarrer; och qvinnorna genom — polkan. En häradshöfding är min ende anmärkningsvärda rival; han är ett veritabelt småstadslejon, som sjunger små visor och skrifver namnsdagsvers. Visserligen tar han sig icke så illa ut bland stadens öfriga unga herrar, hvilka man också här, men troligtvis på spe, benämner *kavaljerer*; men nog måtte jag förmå att slå den der fisken ur brädet, annars hade jag illa studerat hjertats taktik. Galathé är dock en *qvinna*, om hon än är ovanlig, och det är härpå jag förlitar. Jag har, som du vet, mycket umgåtts med qvinnor, jag känner dem utantill och kan några små superba finter, som ännu aldrig blifvit använda utan framgång i en kärleksattack. — Vid tillfälle skall jag hjertans gerna härom lemna dig några närmare upplysningar, men nu hinner jag icke, ty om några ögonblick skall jag bort på *polka-möte*.

Galathé är en förträfflig polkös; hon är min läraktigaste elev. Hvarenda af hennes rörelser är smakfull, och hennes fötter äro så subtila, att sylfiderna må afundas henne — åtminstone sylfiderna på vår kungliga teater. — Men för öfrigt

måste dansens genius gråta blod, då han ser polkan i Brackköping — o, hvilket gudlöst malträterande, hvilket omöjligt slägte! — Att excersera beväring är ett intet, emot att lära dem ett enda steg. — Farväl!"

. . . .

Dagar gingo. *Polka-möte* följde på *polka-möte*. Brackköpingsboerne lefde nu endast för en enda sak, de voro oförtrutne, outtröttlige i sitt sträfvande och fortgingo visst icke med stora, men *säkra* steg till sitt älsklingsmål. Sinsemellan uppmuntrade de sig med det trösterika ordspråket: *tålamod öfvervinner surkål*, och voro fullt öfvertygade om ihärdighetens seger öfver äfven den motsträfvigaste natur. Men huru menniskorna än må koncentrera alla sina lifskrafter för en enda idé, ega de dock aldrig förmågan att äfven från sina hjertan utestänga hvarje objuden gäst. Kärleken t. ex. har urgammalt privilegium på ett allestädes-närvarande, och sällan lärer den skalken låta bli att höra af sig. Polkan har nu dessutom allmänt blifvit erkänd för de ömma känslornas vänliga beskyddarinna, och det var således icke under, att inom *polka-förbundet* tid efter annan uppstodo åtskilliga *bi-intressen*, och man vill veta, att der mången gång i ljufva toner hviskats betydelsefulle ord, såsom: "Sköna mamsell, hvilken himmel att med er få polka genom lifvet!" eller: "Min herre, er *säkra, orubbliga* karakter yppar sig i hvartenda steg!" — Låtom oss nu sjelfve lyssna ett ögonblick!

Polkan är i full gång. Den *hänrifvande* musiken bjuder från klarinett och fiol. Par efter par trippa öfver golfvet, med mer och mindre besvär, med mer och mindre framgång. Den ene räknar takten, under en mine så högtidlig, som om frågan varit att rädda fäderneslandet. En annan böjer sig till höger och venster, med nästan förtviflad ansträngning. Glissader flisa tiljorna. Chasséer skaka husets grundmurar. Man knuffas med stolar och bord! till och med kakelugnen står icke mera säker i sin vrå. Armar vridas à la Napoleon, och alnslånga fötter resa sig mödosamt på nubbade klackar. — I ett hörn af rummet finna vi löjtnant Felix och den sköna Galathé, hvilka nyss slutat en tur.

Med den halfhviskande ton, som alltid skänker orden mera intresse och större betydelse, yttrar löjtnanten:

— Det är endast i polkan, som vi rätt kunna studera damernas karakter. Den dam, som icke är god och hängifvande, såsom himmelens englar, hon vill också i polkan gå sin egen väg och — den ljufva harmonien är störd!

Mamsell Galathé, som isynnerhet denna afton med serdeles välbehag lyssnade till löjtnantens ord, antog likväl nu en af sina spottska miner och sade, något snäft:

— Om vi vilja gå *vår egen väg*, så borde ert kön bättre lära sig *att följa med*!

— Hvem skulle ej följa *er!* Det blef en himmelsfärd.

— Vid dessa flygtiga färder gissar jag ni är mera vand än jag — hur många gånger har ni varit i det förlofvade landet?

— Om jag någonsin varit der, bör det icke väcka förundran, att jag snart längtat tillbaka, då jag icke der fann *er*!

— Huru många uppriktiga ord talar en löjtnant vid ert regemente hvarje dag?

— Långt flera än våra herrskarinnor vilja höra. Ack, om jag vågade tolka mitt varma hjertas känslor, om jag . . . . Men ni ser bort, ni skänker mig ej en enda blick.

Den paus, som nu följde, var en af dessa genomljufva stunder, då tystnaden är långt betydelsefullare än ord, då vibrerande suckar, smäktande ögonkast och sådant mer, på ett småfinurligt sätt förmå beskrifva hjertats innersta hemligheter. Löjtnanten ansåg det derföre, med rätta, som en hård pligt då han, efter en stund, afbrytande måste säga:

— Nu är det vår tur — *petit-pas*, om ni behagar!

Något längre fram på aftonen finna vi återigen mamsell Galathé i samma hörn, men det är nu häradshöfdingen, som har lyckan vara hennes kavaljer. Häradshöfdingen ser dock mycket olycklig ut. Med en tragisk brytning säger han till sin förtjusande moitiée:

— Ni är grym mamsell Galathé!

Kall och fjer svarade denna: Och ni är vid dåligt humör, tror jag.

— Nå väl, ni erkänner då att en annan, en af lyckan mera gynnad, redan intaget den plats i ert hjerta, som ni en gång lät mig ana vara *min*!

— Ni har aldrig förstått raljeri, lika litet fordom som nu. — Men se dit, min Gud, hvad den löjtnanten dansar charmant!

— Och ni, kunde ni se hit, se in i min själ, ni skulle då icke så martera mig . . . Allt mitt hopp har ni förkrossat, ni har lättsinnigt lekt med de djupaste känslor. — Må vara att löjtnanten är en värdigare polkör, men jag skall dock alltid blifva er innerligaste tillbedjare. — Men det är förbi, jag måste bort, bort!

— Gå då åtminstone ej innan dansen är slut. Ni talar så mycket om er otur, att ni glömmer turerna!

— O, gif mig ett enda tröstens ord att lefva af!

— *Valse de travers!*

. . . .

Då häradshöfdingen efter dagens mödor åter, kom hem till sitt ensliga rum, var han nära förtviflan; hans känslor voro i högsta svallning och i passionerade utbrott talade han för sig sjelf:

— Tärningen är kastad — det blef *faute*. Mitt rosenskimrande hopp är förbytt till den becksvartaste verklighet. Från paradisets dörrtröskel är jag nedskuffad i en afgrund. O, må öfver polkan nedströmma evinnerlig förbannelse i outtömmelig mått; må denna usla, föraktliga dans blifva föremål för hvarje civiliserad menniskas bittraste afsky, så väl här, som i den kommande verlden! — Polkan har skapat min olycka. Polkan var det medel den förrädiske löjtnanten begagnade för att störta mig. Det var *endast genom polkan* jag kunde besegras! . . . Men vänta, ännu ger jag mig icke i olyckans våld, ännu vill jag kämpa en stund på lif och död. Genom polkan kan för mig inga blommor knoppas; vi äro för evigt oförenliga, vi äro icke skapade för hvarandra, och jag har redan offrat nog på hennes hädiska altare; jag har offrat tid, krafter, frid, allt — och alltid förgäfves. — Men det finnes andra vapen! Jag måste bort, ingen tid är att förlora. Dock, en gång skall jag återkomma, fruktansvärd som *Coriolanus* och,

liksom *Roms* qvinnor darrade för hans makt, så skall ock jag tvinga *Brackköpings* damer för mina fötter! — Ja, sköna Galathé, din stolthet skall du en gång ångra!

Dagen derefter var häradshöfdingen försvunnen, och ingen visste hvart han tagit vägen.

Hvarje ung flicka, som ser någorlunda bra ut och antingen redan besitter eller åtminstone har att vänta någon anmärkningsvärd förmögenhet, befinner sig gemenligen i ett kontinuerligt belägringstillstånd. Konung Ludvig Filip, ständigt omgifven af helfvetsmachiner, lefver knappast ett riskablare lif, och det kan rigtigt göra en känslofull menniska ondt, då han ser huru en sålunda, hvad man kallar *lyckligt begåfvad* flicka är dömd att utstå den ena attacken efter den andra; stackars barn, hon måste ju dock en gång kapitulera och gifva sig på nåd och onåd!

Mamsell Galathé hade, alltsedan hon "*läst för presten*", och *således* vunnit rättighet att *bära lockar* och *taga sig en man*, aldrig fått vara i fred för mer eller mindre enträgne friare. Hon sjelf tyckte visserligen, att det kunde vara roligt nog — ty, tänkte hon, liksom så många andra, ju flere dragare jag han räkna för min triumfvagn, dess raskare, dess muntrare blir färden; men hennes herr fader tyckte ingalunda på samma sätt. "Riddaren" blef snart alldeles utledsen på de många ansökningarne; han började att grubbla öfver, huruvida han sjelf numera, med en giftvuxen dotter, kunde anse sig gå säker till lif eller lem, och för att, åtminstone tills vidare, sauvera både sig och sin dotter, fann han för godt att fatta och allmänneligen kungöra det beslutet: att Galathés hand icke, under något vilkor, bortgafs förr, än hon fyllt 21 år. Hugade spekulanter kunde, intill denna dag, planera och kalkylera efter eget godtfinnande; men vid den utsatta tiden var det dottren medgifvet, att anbuden sjelf pröfva och kassera eller

antaga, endast efter sitt eget behag; det var henne till och med tillåtet, att på sjelfva födelsedagen bortgifva sin hand.

Detta visa beslut var i hela Brackköping, och många, många mil deromkring, noggrannligen kändt af hvarenda giftermåls-kandidat. — Kurtisörer hade visserligen derföre icke uteblifvit, ty på sådane finnes alltid en riklig Guds välsignelse; men, oaktadt *troheten är stor i norden*, så lärer det ändå icke vara så många, som i vår tid vilja tjena *sju år* för en Rachel. Det är dessutom alltid en outplånlig chikan, att *offentligen* få en korg; i smyg, emellan fyra ögon, kan det väl gå an, men en *publik* korg, det är ungefär detsamma, som galérslafvens brännmärke: den hänger qvar i evighet, androm till varnagel. Då nu också mamsell Galathé på sednare halfåret med nästan uteslutande gunst tycktes gynna stadens förnämsta lejon, häradshöfding Krusenqvist, och det på intet vis var troligt att hon ernade uppskjuta sitt val en enda timma längre, än hon behöfde — så hände sig, att ju närmare den betydelsefulla födelsedagen nalkades, dess mer skingrades adoratörernas skara, och snart stod den afundsvärde häradshöfdingen alldeles ensam. Ack! ingen kunde då ana, att också *han* måste taga till flykten. — Ett sådant underverk var förbehållet löjnant Felix von Habenichts — dock icke honom allena, utan en högre makt — *polkan!*

Den dag randades, då man i Brackköping kunde säga: I morgon hafva vi den 15 Februari, i morgon är mamsell Galathé Trippelstedts 22 födelsedag. Det var ingen vanlig dag detta. Likväl väntade man sig ej någon öfverraskning, ty det fanns icke tu tal om, hvem den *öfversälle* skulle blifva, som skulle få rättighet att kalla den *öfvergudomliga* för *sin*. Det var klart för hvar och en, att ingen annan än löjtnanten nu skulle vinna denna dyrbara skatt, som så många fiskat efter.

Löjtnant Felix sjelf stod redan i himmelens förstuga, hade utan kontramärke bortlemnat både kappa och galoscher, och var helt och hållet färdig att stiga in i de stjernupplysta, blå gemaken, för att taga sin ojemnförliga lycka i besittning. Han hade visserligen icke någon egentlig *säkerhet*, något *köpebref* att lita på; ty mamsell Galathé, så *"älskvärdt nyck-*

full" i allt, hade ännu aldrig på hans ganska tydliga och bestämda frågor gifvit andra svar än sådana, som brukades af de gamla oraklen, det vill säga: de kunna tagas på många sätt; men mamsell Galathé hade *blickat*, hon hade *suckat*, hon hade *rodnat*, hon hade *bleknat*, hon hade *gått*, hon hade *kommit* — ja, hon hade till och med en gång *fallit i vanmakt.* —Nåväl! jag vill nu fråga hvarenda friare: huru mycket kan man väl lita på dessa omisskännliga tecken?

Sjelf förstår jag ganska obetydligt af det der; men jag skulle tro, att man icke, för att veta sig vara älskad, behöfver derför hafva skriftlig kärleks-förskrifning, med tvenne vederhäftige borgensmän och sigill inunder. Jag vill icke derföre hafva sagt, att icke ett dylikt dokument stundom kunde vara bra att ha. Men det var således icke underligt, att löjtnant Felix fröjdade sig åt ett löftesrikt hopp, och alldeles nyktert vaken drömde om Galathé och Blåsås; jag undrar så mycket mindre häröfver, som ingen enda medtäflare tycktes vilja göra honom saken stridig.

Födelsedagen skulle illustreras med en stor, en mycket stor bal hos riddaren Trippelstedt. Ryktet omtalade redan underbara berättelser om *kunglig lyx* och *namnlös mat.* Polkan skulle äfven, det faller nästan af sig sjelf, bidraga till festens glans. *Polka-förbundet* hade lyckligtvis, genom den berömvärdaste flit, bringat sig upp till den ståndpunkt, att det just på denna dagen, för första gången, kunde, på ett passande och för den allmänna säkerheten mindre vådligt sätt, uppträda inför en större societé. För att imedlertid ännu en gång repetera sina *vigtiga* roller, hade ännu en öfning blifvit beslutad, och *det sista polkamötet* skulle försiggå aftonen före den Trippelstedtska festen.

Det sista polkamötet! .... Hvilken verld af idéer, stora idéer, ligga ej i dessa ord — *det sista polkamötet!* ....

Polka-förbundet var församladt. — *Polka-förbundet* var högtidligt stämdt. — *Polka-förbundet* svettades redan. — Det är skönt, tillfredsställande att skåda sina medmenniskors fullkomnande, det är upplyftande att erfara *mödornas lön.* Hvar och en opartisk granskare, som denna afton såg *Polkan*

i Brackköping och jemförde henne med det *första* mötets ofullkomliga produkter, kunde icke undgå att känna sig både förvånad och förtjust. Framstegen lågo för öppen dag, i hvart enda steg. Tänk hvilken fröjd för hvarje *ömsint* menniska; det fanns nu på hela aftonen icke mer än en enda herre, eller s. k. kavaljer, som trampade sin dam på fötterna, men han gjorde det också med besked. Hvar och en förde sig nu i dansens olika attituder på ett sätt, att man nästan kunde tro, att naturen verkligen skapat dessa menniskor äfven för att dansa. Ja, rörelserna voro åtminstone lika lediga, som herr Möllers vaxautomaters, oaktadt här, på min ära, icke fanns några fjädrar att trycka på, eller trådar att draga i. Hvad vore det väl för svårighet i dansen, om vi hade sådana der behändiga fjädrar och trådar i kroppen på oss, men se, att dansa, att till och med polka utan konst-mekanism, utan urverk, deruti ligger just det kinkiga! — Den ena turen gick bättre än den andra, och äfven de svåraste gingo också, stundom liksom i förtreten. Var det frågan om *petit-pas*, så sparkade man icke sina grannar så, som man i bättre sällskaper icke får sparka sina grannar; man sparkades icke alls, och skedde det i en hastig vändning, så var det alltid nätt, lätt och utan chikan. Var det åter frågan om *Valse se quittant*, ja gudbevars, herrarne fångade sina respektive damer nästan alltid i första taget, åtminstone i det andra, och några misstag kommo alls icke i fråga. Se, detta kan man kalla en polka! Man kan också kalla det *ihärdighetens triumf öfver naturen*, eller *ett underverk*, hur man vill.

Mamsell Galathé och löjtnant Felix voro naturligtvis första paret, och det gick — à merveille. Sjelfva afunden skulle tillerkänt dem högsta betyget, ja, lagerkransen, i fall det ännu funnits *polka-magistrar*, såväl som det finnes *sim-magistrar*. — Löjtnanten var dock icke rätt nöjd med sig sjelf; han fann sig icke rätt väl disponerad; hans oro var för stor och i den venstra sidan klappade en annan takt än polkans $\frac{2}{4}$. — Under ett uppehåll sade han till sin dam:

— Förlåt mina distraktioner, men jag är i afton icke mäktig mig sjelf, och undra icke deröfver. Ack, ni vet alltför väl,

hvilka qval jag måste uthärda, och huru mitt hjerta ideligen sväfvar emellan fruktan och hopp. — O, jag skulle kalla er grym, om jag blott om *er* kunde utsäga ett sådant ord!

Den grymma sköna syntes skenbarligen rörd öfver sin älskares lidande och genmälde, i ovanligt öm ton:

— Skulle ni då vilja rubba mina föresatser, hvilka jag så länge varit trogen?

— Gif mig blott ett ord, ett halft ord; låt mig se endast en aflägsen skymt af hopp, eller....

— Ni är den förste, som kommer mig att vackla i mitt fasta beslut.

— Gudomliga varelse, se hur min hand darrar!

— Nåväl, jag kan icke emotstå er bön, jag vill vara uppriktig — vet då....

Just här, midt i meningen, stannade mamsell Galathé tvärt i sitt tal; hon kom nemligen att kasta en blick emot dörren — den öppnades i detsamma och — häradshöfdingen steg in. Han kunde väl aldrig komma olägligare!

Häradshöfdingen stannade, efter en flygtig, generell kompliment, midt på golfvet, satte en liten subtil lorgnett i kläm emellan näsan och ögonbrynet och mönstrade med en satirisk blick och under ett sarkastiskt leende det i sitt anletes svett polkande sällskapet. Slutligen, då han märkte, huru alla med frågande och äfven något hotfulla miner betraktade honom, utropade han, alltjemt försmädligt skrattande:

— Mitt herrskap, hvad är det väl ni gör, hvad tar ni er till?

En herre, som tycktes vara mycket säker på sin sak, svarade utan betänkande:

— Vi polka!

— Polka! återtog häradshöfdingen, — polka? — Nämn ej ännu en gång detta ord, i fall Brackköpings anseende ligger er det minsta om hjertat. — Veten, att *polkans tid är förbi, oåterkalleligen förbi!* — En bal med polka skulle numera, för den bildade verlden, få anseende af en *gesällbal.* — Ja, det finnes icke mera någon polka, på sin höjd en liten polketta. — Polkan är för evigt landsförvisad från hela det

civiliserade Europa, och det kan också vara en dans lagom nog för indianer och hottentotter. Drottning Victoria har förbjudit hvarenda fot i sina trenne konungariken att göra ett enda polkasteg. I Paris är polkan synonym med cancan, i Berlin är hon förfallen under censurn, och i Stockholm skulle det allmänna åtlöjet förkrossa den oförsigtiga, som så litet följt med sin tid, att han ännu ens talade om polkan; på sin höjd kan det gå an att tala om *polka-cigarrer, polka-punsch* och dylikt. — Så är sanna förhållandet, så står det till i verlden. Läggen min varning på edra sinnen, och upphören att längre hopa vanära både öfver eder sjelfva, detta aktningsvärda samhälle, ja, hela fäderneslandet; af kärlek till det rätta, det sanna, det anständiga, upphören att polka!

Dessa ord verkade såsom ett åskslag. Hela "Förbundet" var skakadt och stod häpet, tillintetgjordt. Till och med löjtnanten förlorade fattningen, och både polkörer och polköser sågo till högsta grad snopna ut. "*Polkan finnes icke mer*" — "*Gesällbal*" — "*Cancan*" upprepade de i afbrutna meningar. — Hvad hade man väl nu lefvat för, hvarför hade man arbetat och sträfvat? — Ack, just när man var färdig att hinna målet, då upptäcktes, att detta mål i stället för en sol var en lyktgubbe. — Plågorika, förkrossande öde, falska, förrädiska verld! — Det fanns väl ännu en och annan, som tviflade på verkliga sanningen af häradshöfdingens ord; det fanns till och med några riktigt manhaftiga ledamöter som, i högeligen förgrymmad ton, mumlade det plumpa ordet: "*stryk.*" — Men då häradshöfdingen ännu ytterligare, och mera i detaljer, förklarat sitt påstående, så kunde man slutligen, oaktadt det sved i själen, icke mera tvifla på riktigheten. — Det var då sannt: *det fanns ingen polka mer!* — O, på hvad skall man väl tro, när också *polkan* kunde så bedraga?

Häradshöfdingen var visst icke någon elak menniska, men hade dock sina menskliga svagheter, och kunde derföre icke låta bli att njuta en viss skadefröjd, då han märkte den mäktiga effekten af sitt polka-anathème, ej heller gjorde han sig samvete öfver att låta sällskapet flera minuter qvarblifva i sin sorgliga belägenhet. Slutligen tyckte han dock, att de stac-

karne kunde förtjena en liten uppmuntran, en *hoppets stråle*, och han tog derföre åter till ordet:

Det är en sanning, sade han, polkan är redan både död och begrafven; uppståndelsen hörer ej till denna verlden, och spöken äro icke något passande sällskap för en så upplyst societé som denna. — Men icke må sorgen derföre nedtrycka våra sinnen, förlama vår verksamhet. Veten, att den lysande thron, som polkan, i nöjenas verld, besuttit, står icke tom, den är redan upptagen af en ny, ojemförligt mycket större efterträdare. — *Polkan* är borta, men *mazurkan* har kommit i stället. — Ja, vi äro icke hopplösa, *mazurkan* skall sörja derför!

Häradshöfdingen lofvade nu godhetsfullt, att han, genom ett personligt uppträdande, genast skulle hafva äran gifva sällskapet ett litet begrepp om mazurkans stora företräden. Händelsevis fanns der också bland damerna en mamsell, som någorstädes, jag tror på sista marknaden i Wexiö, äfven inhemtat någon färdighet i denna dans, och hon lät, efter många och förenade böner, besegra sin blygsamhet och åtog sig att tjenstgöra såsom häradshöfdingens moitié. — Fiolisten, stadens organist, hade ett så stort musikaliskt snille, att han snart nog, efter häradshöfdingens hvissling, förmådde ur sitt instrument *framtrolla* hela första reprisen af sjelfva *nationalmazurkan* — allting var således färdigt, allmänhetens uppmärksamhet var spänd — nu började dansen.

Man hade visserligen i Brackköping sett mycket, men någon mazurka hade man dock der aldrig sett. Man hade också i den goda staden hört talas om både Taglioni och Fanny Elsler, men likväl hade man aldrig anat, att menskliga, svenska ben kunde fullkomnas till en sådan talang, som den häradshöfding Krusenqvist nu utvecklade. Häradshöfdingen öfverträffade hvarje förmodan. Han gjorde hopp så djerfva och så obegripliga, att man aldrig skulle trott på deras möjlighet, om de ej upprepats gång efter annan; han slog klackarna tillsammans med lärkvingars hastighet, det tog sig ofantligt bra ut; han slängde sin dame på äkta kosackmanér, och han dansade icke allenast framåt och tillbaka, utan äfven på snedden och bredden, både rätt och afvigt. Men i stampningarne låg dock

hans största styrka; ja, se sådana stampningar hade man nu aldrig i hela Brackköping hört talas om, det var höjden af all konst, och man ville nästan skrika af förtjusning deråt. En enda stampning i mazurkan var mera värd än alla 9 turerna i den veritablaste polka.

Beundran och förtjusning stodo, i vältalig förening, afmålade på hvarje anlete. Till och med polkans ifrigaste anhängare måste medgifva sitt nederlag. Man ville knappast tillåta häradshöfdingen att *blåsa ut*, enthusiasmen hade intet menskligt medlidande, man var nära att tvinga den beundransvärde dansmästaren att dansa lifvet ur sig. — ”*Lefve mazurkan!*” *Ned med polkan!* — En hel revolution hade försiggått på mindre än en half timma. Ack, huru ombytlig är icke *folkgunsten*. — *Polka*gunsten var icke bättre.

Öfver häradshöfdingen regnade smicker och loford i strida skurar, och på komplimenter ville det aldrig taga slut; han hade aldrig i sitt lif vunnit en större triumf. — Der ser man, så var hans egen reflexion, hvad en stark själ förmår. Men just som det allmänna jublet var på sin höjd, sökte segervinnaren med oroliga blickar det föremål, som äfven i detta berusande ögonblick var hans hjerta närmast; han såg på Galathé med en blick, som sade: ”Och detta allt har jag gjort för dig!” — Galathé såg på honom tillbaka; hvilken himmelsk belöning låg ej i hennes strålande ögon! Der låg segrens skönaste lön och stod tydligen att läsa dessa, sedan Münchhausens tid så märkvärdiga ord: ”*Detta skall du, ta mig tusan, icke ha gjort för inte!*”

Äfven löjtnanten såg dessa blickar, och äfven på honom gjorde de sitt intryck, ehuru af en mindre angenäm beskaffenhet. Att mamsell Galathés förtjusande ögonkast dock icke alltid voro att tro på, kände de båda rivalerna lika väl. De visste således om sitt kommande öde ungefärligen lika mycket, och i ovisshetens rysliga qval lemnades de, att förbida den afgörande morgondagen.

. . . .

Den 15 Januari 1845 skall länge i Brackköpings minnen upptaga ett utmärkt rum, och den fest riddaren Trippelstedt

och hans fru gåfvo till firande af sin dotters 22:dra födelsedag, vore det fåfängt att söka öfverträffa, ty den mångsidiga elegans den prakt, den ståt, som då utvecklade sig, gränsar mycket nära till det otroliga; man har kanske icke sett maken i många af våra städer, men alla våra städer hafva ej heller sin Trippelstedt. Ännu i dag då man talar om detta kalas, börja fruarne der i orten, sagolika berättelser om "16 *rätter mat*" och "10 *sorter thébröd*!" flickorna sucka ett betydelsefullt: "*Ack*!" Herrarne utropa: "*Det var tusan fan!*" och små, små barn minnas med förtjusning huru de, dagen efter festen, i sina mödrars ridikyler, funno mera *namnam* än deras magar kunde uthärda. Min svaga penna kan ej heller uthärda att förtälja all den otroliga herrligheten. Förvånad måste hvar och en utropa: "*Så liten stad — så stort kalas!*"

När kl. var 7 på aftonen voro gästerna församlade i den praktfulla våningen. De kunde knappast se för bara ljus, och att tala föreföllo dem allt för simpelt; de bara *tego och undrade*. Tystare än alla andra stodo dock våra vänner, löjtnanten och häradshöfdingen i hvar sitt hörn, och säkert voro dessa båda de enda, som nu hade tankar för något annat än den brokiga ståten. Till och med théet och de tio sorterna thébröd frestade dem fåfängt. Det finnes kanske de, som betvifla sanningen häraf, men jag bedyrar, att så var förhållandet. För dem båda var denna afton af den högsta betydelse, det gällde: *handen* eller *korgen*. . . . Inom få minuter skulle deras öden afgöras, men ännu var ovissheten lika fullkomlig, ty mamsell Galathé hade, sina nycker trogen, in i sista stunden, ännu icke låtit beveka sig att med ett enda bestämdt ord antyda sitt val; hon hade endast lemnat den besynnerliga förklaringen, att hennes båda friare redan genom den första dansen skulle erhålla hennes svar; blef det en *polka*, då var löjtnanten hennes kavaljer för lifvet, blef det åter en *mazurka*, då var det häradshöfdingen. *Polkan* och *mazurkan*, dessa båda olika medel, som blifvit använda till den sköna skönhetens besegrande, skulle nu också fälla det slutliga utslaget. Man kan kalla detta påhitt snillrikt, men jag är rädd, att man

äfven, från en annan sida betraktadt, kan kalla det — lättsinnigt.

Snart sutto musikanterna på sina bestämda platser uti den för tillfället författade orkestern; — allting var färdigt, instrumenterna stämda, och man väntade endast på ett öfverenskommet tecken, för att *blåsa upp*. Men hvad skulle man väl blåsa upp, *polkan* eller *mazurkan*? — Ja, det berodde just på tecknet.

Må man imedlertid, om man kan, föreställa sig de båda älskarnes alltjemt stigande själsspänning, deras väntan och deras längtan, samt huru de, med återhållen andedrägt spetsade öronen, för att af den första tonen hemta *lif* eller *död*. En mindre stark natur hade dånat för länge sedan.

Ändtligen utträdde festens drottning, mamsell Galathé, i balsalen; jag tror, att hon var mera skön, mera förbländande än någonsin. Under väl bibehållet lugn vinkade hon med *blomsterbuketten* (icke med näsduken) till orkestern. I samma moment höjdes stråkarne, klarinett och valdhorn sattes för uppblåsta munnar. Nu framtrillade den första tonen, — den andra — tredje — af tonerna blefvo:

Mazurkan.

Polkans fall var således fullkomnad! — Den hjertlösa allmänheten är alltid färdig att smäda hvarje *fallen storhet*; men må förtalet och satiren fritt kasta sina uddhvassa pilar, må man öfva sin qvickhet i skandalösa anekdoter om: ”*polkasvin af äkta race, veritabla polkagäss*” o. s. v. Hvarje stor och upphöjd idée trotsar dylika låga anfall, och *polkan skall evigt lefva i minnets verld!*

Jag har nu endast att tillägga, att de närmaste följderna af *polkan i Brackköping* för öfrigt voro tre förlofningar och en bankrutt.

”Men löjtnanten? — löjtnanten?” frågar kanske någon liten känslofull varelse.

Ja löjtnanten, han blef säkert mycket olycklig, gissar jag; men jag måste bekänna min svaghet. Älskvärda lilla varelse jag har den ovanan, att när jag väl fått en hjelte riktigt olycklig — då bryr jag mig alls icke mera om honom, då afstår jag honom godvilligt till mera gråtmilda förmågor, och gudskelof, vår litteratur saknar ej sina *barmhertighetssystrar.*



SEXTON ÅR OCH FYRTIO ÅR.

I trappan, som förde upp till Grefve Leopards våning, stötte en afton vid visit-timman tvenne herrar hastigt mot hvarandra. Sedan de mötande af knuffen båda tagit ett steg tillbaka, sade den uppifrån kommande:

"Min Bror, jag är grymt sviken och bedragen; — vi hafva i dag, så vidt almanachan ej ljuger, *Tisdag*; men Grefvinnan tar ej emot!"

Förundrad och slagen af nyheten, utropade den på uppgående stadde: "Diavolo! — Och jag, som ej blef qvar hos Konglig Öfver-Hof-Stallmästarinnan!"

"Jag är mankerad — återtog den förre; man har specielt persvaderat mig att här denna afton med Fröken Agnes sjunga den stora arian ur "*Lärkan.*" — Jag afskyr kapriser!"

"Och jag — sade åter den andre — jag skulle här i afton, oss emellan sagt, hafva ett visst förtjusande möte — du förstår . . . . sympatiserande själars magnetiska attraktion! — Men är det säkert, att här ej tages emot?

"Tvärsäkert — svarade den förre — vi äro tvungne att fördrifva vår afton på annat håll. Låtom oss t. ex. försöka hos *von Tråkens*; der är visserligen odrägligt, men jag måste à tout prix i afton sjunga min aria; jag är vid röst i afton, skall jag säga."

De båda "*Bedragne*" togo hvarandra under armen och följdes åt. Med ett slags skadeglädje märkte de, att det ena

ekipaget efter det andra stannade utanför Grefvinnans port; det var allt *visiter*, och alla afvisades lika snopet. Må vi beklaga "*Den Evige Juden*," men då vi äfven skänka vår medömkan åt — *de irrande visiter!* Deras lott är grym. Ständigt, i snö tom tö, i mörker och oväder, drifver dem ödet från norr till söder, från öster till vester, och de veta ej af hvarken rast eller ro!

Emedlertid rådde för öfrigt en ovanlig stillhet i den grefliga våningen. Grefven sjelf hade ensam farit bort på någon bjudning; men ehuru både "*Hennes Nåd*" och "*Fröken*" voro hemma, hängde dock såsom vi redan förnummit, visit-lådan på tambur-dörren, hvilket var en ganska sällsynt tilldragelse på en af deras vanliga mottagnings-dagar nu midt under "säsongens" muntraste lif.

I en mindre salong spreds ett matt sken från den nästan helt och hållet kolnade brasan i kaminen, och det var endast, när den döende lågan då och då uppflammade, som den förmådde belysa en finbildad, etherisk ung qvinna, hvilken med bleka kinder och klara tårar i de mörka ögonhåren satt vid pianot och liksom medvetslöst lät sina små, spensliga fingrar touchera tangenterne och framkalla ljufva, men vemodsfulla melodier. Denna unga qvinna var Fröken *Agnes*.

Vintrens "*Lejoninna*," balernas skönaste ros satt nu här så ensam, med bitter sorg i det känsliga hjertat och suckade med hela olyckans vältalighet. — Hvad gick väl åt den sköna Fröken, så ung och så olycklig? — Jo, jo; vår verld är af sorger full. Motgångar och rysliga qval höra till ordningen för dagen och hafva ingen barmhertighet, hvarken för ungdom eller skönhet. Tusende anledningar kunna finnas till vår Frökens sorg. Kanske hade hon nyss läst någon svärmande fruntimmers-poet? Kanske hade hon blifvit mankerad på sista balen? Kanske hade hon fått en outplånlig fläck på — sin favoritklädning? Kanske var hennes papgoja död? Kanske — var hon — kär? — Nu träffade vi rätt; — så stod saken till; Fröken var *kär*, och hon var — *sexton år*.

Skenet från kaminen blef allt mattare; suckarne allt djupare. De afbrutna ackorderna sammansmälte slutligen i en behag-

lig melodi, och med rena, vibrerande toner sjöng den unga:

En gång skönt var lifvet,
Då uti min själ der bodde,
Hvad af känslor ljufvast är,
Då hvart löfte, gifvet
Af mitt djerfva hopp, jag trodde;
Hela jorden var mig kär.
Men, jag vet det nu,
All min sällhet — *Det var Du!*

Nu, hvart än jag blickar,
Jag en verld i sorgdok finner,
Och ett lif af qval och strid;
Ja, hvart än jag skickar
Trötta tanken, den ej vinner
Blott en enda stund af frid.
Men, jag vet det nu,
All min smärta — *Det är Du!*

Innan Fröken slutat sin romans, hade dörren sakta öppnats och Grefvinnan obemärkt inträdt i salongen. Med en blick, öm och beklagande, men leende, betraktade modren sitt barn, och först sedan sången tystnat, och Agnes med hufvudet lutadt mot sin hand åter försjunkit i tysta fantasier, gick Grefvinnan fram till hennes stol och väckte henne med en kyss på pannan ur de sorgliga drömmarne.

"Alltid så tankfull min ros," sade hon i detsamma.

Agnes svarade blott med en löpning på pianot och en till hälften qväfd suck.

Grefvinnan ringde, och en betjent bar in ljus. Damerna placerade sig vid divanbordet; men sedan fröken Agnes vårdslöst bläddrat i ett par böcker, kastade hon bort dem och kröp upp i soffhörnet som ett sjelfsvåldigt barn.

"Hur mår du, min Agnes?" frågade Grefvinnan.

— "Illa!" var dottrens matta svar.

"Min Gud du förskräcker mig! Vi måste skicka efter läkaren. — Tag då åtminstone ett af professorns piller, ett enda

— ett halft, min engel! — Professorn har försäkrat mig, att han endast för din skull har förskrifvet de mest välsmakande piller i verlden; men du föraktar alla hans råd. Han ordinerade nöjen och förströelser, och nu har du icke dansat en enda gång på tre hela dagar."

Då Agnes härpå ingenting svarade utan endast med otåligt missnöje skakade på hufvudet, uppstod åter en paus men då Grefvinnan tyckte att tystnaden blef för lång återtog hon:

"Exellensens bal i morgon lärer blifva superb. Gubben har beslutat att alls icke fråga efter kostnaden, bara han får allting komplett; men, stackars man, med en sådan fru som söta Rosalie, hur kan man väl då få en komplett elegans. Det är, Gud nå's, icke nog med att upplysa henne med juveler. Jag vet på hela jorden ingenting mera oförenligt än klara, blixtrande juveler och matta, fadda, intetsägande ögon. Att en qvinna är *ful*, det är en sak, som kan hjelpas, men att en qvinna är *dum* — åh, det är rysligt, det är det värsta, jag vet!"

— "*Hopplösheten* endast är ryslig!" hviskade Agnes.

"Ack, det bör aldrig finnas någon hopplöshet, mitt barn. Det är ju vår religiösa pligt att ständigt bibehålla en stark förtröstan, och dessutom har en bildad och rik menniska i alla fall mindre behof af så väl hoppet som alla de der barnsligheterne, hvilka endast för den behöfvande hopen utgöra surrogat för en reelare lycka. Men, för att återkomma till Excellensens bal, jag tycker, du borde klä dig i hvitt, min Agnes; det passar så väl för ditt utseende och är så nobelt. En hvit blomsterkrans i dina svarta lockar, det är verkligen vackert, och — jag borde väl icke sqvallra, men Baron Jaques, som sannerligen äger den utsöktaste smak, sade häromdagen till mig, just som du valsade förbi: "Er dotters vals är poesi, och hennes toilett är icke allenast smakfull — den är *intressant* och vältalig som Madan Staëls Corinne!" — Jo, jo, nog ligger det ett stort studium i en qvinnas toilett. — Hvad tycker du om Baron Jaques?"

— "Jag tycker, att han är en narr!"

"Du är något bortskämd, min ros. Må vara, att Baron Jaqus, med sitt fransyska galanteri, icke liknar mängden; må vara, att han icke var med, då krutet fanns upp; men som *man* betraktad, är han just en skatt. En man, som är galant och en smula enfaldig, det är just, som det bör vara. Men — rödt klär dig på långt när icke så väl; det är i alla fall en simpel färg, bra nog för Smålands-fröknar. Men, hvad säger du om en blå klädning? åh, det blir charmant!"

— "Min mor, jag bryr mig icke mer om hela verlden, jag bryr mig icke om min toilett engång. — Ingenting intresserar mig numera!"

"Dina ögon se verkligen matta ut; du har väl icke feber? — Men din liknöjdhet förskräcker mig. Hvilken hastig förändring. — Mins du bara Excellensens sista bal, huru omsorgsfullt du då klädde dig? Ja, jag var verkligen rädd, att du med tiden skulle bli en kokett; det hade dragit mig i grafven. — Säg, mins du den balen?

— "Om jag mins den! — O, ja!"

"Nu blir der säkert ännu mycket roligare. Kanske kommer någon af de Kungliga dit; hela Corps deplomatique är der bestämdt. Och du, så omtyckt, så entourerad, du skulle ej glädjas deråt nu som förr!"

— "Det förflutna är för evigt borta, för evigt dödt. Nu vill jag icke dansa mera — jag vill dö, jag också!"

"Hvilka syndiga ord! Nej, du vill visst icke dö bort från denna glada verld; du bara tycker så, ty ditt humör är stördt, och du är en liten barnslig fantast, en dåraktig toka!"

— "Ack!"

"Gråt icke; tro mig, du skall sjelf en gång rätt hjertligen le åt dessa tårar och skratta åt dina *grymma qval!*"

— "Aldrig, aldrig!"

"Tvifla icke på mina ord. Det är väl icke så längesedan, jag också var ung och, som man säger, *känslofull.* Jag har också hafvit mina förvillande svärmerier och suckat och gråtit alldeles som du; men då vi rätt lära känna verlden, ack, hur annorlunda blir det ej då. Då kunna vi icke förstå våra barnsliga fantasier, våra galna svärmerier; vi kunna blott skratta åt

våra superba ungdoms-drömmar, och på detta vis roa oss på vår egen bekostnad."

— "Mamma förstår mig ej!"

"Jo, jag förstår dig."

— "Mamma har ej . . . ."

"Jo, jag har . . . . jag har också en gång varit kär, så der *fasligt*, *brinnande*, *tärande evigt* kär — just som min egen kära dotter. Ja, afbryt mig ej; vi kunna ju tala om detta så väl som om något annat. Jag skall berätta dig "*min aldra första roman*."

Grefvinnan flyttade sig närmare bredvid sin dotter i soffan, smekade henne och började sedan:

"Då ja var sexton år, tyckte min gamle far, att jag borde njuta ett gladare lif än det, som erbjöd sig på bondlandet hemma i Skåne. Min far, som i sina unga dagar tagit så pass till bästa af hufvudstadens nöjen och förlustelser, att han på sin ålderdom, *för egen del*, afskydde dem, ville för inget pris öfvergifva sitt kära landtbruk och sjelf föra mig ut i verlden. Han skref derföre till min salig mors bror, Generalen, som med sin charmanta fru, tant Eufemia, lefde midt i hvirfveln af stora verlden. På detta bref följde den enträgnaste inbjudning till mig att passera vintren i deras hus. Min far gaf sitt tillstånd, och jag var förtjust, ehuru jag naturligtvis, som brukligt är, "*led rysligt*" af att skiljas från mitt kära barndomshem med "*häcken*" och "*bäcken*" och allt det der. Jag minnes ännu, hur jag en månskens-afton skänkte mitt sista farväl åt alla dessa "*heliga ställen;*" jag tror till och med, att jag, medan jag var i farten, tog farväl af månan också, liksom det icke funnits något månsken utan i Skåne.

Min Morbror var en General, som icke allenast vunnit lagrar på strids-fältet, utan äfven i salongerne, och det blef aldrig afgjordt, antingen hans förtjenster som krigsman eller som sällskapsman voro störst. Det var, med ett ord, en utmärkt menniska, och jag vet mig aldrig hafva sett hans make. Lägger man nu härtill, att tant Eufemia ännu vid sina 40 år var en fullkomlig skönhet och ägde ett snillrikt hufvud och det

finaste verldsvett, så kan ingen undra öfver, att deras salong, på sin tid, var en af de mest eftersökta.

Då jag inträdde i min kära Morbrors hus, var jag den personifierade landtliga enfalden och till den grad okonstlad, att jag nu gerna vill förlåta, om någon kallat mig dum och våpig. Tant Eufemia hade oändligen roligt åt min oerfarenhet och påstod, att hon var utomordentligen förtjust öfver att få educera och civilisera "*l'Innoncence de Scanie*;" hon ville göra mig till ett ideal af qvinlig älskvärdhet, påstod hon, lekte med mig som med ett barn, ändrade mina moder och mina manér, och sade på förhand så snillrika anmärkningar öfver min naiveté och min naturliga grace, och mitt första uppträdande väckte stort uppseende. — Der stod jag nu, redan bortförd af nöjenas flod och dansade på de oroliga och falska böljorna. Det var någonting kuriöst i min belägenhet, så ensam och så okunnig om den väg, jag beträdt. Men tro mig, näst *snillet* finnes det intet, som så väl reder sig ur intrigernas labyrinter, som *oskulden*.

Ehuru förändrade mina åsigter *nu* äro emot *då*, minnes jag dock ännu med hänförelse denna illusionernas lyckliga tid. Ack, kunskapen om de krafter, som drifva *machineriet* i vårt drama, bereder oss oändligt mindre tillfredsställelse, än den ljufva okunnigheten som låter oss tro att allt *är*, hvad det *synes*, och aldrig föder någon misstanke om spelet bakom kulisserne. Det vore enfaldigt att i längden förblifva vid denna godtrogenhet, men det vore lyckligt att så kunna narra sig sjelf!

Den der yrseln, som i början öfverföll mig, då alla de brokiga bilderna af ett bullrande lif på en gång skockade sig ikring mig, försvann snart. Den skola är aldrig svår, som är rolig, och jag smickrar mig dessutom med att hafva medfödda, naturliga anlag för salongen. Det dröjde också icke länge, innan jag blef hemmastadd i mina nya förhållanden, och, hänförd af skenet utaf det lif, som nu dagligen omgaf mig, tyckte jag, att jag funnit ett litet förtjusande himmelrike.

Om en liten tid blef denna himmel ytterligare kompletterad med en möbel, som i den lokalen aldrig bör fattas —

en ung man, med mörka lockar och ljusa blickar, en Adonis efter Pariser-mod, hvilken sjunger som — en "Engel," och valsar som — en "Gud." Uppenbarelsen skedde denna gången under skepnad af en Adjutant hos min Morbror. Baron *Emil*, som denne unge man i dagligt tal kallades, var af naturen ganska rikt begåfvad; han hade ett ädelt utseende, ledigt umgänges-sätt, godt hufvud och ännu bättre hjerta. Som hans ekonomiska omständigheter voro något knappa, var han helt och hållet upptagen i Generalens hus och ansågs mera som en medlem af familjen än som en fremling.

Det dagliga umgänget är alltid riskabelt för unga, känslofulla hjertan, och det slags förtrolighet, som då måste uppstå, föder snart ett ömsesidigt intryck, som är ganska farligt för sinneslugnet, i fall man rätt förstår förena en väns deltagande och en fremlings aldrig svikande uppmärksamhet. För mycken uppriktighet är åter det dummaste fel, hvartill man i dylika fall kan göra sig skyldig. Af Baron Emil behöfde man ej frukta något dylikt, ty med hans fina takt begår man ej sådana fauter mot lefnadsvettets alfabet. Han förstod denna sak långt bättre, än alla mina kära kusiner dernere i Skåne tillsammantagne, dessa beskedliga kusiner, som jag aldrig kunde stå ut med att älska längre än några timmar, eller på sin höjd en dag.

Förhållandet emellan tant Eufemia och mig var alltid godt, men aldrig förtroligt. Förtrolighet tycktes i allmänhet icke vara förenligt hvarken med hennes karaktär eller hennes stolta utseende, och för sin egen del tycktes hon förakta allt innerligare meddelande, likasom hon aldrig sökte eller uppmuntrade något sådant hos andra. Att skratta var hos henne en verklig passion; hon skrattade åt *allt*, men hennes skratt var dock aldrig af detta fadda slag, som röjer enfalden; nej det var, om jag så får säga, snillrikt, ehuru oftast spefullt och något elakt. Jag, som visserligen annars icke vid den tiden kunde vara henne något särdeles intressant sällskap, blef henne dock en orsak till stora njutningar, emedan mina små anmärkningar, min osäkerhet, ja hela min person, stundligen gåfvo henne anledningar till löje. Troligen skulle detta sårat

mig, om jag icke då haft det bästa hjerta, eller kanske rättare brist på karaktär, och dessutom hände det för det mesta, att hon smekade mig ömt, just under det hon skrattade som bäst, och detta förtog bitterheten. Till följd af några små attentioner, som Baron Emil visat mig, for det henne i sinnet att, som man säger, *bry mig* för den unge mannen, och då hon härvid såg, huru jag rodnade, och huru tårarne kommo mig i ögonen, då slog han ihop sina händer, kastade sig baklänges i stolen och utbrast i ett så innerligt skratt, att jag trodde, det aldrig skulle taga slut. Denna gången tyckte jag, att hennes skratt var bra opåkalladt; det smärtade mig, och då jag forskade efter orsaken *hvarföre*? — då upptäckte jag, för första gången, att Baron Emils bild stod i mitt hjerta, och att jag älskade honom af hela min själ!

Sedan lågan nu en gång fått luft, flammade den alltmera lifligt. Snart var det med mig, som med så många andra unga, svärmande hjertan; af den lilla gömda gnistan blef en stor eldsvåda, och som jag då icke ägde någon *väktare*, hvilken i tid *klämtade* för mig, kom der ej heller någon eldsläckning ifråga. Den *frivilliga* Brand-korpsen sof också, och derför fick jag brinna i fred ända till dess — jag slocknade.

Baron Emils uppförande emot mig var emedlertid så besynnerligt, att jag stundom alls icke kunde förstå hans känslor och just derföre blef han kanske än mera intressant. I början gjorde han mig sin cour med ett utsökt galanteri, som alltid gaf tant Eufemia en besynnerlig anledning till skratt och löje. "Mitt kära barn, sade hon ofta, dina eröfringar göra mig otroligt bekymmer jag måste vara en Argus för att kunna rätt bevaka min lilla oskuld. Hela verlden säger, att du också slagit vår stackars Baron Emil i dina allsmäktiga bojor. — Min Gud, så besatt!" Och återigen kiknade hon af skratt. Men det var icke nog med, att hon i denna ton talade med mig; nej, hon tycktes finna ett obeskrifligt nöje i att för hela verlden utsprida, att jag och Baron Emil voro dödligt förälskade i hvarandra. — Efter en liten tid blef min adoratör plötsligen förändrad. Han blef ojemn till lynnet; den ena stunden eg-

nade han mig en mera uteslutande och hjertlig uppmärksamhet än någonsin, den andra likasom flydde han mig, och i hans mörka öga stod att läsa en svårmodighet, som jag förr aldrig der blifvit varse. Några gånger visade han mig till och med köld och likgiltighet, men det fanns likväl då i hans sätt något som förrådde att han icke var *sig sjelf*.

På denna punkt stod spelet, då tant Eufemia en afton hafvit en mindre soiré. De flesta gästerna hade redan aflägsnat sig, och det var endast några äldre fruar, hvilka, väntande på sina ekipager, ännu qvarhöllo min tant i salongen. Jag var vid ett miserabelt lynne, liksom det kan hända unga damer än i dag. Jag sökte derför ett tillfälle att aflägsna mig och ingick i ett litet ensligt kabinett, som låg i ena ändan af våningen. Då jag här var ensam, öfverföll mig en känsla af djup olycka. Ack, han, hvars ord voro mig kärast af alla, hade hela aftonen knappt talat mig till! jag kände mina kinder fuktas af tårar och gaf mitt qvalda bröst luft igenom en sådan der *bottensuck*, som unga flickor på det mest känslofulla sätt kunna exequera.

I detsamma jag suckade, kände jag en hand sakta vidröra min; jag vände mig om, och mina blickar mötte Baron Emil, som med obeskriflig ömhet och sorgset deltagande betraktade mig.

"Fröken, sade han rörd, hvarenda suck från edra läppar bränner som samvetsqval min själ! — Förunna mig ett ögonblicks samtal!" Han förde mig till soffan och fortfor: "Jag är för svag att kunna strida mot en makt, som är starkare än menniskors. — Ni har redan längesedan märkt det — jag älskar er med en innerlighet, som jag förr icke trott på. — Ni har funnit mitt uppförande besynnerligt; jag bör ej heller nu förklara det; er själ är för ren att kunna förstå den låga passion, som gjort mig till slaf under de nesligaste bojor. Jag har lånat mig till en lek med det skönaste hjerta, och jag har blifvit straffad af mitt eget. Jag har velat bedraga verlden, och jag har bedragit mig sjelf. — Ack, förkrossa mig icke med ert förakt!"

Jag förstod icke fullkomligt meningen af dessa lidelsefulla ord, men mitt hjerta var så varmt och min älskare så olycklig, det förstod jag nog. Jag lät honom trycka min hand till sina läppar och skänkte honom en blick, som visst icke måtte varit förkrossande.

Baron Emil blef lugnare och fortfor efter en paus: "Jag vill bryta det brottsliga förhållande, i hvilket jag lefvat; jag vill sönderslita de band, som bundit mig; jag svär det heligt! — Lofva mig blott, att ni aldrig, aldrig tviflar på min eviga kärlek och icke misstror mitt uppförande; snart skall allt vara annorlunda, och låt mig emedlertid drömma om den himmel, som väntar mig!"

Så der ungefär föllo hans ord — det är ju allt välkända termer. Jag hade dock aldrig hört dem förr, hvarföre jag också blef djupt rörd och ej kunde gifva svar på tal; men han läste mitt medgifvande i min blick och slöt mig i sin famn. — Det var en Gudomlig himmelsfärd, kan du väl tänka. — Men, o ve! . . . . .

Just i detta lycksaliga ögonblick for en rysning genom oss båda. — *Tant Eufemia stod framför oss!* — Hon tycktes vara våldsamt skakad, stödde sig mot en stol och var blek som döden. Den stolta qvinnan nästan darrade och var skönare, än jag någonsin sett henne. — Baron Emil slog handen för pannan med förtviflan och — *"störtade ut i ödenatten,"* som det heter i tragedier. Jag sjelf bäfvade som en brottsling för den ljungande blick, hvarmed tant betraktade mig. Denna enda, hemska blick tolkade, långt bättre än de vältaligaste ord, meningen af hvad Baron Emil nyss sagt — *Min egen tant var min rival!* — Hon såg på mig länge med ett blandadt uttryck af förtviflan, vrede, hat och förakt. Slutligen skrattade hon mera hjertlöst och tvunget än vanligt och sade derunder sakta: "Du lilla ormunge, akta dig!"

Hela denna scen var dock ganska kort. Min Tant återfick inom få minuter sin fulla fattning och sin vanliga hållning. Hon förbjöd mig nu i en raljant ton att "spela känslofulla komedier" i hennes hus, ty ehuru ingenting i verlden kunde mera roa henne än dylika löjliga uppträden, ville hon dock, för min

egen skull, icke vidare höra talas derom och fann sig, i motsatt fall, tvungen att nämna saken till Generalen, på det att ”den värde motspelarn” måtte aflägsnas från scenen. — ”En gång” — tillade hon leende — ”är dock ingen gång, låtom oss glömma hela denna lilla tillfällighetspjes.”

Du kan sjelf förstå, min söta Agnes, om jag sof mycket och lugnt den natten, så förbryllat som jag var i hjerna och hjerta. — Men, hur är det väl med dig sjelf? Jag tror sannerligen, att du blir sömnig vid din mors romantiska äfventyr.”

— ”Jag är tvärtom högst intresserad; fortfar för all del!”

”Ah charmant! Du ler; den lyckan har du icke skänkt mig på åtta dagar. Kanske är min berättelse, när allt kommer omkring, fullt ut lika välgörande som Professorns underbara piller — gudomliga idé!”

— ”Hur gick det sedan, min goda mor? Baron Emil sköt väl icke ihjel sig då han så förtviflad störtade ut? Fortsätt jag ber.”

Grefvinnan återtog sin berättelse:

”Baron Emil tog sig ej afdaga, och jag strök ej eller med, oaktadt det starka tårflödet. Lifvet är segt, sade alltid en gammal Läkare af mina bekanta, och han visste det bättre än någon annan. Jag var högst ängslig då jag dagen derefter åter skulle sammanträffa med Tant Eufemia och min älskare; jag inbillade mig, att, efter hvad som passerat, förhållandet oss emellan nu skulle blifva alldeles förändradt, och att ett storartadt uppträde, en total brytning var oundgänglig. — Hur förundrad blef jag derföre ej, då min Tant tog emot mig med sitt vanliga ogenerade sätt, alldeles som förr, jollrade med mig liksom med ett barn, gycklade öfver allting och skrattade åt hela verlden. — Men Baron Emil, tänkte jag, *han* måste dock vara helt annorlunda. — I detsamma öppnades dörren, och just han sjelf stod framför mig. Jag darrade; en stark rodnad flammade på mina kinder, och det saknades mig mod att möta hans blick. — Hvad tror du väl, min hjelte gjorde i detta märkvärdiga ögonblick, då jag väntade på ord om *lif* eller *död*? — Jo, han skänkte mig en blomster-bukett och en grann

kompliment öfver min chevelur förliden afton! — Att jag blef flat kan väl ingen undra öfver. Jag, som i så många romaner till punkt och pricka fått veta, hur en olycklig älskare bör se ut: blek, förstörd, håret i oordning, halsduken vårdslöst knuten, suckande, tankspridd — jag såg nu framför mig en veritabel pariser-toilett: glacé-handskar, brända lockar; och till mitt öra nådde icke ett enda ljud, som kunde få namn af suck, utan endast en kompliment af det der slaget, som med så mycken framgång brukas emellan turerna af en dans! . . .

Jag började tro, att hela gårdagens uppträde endast var en tom dröm i min hjerna. Jag visste icke rätt hvar jag var hemma, eller hur jag hade det; ty jag, "en bygdens tärna," var då för tiden alldeles i okunnighet om hela det oändliga djupet af den talent, som i så mångfaldiga former uppenbarar sig, och hvilken i salongerna kallas: *Savoir vivre*, men hos sämre folk: *Bedrägeri.*

Baron Emil, tänkte jag, är antingen en bedräglig hycklare, eller den svagaste af alla varelser; han leker ännu med mig; han begagnar mig till en täckmantel för . . . . jag blygdes att fortsätta min egen tanke och anklagade mig genast för brottet att kanske döma för strängt. — Jag kom ihåg, att jag gifvit mitt löfte att *aldrig tvifla på hans kärlek och aldrig misstro hans uppförande.* Hur höll jag väl nu detta mitt löfte? Jag ångrade mitt tvifvel och fattade den föresatsen att, hända hvad som helst, dock *tro* på min älskare, tro på honom som på en Gud, hvars handlingar man icke begriper, men som man ändock dyrkar i djupet af sitt hjerta. Allt skulle blifva bra en gång, hade han ju försäkrat; jag ville tåligt vänta derpå, och emedlertid hade jag redan nog mycken takt för att icke vilja gifva de andra efter i ett affekteradt lugn. Jag förvånade snart mig sjelf med min låtsade köld och mitt djerfva spel. Baron Emil tycktes med flit undvika mig allt mer. Jag tydde det till det bästa; jag *trodde på honom,* fast och tillitsfullt, och höll honom nästan räkning för hans uppförande. Lycklig var jag väl ej, ty stundom misströstade jag, stundom plågades jag af jalousi, men tiden gick, och förströelser vankades i rikt mått.

”Jag har fått en idé — sade i förtroende min Morbror till mig en dag fram emot våren. — Det är i morgon en märkvärdig dag i mitt lif; det är min och Eufemias bröllopsdag. Det skulle roa mig att fira densamma med en liten fest; men jag vill, att detta skall blifva en surpris för min hustru, icke en sådan der vanlig surpris, utan en helt och hållet oväntad, verklig öfverraskning. Jag har redan för längesedan tänkt på saken och tagit mina mått och steg; du är en af de få, som jag vill inviga i förtroendet.” — Min kära Morbror gjorde mig nu reda för planen, som med mycken smak, fintlighet och *krigslist* var uttänkt. Tant Eufemia hade nemligen klagat öfver en obetydlig vrickning i foten; men Generalen hade intalat hennes läkare att på grund af denna lilla åkomma, som den lärde Doktorn förstod nämna med hiskliga latinska namn, förbjuda henne att på ett par dagar lemna sin soffa. Emedlertid var den lilla utvalda societet, som Generalen önskade skulle deltaga i hans tillställning, till den omnämnda dagen inviterad på supé till hans kusin, en gammal Friherrinna, som bodde midt emot hans egen våning. Som nu denna dag händelsevis äfven var en af kusinens tolf namnsdagar, hade Generalen sjelf spridt ut, att han önskade göra *henne* en öfverraskning och med anledning deraf intalat mängden af de bjudne gästerne att uppträda i masker och kostymer, samt dessutom uppgjort idéen till flera tablåer och grupper. På detta vis trodde han sig säkrast hafva förebygt hvarje rykte, som kunde underrätta hans hustru om den egentliga afsigten. Också jag hade hittills icke ens hafvit en aning om, att den beramade högtidligheten gällde någon annan än den värda Friherrinnan, som af alla sina bekanta var känd såsom särdeles road af alla ovanliga och muntra upptåg.

Dagen inträffade, och vid den vanliga supé-timman samlades de i fantastiska drägter utstyrda gästerna hos Friherrinnan. Nu öfverraskade dem Generalen med tillkännagifvandet af sin intrig, hvilken väckte en allmän förvåning, men äfven munterhet och glädje, ty hvar och en af den lilla samlingen slägtingar och vänner omfattade med stort nöje tillfället att bereda den af alla feterade Generalskan en angenäm surpris.

Sällskapet satte sig snart derefter i rörelse för att tåga tvers öfver gatan till Generalens. Med smygande steg och väl bibehållen tystnad inträdde vi i salongen, hvilken var belägen i den ena, nästan obebodda ändan af våningen, och som öppnades af Generalens egen betjent. I ett ögonblick tändes ljusen i kronorna, och sällskapet rangerade sig. Sedan min Morbror med en hastig blick öfvertygat sig om, att allt var i ordning, bjöd han mig sin arm; vi båda skulle nemligen hemta tant Eufemia i hennes kabinett, skänka henne den aldra första öfverraskningen och sedan ledsaga henne ut i salongen.

Generalen var förtjust öfver, att allt tycktes lyckas så väl. "Jag skall visa, sade han förnöjd till mig: under det vi passerade några rum, att ännu i våra dagar kan det finnas surpriser; Eufemia har alltid tviflat derpå." — De mjuka mattorna förrådde ej ett ljud af våra steg. Vi hunno till kabinettet — samma rum der Baron Emil och jag hafvit vår första explikation. Dörren stod på glänt; Generalen öppnade den sakta.

Från en matt lampa i taket spreds ett månskenslikt ljus öfver det lilla rummet. I en emma, placerad midt emot dörren, satt Tant Eufemia; men — *hon var ej ensam*; — Baron Emil var vid hennes sida; han höll sin arm om hennes lif, hennes hvita hand lekte med hans mörka lockar, och deras hufvuden voro förtroligt lutade mot hvarandra!

Jag har icke någonsin i hela mitt lif upplefvat ett mera effektfullt ögonblick. Likasom om vår väg korsats af en ljungeld, stannade vi i samma ögonblick dörren öppnades, orörliga vid tröskeln, och det kändes, liksom blodet stelnat i mina ådror. — Tänk dig, i hvilken afsigt och i hvilken sinnesstämning denna dörr öppnades! Vi kommo båda så lyckliga i vår öfvertygelse att skänka en oväntad fröjd åt en värderad person, och hur blefvo vi väl emottagne, hvilken syn väntade oss ej! Ack, en afgrund midt i himmelriket kunde aldrig förefalla mera mal-apropos. Nog var *öfverraskningen* fullkomlig, men att den blef *ömsesidig*, var icke beräknadt.

Hvilken af oss fyra medspelande i detta sällsamma uppträde våldsammast upprördes, kan jag icke säga; men så väl

den bedragne mannen som den brottsliga hustrun, så väl den trolöse älskaren som den svikna älskarinnan, alla hade vi giltiga anledningar till häftiga känslor.

Generalen återkom först till besinning och bröt, efter några sekunder, den hemska förstening, i hvilken vi alla tycktes hafva infallit. Hans första uttryck var så vildt, att jag fruktade för det våldsammaste uppträde; men i detsamma beherrskade han sig med en otrolig köld, sköt mig sakta tillbaka i rummet utanför och gick sjelf in i kabinettet, stängande dörren efter sig.

Jag hörde icke ett ord; men min ängslan var förfärlig. Jag tänkte i detta ögonblick långt mera på min Morbrors olycka än på min egen. Jag visste icke, hvad som föregick derinne, men i mina fantasier blixtrade dolkar och flöt blod. Jag har sedan denna dag hafvit en riktig aversion för allt, hvad *surpriser* heter; *äkta makar* böra isynnerhet aldrig leka med så farliga saker. — Efter några minuters förlopp öppnades dörren åter. Baron Emil hade aflägsnat sig en annan väg; men de båda makarne utträdde arm i arm med fullkomligt lugn och säker hållning. Ännu i dag måste jag beundra detta utmärkta mästerprof på sjelfbeherrskning. — Min Morbror fattade min hand och sade, med tonvigt på hvarje ord: "*kom ihåg, vi hafva ingenting sett!*" — Tant hviskade sagta i mitt öra: "*Betaldt som qvitteras!*"

Jag sökte hemta mig, så godt det stod i min förmåga, och följde dem ut i salongen. Deras uppträdande skedde med beundransvärd kontenans: ingen enda min, ej en enda brytning i tonen förrådde er skymt, af hvad som nyss passerat, eller lät någon ana, att inom dem bodde annat än glädje och lycka. För första gången förstod jag, hvad det vill säga att maskera sina känslor, och insåg, huru den verldsvande vet att qväfva till och med hjertats vildaste uppror. Hvilket stort allmänt spektakel, hvilket allarm, hvilket uppseende, hvilken chikan skulle ej den scen, som här förefallit, hafva åstadkommit, om den drabbat mindre belefvade menniskor, hvilka äfven för bagateller larma värre än bastrummor! — Nu deremot gick

allt så tyst och stilla; i ögonblicket kastades en ogenomtränglig slöja öfver hela tilldragelsen; sqvallret och förtalet gingo miste om en riktig godbit.

Musiken tonade; de artistiska tablåerne lyckades öfver förväntan; de brokiga maskerna bländade ögat; allt var idel fröjd och glädje. Jag ensam stod stum och dyster midt i det glada hvimlet. Snart blef jag så illamående, att jag måste lemna den muntra festen. — En häftig feber höll mig några dagar vid sängen.

Då jag åter blef frisk, reste min Morbror med mig tillbaka hem till min Far i Skåne.

Grymt qvalde mig sorgen, då jag nu vandrade ensam i den stora dystra parken. Mången, som då han befinner sig ansigte mot ansigte med sitt hjertas *föremål*, är ganska förnuftig och trankil, kan i ensligheten, eller skild från den älskade, till den grad låta narra sig af sin egen inbillning, att han icke äger ett enda ögonblicks rast eller ro för sin ömma låga. Kärleken är aldrig starkare än just då, när de svärmande drömmarne aldrig störas af — *sanna förhållandet.* — Baron Emil stod nu jemt för mina tankar; men ack, huru jag än advocerade med mitt hjerta, kunde jag dock icke finna en enda antaglig ursäkt för hans trolösa uppförande. Han, mitt allt, mitt första ideal, som jag med en barnslig fröjd utstyrt med de skönaste egenskaper, som jag älskat med hela ungdomens varmaste känsla, och som jag förlitat mig på, som jag trott mer än mig sjelf! — Hur såg han väl nu ut denne dyrkade idol? — Jag måste bäfva. Sanningen kunde jag icke förneka, ty den stod alltför tydligt för mig. — Jag hade endast varit en lekboll för hans nycker; han hade gjort mig till föremål för en skamlig intrig; han hade uppoffrat mig för den lägsta passion; han hade icke allenast bedragit, han hade skymfat mig! Hvad var väl nu den tillgifvenhet värd, som han kanske ännu hyste till mig. Den förnedrade mig, ty en sådan föraktlig svaghet som hans, den förtjenade icke en gång medömkan. Jag måste blygas för att längre älska honom; han var ju icke värd annat än förakt. Han borde för evigt förvisas från mina tankar; men det kosta-

de på; det var en smärtsam strid med mig sjelf, och jag blef olycklig, "fasligt," "oerhördt," "gränslöst" olycklig. Jag suckade dagarna igenom och grät hela nätterne. Mitt hjerta var brustet, det kände jag tydligen; mitt hopp hade tappat sina vingar. Det fanns för mig ingen enda fröjd mer inom alla fem verldsdelarne. Lifvet var mig en börda, och jag önskade mig, liksom du sjelf nyss — *döden!* Det är också det beqvämaste att taga till, när man har tråkigt.

Försänkt i mina vanliga, dystra grubblerier stod jag en dag i trädgården vid brädden af en damm och speglade min sorgliga skepnad i dess lugna yta. Det vore ljuft, tänkte jag, att störta sig ned i "*djupet*" och med ett enda hopp blifva qvitt jordelifvets elände, det vore skönt, det vore poetiskt, tänkte jag, och var redan närmare kanten. Men — i detsamma rann det mig i sinnet, att denna damm gemenligen kallades: *Ank-dammen!* — Det var ju åter en ny otur, en ny olycka. Hur skulle det väl låta, när man sedan i tidningarne läste: "En ung, skön, sextonårig Fröken har af olycklig kärlek dränkt sig i en *ank-damm!*" Hade den ändå hetat: *Svan-dammen*, så hade det kunnat gått för sig; men *Ank-dammen* — nej, "heldre lifvet!" sade jag till mig sjelf.

I detsamma ropade min far på mig. Jag gick honom till mötes och fann till min förvåning, att han ej kom ensam. Vid hans sida gick nemligen en ung, vacker, elegant man. Min far presenterade honom för mig; det var en Kammarjunkare, jag mins nu knappast hans namn. — Det var med en viss motvilja, som jag nu åter sammanträffade med en ung man. Mitt sinne var så känsligt som de bedröfvade enkors, hvilka till och med i en galosch, finna *smärtsamma minnen* från det förflutna.

Det första steget är dock alltid det svåraste. Sedan gick det bättre. Jag blef stolt öfver så mycken styrka. Slutligen gick det alldeles förträffligt. Ja, jag blef nästan flat deröfver. Kammarjunkaren blef vår gäst för en längre tid. Jag kom snart underfund med, att han hade sina goda sidor; det var en allt för hygglig karl, känslofull, intressant, ja till och med — *älskvärd.*

Jag hade svurit evigt hat åt hela det trolösa slägtet; men nu fingo mina tankar en annan rigtning. Jag tyckte, att det var synd, om de *alla* skulle straffas för *en endas* missgerningar. Jag var nog ädel att gifva med mig, och gick så långt i mina koncessioner, som man kan begära; — *Kammarjunkaren blef min flamma N:r 2.*

Nu, min Agnes, var jag på den rätta vägen. Man säger, att kärleken kan drifvas ut med en dosis resonerande förstånd; man säger också, att den försivnner af sig sjelf, liksom kamfert, med tiden. Man har kanske på sitt sätt rätt i båda delarne; men så väl *förståndet* som *tiden* äro dock härvidlag allt för långsamt verkande medel. Det finnes en annan, en bättre method: "*Ondt skall med ondt fördrifvas,*" — *Kärlek med kärlek!* Genom en jemn omsättning af hjertats tillgångar kunna vi ständigt af dem draga den högsta procent, och riskera aldrig något dödt kapital. Så kunna vi bibehålla "*krediten*" och högsta "*intresse,*" ända till dess vi sjelfve, förr eller sednare, *göra "cession,*" då en "*god man*" får öfvertaga de återstående tillgångarne.

Min flamma N:r 2 släcktes af N:r 3; och då denna blåstes ut, tändes N:r 4 o. s. v. i ordentlig nummerföljd.

På detta sätt lära vi snart, att kärleken icke, såsom de Tusende och en försmäktande Poeter vilja påstå, endast är en korsfästelse, utan tvärtom det angenämaste *tidsfördrif* — så länge det roar oss. De fel och lyten, som alltid åtfölja hvarje individ, så väl af det ena som andra könet, de böra ju bevara oss för hvarje öfverdrift i vår beundran, då just de bevittna, att hvarken den ena eller den andra af dödlige förtjenar någon *dyrkan*. En *grundlig* kärlek — fy, den stöter snart på grund. Om du älskar Jasminens doft, då det, fördt, af en skalkaktig flägt, ilar dig förbi, icke bör du derföre flux kasta dig midt i Jasmin-busken; då har du icke att vänta annat än — *galenskap*. När nöjet och poesien hvila på den klara, lugna *ytan*, men obehag, qval och den plattaste prosa bo bland det dunkla *djupets* dy — nå väl, skall du sjelf dyka dit ner och grumla din egen lyckas källa?

Se här några premisser, värda din uppmärksamhet; gör nu sjelf konklusionerne, och grunda på dem ditt hjertas filosofi; då skall du, liksom jag, njuta af din ungdom, din skönhet, dina behag, och när allt detta är borta, ännu kunna le åt dina glada minnen och äfven åt den suckande, gråtande känslofullheten. — Detta är din moders råd."

Så slutade Grefvinnan sin berättelse. Den *sexton-åriga* qvinnans *känslor* och den *fyratioåriga* qvinnans *ord* voro så himmelsvidt olika. — Känslofullhet — Verldsvishet! — när förstodo ni hvarandra rätt? — Agnes begrep ej *nu* de moderliga lefnads-reglorna. Hon förstod dem redan bättre på Excellensens festliga bal, och ännu bättre, då hon några år härefter gaf sin hand åt — *Baron Jaques*; men hon förstod dem aldra bäst, då *hon*, vid *fyratio år*, en vacker dag höll ungefär samma tal till *sin* suckande, *sexton-åriga* dotter.

"Från Fädren är det kommet,
Till Fädren skall det gå!"



EN NEGLIGÉ.

EN LITEN BIT UR SMÅSTADS-LIFVET.

På *Storgatan*, hvilken såsom en pulsåder sträcker sig igenom Småköping i norr och söder, ligga, midt emot hvarandra, tvenne gulmålade hus; båda äro ungefärligen lika stora, väl underhållna, försedde med frontispice och ganska prydligt ornerade i en stil, som arkitekturen icke vet af, men som stadens arkitekt känner så mycket bättre, ty den är just hans egen "ordning". Öfver förstugedörren till det ena af dessa hus, just der som de adliga magnaterne fordom, då de byggde palatser, hängde upp sina sköldemärken, står en i träd utskuren och brokigt målad "Morian," hållande en kritpipa i ena handen och en snusdosa i den andra. Derinunder läses i stora bokstäfver: *Jonas Bylund*. Öfver förstugedörren midt emot synes åter ett med omisskännelig talent måladt Oxhufvud, under hvilket till yttermera visso står skrifvet: *Markus Bylund*. — Här hafva vi nu tvenne föremål, värda en stunds uppmärksamhet, — jag menar icke Morianen och Oxhufvudet, utan Herrar *Jonas* och *Markus* Bylund.

Desse båda Herrar voro genom naturen bröder, och genom konsten Fabrikörer. Herr *Markus*, den äldre, hade dessutom, likasom hans aflidne fader och farfader före honom, den stora äran att vara en af Stadens illitterate Rådmän, och att icke äfven Herr *Jonas* åtnjöt samma utmärkelse, får man dels tillskrifva 1 Kap. 6 § Rättegångs-Balken: "Ej måge fader

och son, svärfader och måg, två bröder eller svågrar, i en Rätt sitta, ther ej flere än sju i Rätten äro;" och dels den omständigheten, att i Småköping, så väl som öfver allt i vårt kära fädernesland, var stort öfverflöd på illitterata kapaciteter. Hvad brödernes yttre personer beträffar, så vill det synas, som de eviga jemvigtslagarne äfven härvidlag gjorde sig gällande, ty Rådmannen hade en lika ovanlig utsträckning i längden, som Herr Jonas hade uti bredden, hvilket också gaf de påhittiga Småköpings-boerne anledning att i dagligt tal skilja dem genom epitheterne: *Långe Bylund* och *Tjocke Bylund.* — Det är något lika sällsynt som skönt att i vårt sväfvande, karakterslösa tidehvarf påträffa personer, som funnit och fattat det sanna målet för sin bestämmelse, och som, genomträngde af en solklar idé, för den offra arbetskraft och tankeförmåga. Det är derföre synnerligen roligt att få berätta, att dessa båda bröder, hvar för sig, just voro en lefvande idé. De hade genomstuderat sina anlag, stadgat sina tycken och realiserat sina fantasier. — Brodren Markus hade egnat sitt lif åt skinn och läder, och Brodren Jonas sitt åt snus och tobak. De voro, hvad de voro, och hade icke allenast väl bibehållit, utan ytterligare förherrligat det Bylundska namnets glorvördiga anseende. Som nu äfven en mild försyn nådeligen bevarat dem från båda de demoner, hvilka sedan urminnes tider varit pauperismens ammor: *Latheten* och *Poesien*, så vore de nu, på äldre dagar, bofaste och välbehållne män, som ganska väl kunde försörja både sig sjelfve och sina respektabla familjer.

Jag sade *respektabla* familjer — och jag må väl. — Rådmanskan, Fru *Magdalena*, hade i sina ungdomsdagar varit lika mycket renommerad för sina tjusande behag, som hon nu var det för sina husliga dygder; hon var fetlagd till kroppen och mild till sinnet, hade städse visat sin man en osviklig trohet och på 8 år skänkt honom 6 små arfvingar, af hvilka den äldsta, Mamsell *Serafia*, nu i sitt 16:de år, besitter en sådan fond af skönhet och älskvärdhet, att hon opåtaldt, när som helst, kan bli hjeltinna i en novell, anspråkslös som denna. — Vid Tobaks-Fabrikörens sida finna vi ett större fruntimmer, med eld i ögonen och en pikant kröning på näsan;

det är hans dyra hälft, Fru *Corona*, född Välborna Fröken *von Ädelsvans*. Herr Jonas, som hade ett finkänsligt hjerta, hade allt ifrån sina ynglinga-år hyst en öm, romantisk låga för denna dame, men som hon, ehuru endast femte dottren af en gammal, utfattig, pensionerad Löjtnant, dock högt värderade sin nobla börd, och i sina djerfva ungdoms-fantasier fått den fixa idéen, att en mäktig och skön Prins en gång skulle sätta en krona på hennes hufvud, så var hon, som man lätt kan förstå, de 10 första åren kall som en glace mot den stackars enträgne friaren, och han måste under denna tid kontinuerligen vid hvarje Midsommar och Jul, då han reguliert förnyade sina formliga tillbud, uthärda mottagandet af en lika formlig korg. Slutligen tog dock den kalla sköna sitt förnuft till fånga, fördref den sköne Prinsen från sina fantasier, resignerade från sin stolta thron och lyckliggjorde Tobaks-Fabrikören med sitt "*Ja!*" — Malisen vill nu påstå, att detta *Ja* icke allenast var det första, utan äfven det sista, som Fru Corona någonsin sagt på sin mans böner; men det är nog icke sanning, åtminstone vet Herr Jonas sjelf alldeles icke derom, ty han inbillar sig ännu vara den lyckligaste äkta man i norden. Verklig sanning är det emedlertid, att Fru Corona högt älskar den klingande titeln: "*Hennes Nåd*," samt att man i hela staden kommit i vana att alltid säga: "Fru Corona med sin man," i stället för: "Herr Jonas med sin fru." — Studenten, Herr Axel Angantyr Abelard, liten och spenslig, med ljusa lockar, glasögon och fina mustacher, vacker och artig, är enda frukten af denna romantiska förening, men det är också en utmärkt snillrik och älskvärd varelse, utaf dessa odisputabla små familj-ljus, som af slägten längesedan blifvit spådd att i vetenskaperna öfverträffa Berzelius, i Skaldekonsten Tegnér, o. s. v.

Hade jag icke nu, ty värr, en afgjord antipati, eller kanske rättare en total oförmåga att skildra dessa små ljufva kärleks-historier af den äkta, ömma, romantiska sorten, som äro så intressanta i lifvet och så begärliga i litteraturen, så skulle jag just nu råkat ut för ett afundsvärdt ämne: — "*Två plantor under fostrarns vård.*" — "*Den ena som en ek*

sköt fram." — "*Den andra växte som en ros.*" — Ack ja, det är, minst sagdt, förargeligt, att min penna icke skall duga för så ljufva målningar.

Kusinerna Serafia och Abelard äro nu denna gången de båda "*flammorna,*" om hvilka skalderna berätta så mycket, och hvilka genom kärlekens oförklarliga tvärdrag, sträfva och streta till hvarandras möte, för att sedan slutligen, förenade i en enda "*gudalåga,*" stiga raka vägen åt himlen. Det är visserligen en ärlig sanning, att de båda kusinerna i sina barndomsdagar aldrig kommo öfverens, utan ständigt lågo hvarandra i lufven under kif och gräl, ehuru det sedan så poetiskt skönt hette, att den ömma böjelsen redan under lekarne uppenbarat sin tillvaro; men det var i alla fall tidigt nog, som kärlekens anfäktelser togo sin början, och när ung Abelard första gången som Liber Studiosus hemkom från Akademien och första gången såg skön' Serafia i lockar — då blef elden lös på allvar, och det brann och brann.

Kärlekens inkognito är i allmänhet lika kort som Furstars, och det fordras mer än vanlig sjelf-beherskning för att maskera ett lågande hjerta. — Både Rådmannen och hans fru märkte snart, huru deras Serafia helt plötsligen undergick en stor förändring, huru hon öfverfölls af en orimlig distraktion, suckade och satt långa stunderna i månsken med afvigvända ögon. De märkte snart, hvad klockan var slagen, ty dessa tecken äro verldsbekanta; men denna upptäckt var för dem ingalunda oangenäm, ty Abelard var i deras tycke en mycket städad och hoppfull ung man; de funno det ganska passande, om af detta *kusinage* med tiden blef ett *mariage,* och i den tidiga böjelsen sågo de endast ett uppfyllande af en ljuf förhoppning. Herr Jonas, den unge älskarens fader, tyckte äfven, att denna ömsesidiga kärlek var ganska passande. "*En Bylund är just skapad för en Bylund,*" sade han med en värdighet, som han lärt af sin maka.

Men "*Hennes Nåd*", Fru Corona, hon delade på intet vis de andras tycke i denna fråga. Hennes son var det käraste, hon ägde i verlden; det var hennes stolthet och hennes hopp; med samma djerfhet, som hon fordom, för egen räkning, drömt

om en skön Prins, drömde hon nu om en underskön prinsessa för sin Abelard, och hon ville icke förena sig med den hemska tanken, att båda dessa förhoppningar skulle kullkastas af "*en grym verklighet.*" — "Han härstammar från Ädelsvansarne, det rinner adeligt blod i hans ådror och kan icke vara ämnad till något så ringa som till man åt en Garfvares dotter," tänkte hon med stolthet och opponerade sig på det lifligaste mot denna böjelse. Hon bad med tårar i ögonen, sin son slå den dårskapen ur tankarne; hon förbjöd honom med stränghet att nära något hopp; men ingenting ville hjelpa. Slutligen då hon märkte, huru hennes älskling en hel vecka gick med rynkad panna och halsduk utan ros, då hon öfverfölls med föreställningar från alla håll, då föll det henne i sinnet, huru sedan verldens skapelse kärlekens förnämsta näringsmedel alltid varit motstånd, och då bjöd henne slugheten göra en koncession för att sålunda genom detta sista medel försöka få sin vilja fram. — "Jag är skapad för att lida; uppoffringar äro min dagliga lott!" — sade hon suckande och medgaf derefter, att om de båda ungas kärlek alltjemt fortfor, och deras önskningar i framtiden icke förändrades, så skulle hon *då* icke vidare lägga några hinder i vägen, mot det uttryckliga vilkor, att för närvarande ingenting *bestämdt* fick afgöras.

Om vi nu önska fortsätta bekantskapen med de personer, hvilkas första connoissance vi så knapphändigt gjort, finna vi en hvardagsafton i Januari hela familjen Bylund församlade hos Rådmannens.

"Det är inte kalas, utan, som vanligt, i all tarflighet." Så hade Fru Magdalena på förmiddagen genom en piga framställt sin bjudning; men detta bör icke afskräcka oss, ty vi veta ju alla, att tarflighet och trefnad ofta äro nära förenade, samt att det icke alltid är i *salongerna*, vi finna de trefligaste sällskaper, i fall man med ett trefligt sällskap menar

något mera, än ett sällskap der man icke *grälar* eller *svälter*.

Om vi nu öppna hvardagsrummet, träffa vi en ganska behaglig grupp. De båda fruarna sitta, bakom ett bord, i soffan, båda sysselsatta med detta lilla intressanta arbete, som sedan urminnes tider varit omfattadt med alla fruars oändliga enthusiasm, nemligen stickstrumpan. Mamsell Serafia håller på att i tapeseri sömma ut ett besynnerligt vilddjur, och Herr Abelard, skenbarligen mycket förtjust i sin vackra kusins små subtila fingrar, lutar sin arm öfver hennes stolskarm och berättar i poetiska ordalag mycket romaneska och underbara äfventyr, som mött honom under en resa från — Malmö till Lund. Dörren till Rådmannens eget rum står halföppen, och derinne finna vi, insvepta i tjocka rökmoln, bröderne Markus och Jonas, som, med piporne i mund och sittande i beqväma ländstolar, äro placerade på hvar sin sida af ett gammalt brädspelsbord af ek. För ögonblicket hvila tärningarne, och de båda fabrikörerne sitta tillbakalutande mot ryggstöden, då och då smuttande ur sina toddyglas samt inbegripna i en djup politisk diskussion.

— "Jo jo — yttrade Herr Jonas och nickade betydelsefullt på hufvudet — den der Napoleon Bonaparte det var ändå en stor man!"

— "Falskt bror! — afbröt honom Rådmannen med en viss öfverlägsen ofelbarhet — grundfalskt! Napoleon Bonaparte var, med respekt, en stackare. I krig gick han väl an, det vill jag medgifva, ty han kunde föra kommando och prata för soldaterne; men se, i den högre politiken, i administrationen och de kommunala angelägenheterna, der var han, liksom vår Herr Borgmästare, en stympare, som inte kunde sköta sin tjenst. Nej, min Bror, det fordras, ta mig bödeln, annat än "*framåt March*?" för att vara Styrman i staten; jag ser bara jag, inom min lilla tjenstebefattning!"

— "Napoleon var ett snille, Bror Markus, han var vuxen till allt, och hade det icke den tiden varit en sådan ständig ofred, så skulle du fått se, att han förmått göra storverk för både handel och näringar; men nu var han tvungen att jemt

ligga ute i krig, och det vill jag mena han gjorde som en karl. Han var icke rädd för kulor och krut, han; alla måste bita i gräset för honom; den ena dagen 50,000 Preussare vid Navarino, den andra dagen 100,000 Holländare vid — hur var det stället hette?"

— "Jag påstår, att han var en barbar, en krångelmakare. — Jag sjelf, nu sitter jag här i min brandfärsäkrade fastighet och ser på Brors lägenhet här midt emot; då faller det mig in, att den också vore bra att ha, och derföre går jag helt sonika in till Bror, piskar upp kära Bror, Svägerskan och Brorson, slår rasibus ihjäl hela kodiljen och tar fabriken i besittning såsom min lagliga egendom. — Hvad befalles, vore det bra gjort, det?

— "Det vore så fan heller!"

— "Men så gjorde Bonaparte; justament så var hans politik. Han ville icke veta om endrägt och frid, utan skulle jemt gräla och slåss. Jag tycker icke om sådant folk; hade sjelf en gång en Gesäll med samma temperament och körde honom flux på porten. Hvad hade Napoleon med Engelsmannen att göra; kunde de icke i fred få sköta sin kommers? — hvad ville han Turken; stodo Pyramiderna honom i vägen? — kunde icke vi i gamla Sverige få dricka vårt kaffe opåtaldt? — och Ryssland och Tyskland, hvad hade de gjort honom? — besitta mig, tror jag icke, att karlen var galen. Det är icke vackert och beskedligt att bara ställa till oreda och kif; och hvad vann väl den stollen med allt sitt oväsende? Blef han eller hans land ett runstycke rikare? Nej, på S:t Helena fick han sin förtjenta lön. Hälla bocken, så hoppar han icke!"

Herr Jonas skulle just nu göra en djerf och lysande invändning om all den odödliga ära, hans höga ideal förvärfvade åt sig och sitt fäderneslànd; men i samma stund inkom Fru Rådmanskan och persvaderade herrarne att stiga ut i förmaket för att höra litet musik. Sålunda blef samtalet helt tvärt afbrutet, och den intressanta frågan: om Napoleon var en stor man eller icke, förblef oafgjord.

Ehuru de sköna konsterna, som äro af en så öfverlägsen rang, borde vara befriade från det hvardagslumpna modets

nyckfulla inflytande, lemna dock alla tider exempel på, att så i verkligheten icke är. Musiken har i våra dagar i synnerhet djupt förfallit under modets tyranni. Det har gått så långt, att den blifvit ansedd helt simpelt som ett annat *handarbete*; att sy tapeseri, tala Fransyska och spela Fortepiano har blifvit satt precist under samma kategori, och den unga flicka, vore hon också af den tarfligaste familj, som icke förnött åtminstone hälften af sin uppfostringstid med att tvinga sina, ofta alldeles ovilliga fingrar att tappla på tangenterna, den har icke fått, hvad man nu för tiden menar med "*en god uppfostran.*" Nej, i ordet *bildning* inbegripes ovilkorligen *musikalisk talang*, och om också naturen på det tydligaste förnekat alla anlag för den sköna konsten, måste man dock, så godt man kan, trotsa dess lag, egentligen icke derföre, att denna talang möjligen kan förljufva någon stund, ty man har vanligtvis aldrig tid eller håg att fortfarande öfva den, utan derföre att det icke är anständigt att sätta sig upp emot det allmänna bruket. Musiken har blifvit ett nödvändigt ondt, och i hvarje hus måste finnas ett Fortepiano; det är en lika oundviklig möbel som Vaggan eller Skänken.

Det hedervärda Småköping, som ingen får tro underlät att följa med sin tid, så godt det förmådde, hade också ganska riktigt uppfattat äfven denna egenhet i tiden, och i Mademoiselle Dictionaires högt beprisade pension gafs sedan många år tillbaka "*grundlig*" undervisning så väl i Fortepianospelning, som äfven uti sång.

Mamsell Serafia var en elev af denna skola, och som hon hade temligen godt öra och en särdeles klar röst, gick och gälde hon för ett litet musikaliskt underverk. Hon satte sig nu ner till instrumentet, och efter några krångliga preludier ljöd det i salen, under en flödande ström af konstiga driller och rullader:

"Sul volto suo, fra i gigli del dolore,
Spunto la rosa del divino amore." — —

Mademoiselle Dictionaire informerade endast uti den äkta Italienska metoden.

— ”Jag vet icke — sade Rådmannen, när hans dotter slutat sitt svåra stycke — men jag begriper aldrig ett ord af allt ihop; hvad är det för strunt du sjunger?

— ”Det är en *Aria di Bravura*, det är Italienska pappa!” svarade Serafia småleende åt frågan.

— ”Fy bödeln! — ropade Rådmannen helt förbittrad — hvad skall det tjena till? håll dig till ditt modersmål, det är åtminstone ärlig svenska och icke sådant der sliddersladder. — Tacka vill jag förr i verlden, då salig Anna Greta, min kära syster, sjöng sina visor. Må tro, det var annan musik, det; intet var rösten så superfin, ty oftast var hon hes, stackars flicka; men se visorna, de voro så mycket bättre, och det är också det förnämsta; aldrig vred hon munnen på dina Italienska fasoner och babblade tokenskap; nej hon sjöng riktigt uppbyggliga historier om Riddare och Prinsessor; med ett ord, det var sundt förnuft i den sången, men hvad är det du sjunger: hej kakalorum, tripp trapp trull — hvad duger det till?”

— ”Den Italienska musiken — inföll Herr Abelard, ännu i ljuf hänförelse — hörer till tidens höga idé, och huru Gudaskönt att låta sin tjusta själ, hänförd af dessa väldiga tonvågor, vaggas i ljufva svärmerier bort till lycksalighetens tjusande trollö — o det är skönt!”

— ”Det är galenskap” — brummade Rådmannen vresig.

— ”Kära svåger — sade Fru Corona — om ock vi alls icke kunna förstå det der högre i musiken, så får man dock lof att rätta sig efter bruket och följa med sin tid!”

— ”Men sådant skrik — afbröt Rådmannen — är ju veritabel kråksång!”

— ”Men det är *modernt* — återtog Fru Corona — och man måste beherrska sitt tycke.”

— ”Alldeles, man måste beherska sitt tycke!” bekräftade Herr Jonas, som alltid var ett troget echo af sin frus vishet.

Som Rådmannen likväl icke ville gå in på, att man skulle ”*beherska sitt tycke*,” började han, sedan han afhört ännu en ”*Favorit-Cavatina*,” hvilken ramlade ur Mamsell Serafias mund liksom en kappe ärter, återigen brumma och påstå, att han fått örsprång och hufvudverk. För att åter få honom i

godt lynne, tog nu Herr Abelard, som också var en smula musikalisk, och vid Akademien lärt sig några muntra stumpar, plats vid Pianot och sjöng med temlig talang den vackra sången ur Fredmans Epistlar:

"Storm och böljor tystna re'n,
Himlahvalfvets matta sken
Mer och mer försvagas,
Re'n det börjar dagas."

Nu skulle man sett Rådmannen. Han blef förtjust, utom sig, skrattade så att ögonen tårades, stampade takten i ljuf hänförelse och kunde slutligen icke beherrska sin känsla, utan inföll sjelf med högljudd bas:

"Men säg mig räson,
Hvarför sitter hon
Med en fogel uti näfven,
Jo räson är den,
Att dess äkta vän,
Fader Bergström lefver än!"

Äfven de öfriga af sällskapet blefvo ovilkorligen, somliga tvertemot sin vilja, lifvade af den vackra melodien. Naturen tog ut sin rätt, trots *modet* och *"tidens höga idé"*. Ett hjertligt och godt skratt belönade sångarn och beredde sanningen en triumf. Rådmannen lemnade sin brorson ingen ro, förr än han fått höra ännu en *"äkta bit"*, och Gud vet, när det skulle slutats, om icke rådmanskan kommit emellan med bjudning att "stiga ut i salen och taga en smörgås och ett glas ölost!"

Det är icke många i våra dagar, som låta lura sig med, att en smörgås och ett glas ölost verkligen är en smörgås och ett glas ölost; nej, upplysningen har stigit så mycket, att det är allmänt bekant, att detta talesätt endast är att anse som en slags abrevierad titel på en supé, hvilken användes efter samma grunder, som man i hvardagslag till exempel benämner: ett Kunglig Öfver-Hof-Landsvägs-Råd och Kommendör af Kejserliga Makadamiserings-Ordens illuminerade Storkors, endast helt enkelt med: Rådet och Kommendören. Ingen blef derföre nu, vid inträdet i Rådmannens matsal, förvånad öfver att der finna ett stort bord, till stort öfverflöd fullsatt med rykande karotter,

och fru Corona fullgjorde endast brukets fordringar, då hon runkade på hufvudet och sade: Gud bevars, hvad kära syster gjort sig besvär!"

Men det är en evig sanning att ehuru hjertats ömma känslor tyckas vara himmelsvidt skiljda från stoftets lumpna sympathier, så finnes det dock ett säkert, om än aldrig så fint, samband emellan till och med det mest andliga och det mest materiela. Lägg märke till det som sker, och neka om det är möjligt, att många af de finaste känslosträngarne vibrera ganska ofta för rätt grofva anslag. Denna lag bevisade äfven nu sin ofelbarhet. Det var icke nog med, att då sällskapet stannade framför det aptitliga bordet, och blickarne upptäckte den ena läckerbiten efter den andra, ett ljuft och lyckligt leende upplyste samtliga fysionomierna; det var icke nog härmed, detta kunde härleda sig från magen; nej, äfven från hjertat förnummos verkningar. Den rimfrost, som ofta faller äfven öfver de mest intimes tillgifvenhet, smälte nu alldeles, och vänskapens heliga låga spred sin milda värme i allas ådror. Ja, sannerligen, de hade på hela aftonen icke något ögonblick så värderadt och älskat hvarandra inbördes som nu vid matbordet, och hvad var väl orsaken, om icke den odisputabla kommunikation, som finnes emellan ett *hjerta* och — en *kalfstek!*

— "Store Gud — sade fru Corona nästan rörd och uppvecklade sin serviett — hvad det är innerligt ljuft att så här tarfligt och ogenant kunna förnöta en aftonstund i kretsen af vänner, *verkliga*, *sanna*, *goda* vänner! Ja, det är syperbt! — sublimt ville jag säga!"

— "Ack ja, vänskapen är lifvets förnöjelse — sade Herr Jonas — utan vänskap kunde man hvarken ha glädje eller aptit!"

Nu hviskade Abelard något i Serafias öra; det anar mig, att det var något om *kärleken*, ty i detsamma möttes deras ögon med en varm blick öfver bordet och deras händer med en ljuf tryckning under bordet.

— "Goda vänner, trogna grannar höra till vårt dagliga bröd — sade Rådmannen — och afundsvärda äro vi, som så

trofast i hvarandra funnit både det ena och det andra, och som icke behöfva frukta några nycker, utan äga hvarandra i lif och död!”

Den vekhjertade Fru Magdalena tyckte, att hennes man talade vackert som en prest, och hon torkade bort en tår med skedskaftet.

— ”Men hvad är det ni hviska om? — fortfor Rådmannen och vände sig leende mot Serafia och Abelard. — Inga hemligheter tillåtas. — Ja så, ni rodna; då veta vi nog, hvarom frågan var. — Nå ja, det är väl icke ondt i sådant kära barn, kärleken är också af Gudi!”

Abelard fattade uppblossande sin kusins lilla hand och förde den ömt till sina läppar, utropande:- ”Ja, kärleken är ock af Gudi!”

Samtliga familjens ögon rigtades nu mot de unga tu; ett godt småleende lekte kring allas munnar, och ögonblicket var uppfyldt af en stilla lycka. — Håll fast den, god vänner, ty lyckan är flyktig, och framför allt akten er, att sjelfve köra henne på porten, det händer så ofta!

Några dagar härefter inträffade den 26 Januari, denna dag, som i så många år varit märkvärdig för sina glada festiviteter, sina många middagar och ännu flera baler. Äfven nu, i Småköping, illustrerades högtiden som vanligt, på ett sätt, hvilket i sanning hedrade samhället och promt måste föranleda Stats-Tidningen, att deröfver göra en vältalig beskrifning på minst två spalter, i fall de ”för tillfället författade” och ”af valda röster afsjungna” versar äfven reproducerades.

Stadshuset var festens skådeplats; den ganska rymliga salongen hade blifvit enkom för detta tillfälle renskurad samt dammad, och Borgmästaren, hvilken i sin ego hade den store Konungens porträtt i stentryck, hade nu, som vanligt var, tillåtit, att denna tafla dagen till ära, från hans egen förmaks-

vägg fick flyttas till en väl vald plats i danssalen, der det, bekransadt af blomster och boxbum samt upplyst af ett stort antal talgljus, gjorde en superb effekt. — Några ljuskronor och lampetter mer än vanligt gjorde *hela* salen så fullkomligen upplyst, att tvenne bekanta kunde utan möda känna igen hvarandra, i hvilken vrå de än sammanträffade. På musikläktaren sutto till och med ett par musikanter mer, än det knappa rummet ville medgifva, och i följd hvaraf — allt dagen till ära — en korpulent basunist hela tiden sväfvade i en ögonskenlig lifsfara. Alla herrar, som det tillkom, buro uniform. Damerna brukade hvita skor och handskar. Trängslen var stark; värmen qväfvande. Med få ord, allt var ställt på *stort* och ingenting uraktlåtet för att göra fêten värdig sitt ändamål. — "Ack hvad här är roligt!" — "Något varmt!" — "Så gentilt!" — "Aj herrn trampas!" — Så ungefär voro de sammanstämmande utropen från alla håll, och dessutom försäkrade man allmänt, att balen var ofantligt animerad. Men det är djerft, ehuru mycket brukligt tilltag, att med ett enda, generelt omdöme bestämma nöjet på en bal. — Se nu bara dit bort på den der bänken, der sitta, sida vid sida, tvenne unga flickor, för hvilka stundens fröjd nog är bra olika. Den ena är ung och blomstrande, hon omgifves af en trägen uppbjudare-flock, och koketterar med godt behag. Den andra är ful och obehaglig; ehuru hon med otrolig ansträngning söker dölja sina svarta tänder och gör sina ögon så litet skäfva som möjligt, kan hon dock ej förmå locka till sig en enda dansör; men hon ock har gått på balen för att *roa sig!* Ack ja, nöjets fjärilar flyga i nyckfulla kretsar och deras marchrut har ännu ingen dödlig rätt förstått!

När man är ung, kär och lycklig, kan man vara bra "*öfversäll*" på en bal. Detta erforo, bland andra, äfven våra unga vänner, Serafia och Abelard, denna afton, och i en vals tyckte de sig alldeles lifs lefvande svävfa in i himmelrikets saliga regioner; men ty värr! voro de ännu här nere i stoftet, och här störes ständigt all harmoni genom det växlande ödets oblidkeliga barbari; här gifves ingen säkerhet; när solen lyser som skönast, samla sig mörka moln vid horizonten, de utbreda

sig snart, och så komma förstörelsens oväder utan barmhertighet. . . . .

När klockan slog två på natten, voro Herr Jonas Bylund och hans fru ensamne i sin sängkammare, nyss återkomne från balen. — Herr Jonas märkte med stor oro, att något fattades hans dyra maka, och med mycken försigtighet och uppmärksamhet följde han hvarje hennes rörelse, högst villrådig om han skulle våga störa henne med några ord. Slutligen repade han mod och yttrade i låg och mild ton:

— "Mår du inte väl, min ljufva perla?"

På en lång stund förnams intet svar! men derefter utbrast Fru Corona med en röst, hvars nervösa darrning förrådde en stark sinnesskakning:

— "Man skulle just heta *Jonas Bylund*, för att kunna fråga om jag mår väl! — Om jag mår väl, efter hvad som nyss händt mig! — Store Gud, jag är född under den olyckligaste planet! ute i verlden blir jag ideligen tillbakasatt och chikanerad, och här hemma, i min egen sängkammare, har jag den lifslefvande enfalden vid min sida. Ack, det är rysligt!

— "Men jag vet intet — men jag fattar — jag förstår intet rätt — intet alldeles klart — sköna Corona!" — stammade Herr Jonas i stor ångest.

— "Nej — afbröt honom frun — du fattar visst ingenting klart, det kan hvar och en intyga, och om du såg Storkyrkotornet ramla ner midt framför din näsa, skulle du säkert en timma derefter fråga, hvad det var för buller! sådan är din natur, och jag är endast skapad för att lida qval på qval!" och frun vred sina händer och kastade sig tragiskt ner i soffan.

Herr Jonas' hjerta slog hårdt, våldsamt rördt af stormande känslor. Han svettades värre än i angläsen och tårarne kommo honom i ögonen. Efter en dyster paus fattade han ömt sin frus hand och med böjda knän bad han:

— "Jag besvär dig, min hulda Corona, vid minnet af min kärlek, min dyrkan, min trogna låga — säg mig, hvad som fattas dig — hvad har händt dig — svara, var så alltför god och svara!"

— ”Hvad som har händt mig — upprepade frun och suckade tungt — jag har blifvit djupt förolämpad, men — och nu antog hennes röst en styrka i tonen, som var henne egen — men jag lofvar det heligt, efter denna stund skall det blifva annat af! jag har hitintills — ingen bör bättre veta det än du sjelf — varit den mest medgörliga och eftergifvande hustru i verlden. Jag har ständigt uppoffrat både mina känslor och principer, endast för att gå dina och dina värda slägtingars önskningar till mötes; i allt har jag rättat mig efter er, alldeles som ett mjukt vax. Men allting har en ända, min kära Bylund! Mitt alltför fromma sinnelag har blifvit för ofta underkastadt förödmjukelser, och nu, efter denna dag, må ni veta, att också jag vill ha mitt ord med i laget, ty jag är dock en menniska, jag härstammar från en ädel familj, jag har fått bildning, och det är en pligt emot mig sjelf, att visa, det äfven jag har en bestämd vilja. — Får se, hvem som segrar!”

— ”Engel, du vet, att din vilja är min lag; men litet närmare till saken, om du behagar.”

— ”Nå väl! du talar ständigt och jemt om din kära svägerska och beprisar hennes mildhet och godhet, liksom hon vore ett veritabelt Guds helgon. Såg du dock denna Santa Magdalena på balen i afton?”

— ”Ja visst, jag såg henne ganska väl!”

— ”Verkligen! Nå du fann henne lika söt och älskvärd som alltid?

— ”Hvem! . . . . hvad menar du egentligen?”

— ”Jo jag menar, att det är ovärdigt gjordt af en sådan liten simpel menniska, att vilja bjuda till att fördunkla och nedsätta andra, som äga både hufvud och rang långt framför henne. Det är föraktligt att vilja låtsa en öfverlägsenhet, då man icke har annat att skryta af än en usel Rådmans-karakter. — Säg mig, lade du i din blinda förtjusning märke till hennes kostym? Fann du den passande och anständig för en person, som blifvit född för barnkammaren och köksspisen?”

— ”I sanning, jag kan icke påminna mig något ovanligt.”

— ”Men jag såg det jag, och skall äfven minnas det till verldens sista dag, ty det är uppenbart gjort endast för

att chikanera min personlighet. — Hon, detta lilla enfaldiga knyte, uppträdde på balen med en yttre elegans, som var på det högsta skamlig, när hvar och en så väl känner henne. Hon var utstyrd, ja utspökad som en bondbrud, i siden och sammet, utan all noblare smak; men det värsta af allt var en negligé, som den fjollan bar på sitt hufvud. — Betänk, det var en negligé med både blommor och blonder, direkte kommen från Folkers i Stockholm! — Hvad säger du väl om sådant? — Liksom en Landshöfdingska kom hon sednare än annat hederligt folk, och så snart hon trädt inom dörren, blef det ett tasslande och hviskande i hela salen, allas blickar rigtades mot *"Rådmanskans negligé,"* och det gick ett sorl af beundran genom hela skocken af Borgare-madamerna. *"Se det är annat till fru!* hviskade en och såg på mig försmädligt. *"Hur ståtlig är icke Rådmanskan mot den stackars Tobaks-Fabrikörskan!"* sade en annan högt till sin granne; och under allt detta måste jag sitta som ett offerlam och utstå all denna smälek för min goda svägerskas skull. Under det hon stoltserade som en Statsfru, måste jag, som är född till att herrska, som en simpel *"Tobaks-Fabrikörska"* bära denna eländiga nattmössa på mitt hufvud!" — Och Fru Coronas blod steg henne nu våldsamt åt hufvudet; i ett vildt raseri slet hon af sig sin negligé och kastade den i väggen.

Herr Jonas retirerade i högsta ångest bakom en stol.

— "Nå hvad tycker du? frågade frun efter en stunds tystna, då hon någorlunda kalmerat sig.

— "Jag tycker, ömma vän, att det var mycket ledsamt, att en dylik händelse skulle inträffa; men om du tillåter det, så vågar jag förmoda, att svägerskans mening nog icke var så illa. Hon yttrade ju sjelf ingenting, som var anstötligt.

— "Men hon bar denna negligé, det är nog, och jag förbehåller mig, att du icke ytterligare lägger lök på laxen, genom att advocera emot din egen äkta maka. Vet min herre, att ni är min man, och att det är er naturliga pligt att för min skull offra lif och blod; vet, att ni icke, om ni har den ringaste gnista af hederskänsla, kan undgå att kräfva upprättelse; men

— den som känner dig så väl som jag, min kära Jonas, den kan icke hoppas på någon ridderlighet!"

— "Min fru, ni täcktes komma ihåg, att jag icke förtjenar detta tilltal."

— "Återigen påminnelser! Allt skall jag uppbära. Men det gör ingenting; jag har lofvat, och jag skall hålla det, efter denna stund skall jag visa kraften af min starka vilja på ett sätt, som skall förvåna er alla, och från din sida fordrar jag icke annat än, att du helt fromt och lugnt sköter din fabrik och bryr dig om alls ingenting; detta är väl icke också förmycket begärdt! — Låt endast mig ställa om saken, och du skall få se, att det skall gå bra. Jag vill bevisa din uppblåsta bror och hans menlösa fru, att också vårt hus måste respekteras. Jag är, Gud må veta det, icke hämdgirig, men jag har ambition, och den kräfver upprättelse. — Ja, vår bekantskap är bruten. Min son skall *aldrig* förenas med ett så lågsint slägte. Min dörr skall stängas för deras besök; mitt förakt skall —"

— "Min fru, kom dock ihåg, att det är *min* bror, och att det är *jag*, som är herre i mitt hus!"

Dessa ord, sagda i en ton, så högst ovanlig i den fromsinte Tobaks-Fabrikörens mund, gjorde ett starkt intryck på hans förifrade maka. Hon stannade stum ett ögonblick och mätte sin lille man med frågande blickar från hufvudet till fötterne. Derefter förändrade hon plötsligen helt och hållet både anletsuttryck och hållning, och hennes upprörda känslor togo en riktning, mycket vanliga i dylika fall; hon grep till allmänna qvinnotaktiken, satte en näsduk för ögonen och snyftade konvulsiviskt.

— "Store Gud, så olycklig jag är! — Barmhertige himmel, låt mig dö! — Stöt till, barbar, här är mitt bröst — jag står icke ut längre — mina krafter utmattas — mitt hufvud svindlar — mitt hjerta brister — farväl Bylund lilla! — tack för din godhet — tack för din kärlek — tack, tack skall du ha!"

Hur kunde väl ett hjerta, sådant som det, hvilket bodde inom Jonas Bylunds bröst, efter en ögonblicklig kraftyttring

motstå en scen så rörande som denna! — Nej, det smälte totalt, och bragt till förtviflan, sjönk den gode mannen ned för sin hustrus fötter och kysste hennes hängande hand, utropande:

— "Förlåt! — förlåt! — jag vet, att jag är en barbar, en riktig tyrann, en tiger; jag vet, att jag ständigt förhetsar mig, att jag icke nog varsamt bemöter dina svaga, qvinliga nerver; — men jag skall bättra mig, lägga band på mina vilda passioner, kufva mitt hårda sinne och mitt häftiga lynne. — Ack förlåt! — förlåt!"

— "O — suckade Frun, ännu lika matt — lofva mig blott, att när jag är död och ligger gömd i mullen, du då någon gång tänker på den, som ville dig så väl. Gå till min graf och plantera en blomma, och kom ihåg dina eder, dina löften, din ungdomslåga. — O, jag förlåter dig allt, allt!"

— "Tala icke så — afbröt Herr Jonas — du dödar mig med dina ord. — Engel — klenod — se här är mitt lif, tag det, gör med mig och mitt hus, hvad du vill! — Jag vill tiga som ett får, blott du åter ger mig lifvet med en blick af ditt sköna ögonpar!"

Sedan ännu några, lika högst upprörande ord blifvit vexlade, återkom ändtligen lugnet å ömse sidor så småningom, och en ljuf försoning spridde slutligen sin hela vällust. Jag kan icke detaljera *alla* fredsvilkoren; men säkert är, att om än Herr Jonas fick någon liten favör, så var det dock fru Corona, som vann segrens triumf.

Den följande dagen när Herr Rådman Markus Bylund vid middagstiden återkom från Rådstugan till sin boning, fann han sin hustru med nedslaget lynne, förgråtna ögon och röd näsa. Förvånad sporde han efter orsaken och erhöll då den öfverraskande upplysningen, att hans fru på förmiddagen varit

ute i staden och der mött fru Corona, hvilken redan i går på balen visat sig stött, och som nu, utan att besvara fru Magdalenas vänliga hälsning, föraktligt, i flera personers närvaro vändt henne ryggen. — Rådmannen var en man, som ganska mycket och högt uppskattade sitt eget värde, och som var särdeles mån om sitt höga anseende i staden. Han hade visserligen alltid värderat sin svägerska för hennes goda hufvud, men dock aldrig rätt kunnat förlika sig med hennes städse antydda öfverlägsenhet. Den underrättelse, han nu erhöll af sin snyftande fru, gjorde derföre på honom ett starkt intryck, ehuru han nu som alltid bibehöll det värdiga lugnet. Han stötte endast sitt guldbeslagna Spanska rör något hårdt i golfvet och sade med ett Romerskt allvar:

— "Gråt icke Magdalena, saken förtjenar icke dina tårar. — Det har i alla verldens tider varit alla upphöjda personers lott, att af det rå och obildade folket utstå smädelse och otack. Kejsare och Konungar, Generaler och Statsmän, Stats-Råd och Rådmän — alla måste vi lida samma oförrätt, till och med af vårt eget kött och blod. Men vi möta hårdt med hårdt, förakt med förakt, rygg med rygg!"

Fru Magdalenas ömma hjerta tillät henne dock icke att finna sig tröstad af dessa upphöjda tänkesätt; dessutom var händelsen, att hon just till denna eftermiddag inviterat några goda vänner på ett litet kaffekalas; men huru detta, efter scenen med fru Corona; nu skulle kunna gå för sig, gjorde henne stort bryderi. Slutligen gjorde Rådmannen slag i saken, och förklarade sin orubbliga vilja vara att det tilltänkta kaffekalaset skulle realiseras, men att fru Corona på intet vilkor dertill fick inviteras.

— "Ingen af det huset — sade Herr Markus i allvarlig Rådstugeton — må emottagas inom mina dörrar förr, än den gräsliga skymfen är afbedd. Visserligen är Jonas min bror och Abelard min tilltänkta måg; men att vända ryggen åt min egen äkta hustru, det är dock för mycket, och alla konsiderationer måste vika för uppehållandet af en Embetsmans respekt!"

Kaffekalaset blef således verkligen af; men omöjligt är det att beskrifva, hvad effekt det gjorde på fru Coronas sin-

ne, när hon fann sig vara utesluten derifrån, och sålunda såg sig föremål för ännu en offentlig chikan. Våldsamt rasade det i hennes bröst, hon kastade sina eldiga blickar från den gamla simpla negligé, hon sjelf burit på balen, och till Rådmannens förmaksfönster, som voro fullsatta af kaffesystrar, och hon slog handen i bordet, och svor hat och hämnd. — Följden blef:

Några dagar derefter voro hela Småköpings "herrskap," Rådman Bylunds endast undantagne, inviterade på thé och supé hos Fabrikör Jonas Bylund. Ett ståtligare kalas hade ännu aldrig i staden varit gifvet. Dess lyx var förvånande och dess arrangementer förträffliga. Älskvärdare än någonsin svängde sig Fru Corona bland sina gäster, i en negligé, hvars make man aldrig skådat, och stolt som en Drottning kastade hon då och då en triumferande blick tvärt öfver gatan in till Rådmannens. Ingen enda rullgardin fick nedsläppas, och ett fönster var lemnadt öppet, på det att dansmusikens toner skulle kunna höras så mycket starkare dit in.

Nu var brytningen offentligen tillkännagifven, kriget öppet förklaradt. De olika intressena: *Fru Corona* och *Rådmannen*, spridde snart hvar sina sympatier, och hela staden bildade sig slutligen i tvenne skiljda partier: "*Tjocka*" och "*Långa*" Bylundar. Striden fick en stark och ohejdad framfart. Splitet och oenigheten spridde sin förskräckelse. Nästan hvarje familj var söndrad, sonen mot sin fader, modren mot sitt barn. Hat och förföljelse, förtal och förakt, spioner och misstankar, chikaner och förolämpningar, skymf och förnedring! Intet band var heligt. Tvedrägtens pestilentia var utandad och smittan allmän!

Verldshistorien vet att förkunna många hemska berättelser om, huru under Riddartiden rätt ofta den ene brodren blef den andres afsvurne fiende, och huru de båda i blodigt hat mot hvarandra rigtade sina lansar och befästade sina borgar. Här hafva vi nu ett värdigt motstycke, hemtadt från våra dagar. Riddartiden är icke förgången. De chevaleriska passionerna lefva ännu, och det är endast motiverna, som undergått förändring, ty menskligheters känslor hafva blifvit

mera fina och raffinerade genom något tvetydigt, som kallas "*bildning.*" I stället för svärdet brukar man munnen eller "pennan" och i stället för blod flyta tårar. *Samma lidelser framträda under olika tidehvarf i olika skepnader; men så väl under forntidens Riddarrustning, som under nutidens Narrkåpa lefver evigt samma ursprungskälla: de menskliga svagheterna.*

Partistrider hafva i alla tider stört samhällens lugn och endrägt. *Guelfer* och *Gibeliner*, *Lankastrare* och *Yorkister*, *Christinor* och *Carlister*, *Hattar* och *Mössor*, *Whigs* och *Torrys* m. fl., m. fl. hafva, som vi veta, tid efter annan legat hvarandra i lufven för stridiga intressen. Nu var turen kommen till Småköping, och den märkvärdiga tvedrägt, som så djupt skakade dess aktningsvärda samhälle och först i tidens längd så småningom bortdog, är i stadens krönika känd under namn af: "*Det Bylundska kriget*," förfärligt i åminnelse!

Jag har icke, som man skulle kunna tro, under dessa dystra "historiska" händelser, totalt förgätit de unga tu, hvilka med sin ungdomskärlek illustrerat denna berättelse; nej, jag har endast af ett ömt medlidande tvungits att uppskjuta detta sorgliga kapitel så länge som möjligt.

Hvilka djupt tragiska elementer äro icke nu för handen! tvenne älskande, som från deras barndomsdagar, genom kärlekens ljufvaste rosenband, varit i den innerligaste förening, "likt stammar vuxne från rot tillsamman," och som, i det gladaste hopp sågo framför sig en himmelsk framtid af idel njutning och fröjd. — Men nu i ett ögonblick uppstår en väldig familjetvist. — En negligé från Folkers bortjagar lugnet, upprör passionerna. Pligten och känslan komma i blodig strid, hoppet förstöres och kärleken landsförvises. — Ja, det är verkligen tragiskt!

Mamsell Serafia, vek till sinnet som alla ömma skönheter, nedtrycktes grymt under olyckans hårda slag, suckade ideligen och gret, suckade som en midsommarsgök och gret som en Oktoberhimmel. — "Du får ej mera tänka på Abe-

lard; emellan er är all förening för evigt omöjlig!" Så voro hennes faders stränga ord, och Serafia — suckade och gret; hon såg sig i spegeln, och då hon märkte huru tårflödet vanstäldt hennes anletsdrag, suckade och gret hon ännu mycket ömkligare och ville dö.

Ett af de aldra bästa bevisen på den ovanliga kraften af fru Coronas snille var den makt, med hvilken hon förmådde inverka på sin förälskade son. Väl hade hon denna gången en seg kamp att utstå, ty en älskare strider med förtvifladt mod för sin lycka; men hon förskansade sin moderskänsla bakom sina alltid respekterade och tydligt uttalade befallningar, och vann äfven denna gången seger. Hon ägde svar för alla invändningar, skäl för hvarje orimlighet, och då slutligen den stackars Abelard fann sig hopplös i sin ljufva låga, så grep honom den hemskaste förtviflan. Han stängde in sig i sin kammare och försjönk i dystra grubblerier. Först beslöt han att trotsa hela verlden, enlevera sin sköna och med henne fly — han visste icke hvart; men då han till svar på det rörande bref, som han skrifvet för att beveka och bereda sin älskarinna till denna flykt, endast från sin barbariske farbroder, Rådmannen fick några stränga och förebrående ord, då öfvergick han till andra planer. Han laddade sina pistoler, slipade sin rakknif, frestade spjellsnörets styrka, skref sitt "*afsked till lifvet*" och beslutade att dö. Slutligen ledsnade han vid dessa mordiska tankar och föresatte sig att, som det mycket brukas i sorgespel "kasta sig ut i verldens vilda hvimmel." Men då något "vildt hvimmel" icke var att finna i hela Småköping, der de värsta rummelgökarne endast drucko rompunsch och spelte tolfskillings-kille, förkastades snart äfven detta förslag, och så kom ett annat, och derefter ännu ett annat. . . . .

Huru tidens lugnande inverkan sträcker sin makt till alla förhållanden, och är olja på lidelsernas haf — det är en gammal sanning, hvars trovärdighet hvarje stund af lifvet än ytterligare intygas. Passionerna äro som infusionsdjuret; deras förökning oändlig, deras lif ögonblick. Vildt rasar elden i menniskas bröst, men af den hejdlösa flamman finnes snart endast falaska eller på sin höjd minnets gömda koleld.

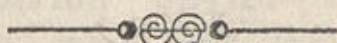
Om vi nu, efter någon tids förlopp, åter kasta en blick på Småköpingsverlden så finna vi fridens palm ännu en gång utbreda sin välsignade skugga öfver det hedervärda samhället. Det *Bylundska kriget* är bilagdt och glömt; de gamla tvisterne utträngda af — nya; partier bildade och återigen ombildade. — Herrar Markus och Jonas Bylund kannstöpa åter tillsammans om, huruvida Napoleon var en stor man eller icke. Fruarna Corona och Magdalena dricka åter sitt kaffe ur samma kanna och tala vackert om "vänskapens ljufhet!" Mamsell Serafia har torkat tårarna ur ögonen och gjort ett godt parti med en välbehållen Brukspatron.

Hvad nu slutligen Herr Abelard angår, kan jag ha den glädjen berätta, att äfven han nu är ganska välbelåten. Kärleksqvalen plågade honom länge, men slutligen togo de den rigtning, de i våra dagar företrädesvis bruka välja. Herr Aelard utgjöt all sin sorg i de mest rörande elegier; han konsentrerade all sin smärta och utgaf till allmänhetens uppbyggelse, en *Poetisk Kalender*, kallad: "*Sorgeliljor, plockade på förhoppningarnes graf.*" Och ur denna vackra samling kan jag icke neka mig nöje reproducera följande, särdeles sköna bit af den nu för tiden mycket moderna och *sannt* känslofulla sorten:

"Förtviflad i månskenets stunder,
En svan uppå sorgernas haf,
Min tårdränkta luta i lunder
Matt längtar till suckarnas graf!
O, grymt söndersargadt mitt hjerta
Bortdarrar i eviga qval;

Förtviflans demoniska smärta,
I lidandets höstgulna dal.
Min lefnadsros maskar förtära,
Och kinden är blek såsom snö;
Jag orkar ej lifvet att bära;
O, låt mig få *sofva* och *dö!*"

Och härmed slutar jag nu denna min historia om "*en Neglige.*"



ETT SAMTAL.

Har ni varit i *Carlskrona*? — Om den staden vore nog mycket att säga, både godt och ondt, det förstås; men det är icke omöjligt, att majoriteten af dem, som läsa dessa rader, känner de der sakerna bättre, än jag kan göra efter ett enda besök derstädes, och sådana ämnen bör hvarje författare vara slug nog att undvika. Att röra sig i fantasiens verld, eller att förtälja om ställningar och förhållanden i Månen — det kan vara lätt nog; men att hålla sig till den verkliga, rena, destillerade sanningen, att tala om sådant, som hvem som helst kan kontrollera — det är betänkligare. Jag vill derföre endast i förbigående nämna, att då man som resande anländer till denna ofvannämnda stad, t. ex. en vacker sommar-afton, emot solnedgången, och då, från den s. k. "*Landbron*" (i och för sig sjelf märkvärdig såsom ett bevis, att icke alla anse den *raka* vägen för den *bästa*) skådar sig omkring, har man en både egen och vacker anblick. Staden upptager en betydlig areal; byggnaderne ligga fantastiskt grupperade på de höga, emot sjön sluttande holmarne och synas här och der på ett förväget sätt klättra ända ned emot stranden. Några torn och en kupol höja sig smakfullt, och väderqvarnarne tyckas med sina vingar, efter bästa förmåga, vinka en välkomsthelsning. Det hela ligger såsom flytande på hafvet. Strax bredvid höja sig kanske de fina topparne af något krigsskepp med djerfhet och grace emot skyarne; åtminstone kan man vara säker om, att den

Svenska örlogsflaggan från något håll fladdrar blicken till mötes. På de kringliggande fjärdarne ila stundligen större och mindre segelbåtar fram och åter, och de smakfulla "*Barkarne,*" med sina vinglika segel, göra isynnerhet god effekt, der de skynda fram emellan de natursköna sunden.

Har man sedan inkommit i den egentliga staden, för att skåda densamma ansigte mot ansigte, skall hvar och en, som är vand vid vårt fäderneslands städer i allmänhet, säkert känna sin förväntan på ett angenämt sätt tillfredsstäld, ehuru anmärkaren visserligen här också skall finna en mängd skröpligheter att fästa sig vid, allt flera ju längre han vandrar omkring. De ovanligt breda, men ännu mera ovanligt folktoma gatorna gifva isynnerhet ett ängsligt och ödsligt intryck. Husen tyckas också likasom vara rädda för att komma hvarandra för nära och hafva ofta med fula plank uttryckligen gifvit tillkänna, att de vilja vara i fred; kanske skrämma de hvarandra på många ställen genom sin besynnerliga färgprakt. — Men här finnes dock en plats, som icke äger sin like i många städer. Vid stadens vackraste gata har neml. ett f. d. Träsk, som då lärer kallats "*Neptuns Torg,*" blifvit förvandladt till en högst angenäm, allmän promenad, der skuggrika alléer locka vandrarne till hvila och svalka, der foglarne sjunga från trädens kronor — de beskedliga kräken inbilla sig säkert, att de sitta hemma på landet; der ett ljufligt blomsterdoft inspirerar känsliga näsor och vederqvicker malträterade lukt-organer; der slutligen den — tack vare Skandinavismen, snart verldsbekanta *Svenska Punschen* har sitt eget tempel. Denna anläggning är, med få ord, väl lyckad. Det är en liten poetisk idé midt i stads-lifvets prosa; och om aftnarne, då stadens damer här pläga göra sina promenader, då är rätta stunden just . . . .

Till minne af slaget vid Hogland, så ärofullt för Svenska Flottan, och af courtoisie för Carl XIII, lärer denna promenadplats blifvit hedrad med namnet: "*Hoglands Park;*" men detta namn är dock endast en sådan der tom hederstitel, som aldrig i dagligt tal kommer i fråga. De goda Carlskroniterne säga derför helt enkelt, och enligt det tungomål, Herran dem pålagt: "*Pärken.*"

Här, under blommande kastanier och doftande lindar, gingo nu, på aftonen af en vacker sommardag, tvenne unga män.

Det behöfdes icke mer än vanlig skarpsynthet, för att genast på gången och hållningen, upptäcka, att båda voro militärer, men också att båda på olika vägar tjenade sitt fädernesland, neml. den ene *till sjös* och den andre *till häst*.

Sjö-Officeren, hvilken nyligen återkommit från fleråriga resor, var just nu som bäst i farten med att förtälja om sina omvexlande äfventyr på nästan alla jordens haf, och att con amore beskrifva alla de olika fartyg, på hvilka han färdats.

— — — ”Men det bästa af allt — fortfor han — var dock en Engelsk 60-kanons-Fregatt, på hvilken jag gjorde passagen till Nya Verlden. Det var en af Old Englands stoltaste prydnader, och säkert har ännu aldrig en sjöman haft bättre köl under sina fötter. Att se henne, med fulla segel, dansa bort öfver vågorne, för en slör hän, så putsad och fin som en brud — det var att se det skönaste, det fullkomligaste, ögat kan fatta, och man kunde gråta af förtjusning deröfver. Sjelfva skråfvet hade den smidigaste och graciösaste form, rundgattad, lång och låg; mellan rundhulten fanns den behagligaste symetri, och ett mera välstående tacklage, ehuru fint och lätt som ett lekverk, har ännu aldrig speglat sig i oceanen. Dertill var hon också ett excellent sjöfartyg och en bland de värsta snällseglare, jag varit ute för; åh, en riktig vindätare! — Tänk dig bara, hon skämdes icke att en gång, då vi under en styf märs-segels-kultje lågo skarpt bidevind, knappt 5 streck från vinden, göra nära 11 knop; hvad säger du om den?

”Åh, det var ju en charmant best den der,” genmälde Kavalleristen, med en omisskännelig Skånsk skorrning och en temligen likgiltig mine. ”Men, för att tala om något annat, hvad tyckte du om den Nya Verldens *Youngs Ladies*?”

— ”De Amerikanska Fruntimmerna äro i allmänhet långt älskvärdare än Amerikanarne, ehuru det just icke vill säga så mycket; men jag har, uppriktigt sagdt, icke haft nog tid för att rätt observera det der småplocket. Vi sjömän, så länge

vi lefva det verksamma, omvexlande lif, som anstår oss bäst, äro mindre nogräknade, hvad fruntimmer angår, och förstå kanske minst af allt att bedöma damerna efter deras sanna förtjenst; ty då slumpen, under våra irrande färder, en eller annan gång som hastigast förer någon af dessa förtjuserskor i vår väg, blifva vi vanligtvis genast, på en gång, så betagne, så berusade, att vårt omdöme alltid måste blifva mindre att lita på. Vi äro väl härdade för väder och vind, men för ett par vackra ögon äro vi de svagaste stackare, och blotta ordet: *qvinna* gör på oss ett vida högtidligare intryck än på våra bröder i det gröna, hvilkas hela lif ofta nog är en kärlekshistoria från början till slut. — Jag hade likvisst tillfälle närmare lära känna en Mistriss Hill, med några smäckra Misser, från Washington, i hvilkas sällskap jag for till New-York. Vi voro passagerare på en liten Westindisk Klipper; du må tro, det var en intressant bekantskap."

"Misserna naturligtvis!"

— "Nej Klippern, det förstås. Det var ett högst kuriöst fartyg, med ett svårt bomsegel och en ofantlig bredfock; men han seglade som en brand och låg rasande nära vinden, hvilket också var helt naturligt; ty, ser du, han var tacklad alldeles som . . . ."

"Men Misserna Hill, dem glömmer du ju alldeles!"

— "Det är också det bästa, ty de voro sjösjuka hela tiden. Frnntimmerna äro bra, då man har sitt på det torra; men på sjön äro de besvärligt gods. Ännu mera besvär hade vi af en annan, nästan lika ömtålig passagerare; det var neml. en präktig häst, som sedan skulle sändas till Europa . . . ."

"En präktig häst, säger du? Då var den säkert från Buenos-Ayres, ty der ha de en superb race. Galloppensköld på Husarerne — du känner ju Galloppensköld? — hans vackra Fux, det är en Syd-Amerikanare; ett makalöst kreatur och den skarpaste trafvare, jag känner. Galloppensköld kan också sitta i sadeln och föra sin fåle, må du veta. Det är han, som ridit in Rytterborgs snälla, bruna sto, "Fröken," som tog priset vid kapplöpningen för två år sedan, och som är mor åt min "Taglioni." Du har ju sett Taglioni? Det är ett

skönt djur, och utan skryt sagdt, det finnes icke vackrare ben vid Regementet. För resten är hon dygdig och spak som ett lamm, lätt som en vind och att af henne bäras i ett kort galopp, det är som att gungas på bolstrar. I karrieren brås hon mera på sin far, "Lorden" på Flyinge, och blir, på min ära, icke efter någon stympare. Karrieren, det är också min ridt, skall jag säga dig. Är det icke sannt, det ligger en obeskriflig, hänförande, ljuf känsla i att så der, som en stormil, fara öfver stock och sten; det kännes, liksom man vore en af luftens bevingade innevånarne, och alla de jordiska bekymren tappas bort, under den pilsnabba färden!"

— "Rätt så! och just derföre finnes icke under solen någon angenämare plats än på ett väl hållet och snällseglande fartyg, som för god vind och en frisk bris ilar bort öfver hafvet!"

"Jo, min bror, på en liflig, väl riden häst, under flygande march-march!"

— "Men hästen tröttnar."

"Och vinden skralnar."

— "Du kan väl dock icke neka, att en seglats, just genom de oberäkneliga äfventyr, som dermed äro förenade, för hvarje ung och manlig själ måste innebära det mest lockande nöje?

"Att tvinga en eldig, nästan vild fåle till en ögonblicklig lydnad för vår viljas minsta nyck, det har nog också sina äfventyr, sina lockelser och sina behag; men — du har redan blifvit en ensidig sjöbjörn."

— "Hvarföre äro väl *mina* åsigter mera ensidiga än *dina*?"

"Jo, derföre, att ni sjömän för ert yrke, edra "skråf," ert "tackel och tåg," och hvad det nu allt har för barbariska namn, hysa en fullkomlig *afguda-dyrkan*. Det kan väl vara sannt att vi "hästkarlar" också med en partisk förkärlek anse allt, som hörer till vår metier, likasom att kanske alla menniskor hafva någon afgjord svaghet för det ena eller andra här i verlden; men hvad som hos oss dock endast är ett *tycke*, det blir hos sjömannen en *passion*. Denna passion förslappar

edra känslor för verldens öfriga herrligheter, och blir till slut en egen, obotlig sjukdom, hvilken gör, att ni anse jorden ungefärligen så, som fiskarne måtte anse henne.”

— ”Om sjömannen, som du säger, går längre i kärleken till sitt yrke, än någon annan, så vågar jag påstå, att just detta är en heder både för honom sjelf och för hans yrke.”

”Det kan jag, Gud förlåte mig, icke inse; ty, för att tala rätt uppriktigt, nog kan jag finna en skälig grund dertill, att det gifves hela folkstammar, som icke anse sig för fullkomliga menniskor utan på hästryggen, likasom jag finner min kärlek till ”*Taglioni*” helt naturlig; hon är dock ett skönt, lefvande djur, ett af Guds skapade väsenden. Men det der ”sjö-*väsendet*” — hvilken orimlighet, om vi granska det med filosofiskt allvar. Föreställom oss, att någon i paradisets tider hade sagt till allas vår stamfader Adam: Den tid skall varda kommande, då menniskobarn frivilligt skola öfvergifva en natur, lika skön som ditt Eden, för att få lefva på det stora, blåsiga, enformiga hafvet; då de skola stå känslolösa framför alla jordens herrligheter, men blifva förälskade i en hoptimrad låda, som de lagt att flyta på vattnet, och på hvilken de bundit upp några skynken i vädret, för att deruti fånga vinden. Tror du ej, att gubben Adam då rätt satiriskt belett sina efterkommande och kallat dem stora tokar?”

— ”Det är mycket troligt, om man på ditt sätt framställt saken, helst som vi alla veta, att han var ganska lätt lurad. Men månne icke just derföre vi nu med allt skäl kunna skratta åt hans kortsynthet. Föreställom oss åter, att någon hade sagt till den hedersmannen: Du ser detta stolta, majestätiska haf, som t. o. m. vågar täfla om herraväldet öfver jorden; du ser det, tiger och undrar; men den dag skall randas, då dina efterkommande, med vetenskapernas styrka, skola besegra oceanerne och trotsa detta nyckfulla element; då de, förde af vindarne och ledde af stjernorna samt betjenande sig af magnetens underbara egenskap, med fogelns lätthet och snabbhet skola ila bort öfver hafven, söka sin väg till de aflägsnaste länder och sålunda skapa ett föreningsband emellan

skilda folk, samt sprida civilisationen och upplysningen kring hela jorden. — Om man talat ur denna ton, säg, tror du ej, att vår stamfader då rätat på sig af stolthet och önskat att upplefva dessa förvånande underverk? — Och eftersom du för öfrigt sjelf dragit fram med de bibliska autoriteterne, torde jag böra påminna dig om Noach och hans ark; Noach visste nog, hvad hafvet dugde till."

"I nödfall ja! — men det är dock långt från min mening att vilja förneka, att navigationen är en af mensklighetens vackraste triumfer; det kan, tvertom, knappast finnas en skönare *idé*. Denna idés *realiserande* förblifver dock en helt annan sak och är *det*, som hufvudsakligen tillhör sjömannen, och som skapar ett yrke, långt mera *praktiskt*, än de flesta andra, hvilka tillhöra den bildade klassen; ja, det går till och med häruti så långt, att det ofta nog blir ett mödosamt dagakarls-arbete, och hvart tager då poesien vägen?"

— "Kalla det poesi, eller hvad du vill; nog af, det gifves en känsla, som, till och med i de mest besvärliga ögonblick, lågar i hvarje sann sjömans själ, och som kommer honom att anse alla mödor som en småsak. Det är samma känsla, som höjer sig i hvarje manligt bröst, då icke veklighetens domning förslappat nerverne, och som tvingar oss att söka och trotsa faror och död, för att värdera lifvet. Finner du icke poesi i sjömannens äfventyrliga lif, hvar finner du den väl då? — Tänk dig, t. ex., en seglare, i ett trångt farvatten, en kolmörk natt, som blott då och då upplyses af blekgula blixtrar, hvilka endast visa hotande bränningar och vågornes fradgande raseri; lifvet hänger på ett hårstrå; ett enda tåg springer, eller en enda manöver verkställes ett enda ögonblick för sent — skutan vägrar i en vändning, och undergången är gifven; men ännu älskar sjömannen likväl sitt yrke. Lugn, midt i stormen, står Kaptenen; med kall blod ger han sina befallningar, för att styra fartyget fram dess bestämda kurs. Hvarje man är på sin post! hvarje öra är spändt; hvarje kommandoord, hvarje rörelse gäller lif eller död. — Ligger dock icke uti scener, sådane som denna, och hvarpå vårt lif är så rikt, någonting särdeles storartadt, och innebär icke ett enda så-

dant ögonblick långt mera poesi, än som vanligen bestås åt en "landkrabbas" hela lif, han må nu sitta der med lutan, bland näktergalarne i lunden, från morgon intill qväll! — Dessutom är det en gång bestämdt, att vi sjömän *älska* vårt yrke, och i *kärleken* finnes ju alltid poesi. Ja, "hafvet är godt, det må du ej klandra." Jag åtminstone skall älska det till min sista stund."

"Nå nå, så älska då i Guds namn, så mycket du förmår; det må gerna vara din och allas eder fria rättighet. Jag vill nu icke en gång tadla det, ehuru jag finner det underligt, och ehuru jag icke härtill kunnat utleta något bättre skäl, än att vårt kön måtte hafva en allmän, medfödd svaghet för det *nyckfulla*, eftersom vi så högt kunna värdera — *qvinnan* och *hafvet*. — Jag ville också egentligen endast anmärka sjömännens alltför stora *ensidighet*. Må vara, att hafvet har sina dolda behag, och att det är både skönt och intressant att ligga der ute och guppa, då man rätt kommer under fund med saken; men icke har man derför rättighet att förbise hela den öfriga delen af jordklotet, fast den händelsevis råkar att vara torr. Just deruti ligger er synd. En sjöman af äkta sorten anser en väl bygd och väl taklad skuta för mästerprofvet på allt skönt; att hissa seglen i topp och för en frisk vind sopas bort öfver de hoppande vågorne, är för honom ett non plus ultra af all njutning; men jorden deremot, tycker han, är endast ett otrefligt proviant-magasin, som visserligen är bra, ganska bra att ha, ehuru fa'n så tråkigt. Är nu icke detta en synd, lika stor som löjlig? — Men denna synd, som alla andra, innebär sitt eget straff och återfaller på syndarne sjelfve. Ja, härigenom uppkommer det förhållande, att, oaktadt sjömännen, bland menniskor i allmänhet, äro de mest bereste, de, som hafva bästa tillfälle att se sig omkring i verlden, och att genom rikedom på jemförelser inhemta de dyrbaraste lärdomar och de intressantaste erfarenheter — så finner man dock ingalunda bland dem, proportionsvis, de *mest* bildade. Nej, den, som med en så envis ensidighet reser kring jorden, att han endast lägger märke till väder och vind, eller olika nationers olika farkoster, den vänder helt säkert

slutligen åter — kanske som en fullkomnad *sjöman* — men huruvida det *menskliga* hos honom vunnit på resan, det är att betvifla; och förlåt mig, att jag vågar tro, att vår egentliga bestämmelse dock icke är, att vi skola i första rummet vara *sjömän*, utan *menniskor*."

— "I tid och otid talar man i våra dagar om *bildning*. Det är ett ämne, som afhandlas icke allenast i salongerna, utan äfven vid köksspisen; men det rätta begreppet af detta ord är dock ännu så dunkelt och oredigt, att endast få veta, hvad *bildning* egentligen vill säga; och mången, som endast studerat mode-jornalen och förstår att i sitt tal blanda högttrafvande fraser, räknas till bildningens heroer. Man glömmer så lätt, att *hjertats bildning* gör mindre väsende af sig, fastän den är af högre värde än salongsmanéren; och om lifvet på hafvet för sistnämda sak är en dålig skola, så är det dock för den förstnämda, då man från början fått lära sig att tänka, ofta långt bättre än t. o. m. civilisationens stoltaste hufvudstäder; ty det inpreglar ett allvar i själen, som är nyttigt att äga; och att hela år hafva döden till sin närmaste granne, skadar ej eller. Det är sannt, att vi hafva ett hårdt yrke, att vårt lif är en fortsatt strid mot trotsiga elementer, och att vi sakna både tid och håg, ja äfven förmåga att utbilda oss till *Lejon* i sprättarnes leder; men det är i alla fall ett stort misstag, att man envisas att framställa sjömannen såsom rå och oborstad; eller rättare sagdt, det är en fördom hos vår nation. Jag har t. ex. sett en af våra störste Aktörer, på sjelfva den Kongliga Scenen, spela rollen af Sjö-Officer med så plumpa och grofva manér, att han troligtvis studerat den bland Båtsmännen. I England eller Frankrike, der är tonen annorlunda."

"Hvem prisar icke med rätta den friskhet, raskhet och munterhet, som alltid så fördelaktigt utmärker sjömännen, och som skulle göra eder till de trefligaste umgänges-menniskor, om blott icke edra jordiska intressen voro utvattnade och edra sociala åsigter sjöskadade. Nu måste dock en landtkrabba bland sjöbussar i längden få mindre roligt; ty de må nu till en början komma aldrig så väl öfverens, förr eller sednare

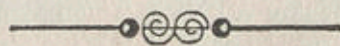
skola'de dock hinna den point, då de icke längre förstå hvarandra. När ni inspireras af edra våta gudomligheter, så stå vi, det torras barn så flata; vi kunna icke längre följa med; vi äro som Kristne bland Mahomedaner.”

— ”En annan anledning dertill, än vår *ensidighet*, finnes just deruti, att ”Landtkrabborne” allt för envist gräft fast sig vid jorden och knappast hafva något intresse öfrigt för det element, som de, med ett visst förakt, öfverlemnat åt sjömannen. Vi åter hafva omfattat detta förkastade element med kärlek; och kärlek är just, hvad det kräfver. Bland alla yrken finnes inget så olikt de öfriga, som sjömannens; det fordrar icke, som de andra, kanske blott några timmar af vår tid; nej, det fordrar *oss sjelfve*, med lif och själ, och bjuder oftast till belöning endast ansträngningar och faror; men för att fördraga alla detta lifs obehagligheter fingo vi *kärleken till hafvet*. Denna kärlek är svår att fatta, men den brinner lifligt i sjömannens bröst och förvandlar alla hans yrkes hårdheter till efterlängtade nöjen, hvarförutan han knappast skulle kunna finna någon trefnad; — Och det är denna kärlek, du klandrar! — Nå väl, kalla den då ett fel; jag förklarar dock, att det då är det vackraste fel, jag känner; ty det blir alltid vackert att med hela min själ framgå på den lefnadsbana, man valt, och att lefva och dö för sin idé. Mannen bör stadga sin håg, begripa hvad han vill, och handla derefter. Endast härigenom är det möjligt att hinna någon fulländning. Viljan är styret, som bestämmer hans väg, och det måste föras med stadig hand, om han utan girar skall hinna den hamn, dit han lägtar. Men kommer vankelmodet till rors, då är jag rädd, att skepparen en gång får svårt att göra upp sin räkning med rederiet. Det finnes en god sak, som heter, att *sätta sig in i sitt yrke*, och det skall alltid blifva en källa till belåtenhet och lycka, då deremot den, som icke bryr sig om denna källa, ej eller skall finna hennes afundsvärda gåfva, utan blifver gemenligen en stackars svärmare, utan mening eller ändamål, en fåfäng passagerare, som blott belamrar skutan. — ”*Hvar och en i sin sort!*” det är en god regel, och bättre att *der* vara för mycket än för litet. —

Hvad nu den der omtalade *ståndsskilnaden* beträffar, så kan jag genast faktiskt vederlägga densamma. *Du* är Kavallerist, *jag* Sjöman; båda tillhöra vi vårt yrke med innerlig lust; men likväl hafva vi ju alltid varit vänner och trifts godt tillsamman!"

"Ingen regel utan undantag; inga undantag göra en regel. — Jag tror emedlertid att vår dispute icke leder till något annat resultat än — *Chaque a son goût*. — Men också jag har mina sympathier för *det våta* — Kom, min vän, låtom oss fukta våra strupar med ett glas punsch!"

— "*Chaque a son goût* — jag tar en grogg!"



DEN EUROPEISKA JEMNVIGTEN.

TIDSBILD FRÅN BÖRJAN AF 1847—48 ÅRENS RIKSDAG.

Om vi allvarligt begrunda våra observationer öfver menniskornas handlingar, finna vi, huru sanningen, trots alla lögnens och flärdens flitiga bemödanden, alltid sprider åtminstone någon gnista af ljus ikring sig. Sanningen liknar på sitt sätt den så kallade *bononiska stenen* vid Bologna, hvilken uppsuper solstrålarne och sedan sjelf lyser i mörkret. Ja, hvad är det väl annat än en sanningens seger den besynnerliga böjelsen, som hos oss så ofta uppenbarar sig, att framställa just våra svagaste sidor i den bästa dagern? På tillvaron af denna böjelse hafva vi nästan lika många exempel, som verlden har menniskor. Snåla personer tala gerna om sin liberalitet, liksom slösaren berömmer sig af sin sparsamhet. Drinkaren utbasunar i tid och otid sin afsmak för spirituosa. Mången, som aldrig i sitt lif tagit en enda ren ton, sjunger beständigt. Personer, som hafva svårt för att gå, visa en verklig passion för att springa, och det händer ofta, att just de, som komma sämst ut med att styra sig sjelfva, äro de som mest illfänas att få styra andra . . . Såsom jag uppfattat saken, är detta allt endast ett besynnerligt sätt att vara uppriktig, tvärt emot sin egen vilja.

Ingen, som känner major Dunderfeldt på Kylinge, har någonsin hos honom kunnat upptäcka några tecken till statsmannaegenskaper och administrativa talanger; men likväl är

major Dunderfelt en alldeles oregerlig politikus. Han har icke sinne för någonting annat än politik. Menskligheten frågar han icke efter, blott de fyra stånden. Hela vår sköna jord är för honom endast och allenast ett kolossalt parlament, och sjelfva den himmelska lycksaligheten antar i hans fantasi bilden af ett plenum plenorum på rikssalen. Han läser tidningar, tidskrifter och författningssamlingar från morgon intill qväll. Han fördjupar sig i alla möjliga statsformer — ja, han sträcker sig ända till de *omöjliga!* ty hela nätterna igenom kan han ligga och drömma om vår representationsförändring. Den hederlige mannen, som nu, så att säga, nertryckes under bördan af alla verldens kronor, skulle dock, om han lät kanstöperiet fara, ändå hafva en fullt tillräcklig och mot sin förmåga oändligt mycket bättre svarande verkningskrets. Han är nemligen ännu i kongl. maj:ts och kronans tjenst, har dertill ett ganska ansenligt jordbruk och, hvad ännu mycket mera är, en ung, vacker, liflig fru. Ack, min Gud! för att rätt sköta alla dessa vigtiga angelägenheter, kunde han väl behöfva att samla alla de smulor af förmåga, hvarmed han af en karg natur blifvit begåfvad. Säg mig då, hvad skall han med politiken att göra? — Jo, saken är helt enkelt den: politiken är just vår majors *svaga sida.*

Det var en söndag, några veckor före riksdagens öppnande. Klockan led emot sex på aftonen. I salongen på Kylinge sutto i hvar sin soffa, i hvar sitt hörn af rummet herr majoren och fru majorskan Dunderfelt. Majoren, en medelålders grofväxt man, med skarpt markerade anletsdrag, en djerft framskjutande örnnäsa, buskiga ögonbryn väldiga mustacher och pipskägg, men en kal hjessa, var fördjupad i sitt vanliga älsklingsstudium, tidningarne. Medvetslöst hade han tappat både tobakspipan och snusdosan på golfvet, samt vridit alla soffkuddarne i en förfärlig oordning. Hans unga fru, utmärkt genom en ganska ovanlig skönhet samt en smakfull och väl vårdad toilett, hade, också hon, för tillfället försjunkit i ett studium, som tycktes helt och hållet upptaga henne. Hon läste nemligen en af Souliés snillrika romaner. Strålande och eldiga ilade hennes blickar öfver de intressanta bladen. Hon var hän-

förd och andades häftigt. Schawlen hade åkt ned öfver hennes skuldror; kinden flammade och barmen häfde sig i svallande vågor . . . . ack den Soulié, den Soulié! . . . .

Emellan den politiserande mannen och hans romantiserande hustru fanns således för ögonblicket en viss öfverensstämmelse; men man behöfde icke vara särdeles underkunnig i fysiognomiken för att finna, det de likväl tillsammans utgjorde ett parti — af alldeles olika partier.

Ett häftigt utrop af majoren störde hans unga fru, midt i ett intressant rendezvous — i romanen välförståendes.

"Vill du något, min vän?" frågade hon med skyldig uppmärksamhet, och blickade upp från boken till sin man.

"Jag tänker på den ryska kolossen," svarade majoren. — "Ser du Isabella," fortsatte han, "den ofantliga ryska statskroppen stiger upp för oss som ett åskmoln i öster. — Fyra hundra tusen qvadratmil, sextio millioner menniskor — hisnar du icke Isabella?"

Då Isabella likväl tycktes taga saken ganska kallt, återtog hennes man:

"Halfva Europa, en tredjedel af Asien, en niondedel af den bebodda jorden och en tjugoåttondedel af hela jordklotet — Isabella, detta är i sanning mer än en fosterlandsvän med lugn kan bära!"

Isabella suckade.

"Ja, du må väl sucka, min vän," fortfor majoren, med stigande intresse för sitt ämne. "Slaver, tartarer, mongoler, kaukasier, finnar, estländare, liffländare, kalmucker, alla styrda af *en* vilja, *en* tanke, *en* princip. Det ligger en otrolig styrka hos denna enorma stat, och hela vår verldsdels jemnvigt kan rubbas af ett enda vidrigt vindkast inom politiken. Ja, mina herrar — min hustru ville jag säga, den europeiska vågskålen, den svåfvar, den balancerar, den darrar, den — den . . . . Men hvad ser jag! Isabella, jag tror du fortsätter din dumma roman, i stället för att höra på mig. Jo, det lönar visst mödan, att för er fruntimmer afslöja politikens hemligheter. Hvilken lik-

nöjdhet — du bryr dig ju icke om sjelfva den europeiska jemnvigten!”

”Min kära man,” svarade Isabella, med synbar ovilja slitande tankarne från sin Soulié, ”du hade ju sednast i dag på morgonen godheten, att för mig på det grundligaste förklara verldens politiska ställning: icke kan du då begära, att jag nu igen skall intressera mig för de der sakerna, som jag hvarken begriper eller frågar efter.”

”Som medlem af ett samhälle är det likväl din pligt att både begripa och bry dig om samhällets betydelse. Ser du, Isabella, jag vill för dig förklara lifvets gåta; staten och familjen, familjen och staten äro till hvarandra i de intimaste förhållanden och, märk det väl, familjen är en stat och staten är en familj. Förstår du?”

”Jag tror, att det finnes personer, som tillhöra staten så helt och hållet, att af dem finnes ingenting öfrigt åt familjen.”

”Hvad skall detta betyda! Jag tror, minsann, att du finner dig ega vissa befogade anledningar till anmärkningar?”

”Och vore väl det så förvånande? — Säg mig, tror du ej, att hos en qvinna finnes känslor, som icke kunna tillfredsställas af politiska demonstrationer? Tror du ej, att hennes hjerta har fordringar, som hvarken fyllas af — den ryska kolossen eller — rikets ständer? Och när hon med den innerligaste värme skulle vilja utgjuta hela sin själ för den, som med henne skulle vara *ett*, tror du ej, att hon känner sig djupt sårad, om hon då finner sig vara helt och hållet tillbakasatt för bara — grundlagar och — regeringsformer?”

”Jag förbehåller mig att få upptaga dina anmärkningar till närmare granskning. Skefheten i dina åsigter om det enskilda och allmänna kan endast förklaras genom qvinnans felaktiga uppfostran i gemen. Under den märkvärdiga perioden straxt före den fransyska revolutionen, erhöllo hjertats förvillelser politisk makt. Vi måste dock, för att få en riktig och historisk utgångspunkt för detta angelägna ämne, förflytta oss ännu mycket, mycket längre tillbaka. Vi måste återgå till flera hundra år före Christi födelse, ända till det urgamla Grekland och Rom. I Sparta till exempel, der voro familjen

och staten, staten och familjen . . . . Men ser jag då rätt, Isabella! — åter igen vänder du mig ryggen och fortsätter din lektyr; du förvånar mig på det högsta, det måste jag erkänna!"

Denna gången var majoren på väg att blifva allvarsamt förbittrad på sin hälft för hennes ånyo visade oförlåtliga likgiltighet; men till hennes lycka öppnades i detsamma salongsdörren och tvenne herrar inträdde. Den förste af desse, en liten kruserlig, smilande person, var socknens kyrkoherde, kongl. hofpredikanten Svansénius. Den andre, en lång, smärt militär, var löjtnant Snapphane, major Dunderfelts adjutant.

Herrarne helsades välkomma såväl af värden som värdinnan. Tébordet blef serveradt; men man njöt den behagliga drycken under ett temligen magert samtal. Den otrefnad, som alltid uppkommer, då personer af helt och hållet olika intressen sammanträffa, hvilade tung och kall öfver hela det lilla sällskapet, och tydligen kunde man se, att ingen kände sig rätt belåten med sin plats. Hofpredikanten Svansénius tycktes dock vara den, som bäst förstod att uthärda de olika meningarnes tvärdrag, hvarför det också var han, som hufvudsakligen lifnärde konversationen.

När det puttrande téköket icke längre utgjorde den lilla kretsens medelpunkt, var sällskapet snart splittradt i tvenne partier. Majoren och Svansénius slogo sig ner, bland tidningsluntorna, i soffan. Majorskan, med den unge löjtnanten, placerade sig i en fönsternich. Den harmoni, som qvartetten saknat, tycktes nu i duetterna blifva så mycket fullkomligare. Vi, som dock nu alldeles sakna lust att sitta här hela aftonen och uteslutande sällskapa med det ena eller andra kotteriet — vi fråga icke efter att inhemta samtalen i deras helhet, vi vilja endast deraf uppfånga små fragmenter.

I Soffan.

. . . .

Majoren: "Tidsandan, om jag må fästa mig vid detta på en gång mycket och intet sägande uttryck, har i våra dagar icke vunnit något stadgadt eller tillförlitligt lugn, någon aktningsbjudande karakter. Det finnes egentligen, nu för tiden, alls ingen *tidsanda*, utan endast en *tidsstorm* ett *tidsoväder*."

Hofpredikanten: "Välborne herr majorens anmärkning är mycket riktig; vi lefva i ett tidsoväder."

Majoren: "Nå, min bästa hofpredikant, hvad gör en förnuftig menniska i oväder?"

Hofpredikanten villrådig: "Jag skulle ödmjukast tro, att en förnuftig menniska, lifvad af en sann kristelig anda förblifver lugn i alla väder."

Majoren, med en grimace: "Visserligen, visserligen, så tänker en andans man, och det hedrar honom; men den, som, till följd af sin börd, sitt namn sina förmultnade förfäders förtjenster, blifvit satt till en politisk makt i staten, han får icke låta skrämma sig af något obehag, han måste bekämpa alla hotande faror, möta hårdt med hårdt, storm med storm, oväder med oväder. Alltså, vi måste storma, vi måste rifva upp himmel och jord, vi måste icke gifva oss ro hvarken natt eller dag! Att vara lugn, det duger ta mig fan icke, då vi sitta här med fattiga 3,868 qvadratmil, 3,200,000 innevånarne samt 11,384,90 riksdaler 16 sk. 8 r:st banko statsinkomst — hvad hafva vi väl mer?"

Hofpredikanten drager en gudsnådelig suck.

Majoren, fortsättande: "Hvad hafva vi väl mer? Jo, herre, vi hafva en tidning i hvarenda småstad, vi hafva på ena sidan den ryska kolossen och på den andra de skandinaviska sympatierna samt slutligen hela vårt land fullt af cellfängelser, filantroper och bildningscirklar. Måtte fan besitta alla dessa amerikanska idéer! Hela Amerika är oss endast till förargelse, och det hade varit en välgerning för hela verlden, om Columbus, den tjurskallen, följt sin herres och konungs visa råd,

samt gifvit upptäcktsresorna på båten; nu har det sig icke så lätt att blifva af med det der republikanska stamholländeriet — man kan bli rasande, då man tänker derpå!"

Hofpredikanten skenheligt: "Vådan af dåliga exempel är alltid stor. Synden är gudnås smittosam, och den svaga menniskan lätt att locka: hvarje sann fosterlandsvän måste bäfva för framtiden."

Majoren: "Låtom oss då styrka vårt mod med de stora exempel från forntiden, som historien bevarat. Efter frihetens blodiga jubelfest, den första franska revolutionen, uppstod i Frankrike ett politiskt kotteri, som af sina begabbare kallades "*Enragés.*" Dessa aktningsvärda royalister quand même voro trogna sina visa fäders höga läror intill ändan, och då tiden rasade ikring dem, på alla håll, uppmuntrade de hvarandra med dessa sublima ord: "*Eh bien, il faut toujours espérer que le bon temps reviendra!*

Hofpredikanten, rörd nästan till tårar: "ack, det fordras i sanning en fast förtröstan, för att icke helt och hållet förtvifla: De moderna lärorna växa dagligen förbi hvarandra i vidunderlighet. Den ene profeten förklarar att äktenskapet är onödigt, en annan föreslår, att man skall muntra upp läsförhören med sång och dans. Dertill lägger en vilseförd menighet den förklaran, att våra biskopar äro öfverflödspersedlar. Goda utsigter, på min ära!"

Majoren: "Villervallan är allmän. Man vet icke längre om man har oppositionen till höger eller till vänster. Ja, det svider i min själ, då jag tänker på de oerhörda orden: *det finnes till och med konungar, som icke äro royalister!*"

Hofpredikanten: "Och sjelfva Påfven har blifvit rabulist!"

Majoren: "Krigsmakten förlorar sitt urgamla anseende och sina minnesrika uniformer!"

Hofpredikanten: "Religionen undergräfves. Inga biskopar; bara komministrar!"

Majoren: "Idel kommunism, ingen ståndsskillnad!"

Hofpredikanten: "Skräddaregesäller blifva talare!

Majoren, med fasa: "Och aristokrater blifva skräddaregesäller."

Hofpredikanten: ”Tiden är inne. Presterskapet måste väckas!”

Majoren: ”Riddarhuset skall skakas af min varma fosterlandskärlek; vänta Svansénius, vänta, *vi få väl riksdag, vi få väl riksdag!!*” . . . .

I Fönsternichen.

. . . .

Löjtnanten: suckar.

Isabella: suckar.

Löjnanten: ”En man, som älskar sannt, glömmer sina egna qval för hennes, som ligger hans hjerta så nära. Han ville med glädje offra år af sitt lif, om han dermed kunde köpa ett enda ögonblicks lycka åt henne, som han tillber. Att klaga öfver sin egen olycka är fegt; men att lida för andra är mannen, är kärleken värdigt.”

Isabella: ”Och den olyckliga qvinnan emottar, med hjertats varmaste tacksamhet, hvarje ömt medlidande. Hon känner sin tunga börda lättare, då den delas af ett väsende, som förstår henne rätt; men också hon känner sällheten af en uppoffring, och hon beder derför innerligt: *glöm, glöm den olyckliga!*

Löjtnanten, ömt: ”Isabella, kan ni för mig tala om glömska, kan ni, endast ett halft ögonblick, tro att det är mig möjligt, att glömma den, som är mitt lif, min själ, min himmel!”

Isabella, rörd: ”Utan er, Ferdinand, hade jag för länge sedan varit alldeles förkrossad. Ni är den sol, som bevarat mitt hjerta från att förstelna, under den vinterköld, hvaraf det är omgifvet — att jag ännu lefver, derför tackar jag er! Ack, Ferdinand, det vore min pligt att qväfva dessa känslor, men” . . .

Löjtnanten: ”Tala icke om er pligt! De band, som binda er, äro endast att anse som grymma orättvisa fjettrar. Då äktenskapet icke längre utgör en gudomlig förening emellan hjerta och hjerta, är det endast en död, vanstäld samfundsinrättning. Den man, som ständigt var en slaf under sin egen iskalla egoism, som aldrig skänkt sin maka en enda gnista af sann kärlek, som

aldrig erkänt sin egen pligt, att vara hennes stöd, hennes ledsagare, som aldrig skänkt eller sökt det förtroende, som skapar ömsesidig tillförsigt; säg, hvad har väl en sådan man att fordra? På det hjertlösaste sätt har han röfrat till sig en skatt, hvars egande han aldrig varit värdig, och då han sedan icke vidare bryr sig om denna afundsvärdt dyrbara skatt, då han med likgiltighet försummar att vårda, att vaka deröfver: o, säg mig, har han väl då rätt att klaga i fall han en gång finner sig hafva förlorat hvad han i evighet aldrig borde egt?"

Isabella, bäfvande: "Ferdinand, du vet, huru jag älskar dig, du vet, att mitt lif är i din hand!"

Löjtnanten, fattande hennes hand: "Isabella, ljufva, förtjusande engel, du känner icke med hvilka lågor kärleken rasar inom detta bröst. Det som hos en qvinna är en stilla, värmande flamma, blir hos mannen en förhärjande, en förtärande vådeld. Att icke ega lugn hvarken under dagens buller eller nattens enslighet, att i sina tankar ständigt bära samma, evigt samma föremål och i sina fantasier, vaken eller drömmande, alltid, alltid samma bild och dertill svartsjukans marter, hopplöshetens förtviflan. O, förtjena dessa qval något medlidande, någon uppoffring, då, då har du icke längre någon rätt, att visa mig bort med toma ord, fostrade af fördomar och utan sanningens grund!"

Isabella, hängifvande: "Ferdinand!"

Ferdinand, lycksalig: "Isabella!"

Ömma handtryckningar och lång paus.

Löjtnanten: "Vår tid är frihetens, den erkänner intet slafveri. De nesliga bojor, som århundraden igenom förtryckt menskligheten, falla en efter annan till stoft; skulle ej då hjertat vara fritt, skulle kärleken, vårt slägtes skönaste gåfva, kunna förqväfvas af onaturliga fördomar? När staten är fri, icke må det då finnas träldom inom familjen! Isabella, se huru frihetens strålande sol uppgår öfver en lidande verld . . . Isabella har du mod?"

Isabella: "Min styrka är min kärlek!"

Löjtnanten: "Nåväl! låtom oss förakta all despotism,

låtom oss svärja frihetens fana och proklamera republik inom känslans verld — *lefve Republiken!*"

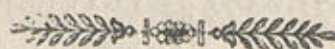
Isabella: "*Lefve Republiken!*"

Löjtnanten: "Älskade, du har gifvit mig de ljufvaste förhoppningar; men när, o när skola dessa förhoppningar bytas i verklighet?"

Isabella, med ett skälmskt leende och en betydelsefull blick på sin man: "Vänta, Ferdinand, vänta, *vi få väl riksdag, vi få väl riksdag!*" . . . .

Den flygtiga blick vi nu kastat in i förhållanderna på Kylinge, bör, som jag vågar förmoda, icke vara helt och hållet bortkastad, utan äfven den, liksom allting annat, medföra sin lilla nyttiga lärdom. Om vi icke hafva funnit några exempel att efterfölja, så hafva vi funnit så många fler att undvika.

Ingenting är angelägnare — major Dunderfelt har sagt mig det — än *den europeiska jemnvigten*, och hvaruppå hvilar väl denna, om icke ytterst på sjelfva individerna? Nåväl, huru tillfredsställande måste det ej då vara att erfara, huru en evig rättvisa afväger de olika partiernas styrka och huru den politiska ordningen äfven i det enskilda lifvet eger sina garantier. Sublima öde! *är mannen alltför konservatif, så är icke sällan hans hustru så mycket mer liberal.*



VISITEN.

EN TYP.

"Säg mig, blir du ej trött
på din ensliga gång?
Blir ej vägen dig lång,
som så ofta du nött?
(Sång till solen, af *Tegnér.)*

Menniskan är icke skapad för att lefva eremitens ensliga, inskränkta lif, det känner hvar och en af oss tydligt i sitt eget hjerta. En stackars snigel kan hafva nog af sitt eget lilla obetydliga jag, och innesluter sig derföre i sitt trånga, otillgängliga skal; men en menniska — det är dock herrligt att vara en menniska! — hon behöfver för sig en hel verld, hon lefver icke allenast genom sig sjelf; nej, hon lefver genom millioner andra, och hela hennes stora öfverlägsenhet grundar sig derpå, att hon, genom hvarje medmenniska eger ett medel att vidga sin sfer allt mer om mer, tills den slutligen famnar både himmel och jord samt låter henne ana det oändliga. — *Samhälligheten* är hos menniskan en naturlag, som, med den eviga, gudomliga kärleken till medelpunkt, *sammanhåller* hela skapelsen, koncentrerar den i en enda känsla och förer den åter till sitt högsta ursprung. Samhälligheten uppdrifver våra egenskaper till deras fullkomligaste potens och, tvertigenom alla lifvets strider, bereder den en väg för ljusets spridande och sanningens seger.

Det är afgjordt, att vi måste *lefva med hvarandra*, och att misantropien, den må nu härflyta från hvilken orsak som helst, är en olycksalig sjukdom, som beröfvar oss en dyrbar del af vårt menniskovärde. *Familjelif*, *samhällslif*, *sällskapslif:* allt har samma beständiga, nödvändiga upphof, det utgör allt menniskans enda *sanna* naturlif; låtom oss icke

tvifla derpå, och om vi finna att personer, som tänka djupare eller känna varmare än mängen, sluta sig inom sig sjelfva, så må vi icke tro, att det är ett bevis för ett isoleradt lifs nödvändighet eller företräden; det är endast ett bevis, att den allmänna harmoni, hvartill verlden sträfvar, ännu icke är upphunnen; det är ett bevis för bristerna både hos individer och samhällen.

I våra dagar är det kanske *sällskapslifvet*, som har den bästa farten; dess grund-idé är utan tvifvel riktig: *menniskorna måste umgås med hvarandra.* Men i sin utveckling har denna idé råkat in på vägar, som aflägsnat den ifrån, i stället för att närma den till sitt egentliga mål; den har slumrat in under applikationerna och lemnat åt oss, verldens och flärdens barn — endast kostymen, hvilken vi nu i långa tider hållit på att lappa och vända och modernisera, men hvaraf vi snart nog hafva endast trasorna i behåll. Ja, det kan sannerligen vara brydsamt nog, åtminstone för ett vanligt förstånd att begripa och förklara andemeningen af det sällskapslif, vi föra. Nyttan och nöjet hafva båda fått gifva vika för modet och konvenansen. Det är icke så mycket fråga om att "roa sig," som icke mer om att "lefva med." Vi hafva ingen tid för våra medmenniskor, bara för våra kalaser, och våra visitlister äro oändliga, på samma gång som vi knappast ega en enda vän. I våra ungdomsdrömmar hänföras vi af den glänsande, berusande, förtjusande nöjenas flod; vi längta och trängta derefter; vi hinna den slutligen och kasta oss deruti med de lycksaligaste förhoppningar — men, stackars dårar, vi finna endast — baler, supéer och visiter, och på bottnen ligger — tråkigheten. — Tråkigheten midt i nöjenas flod, det är ju förskräckligt! — Vi lockas till föraktligt eller medlidsamt löje, då vi läsa eller höra beskrifningar om de ocivilicerade folkslagens seder och bruk. Blinda egenkärlek! Föreställom oss dock, huru en af dessa stackars Chineser eller Indianer skulle kikna af skratt, om man invigde honom i mysterierna af våra egna sällskaps förhållanden. Man viser honom till exempel *en visitlåda* och förklare för honom, huru denna lilla tingest spelar en stor, betydelsefull roll i de *bildade* menniskornas um-

gänge med hvarandra. *En visitlåda!* O, min Gud, hvilken parodi på allt sällskapslif! — Och våra *visitkort* sedan... Ack, här hafva vi ju redan den löjligaste karrikatyr öfver både samhällighet, civilisation och hela det bildade lifvet!

Man talar i våra dagar så mycket om det "bildade" lifvet. — Månne icke detta uttryck i många fall bör så förstås, att det afser ett lif, som endast är en *bild*, en död *bild* af en lefvande idé, någonting som är *bildadt*, konstgjordt efter ett vackert mönster, men som ty värr fått blott ett mekaniskt lif, i stället för full naturlig sanning?.... Dock, det är icke värdt att hänga fast sig vid reflexioner; nog af, vi äro "bildade" och lefva i *visiternas* tidehvarf — det är tungt, det är hårdt, det är mödosamt; men att klaga är mannen ovärdigt, det är åtminstone i detta fall oartigt ....

En ovädersdag i början af vintren hade några unga män intagit sin middag tillsammans hos Ryssviks, och sedan de på ett sätt, som anstår infödda Svenskar, uppfyllt aptitens fordringar, stodo de nu färdiga att åter aflägsna sig.

"Hvar tusan f-n skola vi nu göra af eftermiddagen?" frågade en af bröderna.

"Vi taga vårt kaffe och ett glas punsch hos Pappa Berends," föreslog en annan, en ung militär, hvilken röjde tydliga anlag såsom *anförare:*

"Och sedan?"

"Sedan gå vi på operan och höra på lilla Ebeling i Trollflöjten."

"Och sedan?"

"Sedan supera vi hos Berggren."

"Och sedan?"

"Sedan upphöra vi att agera en corps och i spridd ordning, eller oordning, får hvar och en sköta sig sjelf, det är bäst förenligt med den allmänna taktiken och bör leda till det vackra ändamålet, att skaffa sig en *ljuf* hvila efter en *glad* dag. En avant, messieurs!"

"Förslaget är lockande," inföll en tredje af vännerna, en ung man med godt utseende och en elegant paletot; "men ty värr måste jag, för min del, försaka dessa nöjen."

"För tusan, bror Kiliander!" ropade flera röster; "har du hjerta att bryta laget?"

"Det är, på min ära, påkostande," försäkrade den tilltalade, kongl. sekreteraren Kiliander; likväl *måste* jag göra denna uppoffring; jag är upptagen af högst vigtiga angelägenheter."

"Hvad kan vara angelägnare än dricka kaffe och gå på operan?" invände den unga militären. "Att sörja både för sin kropp och för sin själ, det är att uppfylla sina skyldigheter som menniska, och sjelfva naturrätten ålägger oss att uppfylla ingångna förbindelser, det vill med andra ord säga, att icke bryta ett godt lag."

Samtlige bröderna instämde i denna deduktion och förklarade, att Kiliander, genom sina revolutionära åsigter, förverkat sin frihet och vore deras fånge.

Men alla försök att qvarhålla honom, både de *vältaliga* och *handgripliga*, voro likväl fåfänga, ty han bedyrade envist, att "*de mest tvingande omständigheter*" nödgade honom att afstå från sina bästa vänners sällskap, hvarföre han, som orden föllo sig, "*med blödande hjerta*" knäppte igen sin rock och tog afsked.

Medan de unga, glada vännerna styrde sin muntra färd till "pappa Berends," ilade Kiliander med stor skyndsamhet genom gator och gränder och befann sig snart nog hemma på sina rum. Här syntes han, några ögonblick efter sin hemkomst, sedan han först insvept sig i en beqväm rysk nattrock, vandra af och an öfver golfvet med händerna på ryggen och försjunken i djupa tankar. Man skulle nu kunnat taga den gode kongl. sekreterarn för en djupsinnig filosof. Nå ja, hvarför icke! Kiliander var filosof han också, rätt så godt som vi andra, ty filosofer äro vi ju alla nu för tiden, om än våra system peka åt olika håll och till och med korsa sig sjelfva, liksom den skefögdes blickar. Kiliander hade just nu det värdiga förehafvandet, att försona sig med sitt öde och, hvilket redan bör gifva oss en fördelaktig tanke om hans förmåga, han tycktes lyckas väl, ty skuggorna, som fördystrat hans panna, klarnade så smånin-

gom. Slutligen uppreste sig den unge mannen med en viss ädel stolthet och tilltalade sig sjelf under en inspiration af klassisk högsinthet:

"Ingen svaghet, Kiliander! Det är endast genom uppoffringar, som vi förädla vår styrka, och den som aldrig lärt sig att försaka, är icke värd att kallas man.... Visserligen skulle det varit trefligt att fått tillbringa denna eftermiddag bland de muntra vännerna och med gladt skämt uppfriskat sinnet; men man har högre pligter att sköta, pligter, som bildningen ålägger oss. Man lefver icke endast för att roa sig; egoismen måste undertryckas, ty det gifves för menniskan ett värdigare mål, än att lefva ensamt för sig sjelf, sina egna nöjen: det är att äfven lefva för andra. Nåväl, ingen tvekan, raskt till verket!"

Sedan Kiliander styrkt sitt mod med dessa ädla tankar, slog han sig ner vid skrifbordet, framtog en portfölj och började sitt arbete. Men hvaruti bestod då egentligen detta arbete? Kanske hade han någon embetsskrifvelse att författa, något betänkande eller någon juridisk akt att uppsätta? Kanske skref han ledande politiska artiklar för någon tidning? eller kanske "Reflexioner öfver National-museum och Byggnadskonsten i Sverige?" eller tilläfventyrs var hans talang af sådan beskaffenhet, att den rörde sig *på andra sidan linien*, det vill säga i följetongens region? Nej, Kilianders sysselsättning var af helt annat slag. Den papperslunta, som han nu med tankfulla blickar granskade, och i hvilken han med pennan gjorde sina anteckningar, liknade på en gång en *kommendör-rulla* och en *contobok;* det var nemligen hans *visitlista*.

Denna *visitlista* utgjorde ett i sitt slag högst intressant dokument. I första rummet upptog den namnen på alla familjer inom Kilianders alldeles otroligt vidsträckta umgängeskrets. Några Excellenser och Rikets Herrar började denna ofantliga förteckning, och sedan kommo, allt efter tour och ancienneté, i en nästan oändlig procession, allt hvad hufvudstaden egde förnämt eller rikt; aldra sist var en kryddkrämare placerad. Man tänke sig bara hvilket svalg der ligger emellan

en af *Rikets Herrar* och en af *Rikets Kryddkrämare!* Man skall då finna hvilken massa af bekantskaper det fordras, för att kunna genom dem, utan alltför stora luckor, bilda en förening emellan hvarandra så frånskiljda punkter. Men Kiliander var af en outtröttlig natur; han räckte till för alla; hans själ egde vattendroppans egenskap att kunna delas i oändlighet; han var societetslifvets *Ivar Widfamne*, och hans visitlista upptog ensamt flera namn än hela husförhörslängden i mången småstad. Framför hvart och ett namn voro vidare, med exemplarisk ordentlighet, i sina särskilda kolumner, till dag och månad annoterade emottagna bjudningar samt aflagda visiter; äfvenså syntes der anmärkningar rörande under saisonen inträffade dödsfall eller cessioner, hvilka båda händelser i denna conto-courant hade helt och hållet samma effekt, nemligen räkningens öfverkorsande. Sådan var, i korthet sagdt, Kilianders visitlista, och det var i den, som han nu, med djup begrundning, uppgjorde sina kalkyler.

Alla arithmetikens klyftigheter, intresse på intresse, agio, rabatt, bolags och alligationsräkning... hvad vill väl detta allt säga mot den räkning, som nu låg Kiliander för handen! — Vår vän hade att göra med idel ”*variabla storheter*” samt deras ”*relationer*” och måste derföre fördjupa sig uti de mest spetsfundiga differential- och integralkalkyler. Den enda bestämda termen i hela æqvationen var, *att visiter måste göras;* men hvar? — Se det var den stora frågan, hvars besvarande berodde af en oändlig mängd samverkande och djupt inveckladе förhållanden. O, min Gud, hvilket svårlöst problem! Af visiter hafva vi flera slag, men i synnerhet tvenne väsendtligen olika, nemligen visiter som afläggas i *salongen* och visiter som ske i *förstugan*. Nu skulle Kiliander hos några lemna kort, hos andra åter infinna sig personelt. På ett ställe skulle korten vikas i hörnen, till tecken att han *sjelf* aflemnat dem; på ett annat åter skulle de icke vikas, för att låta påskina, att han höll sig med *betjent*. Somliga familjer hade bestämda emottagningsdagar, hvilka han skulle undvika; andra hade sådana, hvilka han deremot icke på något vilkor fick försumma. Hos de skulle han dricka thé; hos en annan

skulle han supera. I ett hus funnos rika döttrar, hvarför han måste göra besök i ett annat, nemligen hos de rika döttrarnas gamla tant. Till A—s "*den oartiga tölpen*" skulle han gå, oaktadt han icke varit ditbjuden; hos B—s skulle han tacka för sednast o. s. v. ad infinitum. Dertill måste tagas i beräkning *tid* och *rum*, det vill säga, att den ena familjen hade sina rum på norr och den andra på söder, samt att visittimmarna äro få och flygtiga. Äfvenså fick slutligen icke glömmas, att planerna också begränsades af den menskliga organismens möjligheter, ty Kiliander var dock endast en menniska och en menniska utan ekipage. — För att vinna mera redighet i behandlingen af dessa kinkiga förhållanden brukade vår kongl. sekreterare alltid att i räkenskaperna beteckna supéer, middagar och andra kalaser med *plus*, samt deremot visiterna med *minus*, och följde sedan den gamla regeln, att "*plus och minus taga ut hvarandra.*" Men han hade, besynnerligt nog, aldrig kommit rätt underfund med, att i alla dessa fall också den slutliga behållningen alltid blef lika med *noll*.

Det är lätt att finna, att det skulle draga länge ut, innan så invecklade kalkyler, som de nu omnämnda, kunde lemna något facit, och då Kiliander ändtligen hunnit författa en promemoria öfver aftonens *arbetskommendering*, med tillhörande marschruta, var tiden redan så långt framskriden, att han direkte från skrifbordet måste begifva sig till toiletten. Också här förestod honom ganska maktpåliggande göromål. Kiliander var visserligen icke någon sprätt, men han var, som det anstår en ung man alltid mån om sin klädsel och kunde aldrig finna sig rätt väl disponerad förr än hans spegel sagt honom, att han såg ut som en gentleman. Dessutom hade han en mycket tidsödande svaghet för sitt af naturen särdeles fagra hår; men icke nog härmed, vår vän, som vare det sagdt till hans evinnerliga heder, hade sina egendomliga funderingar öfver ett och annat, var af den meningen, att en fullkomlig toilett för sällskapslifvet icke bör endast fästa sig vid den *materiella* utstyrseln, utan äfven något vid den andliga. Man skulle, påstod han, på samma gång som man egnade sin omsorg åt *kostymen*, också bereda sig för *konversationen*, och då man tänkte, *hur skall jag klä mig*? borde man äfven tän-

ka: *hvad skall jag säga*? Kilianders toilettbord hade, i och för detta ändamål, både en *illitterat* och en *litterat* sida, och då den förstnämnde var väl försedd med borstar, kammar, flaskor och dylikt, var den andra belastad med åtskilliga fransyska journaler, flere konversationslexika, några anekdotsamlingar m. m., allt tjenligt såsom källor för en bildad och intressant konversation. Åt dessa böcker brukade nu Kiliander offra alla de blickar, som kunde permitteras från spegeln, ur dem lånade han idéer och infall, från den fick han sina insigter i vettenskaper och konster, på samma gång som han knäppte igen sin väst; och under det han knöt sin halsduk tog han reda på ställningen i Europa. Med få ord, från sitt toilettbord hemtade Kiliander så väl *det eleganta* som äfven *det intressanta*; dessa båda egenskaper, för hvilka han länge varit så vidt berömd, så högt prisad.

Omsider voro nu preludierna afslutade och sjelfva handlingen vidtog; Kiliander började sin vandring. Men min Gud, hvilket rysligt oväder! Storm, snö, regn och hagel, det är sannerligen alldeles för mycket på en gång, helst när sammangaddningen sker i nattsvarta mörkret. Just som vår kongl. sekreterare stack näsan utom porten, mötte den en väderil, som på sina vingar förde snöbollar direkte från himmelen; men det var på min ära ändå icke något himmelskt bemötande. Näsan rodnade af smärta och det sved i ögonen, men hvad sedan!... Kiliander var härdad i uppoffringar, hans sinnesstyrka var heroisk, och hans själ var stark i en stor idé. — "*Framåt*, så är hans ödes bud!" — Hvad gjorde det väl då, att naturen rasade? Det var visserligen mindre angenämt, men i afseende på det stora hela blef det en småsak. Med tulubb, bottforer och en kraftig vilja föraktar man ett yrväder och sätter sig öfver väglaget (såvida man icke sätter sig deruti). Man sträfvar då fram sin bestämda väg och belönas af den tillfredsställelse, som en eröfrad seger skänker; en öfvervunnen möda blir en säker fröjd.

Till Drottninggatan styrde Kiliander först kosan, men gjorde då och då små afvägar och var allt emellanåt uppe i någon förstuga, för att stoppa ner sina guldkantade kort i vederbörande lådor. För hvarje kort som han sålunda aflemnade, ansåg han sig hafva betalt en hedersskuld. Dessa visitlådor, man må nu om dem tänka hur som helst, de äro i sanning

en genialisk invention. Genom dem kan man vara höflig för det bästa pris i verlden och utan dem skulle det vara alldeles omöjligt, att på något billigt vis qvittera en tråkig supé, eller en dålig middag. Oaktadt både omvägar och motvind anlände Kiliander likväl snart nog till sin första destinationsort; Grefve Gyllenbångs hotel. Här rådde stor liflighet. Vagnar kommo och vagnar rullade bort. Betjenter sprungo med lanternor och kuskarna klatschade. Portvakten hade för aftonen skjutit regeln från dörren och i trapporna trängdes damer och herrar. Hos grefve Gyllenbångs var nemligen stor mottagning, och en hel visitarmé rörde sig i den eleganta våningen...

Sedan Kiliander vexlat ett par flygtiga ord med värdinnan, den stackars värdinnan, som oupphörligen var sysselsatt med att besvara helsningar af kommande eller gående gäster, slog han sig ner bland ett kotteri af bekanta, som samlat sig i ett hörn af salongen.

Det är icke nu, som förr i verlden, då man i societetslifvet endast talade om väder och vind. Dessa oskyldiga samtalsämnen hafva nu alldeles kommit ur modet och man sysselsätter sig numera nästan uteslutande med frågor af den mest allvarliga eller abstrakta natur. I en salong, hvarest råder god ton, är det således icke mera ovanligt att i det ena hörnet höra ett samtal i religionen, då i det andra talas endast politik och i det tredje filosofi. Man generar sig icke; i en qvart timmas konversation afgör man huruvida själen är odödlig eller icke, eller om despotismen är att föredraga framför demokratien. Med ett ord, man är nu för tiden djupsinnig, åtminstone i valet af sina samtalsämnen. Här, i det lilla kotteriet hvartill Kiliander sällade sig, var det ett medelålders fruntimmer, fröken Kornblixt, som egentligen derigerade konversationen. . . . .

”Min bästa löjtnant,” sade hon, fortsättande ett samtal och adresserade sig till en ung gradpasserare, ”säg mig då, hvad tror ni väl, det är att drömma?”

”Att drömma? . . . Det är att sofva . . . att” . . .

”Nej, en dröm är ett foster af fantasiens abstraktion från sunda förnuftet, det är en själens distraktion, det är en lek af tankeförmögenheternas mekanism och en komposition af samma slag som eolsharpans musik; men, märk det väl mitt herrskap, till den jordiska existensens princip hörer en determinerad

sfer, olika efter skapelsens olika gradationer. Inom denna sfer är lifvet bundet och icke ens en tanke kan öfverstiga gränsen. Det finnes således egentligen ingen omöjlighet, ingen osanning; sjelfva drömmen måste vara en sanning. Ni ser ännu tviflande ut, herr löjtnant; men förklara mig då era åsigter om Svedenborg!"

Den unge löjtnanten, hvars hufvud var fullt af det nya exercisreglementet, hade alldeles glömt bort, om han någonsin haft ett omdöme öfver Svedenborg, och ansåg det derföre behändigast att helt simpelt förklara denna "*Herrans handsekreterare*" för "*alldeles oförklarlig.*"

"Ack min bästa löjtnant," återtog fröken, "ingenting är oförklarligt, om man endast reflekterar öfver det mekaniska och organiska sammanhang, som existerar emellan tingen, och derefter ordnar sina begrepp om hela naturen efter ett och samma system. Svedenborg har härtill sjelf gifvit oss de bästa reglor. Naturens centralkraft, sade han, frambringar, från en i det oändliga gifven punkt, och genom de i spiralrörelse utgående kraftströmmarne, hvarje lifselement, hvilket dock alltid, i hvad grad af utveckling det än agerar, enligt en konstabel harmoni, öfverensstämmer med det hela och återgår till sin utgångspunkt i det oändliga. — Huru klar, huru skön är icke denna idé!"

Flera damer af sällskapet gåfvo sitt bifall tillkänna; men löjtnanten smög sig undan till sidan af en ung skönhet; här andades han lättare, liksom man gör efter en examen; här begrep han bättre både "*naturens centralkraft*" och sin "*utgångspunkt i det oändliga.*"

Vid toiletten hade Kiliander händelsevis läst några ord om magnetism. Han ansåg nu, med anledning af det samtalsämne, som var å bane, ögonblicket gynnande att härom yttra några ord och sade derför:

"Om man höjer sig till den genialiska åskådning af skapelsen, som fröken Kornblixt nu omnämnt, torde flera af våra ännu obevisade fenomener förefalla mindre gåtlika, än de anses, och jag tror säkert, att äfven den *animala magnetismen*" . . .

"Ack den *animala magnetismen!*" utropade fröken Kornblixt i full exstas. "Hvad är väl den *animala magnetismen*, min bästa kongl. sekreterare Kiliander, annat än en effekt af verldsalltes generella attraktion?"

"Ja i sanning," återtog Kiliander, "lifsmagnetismen är en högst intressant uppenbarelse af våra förmögenheters utomor-

dentliga förmåga, en yttring af den intima förbindelse, som finnes emellan anden och materien. — Att en menniska kan inverka på en annan, endast genom makten af sin vilja, sin andedrägt, sina fixerande blickar och några konstmässiga manipulationer, till den grad, att denna andra person helt och hållet försättes under ett främmande inflytande, faller i sömn, blir clairvoyant, förutspår tillkommande händelser, omtalar de mest förborgade hemligheter, ordinerar läkemedel m. m. sådant tyckes ofattligt för förståndsbegreppen, men det är sublimt likväl. — Ja, mina damer, jag omtalar nu icke någon fiktion, utan en af flera trovärdiga personer bestyrkt sanning; då man för några år sedan, under gräfning i Herkulanum och Pompeji, påträffade förkolnade papyrusrullar, som icke kunde på vanligt sätt upprullas och dechiffreras, var det en lärd neapolitanare, som fick den lyckliga idén att för utforskandet af dessa dyrbara skrifters innehåll, betjena sig af magnetismen. Han lät försätta en qvinna i magnetisk sömn, lade sedan en papyrusrulla på hennes maggrop och, hvad tycks, hon lärer ord för ord uppläst det märkvärdiga dokumentet!"

En ovanligt korpulent fru fann sig isynnerhet frapperad af denna anekdot. "Der ser man," sade hon, med en viss sjelfförnöjelse, "huru vettenskapen respekterar hvarje medel till upplysning."

En äldre herre, en gammal grondör, tillade med en sur mine:

"Gudnå's, de gamles filosofi kan vår tids menniskor endast uppfatta — med magen!"

Kiliander fortsatte:

"I Edinburg lärer nyligen funnits en ovanligt skicklig magnetisör, och en af mina vänner, som på sina resor äfven var i Edinburg, har berättat, att då han besökte den renommerade magnetisören, blef, på min väns begäran, en magnetiserad person satt i rapport med honom sjelf. I samma ögonblick som detta hände, började det magnetiserade subjektet att spotta och grina; detta kom sig endast deraf, att min vän tuggade tobak, och en stund derefter, då en mygga stack honom på näsan, kände den magnetiserade alldeles på samma ställe en häftig klåda."

"Eviga harmoni!" utropade fröken Kornblixt med liflig enthusiasm.

Härmed voro Kilianders notiser om den *animala magnetismen* uttömda; men under den paus, som nu uppstod,

kom han, genom en djerf tankeflygt, att påminna sig en anekdot om Napoleon, som han också inhemtat vid toiletten. Ifrån den *animala magnetismen* och till *Napoleon* är emedlertid ett stort steg — dock, för den, som någorlunda är hemmastadd uti konsten att "göra" konversation, går det ganska lätt att exeqvera till och med större hopp än detta. Man tänjer ut tråden så långt möjligt är, och när den ändtligen brister, då börjar man att skarfva; det är helt enkelt. Dessutom finnes det ett litet ord, som i öfligt salongsprat är alltför behändigt och som sammantrocklar de brokiga bitarne af ett samtal till ett stort lapptäcke, hvarunder tankarne kunna slumra i ostörd ro. Ja, aldrig har väl fransmannen lånat oss någonting mera oumbärligt än sitt lilla förträffliga "*à propos*," och då vi icke göra oss samvete öfver att äfven begagna det *à propos de bottes*, blir användbarheten så mycket större.

Kiliander kände detta alltför väl, ty han egde en mångårig praktik i allt som rörde sällskapslifvet, och han vidtog derför snart tråden af det afbrutna samtalet.

"Det är utan tvifvel," sade han, "att det ligger en magnetisk kraft äfven i vår blick och vår viljas makt öfver andra. Ormtjusaren tämjer in sitt rof blott med en skarp blick, och om flera store män berättar man, att de blott i sina ögon egt förmågan att liksom förtrolla alla sina underlägsna medmenniskor. Napoleon isynnerhet lärer i detta fall vara märkvärdig, och personer, som mötte honom för första gången, kände af sig sjelfva att han var kejsaren, så snart han skänkte dem en enda blick. — A propos Napoleon, rappellerar jag mig en liten anekdot. Straxt innan bataljen vid Austerlitz hade börjat, och då hären redan stod uppstäld i slagordning, red Napoleon ut bland sina trupper på fältet. Då han passerade en artilleriafdelning, blef han varse en ung sergeant, som, likblek och darrande, hade dragit sig några steg tillbaka. Napoleon fixerade honom några ögonblick och sade derefter, i en föraktlig ton: "Fy, kamrat, jag tror ni är rädd!" — "Sire," svarade den stackars sergeanten, "det är icke af rädsla jag darrar; jag förskräckes endast deraf, att jag känner mitt ofantliga mod, och vet, till hvilka vågstycken min ovanliga tapperhet skall drifva mig!" Kejsaren fann behag i den unge mannens fintliga svar, befriade honom från krigsmannayrket och skänkte honom en plats i kommissariatet."

Flera munnar formade sig till ett bifallande leende.

Nu kom en betjent och bjöd the. Kiliander drog sig med sin kopp något åt sidan. Imedlertid hviskade fröken Kornblixt till sin granne:

"Ack, hvilken sublim njutning hemta vi icke, min söta Ulla, från en bildad konversation. Själarna attrahera hvarandra, idéer väcka idéer, tankarne elektriseras, materien affirmerar andan och vårt sinne blir lätt, klart, djupt . . ."

"Vi upplysas, vi upplyftas, vi upp . . ."

"Du menar, söta Ulla, att våra hjertan, vårt hela jag, ana sferernas harmoni."

"Fullkomligt min mening. Kongl. sekreteraren Kiliander är en mycket verserad ung man; ganska intressant."

"Han röjer en ovanlig klarhet i sina objektiva reflexioner."

Kiliander kunde väl icke höra dessa för honom så smickrande ord, men han förstod dock ganska väl, att de damer, med hvilka han samtalat, voro intresserade af hans sällskap, och som det är en bepröfvad sanning, att man i allmänhet trifves godt der, hvarest man är gerna sedd, kände också Kiliander nu, sedan han bortsatt sin thekopp, en frestelse att ånyo börja en "*bildad konversation*;" men han kom i detsamma att tänka på alla sina öfriga visiter för aftonen, och, återigen gripen af en storartad pligtkänsla, fattade han sin hatt och lemnade genast, icke utan afsaknad, grefve Gyllenbångs lysande soiré. En man i Kilianders omständigheter är en lefvande bild af Jerusalems vidt omtalade skomakare; han är dömd till en rastlös vandring och, i stället för lästknippan, har han sina visitkort att draga på.

Den, enligt promemorian, nu i ordningen kommande visiten gällde generalskan de Bock på Blasieholmen. Också här togs emot, men i tamburen hängde endast en enda kappa, innan Kiliander kom dit. Vår vän steg in. Han passerade flera rum, utan att finna någon menniska; allt var tyst som i grafven, och den sparsamma upplysningen spred ett sömnigt sken. Kiliander gick vidare, och omsider i hvardagsförmaket, längst bort i ena ändan af den stora våningen, fann han generalskan placerad i sin stora "emma," och en äldre herre i en fåtölj på andra sidan divanen, båda "*tysta som Egyptens prester*." Kiliander gjorde en af sina ödmjukaste komplimenter, ty generalskan de Bock var ett mycket förnämt fruntimmer; men, hvad hände! komplimenten blef icke besvarad hvarken med ord eller åthäfvor. Förvånad bockade sig den nykomne gästen

ännu en gång; men följden blef densamma. Då upptäckte han slutligen, att både generalskan och den gamle herrn fallit in i en djup slummer. Detta var också en variation af sällskapslifvet, ett ombyte af nöje. Hvad var väl nu att göra? Skulle Kiliander störa deras ljufva hvila, eller skulle han kanske genast smyga sig bort? Hvilket bryderi för en visit! Kiliander stannade vid det grannlaga beslutet, att obemärkt återvända till rummet näst utanför hvardagsförmaket. Här började han hosta af alla krafter och skuffade, med mycket buller, en stol åt sidan. Derpå gick han, med tunga steg, ånyo in till generalskan, och han fann sina bemödanden krönas med framgång, ty både den gamla damen och hennes visit vaknade, i detsamma Kiliander steg öfver tröskeln; nu blef hans bugning besvarad, fastän det skedde i sömnyrsel.

"Mycket välkommen," sade generalskan de Bock, sväljande en jäspning emellan hvarje ord. "Jag och herr kammarrådet sitta just nu och tala om tidens mouvement; hur var herr kammarrådets tanka om vår aristokrati?"

"Man bör icke väcka björnen, som sofver," sade den tillfrågade med en ruskig mine.

"Mycket rigtigt, mina herrar, må man akta sig. . . . Och dessa representationsreformer sedan; sanna mina ord, det går aldrig väl. — Min salig man, generalen, som alltsedan upproret 1838 var af en sträng konservativ anda, ock som af högstsalig Hans Maj:t var designerad för taburetten, efterlemnade bland sina politiska handlingar ett betänkande öfver representationsförändringen, som börjar med dessa djuptänkta ord: "Den, som är van att gå på fyra, bör icke försöka att gå på två." . . ."

"Hvilken skada," inföll Kiliander artigt, "att döden skulle afbryta en sådan skrift, och att salig generalen aldrig fick tillfälle utveckla sina statsmannatalanger."

Generalskan log nådigt och sade med en andäktig suck:

"I grafven, i vår familjgraf, min herre, der bor en ljufvare frid än på taburetten."

"Der får man njuta en ostörd hvila," tillade kammarrådet, i detsamma sättande hatten för mun och gäspande så, att det knäppte i käkbenen. Efter en paus återtog han:

"Med högstsalig Hans Maj:t nedgick för oss en strålande sol; ni blef icke stats-rådinna, fru generalska, och jag blef icke postmästare — nu få vi blott drömma derom."

"Det är interessant," anmärkte Kiliander, "att se, huru emellan alla store män finnes ett visst, om jag så får säga, *magnetiskt* förhållanden med sina positiva och negativa verkningar, och månne icke, hvad vi i dagliga lifvet finna under namn af sympatier och antipatier, gemenligen är en yttring af den animala magnetismen; jag vågar nästan påstå, att så är."

"Det är mycket troligt," svarade generalskan; men i en ton, som förrådde att hon icke alls begrep någonting af Kilianders ord. Denne fann sig derför tvungen att ombyta samtalsämne; magnetismen måste läggas ad acta.

"Apropos högstsalig Hans Maj:ts," sade han, "påminner jag mig en händelse, som inträffade med en af min mors kusiner. Under vårt sista fälttåg i Tyskland var han, då helt ung, placerad som styckjunkare vid artilleriet. Straxt före början af slaget vid Grossbeeren kom Carl Johan att passera den afdelning, vid hvilken min onkel tjenstgjorde, och den skarpsynte fursten märkte huru den unge mannen, blek och darrande, hade dragit sig några steg bakom truppen. Carl Johan fixerade honom skarpt och sade sedan i bister ton: "Fy, kamrat, jag tror du är rädd." Min onkel fann sig i ögonblicket och svarade prinsen: "Det är icke af fruktan jag darrar, Ers Kongl. Höghet; jag förskräckes endast derför, att jag känner mitt ovanliga mod och vet till hvilka oerhörda vågstycken min tapperhet kommer att drifva mig." — Detta svar gjorde hans lycka. Hans Kongl. Höghet log godmodigt, samt skänkte honom, i stället för styckjunkareplatsen, en beställning vid kommissariatet, och min onkel lade der grunden till en ansenlig förmögenhet."

Generalskan skrattade rätt godt, och kammarrådet syntes helt vaken; Kiliander återtog:

"Huru tillfredsställande," sade han, "är det icke för hvarje svenskt hjerta att tänka på, med hvilken lysande ära vi alltid uppträdt i Tyskland; der har det svenska svärdet skurit sina ärofullaste lagrar; der hafva våra vetenskapsmän blifvit mest populära, och der är det slutligen, som vår snillrika Jenny Lind nu, genom sina triumfer, sprider en ny glans kring sitt gamla fädernesland. — A propos Jenny Lind; jag läste nyligen i en fransysk journal, att en engelsk lord, som med sin lady vistats i Berlin, der blifvit helt och hållet förtjust i den svenska näktergalen, och då han, som ladyn tyckte, uppoffrade alltför stora summor för anskaffande af de utsöktaste blommor,

med hvilka han öfversållade den firade aktrisen hvarenda gång hon uppträdde på scenen, lät den engelska damen slutligen i förtreten anskaffa en dyrbar paraply, hvilken hon tillsände sångerskan "för att nyttja i blomsterregn," som utanskriften lydde."

Återigen behagade generalskan att le; Kiliander kände sig med rätta stolt deröfver.

Ännu vexlades några ord, men snart gjorde Kiliander sin afskedsbugning; visiten var slut, och generalskan de Bock satt åter ensam med sitt kammarråd. Säkert började de ånyo afhandla "tidens mouvement."

Nu stälde Kiliander sina steg till Skeppsbron. Då han passerade Norrbro. kom en så våldsam vindstöt, med thy åtföljande våtvaror, att den höll på att kasta vår stackars kongl. sekreterare hufvudstupa i strömmen; det hade blifvit en visit utom promemorian. Men det gifves Gudskelof en makt, som beskyddar alla dem, hvilka vandra på den rätta vägen, och äfven dem, som gå på visiter. — Kiliander sköt hatten ännu djupare ner öfver pannan och lifvade sitt, för ögonblicket något sjunkna mod med åtskilliga uppfriskande tankar.

"Lifvets sträfvanden," sade han för sig sjelf, "äro visserligen stundom ganska mödosamma; men lifvet har äfven sina ljufva belöningar att skänka . . . . Snart hinner jag väl till Skeppsbron. Vi hafva i dag Thorsdag, och det är just på dessa dagar den rike kommersrådet Grossander håller sina dörrar öppna . . . Ack, hvad den unga mamsell Juliana är älskvärd!" (Nu slog kongl. sekreterns hjerta med känbart fortare takt.) "Hon är skön — ja, hon är åtminstone ganska täck, mycket behaglig, sjunger nätt, polkar lätt. — O, att vid hennes sida i en mjuk vagn, fara ikring staden på visiter; då skulle lifvet vara skönt! — Hvem vet, hur det kan gå? — Jag vill anstränga alla mina krafter, all min förmåga; hon skall icke hafva hjerta att göra mig olycklig, och då jag rätt känner efter, märker jag, att jag just denna afton är disponerad för en attack på lif och död. Jag kan ju knappast tygla min otålighet. Fan till blåst också! — Men nu är jag, Gud ske lof, à costi, som svärfar brukar säga om sina skepp."

På kärlekens vingar flög Kiliander uppför den breda trappan och var redan färdig att lägga handen på låset till tamburen, då — o, död och pina! — hans blickar mötte ett föremål, det mest olycksaliga, som ögonblicket kunde skänka — det

var *visitlådan*. — Dagen hette Thorsdag, men kommersrådet Grossander tog ändå icke emot; hvilken fatal nyck — blixt och dunder! — Ack, huru mången ljuf förhoppning har icke blifvit begrafven i en visitlåda! Det är en afskyvärd uppfinning, dessa fördömda lådor, om man ser lifvet från dess romantiska sida. Värmde af hjertats lågor, hänförde af de lycksaligaste drömmar, längta vi, kanske många långa dagar, med en tilltagande oro, bort till det dyrkade föremålet. Af hennes blickar vilja vi hemta ljus i det mörker, som omger oss; från hennes läppar vilja vi fånga uppmuntrande ord, vi vilja andas samma luft som hon; vi gåfve vårt lif, "för att se, för att se henne blott." — Nåväl, hur lönas väl denna djupa, oändliga förtärande längtan, hvad svar får väl hjertat på alla sina varma frågor? — Jo, "herrskapet tar icke emot, visitlådan är ute." — Visitlådan! En likkista skulle i detta ögonblick förefalla oss mindre förskräcklig.

Kiliander stod nu på en gång förtretad och förtviflad i den Grossanderska förstugan; han svor och suckade i ett andedrag. — Från salongen hördes tydligen ända dit ut ljudet af mamsell Julianas vackra sång. Huru gudomligt att få vara derinne! tänkte Kiliander. Men visitlådan hängde der kall, obeveklig, afvisande på sin krok och bad, på ett höfligt sätt, den förälskade mannen att — draga åt fanders. Dessa små eländiga träbitar, de voro nu det brinnande svärdet vid paradisets port. — Ju klarare tonerna drillade, dess starkare klappade den stackars utestängde beundrarens hjerta; men icke kunde han stå i förstugan hela qvällen. "Farväl, sköna dröm!" sade han nästan rörd; "i afton skulle jag kanske gjort min lycka, ty jag känner på mig, att jag i detta ögonblick skulle kunna åstadkomma ett storverk — tillfället är nu förbi, kanske för evigt; men ovärdigt är det i alla fall att icke taga emot på thorsdagarne!" — Efter denna tirad, kastade han en tillintetgörande blick på den dumma lådan, svor en ed och gick sin väg.

Beräkningarne voro nu korsade; Kiliander frågade icke mera efter, hvart han styrde sin färd, och kunde knappast trösta sig med den alltid annars hos honom mäktiga känslan af att uppfylla sina pligter som bildad menniska. Imedlertid fortsatte han dock oförtrutet sitt arbete, och till åtskilliga af sina mera likgiltiga bekantskaper delade han ut sina visitkort. Småningom började han återigen att försona sig med den, för några ögonblick sedan så alldeles fördömda visitlådan och, för att

slutligen fullkomligen tillvägabringa förlikningen, gick han upp till brukspatron Stångbergs, en i Kilianders tycke högst odräglig familj. Med verklig förtjusning mötte nu åter hans blickar den ominösa visitlådan; visiten var expedierad på en handvändning, och vår vandringsman kände sig återigen belåten med sig sjelf, samhälls-lagarne och konvenansen. — Men hvad hände!

Brukspatron Stångberg bodde tvenne trappor upp, och Kiliander, stadd på retur, samt famlande i mörkret, hade icke icke hunnit tillryggalägga mer än den ena, då han från förstugan ofvanför hörde ropet: "Tjufvar! — tjufvar!" samt i detsamma ett starkt buller i trapporna, hvilket kom allt närmare. Några ögonblick härefter kände han sig fattad i kragen af ett par starka näfvar, som med föga varsamhet klämde honom mot muren, hvarvid en barsk stämma, brukspatron Stångbergs egen, befallde honom att stå orörlig, så framt han icke ville blifva "krossad på stället." — Det var ju ett ganska artigt tillbud!

"Jag tillstår," stammade Kiliander, darrande på målet, "att detta är ett högst besynnerligt bemötande."

"Tig, bof!" röt den förbittrade patronen, "eller skall jag bemöta dig så, att du minnes det i evig tid!"

"Men, herr brukspatron, ni tar fel" . . .

"Gif mig igen min tulubb, fördömde usling!"

Ändtligen kom det ljus i saken.

"Se så," sade patronen, "låt mig nu se, hvad du är för en sakramentskad . . . . Men kors för tusan, det är ju kongl. sekreteraren Kiliander, som jag har den äran" . . . .

"Det är verkligen jag, herr brukspatron; jag kom hit, för att göra min visit, och måste tillstå, att det är ganska obehagligt att blifva på detta sättet utsatt för era misstag, min herre; jag skall hafva den äran säga, jag är icke van vid att få stryk, då jag går på visit!"

"Nej, för all del, herr kongl. sekreter, ursäkta, ursäkta; jag bedyrar, att om jag hafvit en enda aning om att det var ni, så skulle jag visst icke varit så hårdhändt. — Jag hoppas att mitt sätt icke på något vis generat er. Saken är helt naturlig; en piga kommer in och säger, att man stulit bort min tulubb, min äkta skjubbskinnstulubb, och, då vi i detsamma hörde det pjaska i trapporna, rusade jag ut, för jag är aldrig rädd af mig, och så . . . ursäkta tusen gånger, om jag på något sätt fallit er besvärlig."

"Pappas tulubb är nu tillrättakommen!" ropade nu en af små Stångbergarne uppe från förstugan.

"Nå, gudskelof," återtog brukspatronen, "då är ju allt godt och väl; detta var just en liten muntration, en liten skakning, ha, ha, ha! — Ödmjuka tjenare, herr Kiliander, det var på min ära en stor fägnad att få se en så rar vän; farväl, farväl, och kom för all del snart igen!"

Men Kiliander gjorde ett heligt löfte, att aldrig mer i sitt lif sätta sin fot inom den grobianens dörr; man må icke heller begära, att en menniska skall riskera lif och lem för att vara höflig.

Då han några ögonblick härefter åter hunnit ut på gatan, stod han helt och hållet villrådig om, hvad han vidare skulle göra af sin afton. Qvällen var redan långt framskriden, och den passerade händelsen med brukspatronen hade i hans sinne efterlemnat en viss obenägenhet för fortsättandet af visiternas äfventyrliga bana. Efter en stunds besinning fattade han sitt beslut. — "Det gifves, tänkte han, för oss alla vissa bestämda motgångsdagar, då allt, hvad vi må företaga oss, faller sig afvigt. — Hos Grossanders blef jag icke mottagen, hos Stångbergs blef jag mottagen — nb. som en tjuf — Nå, får gå! — Efter denna afton således tyckes hafva en afgjord fallenhet för det tråkiga, så vill jag också rätta mig derefter och nu genast göra ett besök hos min gamle besynnerlige farbror, som jag tror att fan sjelf skickat hit upp till Stockholm. Gubben kunde allt för gerna hålla sig hemma på sin gård i Småland; der kan han vara bra nog, men för lifvet här passar han icke. Sådana der gamla farbröder äro också alltid bäst att hafva på afstånd, då skickar man dem endast ett lyckönskningskort hvarje nyår och behöfver icke, som jag nu, i blåst och oväder traska ända bort till Adolph Fredriks torg."

Häruti hade Kiliander ovilkorligen ganska rätt; det måtte vara mycket besvärligt, att hafva en tråkig farbror, som bor vid Adolf Fredriks torg, och man skulle vara utstyrd med ett öfvermenskligt tålamod och en exemplarisk ihärdighet för att en afton, sådan som den nu ifrågavarande, kunna förmå sig att uppsöka honom; — nota bene om man icke gick i affärer, vare sig hjertats eller plånbokens, ty i dessa båda fall kan man åstadkomma äfven det omöjliga. Men Kiliander gick nu den långa besvärliga vägen endast och allenast för att visa sig uppmärksam emot sin gamla farbror — en farbror som han aldrig kunde få ärfva — det var vackert gjordt af den unge mannen.

När han sent omsider framkom till den aflägsna boningen, fann han förstugudörren redan läst; men, efter några dragningar i klocksträngen, utkom en gammal piga, och då han ändtligen kunde få hennes bondnatur att begripa, det han kom för att göra sin farbror en visit, blef han insläppt i matsalen och måste sedan på egen hand, genom ett par alldeles mörka rum, leta sig fram till den innanför dem belägna sängkammaren. Här inne satt nu den gamle farbrodern, en mager gråhårsman, i god ro, med nattmössa på hufvudet och insvept i sin hemväfda stopade nattrock, rökande knaster, som en tysk burschen, och läsande Aftonbladet genom glasögon. — Men i detsamma som Kiliander steg in, släppte gubben både pipan och tidningen på en gång i golfvet, sprang upp från soffan i full bestörtning och utropade häftigt:

”För Guds skull, min kära brorson, hvad står på, är elden lös, eller har det händt dig någon olycka, eller...?”

”På intet vis, min bästa farbror!” svarade Kiliander och gjorde med mycket lugn en vördnadsfull bugning.

”Men, jag förstår dig icke... Det är ju ett sådant Herrans väder och klockan är straxt nio?”

”Jag ville icke längre uppskjuta att göra min kära farbror en visit.”

”En visit, säger du?”

”Ja visst, min tid har varit så upptagen, att jag icke förr än nu kunnat uppfylla denna kära pligt.”

”Stackars gosse, har nu också du fått så mycket att göra, att du måste sätta till nätterna för att besöka din gamle farbror! Men sitt då ner, du kan min själ väl behöfva att hvila dig. Kanske har du icke ännu haft tid att supera? — Jag skall genast säga till min hushållerska att taga fram hvad huset förmår, om du vill?”

”Nej för all del, min goda farbror!”

”Eller kanske vill du hellre, att jag skall låta bädda åt dig der ute på soffan; jag tycker icke om nattvak.”

”Ni torde påminna er, min kära farbror, att ni nu lefver i hufvudstaden, och att man här förer en diet helt och hållet olika med den, som ni är van vid der hemma på landet i Småland. Denna timma, som ni nu behagar räkna till natten, är just, här i stadan, den förnäma verldens allmänna visittimma.”

”Nå, det må jag säga, då höra våra brandvakter i Eksjö också till den förnäma verlden, ty de börja äfven vid denna timma sina vandringar. — Men för tusan, brorson, hvartill

gagna er väl dessa dumma, fransyska moder? — Icke kan det vara roligt att springa kring staden i mörker och oväder, endast för att då och då sticka näsan in ibland de förnäma? — Helsa på dina vänner när du känner dig behöfva sällskap, men gif visiterna på båten, och var icke narraktig."

"Jag följer ju endast med min tid, och hvarje medlem af det bildade societetslifvet har vissa oundgängliga pligter mot den sällskapskrets, hvaruti han är upptagen."

"Åh prat, vi hafva väl bildning i Småland också, må du tro; men der har man icke ännu blifvit så modern, att man glömt bort, hvad ett gammalt *svenskt* besök vill säga. Vi helsa på hvarandra; men icke för att endast säga "*god dag*" och "*farväl*," eller för att föra till torgs de smulor som fåfängan skrapat tillsammans. Nej, vi umgås med hvarandra för att utbyta tankar och idéer, för att ömsesidigt uppmuntra och upplysa, för att lära känna hvarandra, för att förvärfva oss vänner och derigenom göra lifvet angenämt och skapa en stilla flärdfri lycka."

"Men stora verlden, kära farbror..."

"Bah, stora verlden, min vän, är icke sällan en ganska liten, inskränkt och fattig verld. Att lefva deruti är oftast att upplösa sitt menskliga värde i tomma former; det är att, äfven i andeligt afseende, beständigt lefva på kredit, och era visitkort, som spela en så stor roll, de förefalla mig som Carl XII:s mynttecken, ty det finnes för dem ingen motsvarande valuta, hvarföre de också, förr eller sednare, skola åstadkomma en total bankrutt."

Kiliander häpnade öfver dessa ord, men invände likväl:

"Det är ganska naturligt, att en person med farbrors år och vanor icke kan ega några sympatier för det oroliga sällskapslifvet och dess nöjen.

"Nej, ett nöje som kommer dödfödt till verlden och sedan hänges ut som skylt, för att dermed narra barn och dårar, det förstår jag icke. Roa dig, min kära brorson, förstör penningar på hästar och skönheter, spela, rumla, och jag skall säga, att du handlar illa och oförnuftigt, det är klart; men du skall likväl icke, såsom nu är fallet, för mig vara helt och hållet obegriplig. Att offra sin *ungdom* — ack, du vet icke ännu hvilken ovärderlig skatt detta ord innebär — endast för supéer och visiter, det är bedröfligare än allt annat, det är att göra liksom den mannen i sagan, hvilken gaf allt, hvad han egde, för en liten isbit, i tanka att det var en kostbar juvel.'

Nu tyckte Kiliander, att det gick alltför långt.

"Om farbror tillåter," sade han, "afbryta vi detta ämne, der våra åsigter äro så olika och," tillade han, fattande sin hatt, "sedan jag nu funnit, att farbror mår väl, vill jag icke längre falla besvärlig."

"Som du vill, brorson. Min mening har icke varit att såra dig, utan endast att göra dig uppmärksam på, att du gjort ett stort misstag i dina begrepp om umgängeslifvet. Tycker du emedlertid att det är roligt, att slita ut din ungdom med bara visiter, så önskar jag dig en god fortsättning; men för all del bry dig icke om att offra någon gentillesse på din farbror, den gråhårige "stofilen," ty det är sannerligen att skjuta bort sitt krut på en kråka. Vill du deremot skänka mitt gamla hjerta en angenäm fröjd, så sätt mig helt och hållet utom ceremonielet. Kom till mig, utan krus, när du känner dig hågad dertill, och hvilken timma *på dagen* som helst; du skall då få se, att jag icke alltid är så tvär och sömnig som nu. Farväl med dig!"

Kiliander aflägsnade sig, till hälften förargad och till hälften småskrattande öfver den besynnerliga gubbens långa lexa; denna visit var, för dagen, hans sista.

. . . .

Men åter steg solen ur östervågor upp, åter började menniskorna sina sträfvanden uppför lifvets stora besvärsbacke, och sorgen och lyckan, fröjden och smärtan, flärden och dårskapen vaknade ånyo. Vid middagstiden mötte några glada vänner brodren Kiliander, som — kilade öfver Norrbro.

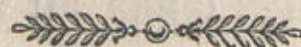
"Se det var bra, att vi träffade dig," utropade en af vännerna, "vi äro i afton några kamrater tillsammans, och vi hoppas, att vi då också få se dig!"

"Du skall finna idel raffinerad fröjd och munterhet, samt en deliciös Jamaikapunsch," tillade en annan.

"Ursäkta mig, mina kära vänner," svarade Kiliander, "jag *måste* i detta fall, ty värr, neka mig att följa min egen böjelse; min afton är redan upptagen, och, för skötandet af *högst vigtiga angelägenheter*, är jag nödsakad att försaka ert lockande tillbud."

Stackars Kiliander, han gjorde nu också en uppoffring; han ville så gerna roa sig en smula, men, principen var gifven — *han skulle gå på visiter.*

Slut på Första Delen.



ETYDER

AF

JEREMIAS MUNTER.

ANDRA DELEN.

NORRKÖPING,
ÖSTLUND & BERLING,
1848.

EN ANONYM FÖRFATTARE.

Inom kretsen af sina förtroliga vänner njuter hvarje liten obetydlig författare, i smått, samma lycka, som hela den litterära verlden, i rikt mått, skänker stora snillen. Jag vill icke säga, att denna lycka är endast och allenast rättvisa, ty hon grundar sig icke sällan just på en viss partiskhet, en förutfattad gynsam stämning, en tillitsfull tro. Under en tid då det ligger i det allmänna lynnet, att alla vilja tala eller skrifva, men ingen höra eller läsa, är det redan en lycka, att vinna gehör. Detta är, att, i andligt afseende, förvärfva sig en åker för att der utså de korn, som man för sitt eget dagliga bröd tycker sig kunna undvara. Ett erkändt snille eger hela länder att odla. Fältet för en liten hvardagsförfattares verksamhet är ett ringa, fattigt dagsverkstorp, hvilket han endast eger genom sina vänners gunst, och hvilket han allt emellanåt, då egna krafter svika, så godt han begriper, plöjer med lånta kalfvar.

Det är ett förtjusande behag att författa, då det sker endast för vänskapen eller kärleken. En vän eller en älskarinna förstå icke — att missförstå. De låna oss sin hela uppmärksamhet. De äro böjde för att tyda allt till det bästa. De skärskåda icke endast, med kalla kritiska blickar, den yttre formen, utan se fastmer till själen derinnanför. Med varmt hjerta tro de, att der bor någon mening inom orden, och om de

finna denna mening god, förmoda de icke, att sådant skett händelsevis. Det är under sådana förhållanden, som till och med en ringa följetonist blifver en Shakespeare i miniatyr.

Huru skönt, att smaka ett godt, uppriktigt bifall! — Skada blott, att välmeningen så ofta lånar smickrets språk och i sin beskedliga ifver sjunger ut sitt hjertas känslor i så alltför höga toner, att de sällan blifva fullkomligt rena. Lyckligtvis för oss författare har detta lilla fel hos våra vänner sin parallel i ett annat hos oss sjelfva. Ja, låtom oss vara uppriktige! Alla författare, äfven de mycket små, hafva sin lilla portion af fåfänga, och alla äro åtminstone i ett fall stora — nemligen i förmågan att svälja sitt eget beröm. Såsom en följd häraf har uppstått ett verkligt öfverflöd på s. k. kotteri- eller Familje-genier. Låtom oss kasta en flygtig blick in i deras krets, litteraturens barnkammareverld.

En liten skizz har sett verlden. Med höfvisk blygsamhet öfverlemnar den unge författare sitt lika nyfödda foster till sina vänner, under tusende, någon gång till och med uppriktiga, försäkringar om den största anspråkslöshet. Vännerna läsa begärligt den lilla kompositionen. Vännerna äro af den beskedliga sorten med godt hjerta och lättrördt sinne. Det händer också rätt ofta, att de derjemte hafva godt hufvud och i allmänhet tillförlitlig omdömesförmåga. Men den sympathi, som finnes emellan likstämmiga själar, leder ofta till samma stora blindhet som sjelfva egenkärleken. Hos våra favoriter finna vi så många toner, som anslå strängar i vårt eget bröst. Njutningen af detta känslans behag förviller så lätt en djupare, oväldig forskning. Vi träffa tankar, känslor, ideér, hvilka äro såsom tagna från oss sjelfva, och för en enda sådan förbise vi minst tio bockar mot sundt förnuft och god logik. Detta sätt att recensera sker således mera med hjertat än hufvudet och att förtjusa sina vänner är för en författare en seger mera ljuf än verkligt stor. — Denna seger är emedlertid vunnen och den skrifvande vännen blir af den recenserande upphöjd till skyarna.

"Min bror! säger en. Du är, ta mig tusan, ett snille! Ja, lita du på hvad jag säger. Dina tankar äro klara som

solen. Ditt språk klingar mildt som en harpa och kraftigt som en trumma. Din skarpa blick har genomskådat menniskan, liksom om hon vore gjuten af glas. Dina åsigter äro respektabla, din fantasi är djerf, du är ett original från topp och till tå. Gläd dig, min bror, och skrif, skrif, skrif! Ja, vet, det bor något stort, mycket stort, inom dig; du är, jag vill slå mig i backen derpå, ett snille, hör du, ett snille!!"

"Dyre vän! hviskar en hänförd vänninna. Din talent är sublim. Med saftrik pensel och lefvande färgor målar du lifvet och menniskorna; dina taflor röja mästaren, den högt begåfvade konstnären. O, såsom du har ännu ingen intagit hela min själ! Jag har lifvats af ditt friska, qvicka skämt. Jag har känt tårar vid ditt dystra vemod och för ditt poetiska, tjusande svärmeri har jag glömt både tid och rum; men alltid har jag böjt knä för den ädla storhet, du vet att nedlägga äfven i småsaker. Du eger en framtid, ditt värf är stort! Ja, du skall sprida ljus öfver månget verldens dunkel, uppmjuka månget hjerta, rena månget sinne; du skall blifva en af ljusets utkorade stridsmän! Gå, uppfyll din bestämmelse, fullfölj din bana, skrif, skrif, skrif, dig väntar en herrlig seger!!"

Sådana ord som dessa äro för en författare minst lika ljufva, som hans älskarinnas, om han har någon, trohetseder. Han känner, då de med oemotståndligt behag smeka hans öra, samma lycksalighet som skådespelaren, då han öfverhopas med blommor och applåder; men den glädjedruckne glömmer att också litteraturen har sina "claqueurer." Det gifves ord, som man kan förlikna vid falkst mynt. Deras hela värde beror på ytligheten af våra undersökningar; men likväl kunna de åtminstone för ögonblick, rymma ett himmelrike i sin förrädiska famn.

Hvad jag nu har sagt, har sin borgen i min egen erfarenhet. Man kanske tviflar härpå; men sanningen står dock fast. Ja, hvad tycks, också jag har smakat smickrets söta honung, också mig har man kallat: "snillrik" och "sublim," också till mig har man sagt: "skrif, skrif, skrif!" — Saken är ganska enkel. Jag så väl som andra har hafvit vänner och derför också beundrare.

"Min käre Jeremias!" Så skref till mig en gång, fast det nu är längesedan, en af mina gynnare. "Utledsen vid andefattiga baler och supéer, tänker jag sjelf arrangera ett nöje af högre rang. Af mat och dans har man fått mer än tillräckligt; jag funderar derför på något uppfriskande icke så mycket för den favoriserade kroppen som icke mer för den stackars själen. Kort sagdt, jag ernar gifva en litterär soiré. Men detta får icke blifva en vanlig sådan, der man endast får höra — hvad man redan hört hundrade gånger förut. Nej, det måste blifva helt och hållet en original-soire. Icke en enda tryckt rad får ifrågakomma; allt skall vara färskt, för tillfället författadt, idel manuscripter. — Jag har för detta ändamål vändt mig till flera af mina litterära vänner och mitt tiggeri har lyckats förträffligt. På dig, min vän, hvilar dock det hufvudsakliga. Du vet, huru högt jag skattar din utmärkta talent och du bör derför lätt kunna finna, att jag sjelf skulle anse hela mitt stora företag nästan förloradt, om jag icke fick räkna något foster af din snillrika penna till mina eröfringar.

För att bekomma poemer, huru långa som helst, har jag ingen svårighet: jag behöfver derför knappast gå utom huset, ty min hustrus kammarjungfru skrifver vers, så gerna som hon lefver. Men en god prosaisk afhandling, med sundt förnuft, ljusa idéer, tankar och åsigter, en sådan är det nu för tiden mera ondt efter. Du min vän, är af alla utan tvifvel den, som bäst skall uppfylla dessa mina fordringar, och du skulle göra orätt, icke allenast mot mig, utan äfven mot verlden om dig sjelf, om du icke gick mina önskningar till mötes. Skrif derför en liten skizz och kom att bakom anonymitetens slöja i mina gästers högljudda bifall skörda en välförtjent triumf!"

Att jag fann mig ganska belåten med denna billet doux vill jag icke förneka. — Skulle det kunna vara, som han säger, tänkte jag för mig sjelf, att jag verkligen har talent, att jag är snillrik? — Efter han så envist påstår, att så är, måste det icke vara alldeles omöjligt. — Nå ja, hvem vet! Min kärlek till pennan mina idéer, mina ingifvelser, allt detta, som jag i min enfald ansett för någonting högst vanligt, det

är måhända, när allt kommer omkring, ingenting mer och ingenting mindre än en fläkt af ett gudabefryndadt snille — åh kors, skulle det vara möjligt!? — Jag blef vid dessa tankar helt besynnerlig till mods och började att med båda händerna sondera mitt hufvud för att om möjligt få reda på några geni-knölar; men om nu icke dessa funnos precist på de ställen, der Gall m. fl. bestämt, att de skola hafva sin plats, så kunde det ju hända, att jag var originel äfven i mina geni-knölar. — Hvar finna något bevis, någon borgen för mitt snille? — Länge betraktade jag mig sjelf i en stor spegel, med samma högtidliga nyfikenhet, som då man ser en utmärkt person för första gången, ja, Gud förlåte mig, jag tror nästan, att jag bugade mig för mitt eget Jag. — Emedlertid steg mitt mod, lifvades min fantasi, och jag satte mig ned vid skrifbordet att författa enligt begäran. Jag tyckte, att jag alls icke hade skäl att vara orättvis hvarken mot mig sjelf, verlden, eller min vän.

Aldrig har jag skrifvet med mera lätthet, med större behag för mig sjelf. Tankarne voro djerfva, fantasien liflig; pennan hade riktigt fått vind i seglet. Innan kort hade jag mitt opusculum färdig, och då jag pröfvande genomläste detsamma, erfor jag, uppriktigt sagdt, en den ljufvaste sjelfförnöjelse. Denna känsla hos en författare lärer nog mången anse ganska oädel; men jag vågar dock påstå, att den kan vara alldeles motsatsen. Ja, emedan hvar och en är förbjuden att göra, hvad han icke anser rätt, måste det vara tillåtet att gilla äfven sina egna handlingar. Kärleken till allt sannt och ädelt är en af menniskans himmelska arfvedelar, och belåtenheten öfver en god gerning är den värdigaste fröjd. Den, som aldrig kände sig sjelf värd sin egen högaktning, är lika mycket att beklaga, som den, hvilken, då han kände det, blef öfvermodig och sjelf-förgudande. Sanningen är då större än blygsamheten, och rättvisan är högsta lag; men den största konsten ligger just deruti att verkligen finna rättvisan, hvarken mer eller mindre.

Den stora dagen kom; dagen för min väns Litterära-Original-Soiré; dagen för min triumf. Min väns stora

salong var uppfyld af gäster. I högsätet tronade stora fruar i stora schalar, värdiga representanter af sällskapslifvets realister. Man kunde af många skäl räkna dessa till dem, som "satt sig i lifvet;" huruvida de någonsin skulle resa sig igen, syntes mera problematiskt. Högtidligt höllo de sina händer knäppta öfver magen och buro allvarliga domskyrkominer midt ibland toilettens yppiga rikedom af spetsar och band. Några äldre herrar hade formerat en liten den grånade vishetens akademi, med kakelugnen till medelpunkt. Föröfrigt var den talrika societeten fördelad i större och mindre grupper. Mången blomstrande tärna hade intagit taburetten och mången ung chevalier stod derbredvid, fängslad af hennes allmakt. Jag sjelf anlände händelsevis något sent och tog blygsamt min plats i den mest aflägsna vrån.

"Mycket välkommen, helsade mig en röst från grannskapet, men var så god, tillade den, och sätt icke er stol på min nya klädning."

Denna röst, något grof, men icke alldeles utan behag, igenkände jag genast; den kom från en af mina och, jag höll på att säga, hela verldens bekanta: Mamsell Desideria Snöboll. Denna Mamsell var en Mamsell i "negligé." Det kan således icke vara indiskret att påstå, det hon passerat sin blomstringstid och sannolikt nu pröfvade fyratiotalets lugna, ännu sommarlika höstdagar. Mamsell Disideria var för öfrigt en af supélifvets habituéer. Hennes väsende utmärkte sig för en i vår moderna verld sällspord redlighet och enkelhet, hvarför hon tillvunnit sig vänskap och förtroende af alla sina bekanta, och detta oaktadt att hon med en viss sträfhet i lynnet, förenade en oförskräckt frispråkighet, som visserligen aldrig urartade till elakhet, men som ej heller alltid var skonsam mot nästans små svagheter.

Mamsell Disideria satt helt nära bredvid mig. Jag vände mig naturligtvis åt hennes sida och gjorde en skyldig ursäkt för att jag förbisett både henne och hennes klädning.

"Lätt brutet, är lätt förlåtet, min unge vän," svarade hon. "Men kan han säga mig," fortfor hon, "huru länge vi skola sitta här och pröfva vårt tålamod: när skall spektaklet börja?"

— "Jag förmodar, genast."

— "Sådana kosteliga upptåg man nu för tiden hittar på! — Litterära Soiréer! Säg mig, hvad skola de tjena till? — Jag har aldrig tyckt om Läseriet; men hvad är väl detta annat än ett Läsaremöte, fast vi hålla oss till den sedeförderfvande romantiken, då Erik Jaenson och hans anghang läsa bibel och kateches? Gudbevara oss bara från den der chorèau eller predikaresjukan! . . . Nej, det är för galet! Låt ungdomen dansa, låt gubbarna draga sin lilla spader och låt oss gummor sqvallra om dagens nyheter, som vi kunna begripa. När jag är ensam, tycker jag mycket om en god bok, men i sällskapslifvet har jag den lilla svagheten att föredraga menniskor."

— "Dessa litterära soiréers idé är just att förena umgängeslifvets behag med det af en utvald lektyr: nöjet med nyttan."

— "På detta sättet skall man få se, att menniskorna till slut blifva så litterära, att de heldre läsa en kokbok än äta en god supé. Man skall då icke behöfva att tänka hvarken på mat eller dryck, när man ser sina vänner hos sig; man retar endast deras fantasi och dermed är kalaset färdigt. Hvilken skön tid!"

"Mamsell Disideria har mycket rätt, inföll nu min granne på andra sidan, Major Butter. Sällskapslifvet bör vara en förströelse och icke en pensionsanstalt. Jag för min del är åtminstone alldeles för gammal att bry mig om någon annan pension än den, jag njuter af arméens pensions-kassa. Dessutom fick jag afsmak för alla föreläsningar redan för fyrtio år sedan, då jag gick på Wexiö gymnasium. Gud gifve den här tillställningen vore väl slut!"

"Åh min kära Major, svarade Mamsell Disideria, säg han ingenting. För honom äro tillställningar sådana som denna, just som de voro särskildt bestälda; de äro ett slags räddningsanstalter för vanartiga hjertan. Ja, han kan min sann väl behöfva att så här nödtvunget poetiseras en smula; han har ett hjerta, som kan tåla vid en uppmjukning. Med oss Evas känslofulla döttrar är förhållandet helt annorlunda . . . . Men

tyst, nu lärer det blifva något af. — Se der, ändtligen klifver vår lektör upp i tribunen. Gud styrke hans lungor och klara hans strupe! Jag darrar redan på hans vägnar; stackars menniska, det är ju synd, att han skall stå så der på exposition. Uff! Jag tycker, det är, som om jag sutte på Riksdagen."

. . . .

. . . .

Sedan vi afhört åtskilliga föredrag, såväl i bunden som obunden stil, hvilka med mer och mindre bifall blifvit emottagne, kom slutligen turen till mitt lilla opus. Jag hade kallat det "Meditationer."

"Hvem är författaren?" frågade mig Mamsell Disideria.

"En anonym," svarade jag med väl bibehållen contenance.

Disideria gjorde en försmädlig mine och återtog:

"Återigen en anonym! — Jag måste tillstå att jag är nog gammalmodig för att älska ärligheten mer än den der anonymiteten som nu blifvit så allmän i vår litteratur. Vår beprisade tryckfrihet vill jag visst ingenting ondt, men ett enda band skulle jag dock bra gerna vilja pålägga densamma."

— "Och hvilket band, om man får fråga?"

"Jo, en förordning att ingen fick skrifva, nej icke en enda rad, offentligen, utan att gifva sitt namn lika offentligen tillkänna. Den som har mod att blifva författare bör också hafva mod att säga hvad han heter och icke gömma sig bakom anonymiteten, liksom ett bortskämt barn gömmer sig bakom sin mors kjortlar, rädd för att se främmande personer i ansigtet, men ej för att besvära dem med sitt skrik. Vi hafva ju författare som uppträdt under snart sagdt lika många namn som sjelfva Lasse-Maja."

— "Anonymiteten må ingen förtala, den eger sin grund i en af våra vackraste känslor, nemligen blygsamheten. En författare af verklig kallelse, inbillar jag mig, skrifver hvarken för att vinna ära eller guld; han skrifver emedan det är hans lycka, hans lif att skrifva. Med en faders kärlek skickar han ut sina foster i verlden och om de vinna bifall är detta hans högsta fröjd; men sjelf sitter han obemärkt i sin undangömda vrå, arbetande för en verld hvars tacksamhet han icke fordrar."

"Innan man kastar bort sin tid på en bok borde man dock veta om författaren är en person som man kan tro på sina ord. Man sitter nu i sin enfald och läser med god smak en roman som säges vara skrifven af Herr Pål: men i sjelfva verket är den af Herr Per och när allt kommer omkring är denna Herr Per en af våra tråkigaste vänner, kanske till och med, om lyckan är rätt god, en slyngel till systerson, eller något dylikt, som fått all den lilla vishet han eger af oss sjelfva. Jo, det är just trefligt, att så der blifva narrad! Dessutom kan man i våra dagar aldrig gå säker för att icke sjelf, lifs lefvande, med alla sina svagheter och kanske några till på köpet, blifva föremål för en mer eller mindre romantisk behandling, ty en anonym författare respekterar aldrig eganderätten. Jag kan omöjligt förlika mig med att man gjort vår litteratur till en maskerad."

— "Förlika den icke vid en maskerad, utan vid ett af medeltidens riddarspel. Der uppträdde kämparne med nedfäldt visir; men icke var derför deras mod svagare eller deras bragder mindre. Här i verlden har bedrifvits alltför mycket bedrägeri just bakom egiden af ett lysande namn och vi hafva alla svårt för att öfvervinna våra fördomar; men anonymiteten bidrager ofta till rättvisans seger, genom att tvinga oss endast se till sak och icke till person."

"Visserligen, men jag vågar påstå, att anonymiteten också låter oss se endast personen och icke saken, som ofta kan förorsaka stora olyckor. Jag hade en gång en bekant, en hederlig, beskedlig medelålders man, som älskade sanning och sundt förnuft mer än dikter och fantasier. Denne min vän beslöt en gång att taga sig en hustru för att få någon som med omsorg skötte hans hushåll, stickade hans strumpor och pysslade om honom på gamla dagar. Han trodde sig en vacker dag hafva funnit en passande person, — friade — fick "Ja" och gifte sig; men, kan ni gissa hvad som hände?"

— "Fadderskap i sinom tid."

"Nej visst icke! — På sjelfva bröllopsqvällen gjorde bruden sin man en olycksalig syrpris. — Min älskade vän, sade hon, jag vill för dig icke längre hafva någon enda hemlighet;

vi äro oupplösligen förenade och det är min pligt att yppa allt. Vet då, — jag är författarinna! — Säkert har du läst mången roman af den kända pseudonymen Selma — Selma det är just jag, jag och Selma äro ett! Vid dessa ord gick den hjertlösa qvinnan till sin bureau, utdrog en låda alldeles propp full med bara manuskripter, och sade triumferande: Ser du, ser du, allt detta är mitt verk! Man tänke sig den stackars mannens känslor i detta ögonblick. Han var icke mindre bedragen än Jacob i gamla testamentet: han hade friat till en Mamsell och blef gift med en författarinna! Beklagligtvis erkänner icke konsistorium ett dylikt misstag såsom giltigt skäl för äktenskapsskillnad. Den bedragne mannen fick behålla sin Selma, oaktadt han aldrig kunnat fördraga hennes dåliga romaner. Naturligtvis blef han mycket olycklig; fick sitta dagarne igenom och skrifva rent för sin litterära hälft, kallas af alla menniskor: "Selmas man", tynade af, förbannade anonymiteten och dog."

Mamsell Desideria fick icke något svar på sin rörande berättelse, ty man hade redan börjat uppläsandet af mina "Meditationer" och jag egnade deråt hela min uppmärksamhet. Med samma lifliga, oroliga intresse som en mor, hvilken för första gången fört sin unga dotter på bal, följer hennes alla rörelser och noga observerar hvad intryck hon gör på societeten, hur det kära barnet blir omfattadt och omtyckt; så ungefärligen följer en författare sina små foster ut i verlden. Ack, såväl modren som författaren få, Gudnås, mer än en gång erfara, att de för sina älsklingar gjort sig alltför stora illusioner!

Med spändt öra fångade jag hvarje ord. Mitt hjerta fröjdades, på ett sätt som den oinvigde aldrig kan förstå, åt hvarje tanke, som tycktes mig sann, åt hvarje idé, som föreföll mig god. Deremot erfor jag en känsla af obehag för hvarje mening som tycktes mig dunkel, eller felaktigt framställd, äfvensom hvarje gång den värde föreläsaren begick det ringaste misstag i uttrycket, då han icke lade tonvigten precist på sitt rätta ställe, förbisåg ett komma, eller endast ett tankstreck. En gång då han stapplade på ett ord var det helt nära, att jag sjelf, med hög röst, hjelpt honom till rätta. Inget besvär kan

i allmänhet vara otacksammare, än att läsa för en författare, hvad han sjelf har skrifvet, ty han tycker alltid, att det fattas känsla i föredraget, han tycker, att han får igen sina egna hjertvarma ord, kalla och liflösa, liksom då man får svar af ett echo.

Just som jag sålunda var uteslutande upptagen af att åhöra min egen komposition, stördes jag af en häftig puff i min högra sida. Det var Major Butter som på detta viset påkallade min uppmärksamhet.

"Den här smörjan, som man nu trakterar oss med, sade han med en grimace, smakar allt för mycket af Bastholms filosofi för olärde. — Gud gifve, att jag kunde smyga mig bort!"

— "Det går nog för sig," svarade jag torrt.

"Det är dock hårdt, mumlade Majoren, att på gamla dagar behöfva lära sig retirera. Jag har stått manliga mot kulor och krut; men filosofien kan jag, fan ta' mig, icke uthärda."

"Min Gud, hvad här är varmt! pustade Mamsell Disideria; på min andra sida. Jag afstår från hela snillefostret mot en enda glace, ack, en glace, en glace!"

Ehuru jag med låtsad köld afhörde dessa anmärkningar kunde jag dock icke för mig sjelf neka, att de förtretade mig. — Men, tänkte jag, hvad är det värdt, att bry sig om hvad en gammal knarrig gubbe utan omdöme, och en pratsjuk Mamsell säga. Jag vill vädja till dem som hafva sinnen för skön konst, hvars hjertan äro öppna för det poetiska, det höga och sublima: jag vill vädja till ungdomen.

Mina "Meditationer" vidrörde just nu kärlekens stora kapitel. — Jag hade vid nedskrifvandet häraf serskildt hafvit mina tankar fästade på en ung dame, som nu hade sin plats icke långt ifrån min egen. Denna unga dame — jag måste öppet tillstå det, på det att man rätt må kunna förstå mig — hade en gång utgjort föremålet för mitt ljufvaste svärmeri, mitt hjertas ömmaste känslor och i en hel månad hade jag trott, att hon var det förverkligade idealet, icke af qvinlig fullkomlighet, men af den qvinlighet som skulle kunna göra mig till den lyckligaste bland dödliga. Med få ord sagdt, jag hade i henne varit ganska betydligt förälskad och vill visst icke

påstå, att det var någon kraftyttring af mitt eget förstånd som öfvervann denna känsla. Nej, Gud vet huru slutet af denna lilla roman hade blifvit om icke en tredje person, alldeles opåkalladt, hade funnit för godt att ställa sig emellan mig och min flamma. Denna tredje person var en af dessa praktiska män, som raskt fatta ett beslut och ännu raskare utföra detsamma i handling. Saken utvecklade sig nu på ett ganska vanligt sätt. Medan jag suckade, friade han; han fick "Ja" och jag sväljde mina tårar, samt bar min maleur, som det egnar en man hvilken icke älskar hvarken för första eller sista gången. Jag tror mig likväl med skäl kunna berömma mig deraf, att jag, långt ifrån att svära ve och förbannelse öfver min f. d. inclination, tvärtom, gömde minnet af henne, såsom en af mitt hjertas heligaste reliker och till ett bevis derpå kan det räknas, hvad jag redan nämnt, eller, att då jag i mina "Meditationer" fantiserade öfver kärleken var det hågkomsten af henne som inspirerade mina tankar. Jag hade äfven häribland inflickat några ord, som, utan att vara någon direkt häntydning, dock ganska nära vidrörde vårt fordna förhållande till hvarandra. Naturligtvis var jag på det högsta intresserad, att erfara hvad intryck dessa ord på henne skulle göra och det var således af mer än ett skäl, som jag riktade min uppmärksamhet åt den unga damens person.

Hon satt, som sagdt är, i mitt grannskap. Hennes fästman stod bakom hennes stol, lutad deremot. — Nu började den strof, som jag inbillat mig ovilkorligen skola anslå f. d. "idealets" känsliga hjerta. Jag fixerade henne starkt och spetsade mina öron till ytterlighet. Ack, skall hon blekna eller rodna? tänkte jag. Säkert kommer hon åtminstone att sucka; den sucken blir egnad mig .... Tyst nu gäller det!

I detta intressanta ögonblick böjde sig fästmannen ner, så att hans mun kom helt nära hennes kind, och i denna förtroliga ställning hviskade han, med en röst så smäktande ljuf, men så låg, att det behöfdes hela min ansträngning för att uppfånga följande, för tillfället visserligen mycket passande, ord:

En sådan "emma" som den, der borta emellan fönstren, skola vi hafva i vår sängkammare, men säg, min hulda engel, hvad färg skola vi välja på öfverdraget?"

"Grönt!" svarade fästmön och log himmelskt.

"Grönt!" upprepade fästmannen hänförd.

"Med hvita fasoner!"

"Med hvita fasoner!"

"Hvad du är god, söta Frans!"

Härefter suckade de båda förlofvade så djupt och så ljuft och fullföljde frågan om sängkammar-amöblementet i ett vältaligt ögonspråk. — Ingen kan förtänka dem detta; men i detsamma slutades min strof om kärleken.

Mitt vädjande till den känslofulla ungdomen bar således icke något mig lyckliggörande resultat. Med en viss ängslan skickade jag nu ut mina blickar kring salongen för att utforska den hos allmänheten rådande sinnesstämningen; ännu hoppades jag på en bättre uppmuntran, än den jag hitintills fått röna. — Mina blickar stannade vid soffan, Realisternas högqvarter. — Barmhertige himmel, hvilken syn mötte mig icke här!

Matronan på högra flygeln — måtte Gud förlåta henne den sorg hon gjorde mig! — öppnade, i och med detsamma mina ögon vändes emot hennes, sin vidunderligt breda mun till den hemskaste gäspning. — Smittade af detta afskyvärda exempel, syntes fru efter fru, hela den långa raden utefter, föra näsduken till ansigtet för att bakom den dölja — ack, jag begrep nog hvad! — Ja, hela ledet gaf en ordentlig rotevisgäspning. Alla gäspade de, alla, utom den sista — hon sof redan!

Der borta vid kakelugnen, bland vishetens lilla grånade akademi, tycktes intresset icke vara mycket lifligare! snusdosan gick flitigt kring laget. Gubbarne togo sig mången pris: men om de skolat gifva författaren något dylikt, hade det säkert blifvit af den sort de sjelfve begagnade; så sågo de ut samt och synnerligen.

Det gick en rysning genom merg och ben då jag fann mina ljufva förhoppningar på detta obarmhertiga sätt bemötas. I ett anfall af missnöje lutade jag mig tillbaka mot stolen och utropade halfhögt:

"Detta är odrägligt!"

"Han menar förmodligen "Meditationerna?" frågade Mamsell Disideria som hört mitt utrop.

— "Ja visst! har man väl någonsin hört en värre smörja? — Alltsamman är uselt, miserabelt, under all kritik!"

— "Nu är han alltför grym. Jag tycker det går så der an."

— "Men det är just den medelmåttiga talenten som jag icke tål: svart eller hvitt, allt eller intet!"

"Hvilken öfverdrift! — Tänk om han sjelf vore författare och blef så strängt bedömd. Nej, man skall alltid vara billig. I våra dagar växa icke snillen på träd, och Gudskelof för det, ty bland snillen känner jag mig lika inquiet som om jag sutte på en krutfjerding framför en sprakande eldbrasa. Jag är alltför fet för att kunna hafva några sympathier för det snillrika. Tacka vill jag en medelmåttig talent, den kan man följa utan onaturlig öfveransträngning, den kan man umgås med utan att vara alltför mycket generad och skulle man någon gång somna ifrån den så är detta långt bättre än att vaken blifva förvriden af ett snilles galna idéer. Lefve medelmåttan!"

— "Nej, död åt medelmåttan!"

På samma gång jag uttalade dessa oräsonliga ord, skallade öfver hela salongen den hjertligaste skrattsalfva. Jag intogs ett ögonblick af den glada förmodan, att denna allmänna, lifliga glädje blifvit framkallad af något qvickt skämt i mina hitintills så missaktade "Meditationer."

Förhållandet var dock ganska annorlunda. Min skrift slutades nemligen med några högst sentimentala reflexioner öfver lifvets flygtighet och dödens stränghet. Men nu hände, att då lektören skulle med högtidlig pathos deklamera just sjelfva knall-strofen af dessa i en hög stil hållna reflexioner, öfverfölls han af en häftig nys-attaque. Olyckligtvis nös han icke blott en gång och som en vanlig menniska: nej, han nös minst tio gånger och hvarje gång med det mest komiska ljud. Det var omöjligt låta bli att skratta deråt. Effekten af min sentimentala utgjutelse blef sålunda det muntraste skratt.

Detta var "Meditationernas" sista "triumf."

Min vän, tillställaren af denna litterära original-soiré, som förmodligen observerat min bistra mine, ville i sin välme-

ning försöka att ingifva mig gladare känslor. Han närmade sig derföre min plats och framstälde, med höjd röst, den frågan, om man icke fann det afslutade stycket förträffligt? Då en värd frågar i sådana ordalag, kan man på förhand veta gästernas svar.

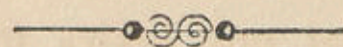
"Åh, charment! genialiskt! sublimt!" ropades från flera håll; men det undgick mig icke, att den gamla frun, som nyss sof så godt i soffhörnet, f. d. "idéalet" och hennes fästman voro de, som mest slösade med sina bifall.

Detta beröm blef mig ännu mera plågsamt än den likgiltighet, jag nyss fått erfara. I ett miserabelt humör tog jag min hatt och skyndade bort från soiréen till mitt ensliga hem. Här försjönk jag i djup svårmodighet. Det var icke allenast min stolthet, som blifvit sårad, mina förhoppningar, som blifvit gäckade; nej, det var äfven mitt hjerta, som blifvit bedröfvadt. — Författareskapet hade redan blifvit mitt lifs aldra käraste idée, och ehuru jag visserligen aldrig satt någon säker tillit till mina vänners öfverdrifna smicker, hade jag dock trott mig på den bana, jag beträdt, ega en framtid att arbeta för, att hoppas på. Nu — hvilken lärdom hade jag icke nyss inhemtat! Alla illussioner voro nu borta och en bitter sanning grinade hånande emot mig. Det var klart som dagen, att jag misstagit mig om min bestämmelse. Olycklig som en uthvisslad skådespelare, svor jag ett evigt hat åt både penna och bläck, beslöt att gifva mitt ömkliga lif en helt och hållet ny riktning, att blifva kryddkrämare, skräddare, dödgräfvare, skarprättare; allt, allt, heldre än författare!

. . . .

. . . .

Några dagar härefter satt jag åter i fullt arbete vid mitt skrifbord. Måtte den värde läsaren ursäkta mig, att jag så illa uppfyllde den klokaste föresats, som jag kanske någonsin haft! Detta kan emedlertid tjena såsom ett bevis deruppå, att det gamla ordstäfvet: "brändt barn skyr elden," icke i alla afseenden kan tillämpas.



EN UNG FRU.

NOVELL.

"Väl lättsinnad af naturen,
Men lättsinnig ännu mera
Utaf föresats ändå.
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
Le och tjusa — icke klaga,
Ger till slut åt qvinnan rätt."

(Erik XIV af *Börjesson.*)

I.

En man utan hem.

Det kan vara lust och glädje att anlända till Stockholm under den tid, då ångbåtarne bereda de resande en beqväm fortkomst och då man får göra sin entré genom saltsjön eller Mälaren. Bland reskamraterna på akterdäcket hör man då alltid lifliga utrop af beundran öfver den vackra stadens natursköna läge, och hvar och en känner en släng af den i våra dagar mycket omtalade "förtjusningsfebern." Ja, en gång såg jag en känslofull guvernant från staden Hjo, hvilken (guvernanten nemligen), just som hon fick ögonen på slottet, utropade: "Himmel, så skönt!" — och föll afdånad pladask på en soffa. Men jag bör också tillägga, att detta skedde just i solnedgången, då slottet verkligen, från Mälaren sedt, tar sig mycket väl ut, och att guvernanten gudnå's var något nervsvag samt redan känt sig "underbart skadad," då hon fått se svängbron öfver Telge kanal.

Men det finnes en tid, då ångbåtsannonserna icke mer uppfylla dagbladens spalter, då man hvarken vid skeppsbron eller Riddarholmskajen får se några rörande scener ur "Afsked och återseende," då der icke mera hviftas med tårdränkta näsdukar, då välkomstens ljufva slängkyssar upphört att kringsväfva dessa stränder, då kappsäckarne icke längre väcka split bland hamnbusarnas brödralag, och då bäraregillets medlemmar

knappast hafva något annat att göra, än att bära sig sjelfva. Har ni händelsevis under denna tid ankommit hit? Jag måste då beklaga er, ty jag är säker på, att edra "reseintryck" och edra "skakningar" då voro af ett helt annat slag. Ni anlände då till Fitja, Rotebro, eller något annat af de der gästfria ställena. I stället för ångmachinernas hästkrafter måste ni betjena er af hållskjutsens, och var ni för öfrigt i de lyckliga omständigheter, att ni kunde disponera eget åkdon och ett halft dussin tagelpiskor, så är det visst icke alldeles omöjligt, att ni, oaktadt många naturhinder, slutligen kom fram till den stolta konungastaden, utan betydligare skada till lif eller lem, och endast med en så stor tidsuppoffring på hvarje mil, som man i Tyskland behöfver för att passera tvärsigenom fyra eller fem furstendömen — kanske till och med stor-furstendömen.

Den Novemberafton, med hvilken jag nu har äran börja min berättelse, var mörk och kulen. En fuktig, osund dimma omhöljde nejden, och ingen känslofull menniska kunde sticka näsan utom dörren, utan att blifva attackerad af melankoli — eller snufva. Båda dessa obehag ansatte ock den stackars vaktmästaren, som denna qväll hade vakten vid Hornstull, och likväl tycktes han vara en gammal praktikus, som säkert ej var okunnig hvarken om den bepröfvade regeln, att alltid motverka den yttre fuktigheten med en inre, eller andra tullverkets hemligheter. Trafiken för dagen var nästan helt och hållet afstannad, och den lidande embetsmannen promenerade sysslolös af och an, med de frusna händerna djupt nedstuckna i rockfickorna, och spettet overksamt under armen. Härunder gaf han fria vingar åt sin sorgliga fantasi, och i dystert svärmeri suckade han efter — ett ofantligt beslag samt en stekt skinka, de båda saker, som han på jorden mest älskade. Plötsligen stördes han i sina grubblerier af ett nära buller, och en lätt resvagn stannade några ögonblick derefter utanför bommen. "Är någon der?" ropade i detsamma en röst från vagnen.

Vaktmästaren förtretade sig smått öfver, att man kunde sätta i fråga, om der fanns någon på en så riksvigtig plats,

och närmade sig den ankommande med en viss högtidlig värdighet i sin hållning, under ett försmädligt uttalande af sitt favoritord "kanske."

"Har herrn emottagit något bref till baron Selim Engelbrecht?" frågade åter rösten från vagnen, och vaktmästaren såg, vid skenet af sin handlykta, ett vackert, fint, men blekt och sjukligt ansigte af en ung man titta ut genom vagnsfönstret. På frågan svarade tullnären åter ett betänkligt "kanske," och började undersöka sina egna fickor, med en noggrannhet, som skulle kunnat förskräcka hvarje lurendrejare. Sedan han omsorgsfullt framdragit en blårutig näsduk, en blanksliten kopparsnusdosa, en tom "lomflaska" och diverse andra munderings- och utredningspersedlar, fick han slutligen en liten tunn biljett mellan sina fingrar, och sedan han försäkrat sig om, att utanskriften till alla delar slog in med den uppgifna adressen, öfverlemnade han biljetten till herrn i vagnen, med en åtbörd, som ovilkorligen påminte om kommissions-arfvode.

Den resande baronen uppref förseglingen och läste, lyst af den omnämnda lyktan, följande:

"Välkommen herr Romfarare! Jag har hyrt rum till dig i Brunkebergs hotell, och hoppas, att du icke så helt och hållet förvillat dig i Paris, att du ej mer hittar vägen i din gamla födelsestad. Gerna skulle jag sjelf velat vara dig till mötes, men jag har nu, som alltid, allt för många jern i elden, och det är mig, för vissa orsakers skull, omöjligt att uteblifva från den bal, som statsrådet — i afton ger. Du förstår . . .

"Så tidigt jag kan, sliter jag mig ur kärlekens garn och skyndar att kasta mig i vänskapens redliga famn. När midnattstimman ljuder, är jag hos dig.

Felix Wiftenberg."

Efter inhändigandet af dessa, med kulant stil nedskrifna rader, tryckte den resande en af dessa små magiska papperslappar, som vi kalla sedlar, i den dystre vaktmästarens hand, hvilken, liksom af distraktion, stoppade gåfvan i rockfickan. Sedan tullnären derefter kastat en flyktig blick in i vagnen och ruskadt på en koffert, uppslog han tullbommen, och då

kusken frågade, om han fick köra på? — erhöll han till svar ett lakoniskt kanske.

Nu rullade vagnen vidare. Vi följa med, om läsaren behagar, och tulltjenstemannen får trösta sig, bäst han kan, med sina imaginära beslag och dito skinkor; men vi återser honom troligtvis aldrig mer.

Hemkomsten är banketten af hela resan, och ingen menniska har väl ett så slappt, så likgiltigt sinne, att det icke känner sig lifvadt och inspireradt vid återseendet, efter en längre skilsmessa, af den kära, den minnesrika födelsebygden. Lifvet är, ty värr, för så många af oss endast en sömn, med stundom angenäma, stundom plågsamma drömmar; men det finnes dock för oss alla ögonblick, då vi liksom uppvakna till ett klarare medvetande; då själen reser sig upp från sin långa middagslur, gnuggar sömnen ur sina ögon och ser sig ikring med en fri och öppen blick. Vi se då äfven ned på oss sjelfva, liksom på ett annat föremål utom oss; vi hänga icke mera fast i de små, trånga detaljerna, bland hvilka hvardagslifvet insnärjer oss; vi se mera i stort: vi resumera många långa år af flydda tider, utpricka, liksom på ett sjökort, den punkt, på hvilken vi befinna oss, och kasta derifrån profetiska blickar in i den förborgade framtiden.

Ett dylikt ögonblick egde baron Selim Engelbrecht, då han nu, efter trenne års vistande utrikes, återkom till sitt barndomshem. Han, som visst icke annars var van vid filosofiska betraktelser, försjönk i en allvarlig sjelfåskådning. Gathörnen, som han rullade förbi; husen, som han passerade; nästan hvarje föremål hans öga mötte, uppväckte påminnelser om förflutna dagar. Här vid denna trapp hade han, som pojke, lidit ett svårt nederlag i ett snöbollkrig. Här nere i den der gränden hade han, knappt sexton år gammal, haft ömma rendez-vous. Innanför denna dystra kyrkogårdsmur hvilade flera af hans närmaste anhöriga. Här i denna rikt upplysta våning, huru mången qväll hade han icke der förvillat sig i nöjenas, i lättsinnets verld! Och i den der våningen åter, nu så mörk som grafven — hvilka minnen! — i den ena fönsternichen lycksalig, i den andra förtviflad! . . . Framför den unge man-

nen stod, lifslefvande, en bild af hela hans förflutna lif, uppfyldt, som det varit, af lättsinne, flärd, skenbara och verkliga nöjen, overksamhet och trötthet. Det var minsann ingen vacker bild att se på, och då nu den besynnerliga frågan hos honom uppstod: hvad han gjort, hvad han uträttat? — då kunde han icke finna något annat svar, än att han arbetat på att förstöra sin helsa och ruinera sin förmögenhet; han hade redan lyckats temligen i båda delarna.

Något gladare blefvo ingifvelserna, då vagnen rullade in på de mera lifligt besökta platserna, och då slutligen det sköna slottet, med sitt lugna, allvarliga majestät, låg framför den återkommande landsmannens blickar, då — han dånade ej, liksom guvernanten från Hjo, utan erfor en angenäm känsla af stolthet, som, gudnås, icke står till buds på rätt många ställen i vår hufvudstad.

Hvar och en, som nyligen lemnat andra länder med deras stora, folkrika städer och, som nu var fallet, kommer hem på en tid, då vår sköna natur icke mer lemnar sin rika gärd till försköning och fulländning, känner annars ovilkorligt en nedslående, obehaglig känsla öfver det uttryck af fattigdom, som utgör ett karakteristiskt drag i hela vårt lands fysionomi. Ja, Sverige är ett fattigt land, men erkänna vi blott, att så är, och upphöra att söka narra både oss sjelfva och andra, då först komma vi under fund med, att vi likväl äro — alldeles tillräckligt rika. Då ödet strödde ut sina gåfvor öfver verlden och gaf åt nationerna rikedom, politisk makt, en paradisisk natur, eller andra dylika leksaker för jordens barn, gaf det åt oss här i Sverige trefnaden. Det trefliga är någonting helt och hållet vårt eget, och som i det stora lotteriet alltid skall hålla oss mer än skadeslösa, om vi blott förblifva trogna mot vår egen natur.

Om trefnaden är infödd svensk — hvarifrån förskrifver sig då månne otrefnaden? — Ack, du afundsvärdt bortskämde äkta man, som ständigt i ditt hem möter en god och omsorgsfull maka, hvilken uppfyller dina önskningar redan då de endast stå uttryckta i dina blickar, hvilken ger dig till middagen just den soppa, som du mest tycker om; hvilken sätter

din stol så der framför kakelugnen, som du heldst vill ha den, och som, när du slumrar in, schasar flugorna från din näsa; — du, som hela året om njuter af den trefnad, som du icke sjelf har besvär att skapa, och som endast, då det är allmän skurning i hela huset, får en liten svag påminnelse om hvad otrefnad vill säga — jag vill tvinga dig att kyssa toffeln i din hustrus hand och att inför hela verlden bekänna, att du är oändligt mycket lyckligare, än du förtjenar. Påminn dig dina ungkarlsdagar och gör sjelf jemförelserna. Påminn dig, huru du kanske en gång, uttröttad efter en lång resa, och längtande efter bekanta ansigten och hjertliga ord, kände en oemotståndlig hemlängtan intaga hela din själ; men du hade icke då annat hem att fly till, än ett för tillfället hyrdt logis på något hotel för resande. Intet vänligt öga log dig der till mötes; ingen enda välkomsthelsning fröjdade ditt hjerta. Legda tjenstehjon, fikande efter drickspenningar, voro de enda, som brydde sig om dig, och snart lemnades du ensam med din nattsäck i en fuktig, otreflig sängkammare, och måste om qvällen stoppa plånboken under hufvudkudden för att ej under sömnen kanske blifva bestulen. Drag dig till minnes blott en enda af dessa tilldragelser från din ungkarlstid, och, så vida icke din hustru är Zantippa sjelf, måste du välsigna den, som skapat dig ett hem, och som, när du dit återvänder, tar emot dig — icke med ”varma servetter,” men med ett varmt hjerta.

En gift man, som ständigt brukade flacka kring landsvägarne, svarade en gång på frågan, hvarföre han reste så oupphörligt. ”Det är endast för att skaffa mig nöjet, att komma hem igen.” Denna bekännelse innehåller ingenting obegripligt; men en stackars ungkarl — hvart skall väl han taga vägen?

Den unge resenären, som vi nyss sett återvända till sin födelsestad, också han erfor en plågsam känsla af obehag och otrefnad, då han intagit sina rum i hotellet, och befann sig alldeles allena. De brokiga minnena från Palais Royal, Strada Nuova, Neue Jungfernstieg och Lange Linien ville icke mera upptaga sinnet, utan veko undan för allehanda mindre angenäma betraktelser, som, uppkallade af ensamheten, trängde sig objudna in i hans tankegång, och då han nu icke förmådde

bortdrifva sina sjukliga fantasier, beslutade han att gå till sängs och sofva bort sin olycka. Ack, om alla följt denna visa regim, huru många sjelfmord och huru många "Samlade Dikter" skulle icke då verlden haft mindre!

Medan vår hjelte, om jag så kan kalla denne, som det tyckes, något "pjunkige" person, nu i sömnens armar söker skydd för sina bekymmer, vilja vi på honom kasta en blick — nej, rodna icke, blygsamma läsarinna, jag menar endast en blick öfver hans intellektuella väsende. För öfrigt är det ju redan sagdt, att han var en vacker karl, åtminstone var han så i alla damers ögon. Men en känslolösare kritikus skulle kanske mot hans utseende anmärkt, att det uttryckte alltför mycket vekhet, att hans ansigte var för fint och qvinligt, samt att ensamblen bar en något "blaserad" prägel, hvilket visserligen både kan tyckas intressant och vara på modet, men dock alltid lärer blifva mindre högt värderadt i den rena smakens omdömen.

Långt innan Selim Engelbrecht gjorde sitt inträde i verlden, hade hans föräldrar derifrån afträdt och gått till hvila i familjegrafven. Af fadren ärfde han en ganska ansenlig förmögenhet och af modren ett godt hjerta. Båda dessa beskedliga menniskor hade i öfrigt, så vidt de kunnat medhinna innan döden öfverraskade dem, gjort sitt bästa för att göra sin enda arfvinge till ett bortskämdt barn: åt verlden lemnades att fullända uppfostran.

Det var en äfventyrlig skola, den Selim nu infördes uti. Ack, äfven den djupsinnigaste måste utan tvifvel mången gång stanna villrådig och tvekande, då han förnimmer de i oändlighet vexlande resultaterna af uppfostran och omständigheter, och kanske måste också han, så vida han icke vill härleda allt från de individuella anlagen, erkänna, att äfven härvid spelar ödet eller slumpen en stor roll, men, efter vanligheten, som blindbock. Hvar och en kan likväl trösta sig dermed, att om blott ett enda frö till godt blifvit nedlagdt och en gång fått rotfäste i barnets själ, vara sig genom egna naturliga anlag eller andras exempel och läror, så kan visserligen detta frö af vidriga omständigheter — för tidiga frostnätter — hin-

dras från att uppspira, att vinna sin tillärnade höjd, att bära frukt, sällan kan det dock helt och hållet förqväfvas. Det lefver beständigt i hjertat, och, fastän dess tillvaro är nästan omedveten, har det likväl sin medverkan i det helas lif. Men det onda åter, om det nu också från början fått taga öfverhanden, eger likväl alltid en möjlighet att utrotas, förvissna, dö. Det onda är af stoft och förgängligt, men Gud sjelf är det högsta goda och allt godt är ju en skymt, en gnista af honom sjelf och evigt som han.

Men vi menniskor i allmänhet tycka mer om, att berömmas för vår sjelfförvärfvade vishet, än för vår naturliga godhet; och höra långt hellre, att man förvånas öfver vår kunskap i rättsläran, än öfver vårt goda hjerta. Det har sålunda blifvit en allmän jargon, att om, hvad vi kalla "ett godt hjerta," med en viss öfverlägsenhet säga: "det duger ingenting till." Som hufvudskäl till detta djerfva påstående, framdrager man den satsen, att de flesta odugliga och lättsinniga menniskor just äro sådana, om hvilka man brukar yttra: "han har ett så godt hjerta." Må nu vara, att denna redan gråhåriga mening för längesedan af en tillförlitlig erfarenhet blifvit tillräckligen bevisad; men bör man väl derför helt och hållet förakta det goda hjertat, om det än icke alltid har ett lika godt hufvud och en stadgad karakter i sitt sällskap? — Ett godt hjerta är ju ändå något, om icke annat godt finnes, och bättre något än alldeles intet. För öfrigt är ju uppsåtet, tankarnas innersta mening, det väsendtliga i alla synder, och derigenom kan det hända, att mången, hvilken, liksom fariseen, yfves öfver sig sjelf och pockar på att kallas "hederlig," "rättvis" och "duglig," dock kanske i moraliskt afseende ej står mera höjd öfver jordens grus, än den, som, missledd af mångfaldiga förvillelser, icke eger annan förtjenst, än — ett godt hjerta, liksom detta missaktade goda hjerta kanske är det, som hufvudsakligen bestämmer skillnaden emellan menskliga fel och grofva brott. Ett godt hjerta är en helig välsignelse, en skyddsengel för den menniska, inom hvars bröst det klappar. Det öfvervinnes lätt, men upphörer dock aldrig att inverka på våra handlingar, och, om vi än sjunka

i villor och synd, höjer det ännu sin rena röst; det är en flik af Guds sköna himmel midt ibland stoftet. Ett godt hjerta sitter som en ljus medelpunkt till vårt lif, om än våra handlingars pereferi svänger sig i mörka kretsar, himmelens stjernor kunna ej genombryta nattens töcken, men de slockna ej.

Selim hade, som sagdt är, af sin mor fått ett godt hjerta — detta är också ofta det enda, som svaga, men älskande mödrar hafva att gifva sina barn, och detta mödernearf hade han aldrig kunnat förskingra. För öfrigt egde han rikedom, börd, ett fördelaktigt utseende samt ett godt umgängesskick, och med alla dessa i verldens ögon så afundsvärda gåfvor, samt dertill ungdom, frihet och ett lustigt mod, styrde han ut, med fulla segel, öfver lifvets haf och utan lots, midt in i det yraste skummet af nöjen och förströelser. Men hans farkost saknade äfven barlast, och lättsinnet satt till rors. Celims själ var vid denna tid susceptibel för alla lekande intryck och öppen för alla glada impulser; hans åsigter berodde af stundens lynne, och hans känslor fladdrade efter vindens flägt. Aldrig hade han fått tid att samla några fasta principer till grund för sina handlingar aldrig hade han styrkt sitt mod med försakelser och aldrig härdat sina moraliska krafter med något allvarligt sträfvande till ett sannt och ädelt mål. Sådan stod han alldeles ensam, på den slippriga bana, der så mången före honom halkat och fallit, till och med stödd under båda armarna; sådan följde han, dit lockelserna bjödo och sådan kastade han sig midt i verldens hvirfvel, der man sällan kan komma hvarken framåt eller tillbaka, utan — svindlar och sjunker. I sus och dus förflöto hans dagar. I nöjenas spår ginga lasterna, och när glädjen tröttnat, vaknade passionerna; så är den vanliga marchen.

”Han bara roar sig.” — ”Han lefver ett fort, men lustigt och njutningsrikt lif.” Sådant var allmänna omdömet, och mången liten afund sträckte på sig, för att hinna ”den lyckliga unga mannens ljufva lott.” Men dessa afundens söner äro en lättrogen och kortsynt hop. En af dem står utanför palatset på gatan och, betraktande den upplysta våningen, inbillar han sig, bländad af skenet, att der inne är ett himmel-

rike — och der inne, der sitter en annan afund, som trött af lyx och flärd, gäspar näsduken full och önskar sig vara fri, fri — som brodren der utanför. Verlden hänger ut som lockmat sina smakligaste gåfvor: rikedom, lyx, kärlek, frihet, ära..... alla fastna vi någon gång på kroken, och säkert blifva vi alla någon gång lurade.

I sin rastlösa jagt efter nöjet tycktes Selim, med en beständig oro, drifva sig sjelf från den ena öfverdriften till den andra; men hvart han än flydde hän, aldrig fann han sig rätt hemmastadd eller rätt tillfreds. Den unge mannen sökte något, som han aldrig gjort sig sjelf reda för, hvad det egentligen var, hur det såg ut, och derföre tog han den vanliga turen genom alla de afvägar, som så mångfaldiga gånger helt och hållet förvillat ett ungdomligt sinne, men innan han väl hunnit taga en fröjd i besittning, hade han redan ledsnat dervid. Ofta, midt under passionernas svallning, midt under stojet och sinnenas rus, förmärkte han inom sig sjelf en dunkel, oredig känsla, hvilken liksom opponerade sig emot det lif, han förde, svalkade begärens glöd, samt, om man så kan säga, störde trefnaden; och i ensamheten, i lugnare ögonblick, då hörde Selim ännu tydligare, liksom en inre röst, hvilken tilltalade honom i en bedjande, varnande och förebrående ton. Då vaknade mången gång hans samvete, och goda föresatser reste sig i hans själ; men alla hans känslor voro ögonblickets barn.

Selim hade sålunda blifvit en roué, utan att vara det helt och hållet, samt utan att finna någon tillfredsställelse af detta bullersamma, yra lif. Då andra deraf njöto med alla sinnen, af all förmåga, då var det honom åter gifvet, att alltid träffa på malörten i nöjets bägare. Men hvad skulle han göra? Han kände ingen annan dryck för att dermed släcka sin törst, han hade icke fästat sig vid något annat mål för sitt lif, än att njuta deraf, han trodde knappast, att det för honom fanns någon annan väg än den, han en gång kastat sig in på, och hade dessutom förlorat både håg och kraft för mödan att ensam uppsöka en bättre. Imedlertid öfverfölls han nu snart af denna olyckliga apathi, denna mättnad och trötthet, som

är en naturlig följd af all öfverretning. Hans ställning var nu lika vådlig som beklagansvärd. Sitt lifs skönaste vårdagar hade han offrat på ett förrädiskt altare. Nöjet och njutningen voro hans gudomligheter, men båda äro falska sirener, liflösa spöken. Omsluten af deras snaror, var han en fånge och saknade styrka att lösslita sig derifrån; men likväl var han nog skarpsynt för att inse, det han hvilade i en famn utan hjerta, att han trycktes till ett bröst, som var tomt. Hvilken ständig ängslan, hvilka plågfulla qval i en dylik belägenhet! Och likväl är kanske denna belägenhet en af de vanligare hos unga män med mycket penningar och svag karakter, men e t t g o d t h j e r t a.

Vid denna tid, då Selim stod närmare än någonsin en vidöppen afgrund, inträffade en vändpunkt i hans lif; han fattade en häftig, men ren och innerlig kärlek till en ung flicka, en af salongernas skönaste blommor. Om icke Selim med en sällsynt ömhet älskat sin mor, skulle han kanske icke nu varit i stånd att hysa en så vacker känsla, som en sann kärlek. Men den aldrig rubbade vördnaden och tillgifvenheten för denna mors minne, hade hos honom, trots alla de kärleksäfventyr af föraktlig beskaffenhet, som han genomlefvat, dock ännu bibehållit en ädel tro på qvinnan, på dygd och oskuld. Den sanna kärlekens heliga låga är renande för hvarje sinne, den är för menniskan, hvad elden är för metallen; på samma gång den försmälter hjertat, förädlar den dess värde, och mer än en gång har den ryckt en yngling från en säker undergång. Upplyst af denna låga, insåg Selim för första gången sitt stora misstag om lifvets ändamål. Han såg skymten af en rosenröd morgonrodnad till en klar och herrlig dag, och vid denna syn förlorade de toma nöjen, som förut lockat honom, hela sitt behag; han kände afsky för dem och hängaf sig, med verklig förtjusning, åt sina sköna drömmar om en ny framtid af lycka och frid. Kanske skall just den, som förut passerat lasternas orcus — så vida han icke derifrån förer med sig smådjeflar i rockfickorna — bäst veta att uppskatta hela det gudomliga och ljufva behaget hos en ung oskyldig flicka. För vår vän var

det något alldeles nytt att svärma kring i kärlekens heliga myrtenlund, och han erfor, till sin glada förvåning, i huru olika dager hela jorden, menniskorna och lifvet nu för honom visade sig.

Alla älskandes himmel är dock en Aprilhimmel; ljusa, lätta vårskyar vexla der ögonblickligen med mörka moln, dystra som sorgen. En enda blick från den älskades öga, ofta nog en ganska enfaldig blick, öppnar för oss himmelen eller afgrunden, och ingen har ännu så införlifvat sig med det reéla det prosaiska, att icke kärleken åter gjort honom till svärmare och poet. Fantasiens vingar kunna både klippas och bindas; men de växa snart till igen, och banden äro ej att lita på, så länge hjertat är ungt och känslorna varma. — Men allt det der känna vi så väl förut, åtminstone par renommée.

Kärleken, som känsla, är sig väl alltid temligen lik, och det är endast de i oändlighet vexlande omständigheterna, under hvilka den uppenbarar sig, som utgöra ett ämne, hvilket icke kan uttömmas, som motar alla verldens snällpressar, som riktar herrar bläckdistillatörer och plundrar de stackars gässens vingar — det lärer nemligen, påstå de känslofulla, vara en bestämd omöjlighet att skrifva om kärleken med stålpenna; jag vill nog tro det, ty stålpennor duga egentligen endast för handelsexpediter och tyska filosofer.

Det vore svårt att bestämma till hvad grad Selims böjelse besvarades. Det är egentligen endast nere på landsbygden, bland enfald, blomsterdoft, fågelsång och månsken, som en ung dame har tid att öfverlemna sig åt kärleken riktigt med "besked." I hufvudstaden kan hon visserligen då och då förälska sig en smula, men der vankas så många förströelser, och hennes lifliga, för alla intryck öppna, sinne hinner icke med att samla sig till en ordentlig passion. Salongerna äro derför att anse mera som kurtisens än kärlekens drifhus, och kanske är också detta, uppriktigt sagdt, en af deras största förtjenster, då våra hjertan just derigenom tillskyndas så många oersättliga behag, så många ljufva slag, så många små flammor och ändå icke en enda brännskada. Detta är att plocka rosor utan taggar.

Den unga skönhet, som utgjorde föremål för Selims dyrkan — Therese var hennes namn — var, äfven hon, en dotter af sin tid. Hon var glad som ett barn; hela lifvet log emot henne, och med ett förtjusande småleende log hon tillbaka. För öfrigt egde hon en ömsint natur, en finkänslig själ, ett oskyldigt lättsinne och — nå ja, hvarför icke säga det rent ut — en smula koketteri; det lärer väl ändå icke vara farligt och icke så ovanligt heller. I kurtisens små skärmytslingar var det icke utan att äfven Selim vann en och annan liten lager, men fröken Therese höll härpå en mindre noggrann räkning; hon hade väl annat att göra midt i säsongen. Rätt som de romantiska idéerna voro på väg att inkränkta hennes själ, blefvo de tillbakaträngde — af modejournalen. Baler och supéer befordra hjertats digestion, på samma gång de förstöra magens, och menniskokännare påstå, att om man dansat i sex dagar, så sofver man heldre, än man blir svärmande och melankolisk, på den sjunde. Att den unga fröken var helt och hållet likgiltig för den utmärkta hyllning, Selim egnade henne, det må dock aldrig falla någon in; nej, hvilken ung dame betraktade väl någonsin en tillbedjare med likgiltighet? Hat, kärlek, förakt — det är allt här vid lag möjligt; endast likgiltighet är omöjligt. När Therese tänkte på, huru Selims hyllning förhöjde glansen af hennes triumfer, då hon påminde sig hans bleka kinder och genomträngande blickar, då kände hon sig redan varm om hjertat — men i detsamma ljöd dansmusiken, och den gryende känslan fladdrade bort bland tusende andra.

Sjelf blef likväl Selim med hvarje dag mera öfvertygad om den allvarliga beskaffenheten af sina egna känslor, och det återstod för honom icke mera något tvifvel om, att all hans lycka låg i Thereses hand. Sedan han länge sväfvat i ovisshet, plågad af fruktan och lifvad af hopp, beslutade han, att djerft bryta sitt ödes försegling och fordra den upplysning, hvaraf han skulle hemta lif eller död; med ett ord, han beslutade sig till ett formligt frieri.

Men innan vår vän hann att utföra detta beslut, spred sig, alldeles oförmodadt, en förvånande nyhet kring staden:

fröken Therese var förlofvad med grefve Alexander Stålbrand. Den afundsvärde fästmannen var en man, som redan hunnit hardt nära det respektabla fyrtiotalet, och som egde stort anseende samt en ovanlig förmögenhet. ”Hon gör ett briljant parti,” så var den allmänna reflexionen, och alla förståndiga fäder och omtänksamma mödrar lyckönskade henne i synnerhet. Inom den förtroliga kretsen af den unga fästmöns alla tanter hörde man likväl hviskas, att det var ett ”resoneradt parti.” ”Therese,” sade de, ”har icke gjort sitt val efter hjertats ingifvelser, utan endast gifvit efter för sin kloka fars föreställningar.” Man ville äfven veta, att denne far påskyndat förlofningen med en särdeles ifver, emedan hans skarpa blick upptäckt hos sin dotter en vaknande böjelse för baron Selim Engelbrecht, hvilken unge man han bedömde som en lättsinnig rucklare, och således på intet vis ville approbera som sin blifvande måg. Så här pratade tanterna, och när det är frågan om förlofningar, äro de vanligtvis märkvärdigt väl underrättade.

Men under det att allmänheten emottog notisen om det nya partiet liksom andra dagens nouveautéer, blef denna nyhet för Selim förkrossande. Kärleken till Therese hade hos den unga mannen förorsakat en genomgripande revolution. Hvad som fordom hade gifvit någon glädje, något behag åt hans lif, det hade nu förlorat äfven sitt sista värde; han hade brutit alla gamla band och endast lefvat för kärleken; åt Therese hade han gifvit hela sin själ — och hon, hvad hade väl hon gifvit i stället. En skymt af himmelriket, idéen om en bättre lycka och nu slutligen — ett blödande hjerta. Selim visste icke mer hvad han skulle göra med sitt lif; han stod villrådig om ett mål för sitt sträfvande, och ingen enda hoppets stjerna genomlyste för honom sorgens moln. De fordna stormande nöjena, passionernas yra lek lockade honom icke längre; han kände dem för väl. Men hvar skulle han väl finna åter den, som gaf mod och styrka åt hans bättre jag! Hade Selim i sina känslor egt qvar sin första ungdomshetta, skulle han säkert antingen jagat en kula igenom sitt lidande hjerta, eller som misantrop svurit ve och förbannelse öfver sitt eget slägte;

nu voro hans nerfver mera slappa, och då han ansträngt sig för att kufva utbrotten af sin bittra sorg, hade han ingen styrka qvar för att bortdrifva denna massa af ledsnadens och liknöjdhetens plågoandar, hvilka som blodiglar sögo sig fast vid hans själ. Det var för att vinna förströelse, för att blanda bort sig sjelf, som han nu företog en utrikes resa. Då han likväl icke hade något uppsåt med denna resa, inget annat intresse, som lifvade honom, kunde han endast till en del vinna sitt ändamål. Minnet af den olyckliga kärleken plågade honom snart icke mera; men icke var härmed allt vunnet. Den stora frågan om ett mål för hela lifvet, om en idé, som skulle kunna återresa honom till verksamhet, lycka, belåtenhet och fullkomlig friskhet, den blef alltjemt lika obesvarad; på frågor af dylik beskaffenhet söka vi ett svar lika fåfängt bland hvimlet i Paris, som bland naturskönheterna vid Neapel, bland Alpernas gletscher som på Isola Bellas blomsterterasser; ty det står allenast att finna inom oss sjelfva. En sorg, som plågar hjertat, kan uttrangas af andra känslor, som verlden inger, men det är endast en intellektuel förslappning i vår egen själ, som alstrar ledsnad vid lifvet och liknöjdhet för menskligheten. Selim vann lugn, han var icke mer olycklig; men han var ej heller lycklig. Glädjen sväfvade honom skyggt förbi, och aldrig förmådde verldens strider att af honom vinna något djupare deltagande för sina intressen. På lifvets stora skådebana uppträdde han endast som kompars och brydde sig aldrig om det inre af pjesens intrig. Rofgirigt belägrades hans hjerta af det kalla, hemska tviflet, hvilket som en flock hungriga korpar, alltid är färdigt att slå ner i ett sjukt sinne; men då kom minnet af Therese som hans goda genius. Therese stod ännu för hans själ, som ett ideal af allt älskvärdt; han trodde på dygd, på kärlek, på lycka, på allt godt, derför att han trodde på henne. För öfrigt tänkte han om sig sjelf: "Mitt öde är gifvet. Icke är det värdt att vända midt i backen; låt gå!"

Under trenne år gjorde Selim touristernas vanliga färd genom Europa, och vi hafva nu sjelfva nyss sett honom återkomma hem — till ett fattigt hem, ty der fanns alls ingen ingen kärlek och var ondt om vänskap.

II.

Också Hon! . . .

Den arbetsammes morgon började gry, och Selim hade redan sofvit i flera timmar, då han hastigt uppväcktes af smällen från en tätt förbi hans öra, i taket flygande champagnekork. Då den yrvakne blickade sig ikring, såg han sin säng omringad och, en kedja af fyllda glas, som saluterande höjdes mot taket. Vid närmare efterseende upptäckte han snart, att det allt var gamla bekanta, som omgåfvo honom: Felix Wiftenberg, Fritz Gyllensväng, Ture Lejondrift och flera andra.

Felix Wiftenberg tog till ordet, med högtidlig hållning och pathetisk ton:

"Broder Engelbrecht! Mina herrar! — Det gifves ögonblick i lifvet — vänskap i hjertat — champagne i Stockholm. — Nåväl, det är en högst naturlig följd af alla dessa sammanstötande omständigheter, att jag nu har äran och glädjen att stå i spetsen af detta utmärkta sällskap, vid foten af denna lyckliga säng, som i sitt kyska sköte innesluter materien af en för oss alla så dyrbar vän. Broder Engelbrecht! Trenne somrar hafva lockat folket till Djurgårdens schweizerier och kaffedrinkarne till Strömparterrens hvalf; lika många vintrar ha slitit våra tulubber och frostbitit våra näsor, sedan du, genom våra broderliga välsignelser, försatt i ett välsignadt tillstånd, reste till Tyskland. Du har sedan sväfva vida ikring; du har smakat Germaniens Wurst und Bier; Rehns drufvor och Parisergrisetternas kyssar hafva fuktat dina läppar; du har hört Rachel deklamera och sett giraffen i Jardin des Plantes; du har hos monsieur Very i Palais Royal fått begrepp om pastej, och i Schweiz har du sett — E n J u n g f r u. Jag vill nu icke tala om påfven i Rom, kung Ernst i Hanover, Tornet i Pisa, Eremiten på Vesuvius, Vinfatet i Hejdelberg, eller andra dignitärer af första ordningen. Med ett ord, du har sett, hört, känt och erfarit så mycket, att du hädanefter kan anses fullt ut lika intressant som Lördagsmagasinet. — Men hvad hafva vi då

gjort? Vi hafva voterat på riddarhuset, slagits vid Mariefred, beskyddat de sköna konsterna under skepnaden af Guerras mamseller och sjelfve blifvit beskyddade af lyktgubbarne, samt först och sist, vi hafva polkat! — Hvad vi än tagit oss till, hafva vi likvisst aldrig ur våra hjertan borttappat minnet af dig, och det är derföre som vi nu alla erfara en fullkomlig förtjusning öfver att finna dig så här liggande mellan lakan i allas vårt kära Sverige, der man sofver så väl. Jag hoppas, att du, min bereste vän, förstår hela djupet af min mening, och att J mine herrar, finnen edra tänkesätt fullkomligt uttryckta, då jag nu föreslår en välkomstskål för brodren Selim Engelbrecht!!"

Skålen tömdes med liflig enthusiasm, och Ture Lejondrift blåste fanfarer emellan fingerspetsarne.

Selim, som under det grandiosa talet hade blifvit fullt vaken, svarade på välkomsthelsningen med några smickrande ord. Ytterligare tömdes flera glas under muntert skämt; men de fleste af vännerne, som voro trötte och sömnige efter statsrådet X—s bal, aflägsnade sig snart; endast Wiftenberg, Gyllensväng och Lejondrift stannade qvar, och sällskapet reducerade sig sålunda till ett mera intimt kotteri. De trenne vännerna placerade sig i en förtrolig krets kring Selims säng, och lampan sköts åt sidan.

. . . . , . .

"Du finner således," sade Wiftenberg, fortsättande ett samtal, "att vårt lif här följer den gamla trainen, och att, ehuru denne för längesedan börjat blifva utsliten, har ändå icke vårt lokomotif en enda gång hoppat ur skenorna; men vi drifvas ej heller af någon ångkraft; här hos oss går allting så långsamt och försigtigt, och äfven från det enskilta lifvet äro nu för tiden alla excesser bannlysta."

"Ja det är märkvärdigt," vidtog Gyllensväng, "hvad vi ändå i allmänhet äro mycket hyggligare nu emot förr. Min far har svurit på, att i hans ungdomsdagar skulle hvarje betjent fått missaktning för den husbonde, som han icke minst tvenne gånger i veckan nödgades bära hem — och nu sitta vi endast på kaffeerna och läppja lemonad."

”Och lorgnera skänkmamsellerna,” inföll Lejondrift, beledsagande sina ord med en väldig skrattsalfva; det var nemligen denna lilla mans vana att skratta åt allting som sades, men i synnerhet åt sina egna yttranden.

”Anmärkningen är riktig, återtog Wiftenberg. Det har alltid funnits någon allmän passion, som karakteriserat ungdomen. I våra fäders rummeldagar drack man hvarandra under bordet med Rompunsch och kastade ut stolar och bord genom fönsterna. Något sednare hade man inget annat nöje än spel; hela nätterna igenom stod man vid raffellådan eller biribitaffeln. — Nu, i våra dagar, lefva vi endast för qvinnorna. Ja, nu är qvinnornas tid; åt dem offra vi antingen hela vårt hjerta, eller ock helsan och kapitalerna. Vi arbeta alla på att nationalisera grisetterna och till och med i salongerna börjar råda ett mera romantiskt lif. Det har återigen blifvit på modet att vara sällskapskarl. De unga skönheterna växa upp entourerade af tillbedjaren och utveckla sig både hastigare och gratiösare, liksom slingerväxterna i en blomsterparterr när de omgifvas af spröten. Och fruarna sedan! — De hafva aldrig för oss varit farligare.”

”Och icke för sina männer heller”, afbröt Gyllensväng. ”Bror Wiftenberg,” fortsatte han ironiskt, ”lärer nog vara den, som till detta intressanta kapitel skulle kunna lemna de flesta ”historiska” noterna.”

”Den der visan börjar redan att blifva utsliten,” svarade Wiftenberg, men det låg likväl i hans ton och uttryck något, som förrådde, att just denna visa var för hans öra den mest angenäma.

”För min skull,” sade Selim, ”torde du likväl tillåta, att man något närmare förklarar de intressanta illusionerna.”

”Åh, det är bara ett dumt prat,” invände Wiftenberg, något bemödande sig att se brydd ut, och betraktande en liten subtil fruntimmersring, som med möda nedtvingats till medlersta delen af hans lillfinger.

”Dagens on dit,” förklarade nu Gyllensväng, ”sysselsätter sig mycket med vår vän Felix, och öfverallt hörer man hviskas

om ett supponeradt intimt förhållande emellan honom och en viss ung, förtjusande skön grefvinna."

"Det ä' tusan fan, hvad hon är vacker!" utropade den lille Lejondrift, och skrattade derefter med en obegriplig hjertlighet.

Gyllensväng återtog: "Hon blir också troligen vintrens "Lejoninna." Hon har dertill af naturen fått alla erforderliga egenskaper, och sedan hon nu äfven, efter hvad man vill veta, lagt sig till en amant, så är det alls ingenting mer som fattas, för att göra henne till det lyckliga föremålet för alla kavaljerers dyrkan och alla damers hat. — Hon är för öfrigt, efter hvad jag nu vill påminna mig, för dig Selim en gammal connaissance."

"Och hon heter?"

"Man måste vara delicat, säger min gamla tante, då hon för hela verlden, men alltid hviskande, berättar sina anecdotes scandaleuses. — Luta hit ditt öra, Selim — Hennes namn är: Therese Stålbrand."

På samma gång som ljudet af detta namn inträngde i Selims öra, kände han en ögonblicklig svallning i blodet och en skarp rodnad spred sig öfver hans kinder. Men den svaga upplysningen i rummet tillät icke vännerna att upptäcka denna häftiga sinnesrörelse. Gyllensväng fortsatte derför, efter endast en kort paus:

"Du vet af gammalt, att Wiftenberg alltid har varit en gunstling hos det täcka könet. Hans blomstrande kinder, fagra hår och smidiga figur hafva gjort honom oemotståndlig för alla connaisseuser, och han kniper deras hjertan lika behändigt, som vi andra taga flugor med håf. Men denna hans sista eröfring är dock den mest lysande och har gjort honom till ett mål för allas vår afund. Ja, endast ryktet om en sådan der mera öm förbindelse med en så utmärkt qvinna är redan en seger, och ger en oskattbar relief åt alla hans öfriga smånätta egenskaper. — Ack, du är en lycklig ost, bror Felix; en afundsvärd friseglare!"

Wiftenberg låtsade icke bry sig om hvad som sades, utan vred endast småskrattande på sin lilla lillfingerring och hvisslade en stump ur Don Juan. — Gyllensväng fortfor:

”Hvad grefvinnan angår, måste jag tillstå, att allt det klander, som min moraliska känsla skulle kunna vara sinnad att straffa henne med, fastnar i min fysiska strupe, då jag endast tänker på hennes gudomliga ögon och hennes lilla gratiösa fot, och jag, för min person erkänner uppriktigt, att jag heldre råkar ut för fan sjelf än för en qvinna med sådana ögon och sådan fot. Sjelfva Plato skulle ju icke kunna förebrå henne, och vore jag hennes man skulle jag antingen läsa in henne i ett skåp, eller ock falla för hennes fötter och säga: ”Jag är ingen grym barbar och ingen narr heller. — Låt icke äktenskapsoket skafva dina förtjusande skuldror — du är fri, men glöm icke bort mig helt och hållet, så är du beskedlig!” — Så handlade en gentleman, men Stålbrand är den obegripligaste af alla menniskor; om dagarna fördjupar han sig i grundlagar och representations-förslager och om nätterna i spelkorten. För sin sköna fru har han ingen tid öfrig; han känner bättre regeringsformen än hennes behag och tar oftare hjerterdam i handen än sin hustru.”

”Är han spelare också?” frågade Selim.

”Stålbrand har,” svarade Gyllensväng, ”jemte sina solidare egenskaper alltid förenat åtskilliga besynnerliga vurmerier; han har beständigt på samma gång varit hederlig karl och nyckfull enthusiast. Under de första åren af sitt äktenskap lefde han endast för kärleken, och lärer då äfven lyckats, påstår man, att hos sin unga maka uppväcka det lifligaste svar på sin böjelse; men när dessa smekmånader tilländalupit, började han helt oförmodadt att negligera sina pligter som äkta man och husfader. Han föll nu åter tillbaka i sina gamla politiska vurmerier och började dessutom att finna en ny retelse för sin oroliga själ i höga och klyftiga spel, hvilka gåfvo honom ett hitintills oförsökt fält för djupsinniga beräkningar. Nu är han, som sagdt är, statsekonom och spelare på samma gång, och man kan då lätt finna, att af honom icke är mycket qvar åt hustrun.”

”Redan innan han trädde in i det äkta ståndet, tillade Lejondrift, hade han lagt sig till peruk, och jag har gjort den observationen, att en qvinna aldrig blir lycklig med en man,

som har peruk. Jag skulle, ta mig tusan! heldre sticka en dolk i min egen systers hjerta, än jag skulle tillåta henne att gifta sig med en man i peruk.”

”Men tour är dock tillåtet,” invände Wiftenberg, skrattande; ”annars vore det synd om oss alla månskenshjeltar. Likväl, raillerie à part,” fortfor han, ”man bör ju aldrig tro det pratsjuka och elaka sqvallret; skenet bedrager så ofta. — En stackars ung och känslofull qvinna kan ju icke finna sig belåten med att få en statsman i stället för en man, lika litet som hon i en spelpassion finner svar på sitt hjertas fordringar. — Hon blir olycklig, stackars barn, och hvem skulle hafva styrka att fördöma henne, om hon nu försöker förströ sina lidanden med de arma nöjen, som stå henne till buds. Hon ger sig ut i verlden; hon leker fri och oberoende; hon narrar kanske sig sjelf att glömma sina sorger, på samma gång som hon narrar verlden att förhasta sig i sina omdömen — Hvem vet!”

”Alldeles så, vägen är gifven,” genmälte Gyllensväng, ”och lycklig den som får blifva den olyckligas tröstare, tusenfallt lycklig, om hon är så skön, så älskvärd som den vi nyss nämnde!”

”En förbannadt god kommission!” framskrattade Lejondrift.

”Ett friare umgängessätt,” återtog Wiftenberg, ”hörer dessutom nu till goda tonen. Gustaf den tredjes sköna dagar få vi gudnås aldrig åter; men kanske något ditåt. Det börjar så fint, så småningom, och efter vi nu kommit på detta kapitel, kunde vi ju äfven tala om en viss lång och smärt friherrinna. — Hur är det, bror Lejondrift, känner du någon dylik dam?”

”Tackar ödmjukast för piken,” svarade den tilltalade. ”Du menar den gamla löjliga gumman i löständer, löshöfter och löslockar. Ta mig tusan är icke det charmant, ha ha ha!”

”Du glömmer fastigheterna för lösboet,” hviskade Gyllensväng.

Lejondrift blef förlägen, men försökte replikera Gyllensväng med en häntydning på en af dennes kända svagheter för symamseller.

"Qvitteradt! ropade derefter Gyllensväng, "du är minsann icke så dum ändå. Men, tillade han, "i stället för att så här smickra hvarandra, låtom oss heldre dricka en skål, hvar och en för sitt hjertas dam. Lefve spelsjukan och känslofullheten, fastigheter och lösbo, nedlåtenheten och den äregiriga bourgeoisien!!"

Selim hade ingen lust att instämma i skålen; men han drack likväl.

I hotellet började nu redan tjenstehjonen att springa i trapporna, och från torget utanför hördes buller af den vaknande rörelsen. Någon af vännerna invände helt naift, att det säkert vore "*sent*" och "*tid att gå till sängs*." Allmänt uppbrott beslöts, och man skämdes icke för att önska hvarandra "*god natt*." — Snart var Selim ensam med sig sjelf.

Ensam med sig sjelf? — Ack, huru ofta är väl en menniska *ensam med sig sjelf?* — När har hon icke främmande i sitt hjerta; när är icke hennes själ hemsökt af verldens sorg eller glädje? För Selim var det icke lugnets, fridens ostörda enslighet, som nu inträdde. Hela hans själ liknade ett haf, upprördt af en häftig orkan, och hans tinningar brunno med feberglöd. Gamla minnen, gamla känslor stodo upp igen från lång hvila och spökade hemskt omkring. Af tusende bilder förvirrades fantasien. Tankarna hade åter fått ett mål att koncentrera sig omkring, och detta mål — *det var ännu en gång Therese!*

Selim hade fordom, vi vete det redan, till denna qvinna hyst en häftig, ren och innerlig kärlek, och han hade nästan sprängt sina krafter genom ansträngningar för att kufva den revolution som ville utbrista i hans hjerta, då det bedrogs i sina ljufvaste förhoppningar. Den unge mannen, som af allt minst var vand att beherrska sig sjelf, hade dock vunnit en af de svåraste segrar, som en man kan vinna: den att hålla hjertat varmt ännu då kärleken måste släckas; att med mildhet transformera sina känslor. Selim hade kufvat sin kärlek, men likväl beständigt bibehållit Therese i sitt hjerta och egnade henne en dyrkan, liknande den som katholiken skänker sitt helgon. — Nu, afkyld, läkt, modererad och icke mer

fruktande att återse henne, som han aldrig skulle glömma, återvände han hem. Han hörer åter hennes namn ljuda i sina öron, han hörer åter hennes skönhet beundras — men han hörer också hennes rykte svärtas, hennes dygd betviflas. — Död och afgrund! — Också hon är fallen! Vid denna tanke känner han sitt hjerta likasom förvandlas till en vulkan; vid denna tanke ser han den Jacobs-stege falla, som för honom varit den enda vägen till himmelen; mot tviflets fasor har han icke mer något vapen. "Också hon!" utbrister han nästan med förtviflan, liksom den skeppsbrutne klagar då den sista planka, vid hvilken han kunde hålla sig uppe, slites ifrån honom. Tron på det goda var för Selim detsamma som tron på qvinnor, och häruti hade han sitt sista, sitt enda stöd. Men hvad skulle han väl nu kunna behålla qvar af denna tro, när hans ideal, hans prototyp för all qvinlig fullkomlighet, den enda, som han någonsin älskat, nu var en äktenskapsbryterska, en trolös, föraktlig varelse, lika lågt sjunken, lika smutsad af synd, som allt annat i denna fallna verld! Föraktet spred sitt gift i alla hans nerver; han kände sig i stånd till ett hat, lika brinnande som fordom hans kärlek, och såsom en blandning af båda dessa känslor brann passionens glöd i hvarje hans bloddroppa.

"Jag vill ega, jag vill besegra henne. Det måste ske med list, med bön, med hot eller med våld: det måste ske! Hon skall blifva min! Också jag vill känna slaget af detta förrädiska hjerta, också jag vill smälta vid den låga, som jag sjelf skall tända, om än elden skall lånas från afgrunden. Och sedan? Sedan är det nog — då vill jag förbanna verlden och dö!"

Så förvillade sig Selims feberyra tankar, pulsarne slogo våldsamt och hufvudet värkte. Då han slutligen föll i sömn fortfor obarmhertiga drömmar att martera hans så häftigt upprörda själ.

. . . .

Samma natt brann lampan i grefvinnan Therese Stålbrands kabinett oafbrutet, ända till morgonens bleka dagning smög sig in emellan de rosenfärgade fönstergardinerna.

Grefvinnan hade kommit sent hem, också hon, från statsrådet X—s bal. Hon hade derefter aflagt sin eleganta baldrägt och befriat sig från det tvång och det trång, som det obarmhertiga modet påtvingar våra skönheter. Nästan med förakt hade hon bortkastat alla de dyrbara prydnader, som smyckat henne; kanske visste hon med sig sjelf, att hon nog kunde vara vacker dem förutan. Den skiftande atlasklädningen hade hon utbytt mot en ljus, vid blusrock och dansskorna mot små beqväma sammetstofflor, fodrade med svandun. Härefter hade hon låtit sin kammarjungfru gå till hvila, men sjelf tändt lampan i sitt kabenett.

Några ögonblick derefter satt hon sjelfsvåldigt, men ändå på ett behagfullt sätt, tillbakalutad i en af dessa små bizarra causeuser, som nu för tiden äro så omtyckta, fastän vi i allmänhet ännu icke hunnit lära oss konsten att rätt begagna dem. Mången tror nemligen, att de äro gjorda endast för att "vräka" sig uti, och det är så få, som veta att förena det gratiösa med det beqväma. Therese var dock alltid oöfverträfflig i att sammanblanda en viss naturlig abandon med det angenäma och ämabla. Tager man dertill i beräkning det lilla kabinettets lyxeriösa, men smakfulla ornering, efter de fransyska boudoirernas yppiga mönster, den behagliga, månskenslika upplysningen, som spred sig från den på en hög kandelaber placerade lampans matt slipade kristallkupa, och slutligen den unga qvinnans enkla, på en gång blygsamma och förföriska drägt; då kan man lätt finna, att just detta ögonblick vore för en porträttör ett af de lyckligaste.

Med en nästan behagsjuk grace var det lilla hufvudet tillbakalutadt, men liksom om "consolateuren" icke varit värdig nog att i sitt sammetsköte få emottaga en så afundsvärd börda, hade den venstra armen, som genom klädningens halföppna grekiska ärmar visade sig helt och hållet blottad, smugit sig emellan, och det svarta, glänsande håret slingrade sig ned öfver den finbildade, snöhvita armbogen, sedan det först i sjelfsvåldiga lockar smekat pannan och kysst tinningarnes genomskinliga ådror. Ögat, som i sin pupil förenade de största motsatser: mörker och ljus, natt och dag, blickade mot taket med-

ett grubblande, nästan vemodigt uttryck. Kindens rosor voro så skära, att man stundom skulle kunnat tro dem vara helt och hållet förbleknade, men vid tankens lifligare rörelser förrådde de åter sin flammande purpur. Varmare var dock den purpur, som brann på de af tusende uttrycksrika miner omsväfvade läpparne, och de perllika tänderna, som emellan dem myste fram, tycktes med sin glans belysa all den tystnadens vältalighet, som försmugit sig i mungroparne. Och sedan, hals, barm och axlar . . . Nej, endast i formen af en välbildad qvinnoaxel kan ligga mera skönhet, än en man kan motstå, och den, som tviflar derpå, är mera beklagansvärd än den, som lider derför. Men hvartill denna minutiösa beskrifning; jag afskyr att uppräkna en skönhets behag, på samma sätt som värderingsmannen i ett sterbhus författar en bouppteckning.

Det är då nog, att Therese var en af dessa förtjusande varelser, hvilka icke allenast genom sina anletsdrag, utan genom det fullt harmoniska i hela figuren, äro så angenäma för ögat, men så farliga för hjertat. Blickarnes eld och rörelsernas liflighet, läpparnes behagliga leende och formernas symetriska rundning: allt hos henne bar samma uttryck af snillrik och älskvärd qvinlighet, men allt var också en förening af himmelsk engel och syndig menniska. Det är just i denna förening, som de sköna hafva sina mest oemotståndliga behag. För öfrigt fann man hos Therese en outtömlig rikedom på, hvad Ehrensvärd fann hos det täcka: En vacker oreda, som leder sinnet att känna mycket och begripa ingenting.

Länge förblef Therese, nästan orörlig, qvarsittande i causeusen. Någon bestämd tanke tycktes uteslutande upptaga hennes hela själ. Blicken stirrade oafbrutet på samma punkt; men med allt lifligare eld, och barmens vågor häfde sig i samma förhållande mera oroligt. Slutligen syntes en kristallklar tår glindra, med diamantens glans, i de långa ögonhåren, hvarefter den, sakta rullande, styrde sin färd utför kinden och försvann. Men i detsamma spratt drömmerskan upp ur sina tankar, förde näsduken öfver ögonen och lättade sitt bröst med en djup suck. Hastigt reste hon sig från sin plats, gick en-

dast ett par hvarf kring rummet och satte sig sedan ned vid det öppna pianot. Nu hördes några ferma löpningar, några fantastiska preludier, men småningom ordnade sig tonerna till mera sammanhang och förenade sig slutligen — i en vild galoppad. På ett nästan artistiskt sätt sammanblandade den vackra spelerskan en mängd omvexlande melodier. Smäktande arier, ljufva serenader, pompösa recitativer; allt sväfvade här i en brokig skara om hvartannat, men alltid i samma raska, jagande tempo. På en gång tycktes det dock likasom om känslan qvarglömt sig vid ett särdeles vekt, vemodsfullt och cantabelt thema. Trots alla djerfva öfvergångar, återkom detta samma thema och småningom förenklade sig variationerna allt mer och mer, på samma gång som takten förändrades, och snart hördes endast den klagande melodien ren och enkel, samt smälte innan kort nästan alldeles bort i ett döende adagio. Men ännu en gång kom den lifliga galoppaden med sin larmande passionato, då, midt i takten, musiken på en gång tystnade tvärt.

Från pianot gick Therese till ett litet skrifbord, som stod vid fönstret. Hon nedlyfte lampan, öppnade en portfölj och satte sig att fortsätta ett redan påbörjadt bref till sin förtrognaste väninnan; se här hvad hon skref:

"Oro, min snälla Louise, säg, vet du, hvad oro vill säga? Det är visst en sjukdom, liksom hufvudverk och snufva, men det är en pinande plåga, då hon sätter sig midt i hjertats centrum. Hon biter sig fast, som en kräfta, och följer med så troget — att en älskare aldrig varit troguare. I bullrande sällskaper, i den tysta ensligheten, i svindlande nöjen, i djupsinniga begrundningar, öfver allt följer oron sitt offer. Men hvarifrån kommer hon då? Kanske af förkylning eller feber i blodet; kanske? Och huru fördrifves hon? Af en lycklig kärlek, eller — döden!

"Nu blir du ledsen; du tror att jag är sjuk, att jag är olycklig. Nej, min engel, det är bara en filosofisk anda, som faller öfver mig emellanåt. Jag skulle vara ledsen eller olycklig? Ack, jag ville just se min kammarjungfrus mine, om någon vågade påstå något dylikt; hon har nemligen fått i

sitt lilla envisa hufvud, att ingen på jorden kan vara mera lycklig än jag. "Grefvinnan är så vacker, säger hon, att hela verlden är kär i grefvinnan;" och att vara vacker och älskad, det är, i min kammarjungfrus tycke, qvintessencen af all lycka. Nå ja, hvem vet icke, hur en kammarpiga pratar; det hörer ju till hennes tjenst att smickra, under det hon biträder vid toiletten. Likväl är det besynnerligt med oss qvinnor; vi äro nog fåfänga allasammans, eller hur? Säg sjelf, blir du icke glad, innerligt glad, när man säger dig, att du är älskad? Sådana ord taga sig dock sämst ut när de på embetets vägnar framläspas af någon smickrande Rosa, eller Lotta, eller hur de nu heta dessa små koketta kammarsnärtor. Dessa ord böra framhviskas, med passionens vibrerande ton, öfver brinnande läppar, och sedan komma eder så dyra och famntag så varma, och slutligen . . . Ja, sluten äro af många slag, det veta vi af romanerne, och jag lefver ännu midt i min egen roman.

"Du tycker väl, att en fru icke borde tala så här. Älskade, du har rätt, ty när du tänker dig en fru, så ser du för dig en liten frodig menniska i negligé och hemmaväfd klädning, samt en stor, stor, stor nyckelknippa i förklädesfickan; du ser henne agerande, som en väldig mjölkkammargeneral; du ser henne ordna i källare och kök, eller du ser henne lära sina små söta, lydiga barn abcbokens klyftigheter. Ack, hvad jag gerna skulle vilja vara en sådan fru! Det skulle visst vara roligt (jag menar, motsatsen till oroligt). Men, jag är nu en helt annan menniska. Jag är en fru, icke så mycket i mitt hem, som icke mera ute i verlden; så skall du se mig. Jag är en dam på modet. Modet är ej mindre nyckfullt, då frågan är om menniskor, än då det angår kostymer. Jag är vintrens lejoninna, drottning i nöjenas verld och suverän herrskarinna öfver salongernas region. Jag är, hvart jag tager vägen, åtföljd af beundrare i dussintal. Mina bästa vänner betvifla min dygd, och med hvarje blick kan jag fängsla en ny tillbedjare vid min stolta triumfvagn. Det ligger dock en angenäm sinnesretning i en dylik belägenhet, det får du lof att

medgifva. Hvarje ögonblick måste man vara på sin vakt. Man har passioner, fåfänga, afund, hat och intriger att strida emot. Hvarje, äfven den minsta, svaghet, den minsta känslornas vekhet är en förrädare, som aldrig får lemnas ur sigte, och med hvarje ny seger måste man än högre stegra sin förmåga, än ytterligare skärpa sina krafter, för att ännu bibehålla öfverlägsenheten. Då är det en spänning, en stimulation, som öfvergår allt annat, hvaråt vi Evas döttrar kunna vända vår håg. Detta är att kämpa på den arena, som är oss öppen — det är att lefva för den äregirighet, som är oss tillåten — det är att glömma sig sjelf och lefva för ett infall. Men en störtad, en detroniserad, bortkastad skönhet . . . Fy, det är någonting bra eländigt!

"Minnes du väl, huru vi i pensionen tillsammans bygde våra luftslott och med ett brokigt blomsterskimmer färglade lifvets plankartor? Det var också en lycklig tid, lycklig just genom sin enfald. Huru har icke sedan vyerna förändrat sig och vi sjelfva äfven? Vi hafva också bitit i det paradisiska äplet, och vi hafva lärt oss, att synda, att misstro och tvifla. Vet du, jag tror emellanåt, att jag skulle kunna blifva en fullkomlig misantrop, i fall jag icke sjelf beständigt uppmuntrade mina egna dårskaper. Ack, menniskorna äro ju ändå bra usla! Nog hafva vi en rikedom på vackra benämningar för både dygder och svagheter; men det är dock alltid samma lilla spindel, som drifver hela det complicerade machineriet, och den heter: sjelfviskhet, egoism. Mannen är den starkaste, derför förkrossar han. Han vill framåt, men går som lien öfver blomsterfälten. Snillet är hans idol, och om denna ljungeldsflamma tände eld på hela verlden, skulle mannen sedan med förtjusning trampa ruinerna och säga: "Det var ett öde. Snillets väg må ingen stänga; maskarna äro skapade till att förtrampas, och hvad är väl ett ögonblicks qval, lidande och förstörelse emot en stor idé!" — Qvinnan är svaghetens foster och listens lärjunge. Vi leka med hela lifvet, menniskorna och oss sjelfva, herrska genom våra ytliga behag och utledsna genom vår beständiga pjunkighet, samt förskjutas, glömmas, föraktas och gråta oss till döds om lyckan är god . . .

”Min egen vän, jag säger dig ännu en gång, att du icke, på något vilkor, får taga för kontant, hvad jag nu här sitter och pratar. Derför att jag icke kan blifva sömnig eller trött, derför skrifver jag, och emedan jag håller så mycket, mycket af dig, är jag så uppriktig, att jag knappast tänker på, hvad jag tänker. — Mina fantasier får du tyda, hur du kan; anse dem som drömmar, det är bäst.”

Något buller, som Therese tyckte sig höra, från rummet utanför, kom henne nu att med liflighet springa upp och stanna lyssnande vid dörren; men då hon så stått några minuter, utan att kunna upptäcka något annat ljud än slagen af sitt eget klappande hjerta, gick hon åter, fast med långsamma steg, till skrifbordet, och sade derunder med ängslan, halfhögt för sig sjelf: ”Ännu ej, och det är likväl snart morgon!”

Innan Therese ånyo tog till pennan, satt hon länge i ett djupt grubbleri. Dystra skuggor lade sig härunder på den vackra pannan, och ögat uttryckte ett smärtfullt qval. Slutligen skref hon åter:

”Det var en ful plump, jag nyss gjorde. Den plumpen har likväl sin egen lilla intressanta historia, som du väl kunde få höra, efter du alltid är så snäll. Men först må jag säga, att när jag nu kom att kasta ett öga på raderna här ofvanför, blef jag riktigt ond på mig sjelf. Hur kan man väl begagna så oändligt platta och förslitna uttryck: ”Mannen” och ”Qvinnan?” Ack min Gud! dessa båda odrägliga ord utgöra just min oöfvervinneligaste aversion, och hvarje gång, som någon med mig börjar att tala om ”Mannen” och ”Qvinnan,” känner jag en isning långs ryggen; men likväl har jag nu sjelf talat vidt och bredt om detta hideusa: ”Mannen” och ”Qvinnan!..” Det är ju alldeles, som en prestmamsell hade skrifvit dessa strofer; ty prestmamsellerna skrifva alltid om ”Mannen” och ”Qvinnan,” hvarmed de naturligtvis äfven alltid mena adjunkten och sig sjelfva. Men nu om plumpen!

”Det var en gång en herre och en fru, som lefde midt i stora verldens buller, midt i nöjenas häftigaste hvirfvel. Frun var barnslig, som unga qvinnor bruka vara, och älskade sällskapslifvets förströelser; hon tyckte, att baler och supéer voro

ofantligt roliga. Mannen följde endast med för sällskaps skull. Men en vacker dag — nej, natt var det — rätt som frun svängde sig i en förtjusande mazurka, får hon se sin kära hälft — kan du gissa hvar? Hos någon lärd filosof, någon riksdagsman, någon älskvärd skönhet, eller kanske en listig kokett, menar du? Nej, vid spelbordet satt han. Du finner ingenting underligt häruti, det är också en mensklig sak; men från denna stund såg frun sin man hvarje qväll vid spelbordet. — Kanske hade de nu roligt båda två. Hon dansade och han spelade; det passade sig ju förträffligt. Båda skötte sig sjelfva, och den ena stördes aldrig af den andra. Hvem af dem båda, hvar och en på sitt håll, vann eller förlorade mest, är ännu icke så noga afgjordt. Sqvallret pratar både hit och dit. "Frun har amanter," säger den ene; "mannen ruinerar sig," svarar en annan, Gud vet hvem som har rätt. Men nu, om denna fru en natt satt ensam i sin budoir och, medan hon väntade på någon, skref ett bref till en kär vän, om, då hon tycker sig förnimma ljud af karlsteg i salongen, hon hastigt spritter till och plumpar midt i brefvet — för hvems räkning står plumpen, för mannen eller älskaren? Se det var en gåta att fundera på!

"Jag borde kanske äfven traktera dig med nyheter från hufvudstaden. Hvad skall du väl annars svara dina nyfikna grannar, då de spörja dig hvad man skrifver från Stockholm? Icke kan du svara, att man skrifver om "mannen och "qvinnan," nej, för all del! Jag borde således verkligen tala om nya partier och dito garneringar, om theater och musik, om baler och supéer — men — jag slipper ju ändå?!

"Jag är i sanning den oförbätterligaste af alla egoister, åtminstone i mina bref, och har endast tålamod, då det är fråga om mitt eget lilla intressanta jag, mina egna känslor, tycken, dårskaper..... Likväl, för att vara fullkomligt rättvis, äfven mot mig sjelf, måste jag bekänna, att jag talar nästan lika gerna om dig. Ja, när mina tankar flykta till dig, ditt hem, din omgifning, då känner jag ett intryck, sådant man erfar vid inträdet i en kyrka: frid i själen, försoning med hela verlden, kärlek och tro. — Ack, hvad du ändå är lyck-

lig, som fjerran från den larmande, förgiftande, slappande, odrägliga nöjenas verld, i ostördt lugn får lefva med dina älskade. 'J hafven alla samma bana, samma mål, och den klara flamman i edra hjertan bryter aldrig ut till passionernas vådeld, och den slocknar ej heller. Hand i hand går er väg! äktenskapet är en sanning och lifvet blir lätt. O, huru varm blir jag icke om hjertat, när jag tänker mig huru du smeker dina små ljuslockiga barn. Louise, tacka Gud för din lycka!

”Men det skulle likväl vara bra löjligt att se mig sjelf i din belägenhet; jag kan icke låta bli att skratta, då jag tänker derpå. Jag ville just se, huru pass jag skulle kunna bibehålla kontenansen, i fall jag, till exempel en sådan här ruskig vinterqväll, satt insnöad i Smålands-skogarne, femtio mil från Stockholm, omgifven af spinnande pigor och skrikande barn. — Ah, charmant! Eller kanske på stor bal — i lilla Grenna, eller på supé hos socknens prost. — Nej kära Louise, jag är rädd att jag icke mera skulle duga för ett sådant lif, och det är väl då bäst, att jag blir ”lejoninna,” som jag är.”

Nu hördes tydligen steg i salongen utanför det kabinett, der Therese satt, samt derefter ljud af dörrar, som öppnades och åter igenlästes. Grefvinnans kinder färgades af den friskaste rodnad, då hennes öra uppfångade detta buller. ”Det är hans steg — ändtligen han!” utropade hon med värma och kastade i detsamma bort pennan, hvarefter hon släckte lampan och gick in i sin sängkammare.

III.

Menniskorna äro sina egna Karrikatyrer.

Den stora allmänna jemnlikhets- och jemnfördelningsprincipen, som mången af de många visa påstått skulle göra menniskorna så lyckliga och så förträffliga, har väl ännu icke hunnit sin fullkomliga, för oss hvardagsmenniskor något obegripliga, utveckling; men hvem kan dock förneka, att denna princip finnes till, och att den redan tillvunnit sig månget insteg i lif-

vets förhållanden? Despoter, egoister och kapitalister tycka säkert, att, om detta är en sanning, så är den dock högst bedröflig; men vi andra kunna imedlertid på goda skäl betvifla, att sanningen af en dylik universalprincip, sanktionerad af vår Herre sjelf, någonsin kan vara bedröflig.

Att jemna, det är vår tids problem. Äfven de menskliga egenskaperna af godt och ondt hafva, i följd af denna allmännare princip, blifvit allt mer och mer jemnt fördelade. Bilden af vårt slägte i fordna dagar framställer vanligtvis skarpare, mera markerade karakterer: en dygd, så ren som hvitaste snö, midt ibland de mörkaste, ohyggligaste laster! Nu äro färgorna mera blandade, och det hela har vunnit otroligt deruppå, ty det är väl i följd häraf ganska möjligt, att de der enorma storheterna, hvilka fordom, likasom fyrverkeripjeser, belyste hela sitt tidehvarf, i våra dagars historia blifva allt mera sällsynta; men det kommer sig icke deraf, att vår tid verkligen är fattigare på de ingredienser, som bilda en fullkomlig storhet, utan deraf, att dessa äro mera spridda bland hela slägtet än koncentrerade hos individer. Vi börja nu att blifva så der temligen menskliga något hvar, och deruti ligger den största vinsten.

På detta sätt har således verlden redan blifvit betydligt mera jemngod, tidsandan mera fridfull, passionerna mera moderade. Ingen kan förneka det; icke en gång de, som gräma sig deröfver, och som i förargelsen blifva otidiga mot sin egen tid. Men derför är det dock icke värdt, att ännu stämma upp segersången, ty det himmelska riket, med alla sina fullkomligheter, är gudnås ännu så aflägset, att vi endast någon gång med våra djerfvaste tankar kunna göra en liten utflygt dit bort, så framt vi ej äro så lyckliga att finna någon extra lägenhet med de der små behändiga kärleksgudarne, hvilka, såsom himmelska expediter, alltid äro stadda på resor.

Det är då en sanning att en allmännare bildning, mildare seder, menniskoracernas och idéernas croiserande, med flera sammanverkande orsaker, åstadkommit en tydlig moralisk förädling och förbättring, samt att ondskans originaler blifva allt mer och mer inkonseqventa. Men det onda lefver dock än-

nu ibland oss, fast nu i mera fördelade qvantiteter. Tidens sprängskott hafva, med sin oemotståndliga kraft, splittrat det absolut dåliga, samt i ett regn af småskärfvor spridt ut detsamma öfver hela menskligheten, under namn af svagheter. Det är svagheterna, som karakteriserar vårt tidehvarf, och af svagheterna har det löjliga sitt ursprung. Kanske hafva vi nu sällan anledning att hänföras af beundran, eller att rysa af förskräckelse och afsky; men vi hafva så mycket mera skäl till en god förtröstan på framtiden och ett godt skratt åt samtiden. Ack ja, det är i sanning en hjertans rolig tid, vi lefva uti! Sjelfva tidsandan är humoristisk, den löjliga sidan är vänd utåt, och svagheter — hvem har icke sina svagheter? Den ene har till exempel den svagheten, att skrifva små, svaga noveller öfver andras svagheter; en annan kanske den — att läsa dem. Varen dock billige och medgifvom, att allt är en menskligt sak. Man är icke elak, derför att man har sinne för det löjliga. Med samma rätt, som vi beundra det sköna, må vi skratta åt det löjliga; men likväl, i båda fallen, icke glömma konvenansen.

Felix Wiftenberg — hvilken bekantskap vi redan, men något knapphändigt, formerat — var en ung man, som för sitt glada, lifliga lynne, sitt lediga umgängessätt, sitt fördelaktiga utseende, sin elegans och några små talanger i åtskilliga sköna konster, såsom dans och musik, samt förmågan att rita mönster, arangera tableaux vivants och spela älskareroller, blifvit mycket eftersökt inom sällskapslifvet, utan att han derför hunnit, eller synts affektera den mera pompösa värdigheten af ett lejon. Wiftenberg var till sin natur mera tillgänglig, mera familjêr. Damerna, isynnerhet fruarna, kallade honom alltför treflig, och af sina kamrater och vänner erhöll han alltid den utmärkta hederstiteln: ”en förbannadt toujours karl!” I alla salonger blef han alltid en välkommen gäst, och mången stackars värdinna, som på en visitafton med ängslan och ångest sett sin societé anfäktas af de envisaste gäspningar, hade känt sitt bröst lättadt från en svår tyngd, och hviskat för sig sjelf: han kom som från höjden, då Wiftenberg stigit in, ty hans förmåga att sprida lif och munterhet omkring sig, var allmänt känd.

Det finnes gemenligen inom hvarje sällskapskrets ett större eller mindre antal personer, som genom sin tröghet, sin omöjlighet, utgöra societeternas förtryckande barlast, och som aldrig vilja erkänna den reciprocitet, som är en billig skyldighet för hvar och en deltagare i sällskapslifvet. Dessa personer göra sig icke samvete öfver, att alltid vara de emottagande, men aldrig de gifvande. De hafva till all glädje samma förhållande, som svamparna till ett fluidum: de endast absorbera — men de äro värre än svampar, ty huru man än må krama dem, gifva de ingenting tillbaka. Hvarje elektrisk gnista strandar mot deras oledande tråkighet, och om det hela skall erhålla någon lyftning, måste andra helt och hållet taga dem på sina skuldror. Det var just häruti, uti förmågan att, under denna bemärkelse, lätta ballast, som Felix Wiftenberg vunnit renomé. Han kände tusende små knep för att uppväcka en konversation äfven ibland dem, som tycktes hafva försvurit att yttra annat än ja eller nej, och det fanns ännu intet annat ämne i verlden, om hvilket hans qvicka tunga icke genast hade ett yttrande till hands. Ofta hände det också, att han sjelf ensamt pratade oupphörligt i flera timmar, men det skedde alltid på ett sådant sätt, att äfven de mest ordkarga, som icke sagt ett enda ord, sjelfva trodde sig deltaga uti ett lifligt samtal. Till ombyte af nöje egde han äfven ett stort förråd af charader och logogrifer, samt kunde i nödfall göra taskspelarkonster à la Höökenberg.

Wiftenberg var dock gudnås, med alla dessa rika gåfvor, ett svaghetens offer, han, som vi andra. Förvillad af sina erkända framgångar i sällskapslifvet, hade han fått alltför stora tankar om sin egen förmåga och öfverlemnat sig åt en högst besynnerlig, mera obegriplig än ovanlig, herostratisk äregirighet.

Han var nu icke längre nöjd med att man kallade honom treflig och toujours, och ansåg honom för qvick och rolig. Nej, allt detta tillfredsstälde icke hans mäktiga begär; det var alldeles för litet för en så stor själ. Wiftenberg ville icke allenast beundras, han ville afundas; och då han nu icke hos sig sjelf i hast kunde få reda på någon dygd som skulle kunnat förskaffat honom denna tillfredsställelse, trodde han sig icke

i afseende på medlen för sitt ändamål, behöfva vara mera nogräknad än mången annan. Moralisternas tadel ansåg han för en obetydlighet emot den lättsinniga dagdrifvarehopens tanklösa lofsånger. I hans hjerna inrotade sig sålunda en fix idé, och han fattade det värdiga beslutet, att per fas et nefas sjelf skapa sig ett rykte — ett rykte, såsom oemotståndlig för alla gifta qvinnor och fruktansvärd för alla äkta män. Man skulle, ville han, i honom se, eller åtminstone tro sig se, en person, som endast gjorde sig besvär med att vara älskvärd i salongerna för att triumfera i boudoirerna, och för den tvetydiga äran af detta rykte ville han lefva och dö.

Det uppenbarar sig stundom hos menniskan en förunderlig drift, att karikera sig sjelf. De mest besatta idéer växa, såsom polyper, i annars ganska förnuftiga hjernor, och en enda dylik idé är ofta i stånd att förvandla den aktningsvärdaste till den narraktigaste; det går lika geschwindt, som då en akrobatisk konstmakare midt under sina hopp förvandlas från riddare till kärring. Och på lifvets stora marknad gå vi sedan helt förnöjda för att schackra — icke med oss sjelfva, utan med våra karikatyrer.

— — — — — — — — — — — — — —

Om vi nu återigen skulle vilja uppsöka baron Selim Engelbrecht, måste vi skaffa oss inträde i de förnämas salonger och initiera oss i nöjenas verld, ty dit hade den unge mannen ännu en gång tagit sin tillflykt och uppträdt såsom en af säsongens remarkablare chevalierer, samt i synnerhet gjort stort uppseende genom sina oförlikneliga pariserfrackar.

Men ack, äfven under en pariserfrack kan ett oroligt hjerta klappa, och för Selim var den lyckliga tid, då man dammar bort sina sorger, oåterkalleligen förbi. Hans känslor hade visserligen, som vi redan sett, återigen uppvaknat till verksamhet efter en flerårig lethargisk dvala, men det var dock intet godt uppvaknande. I hans själ var inkastadt ett tärande gift, som väl för en kort tid kunde stimulera och reta, men endast för att derefter så mycket mera slappa sinnesstyrkan. Han lefde i ett slags moraliskt opii-rus; men om frid med sig sjelf och verlden utgör en menniskas lycka, då var Selim från

henne himmelsvidt aflägsen. — Therese hade han återsett, sett henne herrskande genom sin skönhet och sina behag — herrskande som den moderna verldens utkorade drottning och ständigt uppvaktad af beundrare och förföljd af smickrande kurtisörer, liksom kometen af sin svans. Återigen hade Selim måst underkasta sig väldet af denna qvinnas fängslande blickar; men det var icke mera kärlekens rosenband, som fängslade honom; — det var snarare hatets förtryckande bojor, som höll honom i ett nesligt slafveri under föraktliga passioner. — Kärlek och hat, hvad är väl mera olika? — Och likväl kunna så heterogena känslor växa ur samma frö, näras af samma blod. — Förunderliga menniskohjerta! — Hatet är endast kärlekens fackla, vänd upp och ned; elden är densamma. Om kärleken är högra handen, så är hatet den venstra. — Selim hatade Therese, emedan hon förstört hans sista frid, hans sista lycka: tron på sanning och dygd.

Denna känsla hade dock ännu icke funnit något säkert rotfäste. Det fanns ännu ögonblick, då Selim hoppades att han var bedragen, och tvekande fordrade bevis för sanningen af de rykten, som satte allt hans blod i gäsning. Tron och tviflet advocerade mot hvarandra om herraväldet öfver hans vankelmodiga själ. Han påminde sig då vännen Wiftenbergs alla tvetydiga insinuationer och yttranden, samt skådade tillbaka på en hel series af scener från salongerna, der Therese, som fulländad kokett, emottagit och besvarat det djerfvaste galanteri. — Hvad kunde han väl invända häremot — var det icke redan bevis nog? Beleende sin egen svaghet, kände han sig öfvertygad om att ohjelpligen hafva förlorat processen mot sig sjelf; — men några ögonblick derefter tänkte han ännu en gång: det kunde dock vara en möjlighet, att hon är oskyldig!

Låtom oss nu uppsöka honom sjelf.

Kammarherre Jöns Jönsson von Leben af Stora Borup var en man, som lefde på stor fot. Hvarje höst flyttade han in från landet till hufvudstaden med hela sin familj, bestående af en lång och mager gemål, samt tvenne äfven mycket långa och magra döttrar, fröknarna Eugenie och Elefantine, ge-

menligen kallade "Geniet" och "Elefanten." Kammarherren bebodde en elegant våning, såg mycket folk hos sig och lefde, som hvar dag hade varit den sista. Han satte sin högsta ära uti, att man om honom skulle säga, det han hade de utsöktaste middagar och de flesta, de bästa, de trägnaste supéer. Sjelf trodde han sig vara ultra aristokrat, men klokare personer försäkrade, att han endast var högfärdig. Vare härmed huru som helst, skillnaden är kanske i alla fall obetydlig; hans förfäder hade emedlertid varit stora män, och, för slägtskapens skull, ville kammarherren också vara stor, och derföre gaf han stora kalaser, samt frågade litet efter, att han för denna "honnetta ambition" måste sälja den ena egendomen efter den andra, och slutligen till och med inteckna Stora Borup. Kammarherren ansåg det under sin värdighet att fästa sig vid något så plebejskt som affärer, och skröt af att icke vara affärskarl. — Hans salong hade sålunda blifvit en ofta besökt samlingsplats för la haute volée, och hela den kammarherrliga familjen hade hvarken tankar, ord eller gerningar för något annat än "stora verlden," såsom de benämnde sin lysande umgängeskrets, till åtskillnad från hela Guds öfriga skapelse, som de endast kallade "verlden." — "Den stora verlden" tog visserligen med god smak emot kammarherrens enträgna bjudningar, och läto sig de lyxyriösa fêterna väl smaka; men "afsides" dref den dock smått spektakel så väl med den uppblåste kammarherrens egen person, som med hans "benigä" familj. Det kammarherrliga herrskapet satt dock i god ro helt belåtet midt i smickrets stora sirapsfat, och kammarherren sjelf inbillade sig vara minst af samma betydenhet, som om han varit jordens axel, samt trodde sig stå så högt på ärans branter, att han verkligen hisnade, då han någon gång händelsevis såg ned på "det stackars sämre folket."

Kammarherren von Lebens lördags-soiréer voro isynnerhet mycket i ropet. Deras rykte hade spridt sig icke allenast kring hela hufvudstaden; man talade om dem till och med i Södertelje! Vi vilja göra ett hastigt besök på en af dessa soiréer.

Ack, hvilket bländande ljusskimmer, hvilken lyx, hvilken prakt och ståt! — Men allt det der känna vi så väl förut,

Huru skulle dock en af dessa inbilska Parisare, som ej kunna få i sina envisa skallar annat, än att vi här i norden bo i pörten och kläda oss med björnhudar blifva förvånad, om han ansigte mot ansigte finge skåda vårt lysande societetslif — o, du mitt lyckliga fädernesland, som skulle kunna förvåna äfven en Parisare!

— — — — — — — — — — — — — —

Soiréen var i sin bästa fart. Betjenter i stort livré bjödo omkring glacer, och i "Röda salongen" gjordes musik. Båda fröknarna von Leben voro musikaliska mirakler. "Geniet" hade en förvånande talang på piano, och spelade alltid stora, mycket stora pjeser, som man skulle kunnat tro varit satta för minst fyra händer och lika många fötter. "Elefanten" hade god röst, men ännu bättre "method." Hon sjöng just nu en aria af den grannaste, mest halsbrytande italienska skola, och var oöfverträfflig i driller och löpningar, samt exeqverade rullader, som ovilkorligen påminde hvarje liflig fantasi om någon stackars satan, som rullar utför trapporna, ända från femte våningen ned till rez-de-chausséen. — Med få ord, soiréen var charmant; glace, musik, sång, allt tog sig mycket väl ut.

I ett mera aflägset rum, som hade namn, heder och värdighet af "galleri," hade grefvinnan Therese slagit sig till ro i en stor, antik karmstol, och kring henne hade, som vanligt, församlat sig en talrik uppvaktning. — Man talade hit och dit om dagens bagateller. Den ene berättade ett nytt parti, en annan talade om en ny opera; men någon konversation ville icke komma rätt i gång. Grefvinnan sjelf var ovanligt fåordig, och på henne berodde dock hela kretsen, liksom cirkeln af sin medelpunkt, eller väderhanen af vinden. Till och med Wiftenberg teg stilla. Det uppstod en allmän tystnad.

Grefvinnan, som försjunkit i en ögonblicklig distraktion, syntes snart derefter åter lifvad, och leende utropade hon:

"Min Gud! hvilken sorglig sinnesstämning, hvilka dystra miner! — Herr baron," tillade hon, vändande sig till Selim, "ni måste förbarma er och berätta oss något om era resor, något från Paris eller "la bella Italia," ett enda litet äfventyr, jag ber!"

"Hvem kan väl emotstå era böner," svarade Selim; "men bestäm sjelf genren. Skall jag tala om teatrarna, Grisli, Taglioni, Rachel, eller kanske om Vesuvii eruptioner?"

"Nej, hellre då någonting känslofullt, romantiskt, ja till och med tragiskt, om ni behagar. Sådant tror jag bäst skulle harmoniera med ögonblickets allmänna melankoli."

Selim tog plats på en ledig stol nära grefvinnan, funderade ett ögonblick och frågade derefter, om man skulle vilja höra en berättelse om en tafla i palazzo Pallavicini i Genua.

Grefvinnan förklarade, att hon trodde berättelsen blifva den bäst passande i verlden. Alla de andra instämde naturligtvis i hennes yttrande, och Selim började strax derefter:

"Hos vår utmärkte vintermålare i Paris gjorde jag bekantskap med tvenne unga artister. Den ene, monsieur Bertin, var fransman och hade egnat sin icke obetydliga talang åt paysagen. Den andre åter, signor Camillo, var romare och egde redan ett namn såsom porträttmålare. Jag hade på hösten tillsammans med dessa båda unga män gjort en serdeles angenäm utflygt till Savoyen, och från denna tid räknade vi hvarandra såsom vänner och voro ofta tillsammans.

En dag, straxt på nyåret, kom Bertin hem till mig, ännu mera glad och upprymd än vanligt. Under ett hjertligt skratt kastade han sig ner på en soffa och anförtrodde mig, att han gjort den intressantaste upptäckt i verlden, och då jag naturligtvis frågade honom hvaruti denna upptäckt bestod, svarade han mig under en förnyad skrattsalfva: "Eh bien, monsieur — signor Camillo! — ni vet, huru han alltid gifvit sig air af att hafva ett brandförsäkradt hjerta och påstått sig kunna trotsa den mest öfverlägsna qvinna, men endast älska konsten. — Ah, hvilken narr! — Signor Camillo är nu kär, brinnande, dödligt kär — det är ju gudomligt! — och att det är jag sjelf, som narrat honom i snaran, det är det, som gläder mig aldramest. — Ni vet, att jag en tid nästan endast lefvat för att uppmuntra konsten på "Théatre du cirque Olympique" och för att encouragera dess petites demoiselles. Det är i synnerhet, som ni också vet, en viss liten femtonårig dansös, som väckt mitt lifliga deltagande. Hon är visserligen ännu endast

elev; men jag har sagt det tusende gånger, mademoiselle Allicet är skön som en engel, gratiös som Taglioni och täck som en gräshoppa. Hon skall innan kort taga priset från alla verldens dansöser och bli en stolthet för vårt sköna Frankrike, fast hon nu, som sagdt är, endast är elev vid Théatre des cirque Olympique och i sin barndom dansat både på lina och styltor. — Nå väl, jag hade nu så länge för signor Camillo beskrifvit denna lilla förtjuserskas alla oemotståndliga egenskaper, hennes himmelska leende, sylfidiska figur och symetriska former, att han slutligen, halft förtretad, en afton följde med mig på teatern. — Alicet dansade en liten solo à merveille; Camillo satt ännu som en stock, och då vi gingo hem, förtretade han mig med sina många kritiska anmärkningar och sin orubbliga köld. — Men, hvad tycks! Camillo har endast velat föra mig bakom ljuset, och jag har kommit hans intrig på spåren. — Ja, signor Camillo är ursinnig af kärlek, just till min lilla gudomliga Allicet. — Åh, signor Camillo kär i Allicet, det är ju förträffligt!”

Jag kunde omöjligen låta bli att instämma i den liflige fransmannens förtjusning öfver att vår känslolöse vän blifvit på en gång så förälskad.

”Kom och följ mig fortsatte Bertin, ”och ni skall sjelf få se, att jag talat sanning!”

Såsom en veritabel flaneur, hade jag ingenting som hindrade mig. Jag tog Bertins arm, och vi styrde våra steg emot Louvern.

Min vän berättade mig under vägen, att samtlige eleverne från Cirque Olympique brukade, just vid denna tiden på dagen, besöka Musée Royal i Louvern, för att af den rika samling af antikens mästerstycken, som der förvaras, studera attituder och rena sitt skönhetssinne. ”Jag håller mitt hufvud på, att vi der äfven skola träffa signor Camillo,” tillade han.

Vi inträdde obehindradt i Louverns rez-de-chaussée och voro snart midt inne i denna intressanta verld af förstenade, men visst icke förstelnade gudomligheter. Vi brydde oss dock nu ganska föga om både Egyptens Sphinxer och Greklands Nympher. Bertin förde mig från den ena salen till den an-

dra, alltjemt spejande efter mademoiselle Allicet och signor Camillo. Snart upptäckte vi, i ett af de inre gallerier, en äldre herre, som med en viss preceptors mine, stod och orerade med en hop unga flickor midt framför en luftig Terpischore. ”Det är balettmästaren vid Cirque Olympique, och der är Allicet,” hviskade Bertin och gaf mig med armen en puff i sidan; ”och der,” hviskade han ännu saktare och gjorde triumferande med hufvudet en hänvisande nick. Jag följde den, och mina blickar mötte Signor Camillo, som bakom ett staffli syntes inbegripen i flitigt arbete. Vi smögo oss båda helt sakta bakom honom och behöfde endast kasta en blick öfver hans axel för att finna, det han ingalunda var sysselsatt att kopiera någon hednisk gudomlighet, utan en lifs lefvande liten dansös. Mademoiselle Allicets lilla vackra ansigte log redan emot honom från papperet, och han tycktes icke hafva sinne för något annat omkring sig. En stund härefter aflägsnade sig balettmästaren med sina elever; men under det mademoiselle Allicet passerade den allvarsamme målaren, slog hon upp sin voile, med en fransyskas hela utsökta koketteri, och emellan dem båda vexlades en betydelsefull blick. ”Parbleu!” ropade Bertin och slog Camillo på axeln.

Porträttmålaren blef på en gång förlägen och misslynt, då han nu upptäckte, att vi utspionerat hans hemlighet. Han försökte visserligen att slå ifrån sig vårt skämt, men hans blick var dock skum, och med en omisskännelig köld skiljde han sig snart från vårt sällskap.

Vi råkades sedan mindre ofta. Bertin, lika flygtig som känslofull, glömde snart sin ”gudomliga Alicet” och förälskade sig i en modehandlerska. Jag sjelf tänkte icke mera på vårt lilla äfventyr. Men en afton, ett par månader härefter, hos Tortoni, stötte jag åter på Bertin.

”Nå,” utropade han i den lifligaste entusiasm, så snart han blef mig varse, ”ni har väl hört hvad som passerat?”

”Hvad menar ni?” frågade jag förvånad.

”Ah, signor Camillo, det är ju en hel roman!”

”Hvilket?” sporde jag ännu en gång.

"Ni vet då icke, hvad hela Paris vet," ropade han, "signor Camillo har försvunnit och mademoiselle Allicet har blifvit enleverad — hvad tycks!"

Jag blef verkligen, äfven jag, frapperad af den oväntade nyheten och satte mig ner att få vidare bekräftelse och utförligare berättelser. Saken förhöll sig verkligen så, att både Camillo och Allicet voro spårlöst försvunna.

Ungefär halftannat år härefter råkade jag i Milano återigen min vän, målaren Bertin; men vi hade då alldeles motsatta reseplaner; han for nemligen ifrån Neapel, dit jag just ernade mig, och vår sammanvaro inskränkte sig nu till en enda dag. Bland de många spörjsmål, som jag naturligtvis hade att göra honom, glömde jag ej vår gemensamma vän, signor Camillo. Men detta ämne tycktes numera på något sätt vara Bertin obehagligt; han talade icke gerna derom, och det var endast genom flera förnyade frågor, som jag ändtligen fick veta, att alla efterforskningar från direktören vid Theatre du Cirque Olympique för att återfinna den lofvande eleven, mademoiselle Allicet, varit fruktlösa. Händelsevis hade dock Bertin, omkring ett år efter deras försvinnande från Paris, i en liten obetydlig tysk småstad kommit de båda rymmarne på spåren. Camillo lärer då left i denna stad med Allicet som sin hustru, men han hade varit mycket förändrad, fört ett oordentligt lif, varit sjuklig till lif och själ, sträng och svartsjuk mot sin unga hustru, samt förfallit i overksamhet och fattigdom. Mot Bertin hade han visat sig ganska ovänlig och med stolthet afslagit hvarje erbjuden hjelp. Bertin hade likväl varit enträgen i sina bemödanden för det unga parets bästa, och slutligen hade han också förmått öfvertala Camillo, att låta sin hustru åter uppträda som dansös, för att derigenom förbättra hans dåliga affärer och skaffa medel till hans förstörda helsas ändamålsenligare skötande. De hade för detta ändamål rest till en större stad. Allicet hade debuterat, vunnit stor framgång och varit på väg att göra lycka, då den oefterrättlige Camillo åter fallit in i sina svartsjuka grubblerier. Han gaf sig återigen ingen ro, förr än han undangömt Allicet från verldens beundran. Hvarje afton hon uppträdde, lejde han personer, som med gälla vissel-

pipor öfverröstade applåderne, och i stadens tidningar lät han sjelf införa de skoningslösa omdömen öfver sin egen hustru. "Då jag ville taga den arma qvinnans försvar," fortsatte Bertin, "förolämpade han mig: han var svartsjuk äfven på mig — det blef ett obehagligt uppträde oss emellan, och jag har icke sedan återsett honom. Allicet uppträdde icke mera på scenen; hon lärer nu vara död, stackars barn, och Camillo skall i Neapel lefva ett fattigt och uselt lif." Fransmannen slutade sin berättelse med den reflexionen, att "Italienaren är en misserabel nation; när han tar sin älskarinna i ena handen, tar han dolken i den andra, blir passionerad för småsaker och är för hvarje kärleksaffär af en legerare genre tout à fait imposible!"

"Det der var en helt och hållet fransysk förebråelse," afbröt grefvinnan. "Fransosen ville sjelf utan tvifvel helst ha en älskarinna i hvar hand och sedan gyckla öfver både sanning och dygd, lif och död; det är ett enthusiastiskt, men i grunden känslolöst folk, och jag tror dem ej om godt."

"Det är likväl från Frankrike som vi hemta mönster, så väl för våra moder, som våra seder," svarade Selim, ej utan en viss sarkasm.

"Och derför äro våra damer de älskvärdasta i norden," försäkrade Wiftenberg.

Grefvinnan visade ingen lust att besvara hvarken sarkasmen eller komplimangen, men bad Selim fortsätta berättelsen för hvilken hon påstod sig vara högst intresserad.

"Hastigt nog;" återtog Selim, "blef jag temligen hemmastadd i det lifliga, bullrande Neapel, och jag kunde snart på egen hand lemna promenaden "Toledo" eller "Chiajau," för att göra exkursioner kring de mera aflägsna delarne af staden. Dessa vandringar roade mig särdeles, icke derför att dessa gator och gränder i allmänhet äro rika på märkvärdiga byggnader, men derför, att man på dem kan studera hela det Neapolitanska familjelifvet. På hennes balkonger ser man emellan jalousierna vackra, svartögda damer, och utanför portgångarne, på sjelfva gatan, har hela skräddare- och skomakarefamiljer

slagit upp sina verkstäder. Det är en omvexling i scenerna, som är obeskriflig, och, hvart man än tar vägen, ständigt förföljes man af detta eviga skrik från lazzaroner, försäljare, konstmakare och hyrkuskar, som ingenting kan tysta, om ej, åtminstone för ett ögonblick, några munkar med ostian.

"En dag hade jag förirrat mig ända bort till den mest aflägsna delen af den s. k. gamla staden, och olustig af värmen och en nästan förpestad atmosfer, gick jag in på det första Café jag anträffade, ehuru det ingalunda hade något inbjudande utseende. Sedan jag hvilat mig och tömt ett par glas lemonad, var jag i begrepp att åter aflägsna mig; men, då jag redan hunnit till dörren, väcktes min uppmärksamhet händelsevis af en oljemålning utan ram, som hängde straxt derbredvid, och utan någon direkt anledning stadnade jag för att betrakta den. Det var ett porträtt af värden på stället, en tjock, fet och rödbrusig äldre man. Jag frapperades genast af den ovanliga likheten hos detta porträtt, men snart märkte jag, att det var måladt med en icke vanlig talang. Färgerna voro dåliga, men de raska, säkra penseldragen förrådde mästaren. Det föreföll mig ganska eget att finna en dylik tafla på ett för öfrigt så simpelt ställe, ett sådant porträtt af ett sådant original, och ju längre jag fästade mina ögon dervid, dessmer intresserad blef jag. Det föresväfvade mig en dunkel reminiscens, som jag i början icke kunde reda, men ändtligen klarnade det till ljus i mina tankar. — Det är Camillos pensel! ropade jag i detsamma helt högt.

"Kaffehusvärden kom nu, icke litet stolt öfver den uppmärksamhet jag egnade åt hans konterfej, rullande på sina korta ben, och sedan jag fått nöjet afhöra en utförlig beskrifning på den frodige mannens hela familj, kommo vi ändtligen till kapitlet om målaren. Kaffehusvärden berättade nu, att han af kristlig barmhertighet hos sig inlogerat en stackars fattig och sjuklig artist, som för det mesta låg till sängs och icke kunnat liqvidera sin hyra på annat sätt, än att han, under sina få fristunder, porträtterat först frun i huset, sedan trenne döttrar, derefter pappa sjelf och slutligen husets favorit-katt. Men som familjen också dermed var slut, förklarade den lille patro-

nen, att han, som numera icke på något sätt kunde göra sig betald för sin barmhertighet, nödgades med det första köra den stackars kluddaren på porten. — Med stort intresse frågade jag efter målarens namn. — Värden kunde icke härom gifva mig närmare besked, "ty," sade han, "vi kalla honom endast målaren." — Men ju mer jag betraktade taflan, dess mer öfvertygad blef jag, att hon var af den olycklige Camillos hand. Jag kände, sedan vår sammanvaro i Paris, för väl hans helt och hållet egendomliga manér för att nu kunna misstaga mig.

"Jag hade också rätt. Det var verkligen signor Camillo, som nu, nästan helt och hållet förtärd af en dödlig sjukdom, marterad af en dyster hypokendri och försjunken i fattigdom, hos en både löjlig och hjertlös kaffehusvärd, lefde nästan på nåder och tvangs att betala sin hyra med porträtter. Det var för mig en högst smärtsam känsla, att i en dylik belägenhet åter finna min Pariser-vän. Motgångar och elände hade nu förslappat hans stolta natur, och han emottog utan knot den hjelpsamma hand, som jag naturligtvis räckte honom. Jag skaffade honom ett bättre och sundare logis, nödig läkarevård och besökte honom sjelf hvarje dag.

"Camillos helsa var dock ohjelpligen förlorad; hela hans system var förstördt, och ingen bot, endast lindring, var möjlig. Likväl hade han dagar då han kunde gå ut på balkongen och inandas den friska hafsluften; men aldrig lemnade honom den nästan hemska dysterheten. Mitt sällskap kunde endast skänka honom en obetydlig förskingring, och om vår fordna sammanvaro tordes jag icke nämna ett ord. En gång kom jag händelsevis att tala om Bertin: då föll Camillo i ett våldsamt raseri, och jag hade den största möda att åter få honom någorlunda lugn. — Om qvinnor talade han ej eller gerna. "De äro hycklerskor allesamman," sade han en gång, "hälften ros och hälften orm. Turken, som förnekar dem själ, är klokast af oss alla." — Jag motsade honom ej, min grefvinna.

"En afton, då jag lemnat den stackars sjuklingen och redan hunnit ut i korridoren, ropade han mig tillbaka, fattade med innerlig värma min hand och såg på mig med en blick full af tacksamhet. — "Jag har mycket, som jag borde säga

er," sade han med darrande stämma; "men det finnes ord, som bränna de läppar, hvilka utsäga dem, och vanhedra det öra, som afhör dem. Ni bör dock veta allt. Glöm derför icke, att, om ni någon gång kommer till Genua, bese konstsamlingarna i Palazzo Pallavicini; der, i stora målningsgalleriet, hänger, i en undangömd vrå, en tafla, som på katalogen kallas: "Dansösen" och målad af en okänd. Se denna tafla, det är min bigt, och ni skall då förstå mycket, som ni nu icke anar. Döm icke för strängt! S:t Antonius skall förlåta mig och ni också, icke sannt!" — Jag kramade hans hand, med vänskap. Han bjöd mig derefter ett lugnt "felicissima notte!" och jag gick hem.

"Morgonen härefter fanns Camillo död i sin säng."

"Nå hvad fick ni veta i Genova la superba?" frågade grefvinnan, med otålighet.

"Jag glömde icke," forsatte Selim, "att der i Pallazzo Pallavicini uppsöka den tafla, som Camillo gifvit mig anvisning på. Det var en störrc oljemålning, som, ehuru särdeles väl tecknad, synes något vårdslösad i utförandet, och kanske derföre saknar egentligt konstvärde. Den visar trenne figurer. En dansös, ung och ovanligt skön, räcker ut sin lilla fina hand, genom ett öppet fönster, för att kyssas af en person, som tyckes vara hennes älskare; men i bakgrunden synes en mörk och dyster person. Svartsjukans afgrundsqval äro med mästarehand tecknade i hans ansigte, och i sin högra hand håller han en skarp dolk, som är riktad mot den leende dansösens barm; man ser, att i nästa ögonblick skall hon falla ett blodigt offer för sitt lättsinne och sin otro. — Det ligger mycket lif och stor effekt i denna scen. På mig gjorde den dock ett intryck, som jag icke kan beskrifva, men som ni kanske kan förstå ändå när jag nämner, att denna tafla omisskänneligen var målad af den olycklige romarens egen hand, och att de trenne figurerna, med förvånande likhet framställde: mademoiselle Allicet — som dansösen, Bertin — som älskaren, och slutligen signor Camillo sjelf — som hämnande mördaren."

”Nå, det var på min ära en ganska intressant trio!” anmärkte Wiftenberg och försökte att med sin skämtsamma ton fördrifva det dystra intryck som Selims berättelse tycktes hafva gjort. Men grefvinnan satt dock ännu allvarsam och i djupa tankar. Kanske fann hon i den tragiska händelsen någonting, som påminde om hennes egen ställning, eller kanske fann hon i Selims sätt att berätta den, någonting som i hennes hjerta på en gång uppväckte stolthet och smärta.

Soiréens lycklige värd, herr kammarherren Jöns Jönsson von Leben till Stora Borup, hade mot slutet af berättelsen lånat densamma ”ett lyssnande” öra, och deraf begripit åtminstone så mycket, som att man talade om en tafla. Detta gaf honom genast en kär anledning att fråga, om man sett den Salvator Rosa, som han varit lycklig att öfverkomma, och hvilken hängde i hans eget förmak? — Ingen hade skådat denna märkvärdighet och, med den förnöjde ”mecenaten” i spetsen, begaf man sig på vandring till det omnämnda rummet. — Grefvinnan, som ännu icke återfått sitt vanliga leende, mottog Selims arm och dröjde till sist. Under promenaden genom den stora våningen frågade hon sin ledsagare:

”Huru bedömde ni väl sjelf, vid närmare eftersinnande, er väns blodiga handling?

Selim svarade lugnt: ”Så som man vanligen bedömmer den olyckliges fel. För dem finnes intet egentligt lagligt försvar, men tusende bevekande omständigheter, som väcka hjertats medömkan; man kan icke fördöma, endast beklaga.”

”Och Bertin åter,” inföll grefvinnan, ”han behöfde väl knappt er ursäkt, ty han gjorde ju endast hvad hvar och en skulle hafva gjort i hans ställe? — Att förråda vänskap för kärlek är ju en småsak, och att plocka den ros, som man räcker, är väl åtminstone en obetydlig synd? — Icke sannt? — Men den stackars mademoiselle Allicet — fy — henne föraktar ni?”

”Nästan så!” var Selims kalla svar.

”Jag visste det,” återtog Therese. ”Männen kalla oss det svaga könet, på samma gång som de med skoningslös

stränghet just af oss, de svaga, fordra en styrka som de sjelfva aldrig egt. En man som left med en qvinnas dygd, skulle blifva beundrad af sin samtid och odödlig i historien; men den arma qvinna, som blott en enda gång tog skapelsens stolta herrar till sin föresyn — för henne finnes icke annat än förakt. Sådan är verldens rättvisa!"

"Om än denna stränghet grundar sig på kanske inkonseqventa fördomar, är den likväl så införlifvad med våra begrepp om sanning och dygd, att det skulle fordras den mest genomgripande revolution för att i detta fall mildra omdömet; en revolution som jag åtminstone icke önskar upplefva."

"Men det skulle dock vara skönt, att kunna säga: Vi äro menniskor alla och vilja täfla om öfverlägsenheten!"

"Och hvart tog då qvinnan vägen, detta himmelska väsen, med englarnes oskuld och hela lifvets poesi, mildhet och renhet?"

"Hon skulle först genom friheten kunna uppnå sin rätta gudomliga bestämmelse. Nu behandlas hon endast som en leksak, och från vaggan till grafven hvilar öfver henne en evig misstro. Qvinnan kan älskas, afgudas; men hvem tror, hvem förlitar på henne? — Ingen, ingen! — Ack, baron Selim, detta beständiga tvifvel, dessa låga misstankar, de utgöra vårt lifs förbannelse, de hafva krossat månget hjerta, förfört ännu flera, och ingen räknar tårarne de pressat; — glöm aldrig att pröfva innan ni dömer, och, framför allt, kasta bort misstron, ty ingenting är mera ovärdigt för en man!"

Dessa allvarsamma ord utsades af Therese med en nästan högtidlig ton och med ett skönt uttryck af på en gång ädel stolthet och qvinlig mildhet. — Selim blef träffad midt i hjertat. En ljufhet spred sig i hela hans själ. Med förakt, ja afsky, bortkastade han alla de misstankar, som så plågat honom, och Therese stod åter famför honom i samma himmelska dager, hvari han under fordna tider dyrkat henne, samt då utkorat henne till sitt ideal för allt älskvärdt, allt skönt, allt godt. Selim såg ännu en gång från dessa milda ögon en sann, en öppen blick; han kände såväl igen den sedan for-

dom, fastän nu en sönderkrossad tår ersatte blixtarne af det friska lefnadsmodet. Med ofrivillig värma tryckte Selim hennes arm närmare till sitt hjerta; han skulle velat falla ner på sina knän och tackat henne för de ord hon yttrat. Ack, ingen jordisk glädje är ädlare, än den hjertat känner i de ögonblick, då en gudomlig sanning skingra lifvets töcken.

Men Therese var redan åter igen helt och hållet verldsdamen, beundrade kammarherre von Lebens exponerade Salvator Rosa och blandade sig, med fullkomligt återvunnen glädtighet, i den allmänna konversationen. Sällskapet lifvades, såsom genom ett trollslag, af sin herrskarinnas munterhet. Det blef ett af dessa lätta, ljusa ögonblick, som gudnås äro så få bland våra stora societéer. Pratet fick lif och esprit. Hvar och en fann sig animerad. Man skrattade, utan att rätt veta åt hvad. Skämtet drog sjelfva allvarsamheten med i sin yra ring, och stora dumhufvuden förvånade sig sjelfva med egna qvickheter.

Kammarherrn räknade med förtjusning hvarje skrattsalfva: det var stora verlden, som skrattade — stora verlden! — Ha, ha, ha! — Om nu också Stora Borup stått i ljusan låga, så hade dess lycklige ägare skrattat ändå.

"Den sköna grefvinnan är älskvärd, som sjelfva älskvärdheten!" hviskade han till sin granne på högra sidan, och för grannen till venster bedyrade han, att "den sköna grefvinnan var snillrik, som sjelfva snillrikheten!" — Men just som han för ännu en tredje person skulle utbréda sig i en ny kompliment öfver sin utmärkta gäst, stod denna midt framför honom, gjorde en förtjusande afskedshelsning och lemnade soiréen åt sitt öde. Kammarherrn hann knappast repa sig så mycket från sin oangenäma öfverraskning, att han kunde bjuda grefvinnan armen och föra henne till vagnen.

Selim hade icke mera någonting, som qvarhöll honom på soiréen; han gjorde nu derför endast en hastig promenad genom våningen, innan han aflägsnade sig. I röda salongen rullade ännu "Elefanten" ner för den ena skalan och upp för en annan; hon var beundransvärd — åtminstone för sin ihärdighet. I galleriet satt ett litterärt kotteri och af-

handlade "det absolut sköna," men funno "det absolut tråkiga." — I ett annat gemak voro spelborden arrangerade. Här satt grefve Stålbrand, ännu helt och hållet inbegripen i ett whist-parti. Selim stod en stund och betraktade det ädla, fastän nu af spel-ifvern förställda uttrycket hos denne man, och kände sig derunder allt mer böjd att med bitterhet bele de menskliga dårskaperna och betvifla någon möjlig förklaring öfver alla lifvets obegripligheter. Han ville dock icke nu reda alla de tankar, som föresväfvade honom; det var hans vanligaste fel.

I dörren till kapprummet mötte han Wiftenberg, som med särdeles brådska och ifver skyndade förbi; men då han redan hunnit till trappan, vände han hastigt om och frågade Selim, i en hemlighetsfull hviskning:

"Sitter grefve Stålbrand ännu i god ro qvar vid spelbordet?"

Knappt hade Wiftenberg tid att vänta svar på sin egen fråga, innan han åter sprang sin väg.

Denna ögonblickliga tilldragelse kunde visserligen anses som en bagatell: men för Selim erhöll den en olycksalig betydelse. I ett sinne, som icke styres af en stadgad öfvertygelse, kan äfven den ringaste småsak antaga jätteskepnad och växa från ett snökorn till en lavin. Åter uppväcktes hos Selim en hel skara af misstankar och tvifvel. Glömdt var redan det ädla intrycket af Thereses egna ord, glömd var också hennes tillitsfulla blick, och den svage mannen var åter ett rof för sina stridiga känslor. Med skyndsamhet svepte han sin kappa ikring sig och illade ut på gatan. Hela hans lugn var nu förbi, och utan öfverläggning fattade han det föga hedrande beslutet, att smygande följa sin vän på afstånd för att utspionera hans vägar.

Natten var kall. Blåsten dref de fallande snöflingorna i en vild och yr dans, och månan gömde sig emellanåt bakom ogenomträngliga moln, liksom han icke egde hjerta att skåda allt jordens elände.

Selim följde, trogen som skuggan, sin väns fotspår genom gatorna, och allt häftigare slogo pulsarne, allt mer för-

villade sig tankarne i yra fantasier, ju närmare färden nalkades det hus, som grefve Stålbrand bebodde — och de kommo allt närmare.

Snart voro de framme vid detta, för ögonblicket så märkvärdiga hus. Selim nästan darrade af fruktan — men, gudskelof! Wiftenberg ilade förbi — dock, död och afgrund! — han vänder om igen, han stannar, han går flera slag fram och åter — och just utanför detta samma hus. — Selim smög tätt intill en portgång på motsatta sidan af gatan.

Så förflöt mer än en qvart timmas tid, och för Selim var hvarje sekund ett nytt qval. — Nu syntes ljus i ett hitintills mörkt fönster af våningen. I detsamma närmade sig Wiftenberg tätt derinunder och hvisslade med skarpt ljud en kort och egen melodi. Åter försvann ljuset; men några ögonblick derefter öppnades förstugsdörren med varsamhet — och Wiftenberg skyndade in.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det skulle allt vara bra roligt, att, om blott för en enda natt, få vara i månens ställe — att få, som han, med klara, fria blickar, skåda ner öfver jorden, ungefärligen så som vi från en opera-loge ser ett maskeraddivertissement. Ack, hvilka intressanta upptäckter skulle man icke då hämta ur den hemlighetsfulla nattens sköte, och hvilka dyrbara lärdomar skulle man icke då vinna af alla lifvets oändliga kontraster! — Månan är också, sit venia verbo, en nyfiken krabat — se nu bara, huru djerft han kikar in i det der fönstret — och det är ändå ett sängkammarfönster! — Men månan är gudskelof (gudnås!) stum som en fisk och talar icke om för någon dödlig, hvad han ser....

Samma stråle, som så djerft smög sig in emellan grefvinnan Stålbrands sängkammargardiner, hvilade också en stund på Selims mörka panna, — och Selim, det kan man väl veta, han hade det minsann icke för bra, der han stod lutad mot stenmuren, midt i öde natten, och lät snöyran svalka sitt heta blod — — men, säger den vise, hvad hade han också der att göra!

Den vise vet nemligen icke af några andra känslor, än gikt och podager, och dricker ölost hvar qväll, för att icke under natten besväras af galna drömmar.

Om jag icke så nyligen önskat att vara en måne skulle jag nu önska att vara en vis.

När Selim ändtligen återkommit hem i sina rum, sade han för sig sjelf:

"Det är då afgjordt: jag hatar henne!"

IV.

Maskering och Demaskering.

Efter allt hvad vi hafva hört, var grefve Alexander Stålbrand en ädelsinnad man, som redan hunnit lifvets mera stadgade ålder, då lynnets hetsigheter och känslornas svallande floder bemästras af den mognade erfarenheten. Men hur är det väl då möjligt, kan man fråga, att en sådan man kan blifva spelare? — Ack, när voro väl de menskliga förvillelserna inskränkta inom vissa åldrar; när upphörde vi att i våra hjernor lemna rum för sådana hyresgäster, som återgälda vår gästfrihet endast med olyckor; när slutade väl vår egen natur att sätta "krokben" för våra steg till fullkomlighetens himmelrike!?

Det finnes, i fysiskt afseende, sjukdomar, som man brukar säga härleda sig just från för mycken helsa, från öfverflöd på styrka. Ett dylikt abnormt förhållande kan stundom inträffa äfven inom det moraliska besinnandet, när krafterna icke finna en sig motsvarande verksamhet. Ett oroligt sinne drifver icke sällan sig sjelf ända till öfveransträngning, och själen, sålunda försatt i en sjuklig spänning, omfattar med passion hvarje retelse, utan att i första ögonblicket tillkalla det sunda omdömet, för att reflektera öfver böjelsens goda eller onda princip. Det är ej eller utan grund, som man talar om spelsjuka; det finnes nemligen en verklig sjukdom, som bär detta namn, och som, fastän den vanligtvis grasserar bland

lättjan och odugligheten, samt sprides genom smittan af dåliga exempel, dock någon gång alstrat sig sjelf hos män, hvilka, mättade af en onaturlig själsverksamhet, finna en behaglig stimulus i spetsfundiga beräkningar och af medfödd drift ega förkärlek till alla äfventyrliga företag. Vill man åter i spelsjukan, med de moraliska begreppens fulla stränghet, endast se det låga, det föraktliga, den snikna penningegirigheten, då skulle man väl snarare kunna undra öfver, att hos ungdomen, som borde hafva nog af kärlek och poesi, finna detta fel så allmänt.

Grefve Stålbrand egde stora kunskaper, utmärkta talanger och en ovanlig energi; men han hade också alltid varit af en orolig och excentrisk natur, samt, sällsynt nog, lika nyckfull som passionerad. Den idé, för hvilken hans håg lifvats, hade han alltid uppfattat med hela sin själ och aldrig i något varit endast dilettant. Så hade han försökt mycket; han hade lefvat för kärlekens ljufva hänförelser och för ärans förföriska bländsken; han hade varit räfjägare och astrolog, filosof och affärskarl, och nu slutligen hade han, uttröttad af politikens småaktiga parti-intressen, hängifvit sig åt en liflig spelpassion. Men de blommor, som växa från lidelsernas rot, äro inga eterneller: — de vissna så snart och förvandlas till kunskapens bittraste galläpplen. Alexander Stålbrand var dessutom en man, som visserligen var svag för ytterligheter, men som likväl alltid älskade det rätta, och som, med sanningen till sin beständiga grundlag, väl kunde gå vilse, men aldrig helt och hållet förlora sitt lifs ledtråd.

Det är en stor skillnad emellan att hafva spel till sin profession eller till sin passion. Till det förstnämnda fordras en dålig, till det sednare endast en svag menniska; men båda delarne medför dock ett oroligt lif. Se en passionerad spelare i ett af dessa ögonblick, då hela hans själ hänger fast vid korten eller tärningarne, då hans blod tyckes hafva stannat i ådrorna, då blicken stirrande spejar efter ett svar, som kanske innebär lif eller död, då kallsvetten perlar sig på den likbleka pannan, och då anletsdragen förgäfves anstränga sig för att hyckla lugn och likgiltighet; se honom, då han efter den ovärdiga stridens

slut, förslappad, matt och slö, faller tillsammans, liksom sin egen, eller motspelarens, toma penningpung. Förgäfves söker han då i samma armar nya krafter och, framför allt, glömska af sitt elände, ty förbannelsen följer honom i lifliga drömmar. Här upplefver han på nytt samma sönderslitande marter; speltermerna ljuda ännu, i öronen, läpparne hviska om "trumf" eller "faute," och den feberyra hjernan beherrskas alltjemt af kortlekens matadorer. Sådan är sömnen och nu, när solen står högst på himmelen, då kommer uppvaknandet — ack min Gud, hvilket uppvaknande! På ena sidan om hufvudkudden står seltserkruset, på den andra — samvetsqvalen, och sjelfföraktet sätter sig på sängtäcket och pekar hånande på de laddade terzerolerna. Äfven spelskjukan grundar sig till en del på det besynnerliga begär menniskan äger, att plåga sig sjelf.

I början af sin bana, som spelare, hade grefve Stålbrand haft att kämpa emot en bestämd och beständig otur. Kanske var det just detta envisa motstånd, som eggade, som retade honom; han ville besegra äfven sitt öde. Men slutligen tycktes den nyckfylla Fortuna vara öfvervunnen, och i samma ögonblick fann sig grefven redan mindre intresserad. Detta var intet ovanligt resultat, ty medgången har i alla tider vändt flera från spelbordet än motgången. Ett till grunden ädelt sinne kan äfven någon gång finna en lockelse i en oädel strid och ett nöje i besegrandet äfven af ett hinder, som endast borde föraktas; men när hindret faller, försvinner äfven allt behag, och ensamt för penningegirighet eger ett sådant sinne alls inga sympatier.

Så snart en förvillelse icke mer upptager oss helt och hållet, har den förlorat sin förmåga att skänka njutning; då börja malörtsdropparne att blanda sig med den berusande drycken, och i stället för att, som honungsfåglarne, beständigt hitta rosens kalk, stinga vi oss på hennes taggar. Ännu var grefve Stålbrand en spelare; men denna lidelse nu mera brände än värmde. Midt i spelets beräkningar insmögo sig alldeles främmande tankar, och det blef disharmoni i hans själ.

På kammarherre von Lebens soiré hade han vid spelbordet oafbrutet varit förföljd af en briljant tur, men också distra-

herad af egna fantasier. Genom de många omflyttningarne har han en gång fått sin plats midt emot dörren till solongen, och i ett af spelets kinkigaste ögonblick, då "tricken" berodde af ett enda fint drag, kom han händelsevis att kasta en blick ut i rummet framför sig. Denna blick mötte Therese, som, lutad mot boron Selims arm, långsamt passerade förbi. Dessa båda voro just nu inbegripne i det förtroliga samtal, som vi redan afhört; samtalet hade just nu hunnit sin lifliga point, då Therese med mycken värma varnade sin förtjuste ledsagare för misstro och tvifvel. Alexander kunde icke höra de ord, som vexlades emellan dem; men han såg det själfulla uttrycket i sin hustrus ansigte samt hennes strålande blick, och han såg Selim i hänförelse trycka hennes arm. Efter flera påminnelser spelade han i detsamma ut ett kort; men han gjorde en stor faute, och medspelaren blef missbelåten. Alexander sjelf var ej eller belåten.

Dagen härefter kände han sig ännu mer misslynt. En oro, som han icke ville reta, men som han icke kunde öfvervinna, plågade honom, och beständigt såg han i sin fantasi framför sig Therese lutad emot Selims arm så der förtroligt, som han i verkligheten sett dem tillsamman. Alla de tvetydiga hänsyftningar, de vänsvapliga varningar, som han tid efter annan fått höra och emottaga, men hvilka han hitintills föraktat; fingo nu för honom en förskräcklig betydelse, och på samma gång som hans tankar skyggade undan för den olycka, hans hjerta fruktade, hviskade bittra samvetsqval om ett rättvist straff.

"Jag vill utforska denna hemlighet," sade han för sig sjelf och gick, med ett lotsadt lugn, att uppsöka sin hustru.

Dörren till Thereses kabinett var låst, och då Alexander, efter en sakta knackning, begärde att blifva insläppt, erhöll han af hennes egen mun, ett bestämdt afslag.

"Min vän," hviskade han genom nyckelhålet, "jag har något af vigt att säga dig."

"Men jag har icke nu tid, att höra derpå," svarade Therese, också genom nyckelhålet.

"Jag ber dig!"

"Omöjligt! Jag håller just som bäst på, att arrangera min drägt för maskeraden i afton: en enda blick hit in kan förråda mig."

"Jag mår icke rätt väl."

"Säkert är du endast trött. Adjö!"

En befallning låg redan färdig på Alexanders tunga; men han fattade i detsamma en ny idé och återvände till sitt rum.

Sköna läsarinna, jag känner i detta ögonblick en ljuf tillfredsställelse angenämt utsprida sig, med hjertats blodvågor genom hela min varelse. Kanske frågar du om orsaken till denna sjelfbelåtenhet? Älskvärda, jag sitter nu här med en exemplarisk oförskämdhet, och inbillar mig, att du skall hugna mig med ditt bifall och blifva belåten med min unga fru, åtminstone i detta ögonblick — och det är derför, endast derför, som jag nu är så förtjust. Ja, icke sannt, Therese gjorde mycket rätt? Männerne, desse stolte tyranner, de må alltför gerna emellanåt plågas en smula, samt då och då behörigen afsnäsas, och framför allt bör man, vid lägliga tillfällen, visa dem, att qvinnans hjerta lika litet är ett vax, i hvilket hvar och en fritt kan göra de mest bisarra aftryck af sin egen nyckfullhet, som det är en fattigbössa, hvilken alltid står öppen för den botfärdiges första aflatspenning. Hvad befalles, talar jag icke bra?

Händelsens gång förer oss nu till en maskerad. Men jag skyndar mig att tillägga, att det icke är till en maskerad af det, i synnerhet i hufvudstaden, vanliga, ja, nästan alldagliga slaget; ett högst besynnerligt slag, måhända roligt nog, men utan en enda gnista af sydländskt karnavalslif, och som i synnerhet utmärker sig derigenom, att "herrarne" dansa med hatten på hufvudet, och att fruntimmerna, hvilka i allmänhet åtagit sig den besvärliga rollen af "damer," emellan dansarne låta förfriska sig med — rostbiff och porter. Nej, tanken på dylika tillställningar må endast tjena som en mörk bakgrund, genom hvilken den tablå, som nu följer, skall erhålla mera éclat.

Den rika och förnäma verlden hade, uttråkad vid sina beständiga, likformiga soupéer och baler, beslutat att muntra upp sig, med en maskerad; stackars menniskor, de kunde väl behöfva någon förskingring! Såsom grundregel var antaget, för

att göra denna tillställning riktigt lysande, att ingen kostnad fick sparas, och arrangörerne lyckades förträffligt: maskraden blef både elegant och dyr.

Vi träda in i den stora salongen. Våra öron döfvas af orchesterns brusande "tonhaf," samt af sorlet och skriken från de talrika gästerna. Våra ögon bländas af de solskenslika "ljusfloderna," af kostymernas brokiga, glittrande pragt samt af dekorationernas öfverflödande lyx. Man skulle kunna tro sig hafva stigit in i en af himmelrikets förstugor, och illusionen blir ännu mera fullkomlig, då man tar den blandade societeten i närmare betraktande. Här synes folk från alla verldsändar, af alla stånd. Muselmannen står bredvid nunnan, grekinnan konvojeras af en riddare, och Polichinello samtalar med en vingåkersflicka. Ja, så der ungefär måtte det sett ut i de himmelska antichambrerne, nota bene i goda tiden, ty här är trängseln stor.

Hvart man vänder ögat, möter samma muntra lifligbet, samma rika elegans; väggarne äro prydda med de mest fantastiska dekorationer; höga speglar framträda mellan mångfärgade draperier, hvilka, blandade med smakfulla festoner, uppehållas af de bisarraste ornamenter, sväfvande örnar, klängande markattor, englar och fauner. De djupa fönsternicherna äro, genom lummiga myrten- och lagerträd, förvandlade till inbjudande bersåer, mellan hvilka, bland bäckar af blommande pomeransbuskar och präktiga kaktusväxter, resa sig en skälmsk Amor, en blygsam nymf, eller någon annan gudomlighet, fostrad af snillet, mejseln och marmorblocket. Under pelarraden, som uppbär läktaren, äro brokiga tält uppslagna, hvilka innesluta buffeten, och der de utsöktaste rafraichissementer serveras af tjenstvillige ganymeder i charlakansrödt livré. Ett af sidorummen föreställer det inre af en praktfull chinesisk boning. Omgifven af sin ståtliga uppvaktning, mangrant försedd med långa hårpiskor, sitter, under en guldbroderad baldakin, en högtförnäm, oformligt tjock mandarin, en kusin till alla kända kometqvastar, och gifver i nåder fritt företräde. Genom en annan dörr inkommer man uti en beduinerbarack och midt emot får man skåda ett högst komiskt kaffekalas i en småstad.

Nu uppslås ett par hittills stängda dubbeldörrar, orchestern spelar en pompös galopp och i detsamma insväfvar i salen en qvadrilj, som uppväcker allmän beundran och förtjusning. Man får här se de smakfullaste, de mest dyrbara och briljanta kostymer, panacher, juveler, broderier. Men man får se ännu mera: modets tyranniska fördomar hafva upphört att malträtera skönhetssinnet, och ögat förälskar sig i de lösta, glänsande, förföriska lockarne, som svalla kring marmorhalsen af en polsk amazon eller i den smånätta foten, den skönformade vaden af en andalusisk landtflicka . . .

Vid en af de omnämnda bersåerna, har bildat sig en cirkel kring en ung sigenerska, klädd i en kort himmelsblå kjortel, fullsatt af besynnerliga trolldomstecken, broderade med glindrande paljetter, och med stora blanka guldnålar inträdda emellan de svarta hårflätorna, samt i ena handen bärande en tambour de basque. Man kallar henne Esmeralda och hennes kavaljer, en lång, smärt person, i simpel brun rock och dito barett; det är skenbarligen den fattige filosofen och poeten Pierre Gringoire. Geten Djali är således den enda, som fattas, för att göra gruppen komplett. Den täcka Esmeralda förtjusar alla genom sina naiva svar och sin sällsynt sköna figur. Nu, under en paus emellan dansarna, utvecklar hon sin talang i spådomskonsten. Hon visar sig väl hemmastadd i chiromantiens mysterier och framsäger sina spådomar på vers. Hvar och en vill gerna af henne höra sitt öde, och från alla håll framräckas blottade händer. En herdinna erhåller det rådet, att heldre vakta på sitt eget hjerta än på enfaldiga får; en trubadur får löftet att en gång bli porträtterad i "Nordstjernan," och då en korsriddare begär en uppenbarelse af det förborgade, svarar den skälmska zigenerskan:

"Ni tapper är fullt ut,
Som Gottfrid af Bouillon,
Men fångas skall till slut,
Uti — en cotillon."

Medan man ännu håller på att yttra sitt glada bifall öfver denna spådom, vänder sig Esmeralda till en högväxt svart Domino, hvilken, som tyst åskådare, stått i hennes grannskap, men hvilken hon länge i hemlighet fixerat.

"Svarta kläder och ett gladt hjerta trifvas icke väl tillsammans," säger hon; "er hand, om ni behagar!"

Den svarta dominon ger endast till svar en bifallande nick med hufvudet och framräcker en kraftfull hand. Spåqvinnan tyckes betrakta den en stund med uppmärksamhet och hviskar derefter, med en röst så låg, att den icke kan höras af de kringstående, dessa ord:

"Örnen, som om solen drömmer,
Flyr från skogens frid och ro;
Men när han sitt hem förglömmer,
Plundra röfvare hans bo. —
Heldre än att blott begära,
Njut den lycka, som är din,
Oss Titanerna må lära:
Ej med storm tas himlen in!"

Så snart zigenerskan tystnat, rycker den svarta dominon sin hand tillbaka och försvinner bland mängden.

I detsamma drages uppmärksamheten åt ett annat håll, genom en högljudd stämma, från ett motsatt hörn af salongen. Alarmet uppväckes af en allbotande Dulkamara, som med de amplaste loford öfverhopar sina droguer, hvilka han till allmänheten utbjuder. För en ringa penning kan man af honom erhålla de förträffligaste piller, den märkvärdigaste "Wunder-Essens," och i sina stora rockfickor bär han ett helt apothek: "Evighets-Elexir," "Kärleksdrycker," "Presence d'esprit," "Spiritus rector," "Gammal, väl konserverad Romersk dygd," samt "Broddar för hofmän" och "Björkris till menniskoslägtets förädling" m. m., m. m.

Återigen ljuder från orchestern en glad "hänrifvande" Strauservals. Det ligger trolleri i dessa toner, och hvem kan väl emotstå dem? Endast de, som hafva snö öfver hjessan — eller liktornar på fötterna. Alla andra drifvas bort, bort utan sans, i svindlande ringar, och sjelfva "Kometqvastarnas Kusin" svingar om med en pudrad skönhet...

En stund härefter synes en dyster figur, med långa, skyndsamma steg, passerade genom rummet. Det är "Den

vandrande Juden." Såväl kostymen som masken äro synnerdeles väl lyckade, och hvar och en igenkänner en lefvande bild af Sues mästerliga teckning. Den långväga vandringsmannen stannar och stödjer sig, nästan dignande af trötthet, mot sin långa staf, hvarunder han utför en rörande monolog, full af hjertgripande klagan och bitter ånger. Med de innerligaste böner begär han slutligen grafvens afundsvärda ro; men i detsamma höres, liksom från höjden, af en obeveklig stämma de befallande orden: "Gå! — gå! — gå! beledsagade af en hotfullt bullrande åska, och den arme juden börjar åter sin tröstlösa, eviga vandring. Rollen gifves med känsla och talang, som väcker ett odeladt intresse.

Bland dem, som med välbehag lyssna till den dystre skepnadens poetiska utgjutelser är äfven Esmeralda. Hon står ännu grubblande, då en röst hviskar ett vänligt: "God afton!" i hennes öra, och när hon vänder sig om, har hon framför sig en person i kort lifrock af sammet med snörmakeri och små förgylda knappar samt värja vid sidan och en spetsig hatt med en enda röd panasch, på hufvudet.

"Ni känner väl er vän, kapten Phœbus de Chateupers?" frågar mannen.

"Åh, verkligen kapten Phœbus! Jo jag känner honom bättre, än han tror sjelf."

"Ni kan spå, det är sannt, men förlåt mig, det är också en ringa konst — också jag kan omtala förborgade saker."

"Är det möjligt!?"

"Jag kan till exempel förutsäga att er kind skall färgas af tusende rosor, i fall jag nämner ett visst namn."

"Förmodligen ert eget min blygamme kapten."

"Nej, ett fruntimmersnamn!"

"Ack, säkert en rivals!"

"Ja väl! Esmeraldas farligaste rival heter — Therese.

"För henne, det har stjernorna sagt mig, behöfver hvarken ni eller jag vara rädd."

"Men om jag skulle svara, att det är hon, som bör vara rädd för mig?"

"Då tror jag er icke."

"Det är förolämpande att tvifla på, hvad en af konungens bågskyttar försäkrar, och sådant fordrar upprättelse — ni måste skänka mig den. — Ja, tillägger han i en mera bedjande ton, ni måste bevilja mig ett ostördt samtal. — Af hela mitt hjerta bönfaller jag, att ni för några ögonblick följer mig hit in i ett af sidorummen!"

Dessa ord sägas med ett allvar, som nästan helt och hållet beveker Esmeralda, och då hennes kavaljer, filosofen Gringoir, för tillfället lemnat henne allena, emottager hon kaptenens erbjudna arm. — Snart derefter finna vi dem i fönsternichen af ett aflägset och endast af några få, redan sömniga och trötta masker besökt kabinett.

Phœbus talar:

"Länge," säger han, "har jag sökt tillfälle till det enskilda samtal, som ni nu förunnat mig. Båda igenkänna vi hvarandra fullkomligt, trots all förklädnad, och maskerna kunna ju icke hindra oss att för några ögonblick lemna de lånta rollerna och återgå till våra egna — eller hur ni vill; ni är Esmaralda, jag Phœbus; det gör ingenting till saken. — Nåväl, förtrollande Esmaralda, säg, minnes ni den tid, då ni, ännu nästan ett barn, men skön och glad och god, som en engel, fördes ut i verlden till nöjen och beundrare; minnes ni, sedan denna tid, en man, hvilken då, intagen af den ädlaste förtjusning, tillbad er som en uppenbarelse från en bättre verld? — Nej, nej, ni märkte knappt hans lågande känslor, ni försköt honom, ni blef en annans maka, ni gjorde lycka, sade man — åh, en herrlig lycka; icke sannt?"

"De ord, ni yttrat, häftigheten i er röst öfvertygar mig, att jag gjort ett stort misstag — ni är icke den, jag trodde er vara."

"Jo, jag är densamme. — Ni har lofvat att uppoffra åt mig några minuter, jag begär icke mer; men upphör då att vara endast qvinna, blif äfven menniska, ty jag talar om det, som för mig är lifvet!"

"Ett dylikt ämne fordrar sans och lugn; upphör då att vara endast menniska, blif man, och jag skall höra er!"

”Frukta icke för öfverilning. — Jag har länge och väl öfverlagt; jag vet, hvad jag vill säga er. — Då idéerna ännu icke äro utkämpade, då tankar uppträda mot tankar, då kan själen lätt fatta eld; men när striden är afgjord, beslutet fattadt, då återstår endast en kall handling. — Jag talade om min kärlek, ack, det var min första, min enda! — Den blef ej besvarad; ni förstod ej mina känslors sanning, och hvem kan väl derför förebrå er: det var endast mitt olycksaliga öde, som så beslutat. — Mitt lif har sedan varit lustigt nog, rikt på nöjen; men tomt på lycka. — O, ni förstår ju, hvad detta vill säga?”

”Det är en tung lott.”

”Ja, Gud vet, om icke en verklig olycka är bättre än alls ingen lycka, liksom en afsvuren fiende är bättre än en förrädisk vän. — Men tiden har fört mig bort på sina vingar, som vinden förer en pappersdrake, och stundom har färden gått muntert; jag vill icke beklaga mig. Likvisst, på samma sätt, som snöret håller pappersdraken inom dess bestämda sfer, huru han än sliter och rycker derpå, likaså har det alltid funnits en tråd, som, hur min bana än omvexlat, jag aldrig kunnat afslita — det har varit minnet af er, minnet af min kärlek. Dessa minnen hafva ständigt hållit mig tillbaka från de öfverdrifter, hvaruti jag annars, utan betänkande, skulle hafva störtat mig; de hafva utgjort min tro, mitt samvete; min ära, min religion. — det har varit mig omöjligt att glömma er. — Och nu, icke sant, nu väntar ni er att af mina läppar få höra en glödande förklaring om en återuppflammande kärlek, brinnande böner och sjudheta eder?”

”Jag är nu, sedan detta besynnerliga samtal började, nästan beredd på hvarje möjlig förolämpning från er sida.”

”Era ord äro stolta och era blickar ännu mer; ni tyckes vilja förebrå mig, och likvisst må Gud afgöra, om icke jag har mera rätt att beklaga mig, än ni. — Imedlertid kan ni vara lugn; det blir verkligen icke någon kärleksförklaring af. — Men det finnes en annan känsla, jag vill icke nämna henne vid namn, som rasar i mit hjerta; det är ett begär, blandadt med förakt, det är svartsjuka utan kärlek. — Nej, ni

får icke gå! — Icke mågen j qvinnor äga rättigheten att störta hvilken man, j behagen, ned i den förfärligaste af alla afgrunder och sedan, då man vill visa er gerningens fulla sanning, vända bort ansigtigt och säga: "jag är en svag qvinna; mina nerver uthärda icke en sådan syn." — Se hit! — ni har här framför er en man, som, genom er, icke mer är i stånd att älska sitt eget slägte, som genom er, känner sitt hjerta isas af afsky. — Blicka då neder i ert eget samvete och se der orsaken till min förtviflan. — Jag har följt spåren af hvarje ert steg, jag har utforskat de hemligheter, som ni trodde vara bäst förvarade. — O, huru har jag icke lidit vid mina upptäckter! — Mitt hjerta har gråtit öfver er, tårar så bittra, som dem Gud gret öfver den fallna engeln. Ack, jag ville dö, tusen gånger heldre, än att ega den bittra kunskap, ert lif skänkt mig. — Ni darrar, grefvinna, jag talar strängt; men det är ni sjelf, som plundrat alla mina ömma känslor!"

"Jag borde redan aflägsnat mig; men jag blir qvar. Min stolthet borde förbjudit mig att så länge höra detta förnärmande språk, mitt förakt borde varit mitt enda svar — men jag har medlidande med er; tala vidare, ni kan icke såra mig mer."

"Trotsa mig icke, hycklande qvinna! Vet, att er framtid, er heder ligger i min hand. Jag eger bevis, som kunna förkrossa er; jag har sjelf utspionerat edra intriger. Ni skakar på hufvudet. Bringa mig icke till det yttersta; förstör icke sjelf ert rykte, då jag äunu vill skona det; glöm icke, att hela verlden skall med glädje omfatta tillfället att öfver er, som är så afundad, utbasuna den hårdaste förkastelsedom, och er egen man — skona då åtminstone hans heder från allmänhetens åtlöje, fast ni så nesligt bedragit honom! — Men hör mitt oåterkalleliga ord: det finnes blott ett enda vilkor, som jag går in på; det finnes blott ett pris, hvarmed ni kan köpa min tystnad — ett enda."

— — — — — — — — — — — — — —

Pierre Gringoire gick imedlertid i danssalongen och sökte förgäfves sin försvunna dam. Han hade redan sträckt sina efterforskningar flera slag rundt ikring hela rummet, då han

stöter på några bekanta masker; de börja samtligen skratta, då de blifva varse filosofen.

”Du är just en präktig beskyddare,” säger den ene, ”hvar har du väl lemnat din Esmeralda?”

”Jag söker henne just,” svarar Gringoire.

”Förträffligt!” ropar en annan, ”under det du vändt ryggen till, har hon betjenat sig af tillfället och kuttrar nu med en annan; hon har funnit sin Phœbus och din lycka är slut. Nå så har du då ändtligen blifvit lönad, som du förtjenar, och bra för dig, att du i afton är filosof.”

”Förbannadt bra!” instämmer en tredje, och utbrister i väldiga skrattsalfvor.

”Men jag förstår ju icke ett enda ord,” invänder filosofen.

”Så mycket bättre för dig, stackars Gringoire,” genmäler en af maskerna; ”vill du likväl ha närmare upplysning, så skynda dig den der vägen genom förmaket till det lilla kabinettet på andra sidan korridoren; men för all del, stör icke den helt säkert ganska ljufva tête à tête'n — au revoir!”

Gringoire hade icke inträngt så djupt i sin roll, att han egde någon särdeles rikedom af den beundransvärda filosofien; han tyckte derför, att vännernas skämt smakade ganska illa följde förtretad den anvisning, han fått. Snart upptäcker han nu den förrymda Esmeralda i fönsternichen, och verkligen, som förut sagdt var, lyssnande till en, efter allt utseende särdeles eldig Phœbus.

Förgäfves går Gringoire längre fram i rummet, han skjuter bullrande undan en stol; men det lifliga samtalet låter ej störa sig, och då han, efter dessa fruktlösa försök, vänder sig om, blir han åter varse samma masker, som han nyss lemnat; de skratta ännu samt förklara genom gester sin spefulla medömkan. — Nu blir filosofen förbittrad; han fann sig sårad på en för honom särdeles ömtålig sida, och, medan han ännu står tvekande i sitt beslut, möter honom samme svarta domino, som erhållit Esmeraldas spådom.

En hastig tanke, ej just af de vackra, far i detsamma genom hans hufvud, och vändande sig till dominon, säger han:

"Älskar ni det romantiska, så har ni der borta en vacker scen" — och härvid pekar han mot fönsternichen och går sedan bort.

Mannen i den svarta dominon låter sina blickar följa den bortgåendes hänvisning. Men han stannar ovilkorligt, då han varseblifver Esmeraldas behagliga figur. Han går närmare — ännu närmare! men hon ger ingen akt dertill. Slutligen står han alldeles invid hennes sida, men dold af den vida gardinen. Der hör han följande fragment af samtalet:

"Ert slutord är således?" frågade Phœbus.

"Ni fordrar det," svarar Esmeralda. "Nåväl, jag vill skänka er ett möte; men icke förr än tre månader härefter — ja, på dagen tre månader härefter träffas vi åter; intill dess — tystnad!"

— — — — — — — — — — — — — —

Men vi hafva säkert redan alldeles tillräckligt af denna maskerad.

— — — — — — — — — — — — — —

Morgonen efter denna natt, satt grefve Alexander Stålbrand ensam i sitt rum, i sorglig sinnesstämning; han hade uppvaknadt till fullt sansadt medvetande, och han såg olyckans Medusæ-hufvud rätt i ansigtet. Med en stränghet, som icke lemnade något oanmärkt, uppgjorde han en efterräkning med sig sjelf, och om han än, bättre än mängden, förstod att af lifvets lumpor samla lifvets spiritus, fann han sig likväl stå illa till boks i afseende på sin hushållning med tid och hälsa, samt användandet af det pund, som blifvit honom förlänadt. Han kände en bitter blygsel öfver sig sjelf, ett straff, för hvilket endast ädla sinnen äro utsatta. Af en spelares lif hade han nu erfarit nog och afsvor, med innerlig afsky, denna låga passion.

Men, liksom efter den yttre naturens våldsamma stormar, vanligen inträffar det mest fridfulla lugn, så utbreder sig äfven öfver menniskosinnet, när passionernas raseri ändtligen bortdödt, en gudomlig anda af frid och försoning. Milda känslor höja då åter i hjertat sin röst, just som skogens sångarskara

efter ett åskväder; ett stilla vemod breder sin månskensstrimma öfver så väl minnet som förhoppningarne, och begäret att älska och älskas flammar aldrig lifligare.

Icke på länge hade Alexanders hjerta varit så varmt, som i detta ögonblick, då hans tankar, med hela den fordna kärlekens eld, flydde till den så länge nästan helt och hållet förglömda Therese. Men nu var också friden förbi. Vid tankan på Therese kände den olycklige mannen tusende dolkar genomstinga sitt hjerta, och svartsjukans lidelse gick i spetsen för oändliga qval. "Hon är trolös, hon har förgätit sin pligt, hon föraktar mig och älskar en annan!"

Sådana voro de tankar, hvilka beständigt föresväfvade honom, och de voro icke endast foster af en sjuklig fantasi — nej, de voro nu mera grundade på den mest otvifvelaktiga visshet. Och när han derpå betänkte, huru han med köld och liknöjdhet sjelf skrämt sin unga hustru ifrån sig och lemnat henne vind för våg, midt i verldens hvirfvel, samt sålunda sjelf framkallat den största af alla olyckor och knappast egde rätt till en enda förebråelse mot den brottsliga, då erfor han en känsla, hvars bitterhet blef ännu mera förfärlig vid sidan af den, i samma mån stegrade ömheten. Ack, förunderliga menniskohjerta! En förlust går dig närmare än ett egande; din nyckfulla flamma lågar högre, när det blåser mot än med och jag vet knappast något, som du mera liknar, än dessa små bortskämda knähundar, hvilka endast få aptit derigenom, att man låtsar rycka maten ifrån dem.

För första gången i sitt lif fann sig nu Alexander i en helt och hållet hopplös belägenhet, och hans starka själ hade förlorat förmågan att lösgöra sig från hvarje nedtyngande börda och sväfva fri öfver de jordiska sorgernas region, genom ljusare banor. Hela mannens kraft var bruten, och han såg icke en enda skymt af tröst.

Men nu öppnades dörren och Therese inträdde.

— — — — — — — — — — — — — —

V.

Verlden är nog ej ändå så farlig.

För att rätt kunna njuta af landets hela gudomliga behag, måste man dit återvända från ett längre vistande i någon större stad. Visserligen skänker jag hvarje stad i allmänhet och de stora i synnerhet, min skyldiga respekt och vill på det ifrigaste påstå, att det är både angenämt och lärorikt att någon gång kasta sig ut i verldens hvimmel, att der se lifvet i en större skala, att der sjelf vara som en liten myra i den stora stacken och stå i samma punkt, der så många tusende idéer, principer, intressen och passioner koncentrera sig till en hel verld i verlden; — men det är dock en verld af menniskor, liksom landet är en verld af Gud. Följden af ett långvarigare stadslif är gemenligen, att våra sinnen blifva uttröttade och att den smula själ, som kunnat falla på vår lott, blifver, mer än nyttigt är, nerdammad. Var på din vakt, att det icke må gå för långt; sök reda på dig sjelf, innan du helt och hållet är borttappad; samla dina smulor, innan de blifvit alldeles förskingrade! Säg farväl till stengatornas labyrint, fly "långt ifrån qvalmet af stängsel och stad," och res till landet! På landet blåser en friskare vind, der kan du få tid att sällskapa med dig sjelf, der ser du verlden på en annan sida, i en annan färg: den gröna, den förhoppningsfulla.

Ja, arme stadsbo, res till landet, och jag lyckönskar dig; lyckönskar dig dubbelt, om du är nog afundsvärd att i den fria naturen ega en gammal vän, om skogens sus, forssens dån, de leende ängarne eller de allvarsamma bergen till ditt hjerta hviska de ljufvaste af alla minnen: barndomsminnen! — Ack, en stad kan man tycka om, men endast landet kan man älska, och i sorg, i glädje, i alla lifvets skiften — hvar finna vi väl en bättre, en trognare vän, än Guds sköna natur! Hon ler med våra fröjder, hon suckar med våra qval. Ja, j som älsken, j veten det j.

De speciella naturföremålens olika inpressioner på menniskosinnet kunde blifva ett kapitel för sig, och ville man gå något djupare i saken, skulle man, stödjande sig vid kända förhållanden emellan länders beskaffenhet och nationers lynnen, kunna påstå, att en olika sinnesstämning fordrar äfven olikheter hos den naturliga omgifningen och att det således kan finnas tillfällen, då icke alltid det skönaste är att rekommendera, oaktadt ingen kan förneka, att det sköna alltid bibehåller en förädlande inverkan. Att vårt kära fädernesland är ett vackert land, kanske bland de aldra vackraste, är en obestridlig sanning, som vi aldrig för ofta kunna omnämna, ty vi hafva börjat så sent att tala derom; men det har i synnerhet den stora fördelen, att nästan öfverallt vara just lagom vackert. Det ger åt betraktaren ett angenämt intryck af trefnad, oftare än någon svindlande förtjusning; folk i allmänhet kan stå ut med att se derpå, utan att hissna. Det är ingenting obegripligt: det är just i ett sådant land, tycker en hederlig man, som man kan vilja bygga sitt hem och lefva för en tarflig lycka.

Har ni varit vid ***? Men det är detsamma — nog af, någonstädes här i vårt vackra Sverige, i en af de mest bördiga provinserna, ligger en större insjö, beströdd med små lummiga holmar och omgifven af de täckaste stränder. Detta allt, och dertill kanske äfven ett godt fiske, har narrat menniskorna att härikring slå fast sina bopålar mera nära hvarandra, än som vanligtvis på landet är fallet. Vid sjöns norra ända ser man ett åldrigt herresäte höja sitt höga, brutna tak öfver massiva murar. Hundraåriga ekar stå ordnade, som en honnörsvakt, på tvenne leder framför förstugudörren, och under de lugna sommarnätterne kan man höra, ända långt ut på de aflägsnaste holmarne, när tornklockan — hvilken, sedan tornet icke mera finnes till, fått sin plats på en af husets spetsiga gaflar — räknar timmarne med sin rena malmstämma. Detta är Stålnäs, den Stålbrandska familjens fideikommiss.

Om man vidare låter ögat följa den bugtade stranden, möter blicken ofta skymten af större och mindre menniskoboningar, hvilka, likasom drifna af ett visst koketteri, täfla att få spegla sina mer eller mindre moderna former i den vackra

insjöns klara spegel. På vestra sidan, midt inne i en liten vik, ligger, nästan alldeles nere vid stranden, och omgifvet af lummiga björkar, ett rödmåladt, envånings trähus. Detta lilla anspråkslösa hus ser visserligen icke mycket ut för verldens ögon; men nu, en lugn, herrlig Juli-afton, stiger röken så trefligt upp från skorstenen nästan lodrätt mot himmelen, liksom en god ande; och de långa, hvita väfvarne, som från blekbacken lysa lång väg, tala om ett arbetsamt hus. Det hvilar någonting ljuft, godt, behagligt vid detta ställe; låtom oss nalkas närmare.

Se der, bakom udden, glider fram en liten ökstock. På akterdäcket sitta tvenne fruntimmer. Båda hafva ett särdeles täckt, friskt och gladt utseende, och ehuru den ena är brunett samt den andra är blond, den ena ser mera allvarsam och betänklig ut, men den andra synes full af skälmaktighet, är det dock icke svårt att finna, att de båda äro systrar. Den äldre tyckes vara ungefär så der midt i tjugotalet, och vi böra kanske icke förbise, att hon på sin venstra hands ringfinger — bär tvenne släta guldringar af det vanliga, betydelsefulla slaget. Den yngre åter kan knappast vara mer än sjutton eller aderton år. Hon har för tillfället aftagit sin hatt; de ljusa lockarna dansa med aftonfläktarna kring hennes blomstrande kinder, och från hennes klara ögon klicka lefnadslust, samt ett gladt mod. På hennes små fingrar finnes då gudskelof icke en enda ring.

Sjelfva befälhafvaren på farkosten, mannen som sitter vid årorna, tyckes vara i sina bästa år. Han är af en stark kroppsbyggnad, har solbränd hy, rödaktiga mustacher samt ett öppet och säkert uttryck.

När båten hunnit förbi udden och längre fram i viken, så att den rödmålade, envåningsbyggningen visade sig midt i fonden, utropade den äldre af de båda systrarna, med en verklig förtjusning:

”Ack, se vårt Bo, hvilket litet herrligt ställe!”

Hennes man, ökstockens roddare, tycktes just blifva särdeles smickrad öfver detta sin hustrus utrop, och hvilande på

årorna, vände han sig om för att äfven sjelf kunna njuta den vackra anblicken af sitt kära Bo.

"Kanske," invände det yngre af fruntimmerna, "skulle man likväl möjligtvis någonstädes på jorden kunna få reda på ett ännu skönare ställe."

"Omöjligt!" svarade de båda makarna på en gång.

"Nu börjar jag tro, att egenkärleken är lika blind som kärleken lärer vara," återtog den unga flickan under ett skälmskt leende. "Visserligen kunna de der alarne och hängbjörkarne, samt det der berget, vara bra nog; men sjelfva byggningen, den är ju riktigt ful."

"Anna har alls ingen smak," anmärkte mannen.

"Eller också är den mycket dålig," tillade hans hustru.

Men Anna ville dock ännu icke gifva med sig. "Ett rödmåladt hus," sade hon, "som egentligen tyckes utgöras endast af ett tak, fönster som sitta snedt på väggen och en förstugqvist, som på det närmaste liknar ett hönshus; jo det är i sanning vackert."

"Om icke taket vore så högt," vederlade den andra, eller fru Hedda, "hur skulle väl mina gästrum och din egen lilla jungfrubur kunna existera, och om fönstren utifrån synas något snedt placerade, så sitta de så mycket mera rätt inifrån; men att du chikanerar vår förstuguqvist, som, när den är löfvad och granrisad, just är som ett förmak, det är obilligt gjordt!"

"Väl taladt, min gumma," instämde mannen. "Det är endast det ändamålsenliga, som är det vackra. Vår gård ser respektabel och ordentlig ut, det är säkert. Man skall icke endast fästa sig vid manbyggningen, utan vid uthusen också, och min nybyggda loge tar sig väl ut, skulle jag tro; det är stil i det halmtaket. Och hon, lilla näbbgädda," tillade han, vändande sig till Anna, "om hon egde sinne för sådant, som gör effekt i ett landskapsstycke, så skulle jag be henne se på min stora halmdös."

"Nu är jag besegrad!" ropade Anna lifligt skrattande; "besegrad — af din halmdös! — Men medgif likväl, att en liten blomsterhage der utanför fönstren skulle se nätt ut."

"I den saken kan hon väl icke ha så orätt, min kära Gustaf," instämde Hedda med en frågande blick på sin man.

"Alla qvinnor," svarade denne, "hafva nu för tiden en riktig vurm för blommor; det är modernt och kommer sig från alla dessa välsignade små papperspåsar, som Trädgårdsföreningen sänder land och rike ikring. Jag för min del tycker, att en kalfhage är nyttigare än en blomsterhage, och vill hellre se små välfödda stutar dansa utanför mina fönster, än jag vill se några dumma, långhalsade tulipaner stå och högfärdas midt i naturens enkla enfald; och slutligen skulle jag kanske få höra min egen hustru tala om "Species plantarum," "Monandria," Diandria" och "Polyandria." — Det skulle göra mig olycklig, ty jag kan icke tåla latin i fruntimmers mun."

"Ack en sådan tyrann till man," utropade Anna; "men vi skola sammansvärja oss emot honom, och då skall nog gunstig herrn blifva qväst, det lofvar jag."

"Topp, han skall kufvas," instämde Hedda.

"Björnen skall tämjas!"

"Hela kalfhagen skall bli en enda parterr!"

Föremålet för den hiskliga konspirationen afbröt nu de sammansvurna. "Glöm ej," sade han, "att myteri ombord straffas hårdt. Först och främst måste ni nu, såsom ett välförtjent straff, i stället för att återvända hem, först göra en tur med mig till måssen."

Den, som är något hemmastadd på landet och känner till herrar jordbrukare, vet säkert också, att de nästan alla hafva en viss olycklig svaghet för "måssar." Än skall en måsse odlas, än skall den "tappas," än "brännas," än "flåhackas," men aldrig får den vara i fred. Dessa evinnerliga måssar utgöra vanligen på samma gång en favoritidé hos possessionaterna sjelfva och en förskräckelse för deras familjer. Den gjorda hotelsen hade derför nu en beräknad verkan.

"Måssen!" utropade de båda fruntimmerna på en gång, helt bestörta.

"Ja, måssen," bekräftade Gustaf, med en väl låtsad köld.

”Nej, för all del,” bad Hedda, i ängslig ton; ”jag måste hem, för att mäta upp mjölken.”

”Och jag,” tillade Anna, ”skall tala vid väfvare-Lena.”

”Hjelper ej,” påstod mannen, och vände redan stäfven i en annan riktning.

De båda systrarne öfverhopade ”den grymme tyrannen” med tusende böner och föreställningar, men han sade sig ändå vara obeveklig. Slutligen blef dock ett fredsfördrag så uppgjordt, att Anna skulle göra offentlig afbön och förklara, att hennes svåger var den bästa man i verlden och Bo det skönaste ställe på jorden. Men Hedda, som sjelf blifvit förledd, skulle slippa med en kyss. När allt detta högtidligen blifvit verkställdt, styrdes kursen åter mot hemmet.

Då den lilla farkosten, efter en stunds förlopp, med sina nu fullkomligt förlikta passagerare, landade vid strandbryggan, kom en liten rödkindad sexårig pilt i fullt galopp de landstigande till mötes. Man kunde se på hans min, att han hade någon högst märkvärdig nyhet att berätta, men han var nu så andtruten, att orden afbrötos af flera pauser.

”Vet pappa,” sade han, ”att torpar-Nisse — har fångat en ekorre — och så har här kommit — en främmande herre — en grann vagn — en svart och en hvit häst...”

Nyheten om den främmande herrn gjorde dock mesta uppseendet. Gustaf sjelf förmodade att det var prosten. Hedda skickade en snabb tanka till sitt skafferi och Anna — ordnade sina lockar.

Men i detsamma stod den främmande redan framför dem. Det var icke prosten, det var en fin, smärt man, med blekt och sjukligt utseende samt en behaglig elegans i toilett och skick. Ingen tycktes känna honom.

”Jag märker,” sade han, vändande sig till Gustaf, ”att du alldeles glömt bort din gamle vän och slägting, Selim Engelbrecht.”

”Nå fan besitta;” utropade Gustaf och skakade vänligt hans hand. ”Välkommen, kusin! Men hvem kunde väl också drömma om, att du, som väl på tio år icke låtit höra af dig, skulle göra dig så grön och nu söka upp mitt torftiga hem. —

Ännu en gång, välkommen! Se, detta är min hustru, du har aldrig sett henne förr — skada för dig — och detta är min svägerska.”

Selim helsade förbindligt på fruntimmerna och framförde en ursäkt, att han så här öfverraskat dem alla; ”men,” förklarade han, ”min resa gäller egentligen Strömstad, och då jag, sedan förflutna tider, väl känner min kära kusins gästfrihet, drog jag icke i betänkande att i förbifarten göra ett besök.”

”Och här skall du stanna i minst åtta dagar,” sade den vänlige värden.

Hedda instämde i bjudningen med några hjertliga ord, ehuru hon, sanningen att tillstå, i detsamma tänkte för sig sjelf: ”Hvad i Guds namn skola vi roa honom med, det är ju en fin Stockholmsherre!”

Ett par timmar härefter, då den anspråkslåsa supéen redan var serverad, satt Selim med sin vän i hans förmak, omgifven af Hedda och Anna, samt med familjens hopp, den raska pilten på sina knän. Selim hade redan förstått att göra sig temligen hemmastadd. Gustaf och han hade många påminnelser från fordna dagar att göra hvarandra; fruntimmerna tyckte, att den främmande kusinen var ganska angenäm, och den lille fideikommissarien var helt och hållet förälskad i den nya ”farbrodren.” — Sjelf hade Selim icke på länge funnit sig så väl som bland dessa vänliga och glada menniskor, och vid anblicken af sin redbare kusins verkliga, flärdfria lycka, tyckte han, att en ljusstråle skingrade den dysterhet, som intagit hans egen själ.

Då samtalet för ett ögonblick afstadnat, upphof den lille sin röst och bad, att ”lilla moster Anna” skulle sjunga ”en visa.” — Selim instämde straxt i denna begäran, och Anna fann — besynnerligt nog, tycka vi, som äro vande vid salongernas fiera talanger — alls intet skäl att neka en så både billig och höflig begäran. Hon nämnde icke ett enda ord om, att hon ”ingenting kunde” eller att hon ”var hes,” hade ”ondt i halsen” m. m., som hörer till det stora ceremonielet,

utan hon gick villigt, fastän för tillfället något rädd, till pianot och sjöng, med en ren, okonstlad röst och på en enkel melodi,

En Visa.

Verldens tårar, sorg och jämmer
När mitt hjerta mången gång.
Sjelf jag äfven stundom stämmer
Upp en ömklig klagosång;
Men straxt tänker jag som så:
Verlden är nog ej ändå
Så farlig!

När som molnet himlen gömmer,
När som glädjen afsked tar,
Då jag om min himmel drömmer,
Minnes flydda, bättre dar;
Och då tänker jag som så:
Verlden är nog ej ändå
Så farlig!

Jag vill älska menskligheten,
Tror ej på det onda stort.
Blir jag narrad, i förtreten,
Glömmer jag, hvad ondt man gjort.
Men se'n tänker jag som så:
Verlden är nog ej ändå
Så farlig!

Ej för döden sjelf jag ryser
Fast han tog så mången vän:
Hoppet bortom grafven lyser,
Der fås vännerna igen.
Men sist tänker jag som så:
Verlden var nog ej ändå
Så farlig!

Denna lilla enkla sång gjorde på Selim ett ljuft intryck, och den ljöd i hans öra och återklang från hans hjerta ännu, sedan han var ensam på sitt rum.

Han räknade fönsterrutorna och drömde — om "lilla moster Anna;"

— — — — — — — — — — — — — —

Redan hade Selim tillbringat flera dagar på Bo. Dessa dagar hade för honom haft ett helt annat skaplynne, en klarare, friskare färg än hans vanliga tid. Åsynen af andras lycka kan väl stundom skänka bittra känslor åt dem, som sjelfve anse sig olyckliga, och man behöfver icke derför vara afundsjuk i detta ords hela fula bemärkelse; men för dem, som icke mera tro på lifvets lycka, för dem står anblicken af ett sådant fridens hem, som det på Bo, lik en ljuflig oas i den mest förfärliga öken. Hvart Selim vände sig i denna lika anspråkslösa krets, log en sällsynt trefnad hans tviflande blickar till mötes, och öfverallt fann han faktiska vederläggningar af den sceptiska filosofi, som han på sednare tider antagit. Hos Gustaf, Selims kusin, fanns väl i yttre afseende och efter verldens allmänna sätt att afväga och bedöma lyckan, just icke någon särdeles afundsvärd lott; hans plats som löjtnant vid ett indeldt regemente var ringa och obetydlig, och hans förmögenhet var så liten, att han endast med arbete och hushållning kunde försörja sin familj. Men denne man egde inom sitt eget bröst en skatt, dyrbarare än Golcondas grufva: det var belåtenheten; han var nöjd med hvad han hade. — Ack, hvilket enkelt, hvilket värdigt sätt att vara lycklig! — Att löjtnant Gustaf var nöjd, "till och med åt sin egen hustru," som han sjelf brukade säga, föreföll dock mindre förundransvärdt, då man lärde känna den täcka Heddas sällsynta egenskaper, som hustru, maka och mor. Hon kunde i hvar och en af dessa sina angelägna pligter framställas som ett litet mönster; men ändå hade hon icke satt sin själ i kläm, hvarken i köket eller barnkammaren, hvilket, Gudnås, händt mången bra fru; nej, hon hade äfven bibehållit ett öppet intresse för hela Guds öfriga skapelse och hade förstått, att till sitt

hem locka ett öfverflöd — icke af lyx och tomt prål, utan af allt det, som utgör den fattiges rikedom. Den unga, blomstrande Anna åter var den behagligaste förening af ett lekfullt, oskyldigt barn och en förståndig, finkänslig qvinna. Det ena ögonblicket såg man henne täfla med sin lilla systerson i yrhet och "odygd," och straxt derefter kunde man få höra henne med fin urskiljning, deltaga i de allvarsammaste samtal; hon var en af de afundsvärda, som ega hjertats snille.

Selim såg allt detta, och såg det med känslor, liknande dem, som den redlöse, på hafvet irrande seglaren erfar, då han redan i dödens armar, under kolmörka natten, ändtligen upptäcker ljuset från den fyr, som skall blifva hans ledstjerna till lifvet, till en lugn hamn "Ack," tänkte han, "här finnes Lycka, här finnes Dygd!" Men Selim hade blifvit vand vid tviflets beständiga advokatyr, och så snart hans återlifvande hopp började sträcka på sina vingar, slog han det, med den strängaste obarmhertighet mot sig sjelf, åter till jorden. — "Ja, det finnes Lycka," sade han nu, "ty det finnes dårar; det finnes Dygd, emedan den ej är frestad. Dessa qvinnor," tillade han, "som nu synas så älskvärda, de hafva kanske derför endast att tacka slumpen. Jag har väl förr en gång sett oskuld och dygd; men jag har äfven sett den skönaste själ fläckas af verld och synd. O! jag minnes nog en framför alla; hon stod englarne lika nära, hennes hjerta var lika godt, hennes sinne var lika rent; men hennes öde var oblidare; hon fick icke; som dessa qvinnor, ständigt lefva i skuggan, undangömd för verlden — och derför föll hon. Hvarför skulle det icke gå dessa på samma sätt, om pröfningen kom? Och det guld, som icke tål att luttras, är endast glittergull" . . . . .

Med ett bud, som erhållit särskilta instruktioner, hade Selim i hemlighet en dag till Stålnäs afsändt en biljett af denna lydelse:

"Grefvinna!

För trenne månader sedan, räknadt från morgondagen, gaf zigenerskan Esmeralda ett löfte åt kapten Phœbus de Chateauprés. — Af Er fordras nu uppfyllelsen af detta löfte genom Selim Engelbrecht."

Härpå erhöll han följande svar:

"Baron!

Hvad zigenerskan lofvat, håller grefvinnan. I morgon afton kl. 6 väntas ni i paviljongen vid stranden, till venster i parken, af

Therese Stålbrand."

Hvem af oss andra Adams unga söner skulle ej blifva förtjust af att från ett vackert fruntimmer erhålla en biljett, hvaruti nämnes om "löften," "klockslag" och "en paviljong i en park." Men Selim kände icke ett enda tecken till fröjd: han suckade deremot med Frithiof:

"En dikt jag minnes om Balders Nanna,
Men sanning finns ej på mensklig panna.
Det finns ej trohet i menskobröst —
När sveket lånte min Ingborgs röst."

Dagen efter sedan denna brefvexling ägt rum, sade Selim sig på eftermiddagen vilja företaga en exkursion ut åt sjön och, åtföljd endast af en roddare, begaf han sig på väg i den lilla ökstocken, Den vackra sjön, med sin rikedom på holmar och näs, blef dock nu ganska förbisedd, men när kl. var sex, landade ökstocken på stranden af parken vid Stålnäs. Roddaren fick befallning att vänta tills Selim återkom, och denne sistnämnde följde, såsom den lilla biljetten bestämt, gångstigen till venster. Snart uppnådde han den lilla nätta, i Italiensk stil uppförda paviljongen, och det var icke utan hjertklappning, som han lade handen på låset, öppnade och steg in.

Det rum dit Selim nu inträdde, var en mindre, särdeles treflig och smakfull salong. I en alkov stod en soffa med svallande kuddar. Öfver fönstren hängde gröna sidengardiner. Den ena väggen upptogs till större delen af en kinesisk volière, i hvilken en hel koloni af kanariefoglar qvittrande och drillande flaxade omkring, säkert inbillande sig vara fria, som "fogeln på qvist." En glasdörr, också behängd med gröna draperier, ledde ut till en Veranda, uppfylld af de herrligaste blommor och några sällsynt höga palmer. Några fina rörstolar, ett par bord med böcker och blomstervaser, samt åtskilliga goda taflor fulländade rummets möblering. — Igenom vår väns

hjerna foro underliga tankar under den stund han befann sig ensam i denna salong; men fastän hans hjerta visst icke var lugnt, förblef det dock kallt. Selim hade länge och noga betänkt det ögonblick, som nu var inne, han hade stridt med sig sjelf, han hade tillbakaträngt sina lidelser och med kallt förstånd beräknat sin plan. Det var nu hvarken hjertats eller sinnenas hänförelse, som drifvit honom dit: han ansåg nu detta möte endast som ett tillfälle för sin rättvisa hämnd, som ett ögonblick, hvilket skulle skänka honom den slutliga grymma stadfästelsen på hans olycka, den oemotsägliga vissheten om qvinnohjertats lastbara bedräglighet, och han hade kommit hit, hvarken af kärlek eller passion, utan endast för att skänka sina ljufva ungdomsdrömmars ideal den bittraste förödmjukelse, det djupaste förakt, och för att med sin köld förkrossa och triumfera öfvér denna qvinnas afskyvärda fåfänga.

Några minuter efter Selims inträdande i salongen, öppnades en sidodörr, och grefvinnan Therese steg in.

Alla de qvinnor, och dessa äro icke få, hvilka nystat ihop sin själ till en liten oansenlig oredig boll för att kunna inklämma densamma uti det trånga nötskal, som man kallar konvenans; hvilka grunda begreppet om rätt och orätt endast på sina guvernanters enfaldiga läror om etiketten och "det passande," och hvilka tro, att oskulden består deruti, att man rodnar för allt, som kan räknas till den manliga hälften af hela Guds skapelse — arma qvinnor! Jag ville för er alla, i fullt lefvande drag, kunna framställa Therese, i det ögonblick hon inträdde till det aftalade mötet. Kanske hafven j bäfvat tillbaka för detta ögonblick, kanske hafven j tvekat, huruvida det "går an" att längre följa denna berättelse. — Stackars "oskulder!" Kastom då endast ett ögonblick er uppmärksamhet på Therese; hennes värdiga hållning, hennes säkra blick skola skänka hvarje tviflande syster — blygsel öfver sitt tvifvel, samt mod och förtröstan. Glömmom då ej, att endast den qvinna kan med fullt skäl kallas svag, som aldrig lärde sig, att söka sitt stöd i den kraft, genom hvilken hon är skapad att segra.

Sedan Selim gjort en stum helsning, intog han, på grefvinnans tecken, plats på en stol nära soffan, der hon sjelf plasserat sig. Men tankarna i Selims hufvud surrade oredigt omkring; han hade icke väntat sig att finna Therese sådan, som hon nu visade sig; hennes högtidliga lugn, hennes nästan trotsande blickar förbryllade honom. Det var ju han som kommit för att förkrossa med sitt förakt, och nu, innan ännu ett enda ord blifvit vexladt, kände han sig sjelf djupt träffad af en förödmjukelse, som sårade hans hjerta fastän tankarne ej förmådde utreda orsaken.

Efter en stunds ömsesidig tystnad, sade grefvinnan, med ett nästan triumferande småleende öfver den synbara osäkerheten i Selims hållning:

"Nåväl, herr baron, hvem af oss skall börja samtalet?"

"Jag tackar er för, att ni redan gjort det," var Selims korta svar.

"Jag vill då lemna ett svar, som jag blef er skyldig vid vårt sednaste sammanträffande på maskeraden för trenne månader sedan."

"Jag fordrar det, jag ber derom."

"Men det är ett svar på en förolämpning; glöm icke detta. Ack, ett dylikt svar gafs i fordna tider endast med en kula eller en värjspets; det var ett expressift språk, och stor skada att duellerna hafva kommit ur modet."

"Ert skämt, grefvinna, plågar mig."

"Och jag sjelf åter fruktar att blifva alltför allsvarsam så snart jag upphör att se denna sak från dess löjliga sida. Skola vi då verkligen vända bladet? Nå, må göra. Jag har, genom att med er stämma ett enskildt möte här på detta ensliga ställe, tagit ett steg, för hvilket en hel verld står färdig att skänka mig en skoningslös fördömelse. Hela mitt eget kön skulle rodna, om denna hemlighet blef känd; och ni sjelf, herr baron, medgif det, om ni händelsevis för en stund sedan ännu hade qvar någon enda liten gnista af aktning för min person, så är den väl, med detta ögonblick, helt och hållet förbi? Men jag sjelf, jag rodnar icke, jag flyr icke bort härifrån. Ack nej, jag har, icke för första gången, vägt

verldens omdömen och beräknat deras värde; men jag betviflar dock, att det rätta, då det gäller en annans ve eller väl, bör gifva vika för något och minst för hvad småsinnet behagar hopklämma och insnöra under benämningen: qvinlighet. Emedan jag trott mig kunna skänka er en liten skymt af ljus i det mörker, hvaruti ni famlar, derför har jag kommit hit. Om jag i stället skänkt er endast mitt förakt, det hade varit förlåtligt, men obarmhertigt; och om jag nu en stund roat mig på er bekostnad, det må ingen förtycka; men nu skola vi, utan allt skämt, uppgöra vår räkning."

"Fortsätt, om ni behagar."

Ett nästan dystert allvar spred sig öfver Thereses sköna anletsdrag och lifligheten af hennes känslor steg, under det hon talade, samt afmålade sig i hennes miner, hennes gester, med de mest harmoniska uttryck, som stundom skänkte henne ett oemotståndligt hänförande behag.

"Då jag gifte mig," återtog han, "var jag ännu så ung, att jag föga hunnit med att göra mig reda för hvarken sanningen af mina egna känslor, eller det djupa allvaret i äktenskapets mening. Det var min faders förstånd och — kanske slumpen, som skänkte mig en så förträfflig man; men min egen kärlek vaknade ej förr än efter bröllopet. Då vaknade också hela min själ till ett skönare, ett verksammare lif. O, den, som aldrig älskat, har aldrig vetat, huru herrlig jorden är, hvilket himmelrike, som hvilar inom menniskans bröst. Kärleken ensam eger nyckel till denna ljusens himmel.

Jag var lycklig, såsom man kan vara det, då man är ung och då man älskar... Men ett rysligt slag träffade min nyss så blomstrande sällhet. Min mans sinne drogs åt andra håll; han fann hos mig endast en öm älskarinna, men intet sällskap för sin verksamma själ, inga sympatier för sina djupsinniga tankar, sina djerfva idéer. Jag ville vara hans slafvinna, men annat kunde jag ej, och hur det är, en man tycker snart nog, att det är för ringa att herrska — endast öfver en slaf. Nu kastade sig min man in i hvirfveln af andra sysselsättningar, som bättre än jag, med min kärlek, kunde upptaga och sysselsätta hans snille; mig glömde han snart nästan helt och

hållet. Min sorg, min förtviflan öfver denna rysliga upptäckt, skrämde honom också säkert från att vända åter. Vi båda voro ej längre ett.

Det finnes i lifvet intet bittrare qval än en bedragen kärlek. En ung qvinna samlar ofta hela sin själ i en enda känsla, då hon älskar sannt; blir hon sedan försmådd, öfvergifven. O, hvad hon då är olycklig! Jag var nära att duka under, att svigta för den tunga börda, som tryckte mig mot grafven. Jag led tyst och tåligt, som en qvinna och jag var endast — ett stackars offerlamm, jag, som så mången olycklig medsyster.

Då återlifvades ändtligen, genom en inre spänstighet, mina domnade krafter. Stoltheten och sjelfkänslan vaknade, och min sorg skänkte mig de dyrbaraste lärdomar. Är då qvinnan, sporde jag mig sjelf, alldeles ingenting genom sig sjelf, utan allt endast genom andra? Jag blef nästan bitter mot mitt eget kön, då jag nu rätt noga betraktade dess nesliga ställning och dess brist på känsla för sitt eget värde. Vi kunna vara sköna, goda, oskyldiga som englar; det är allt egenskaper som tjusa mannen; men hvar finnes väl de egenskaper hos oss, som försäkra oss om, att vi äfven kunna bibehålla den kärlek, vi förmå uppväcka? En flickas tankar, huru de än må svärma, sällan flyga de dock längre än till bröllopsdagen; der stanna de, liksom romanerna. Brudslöjan höljer för den unga skönheten en framtid, dit hon endast vågat kasta en eller annan undrande blick. Tusen gånger har hon betänkt sitt förhållande till en älskare; men sällan har hon uppgjort några funderingar öfver den tid, då denna älskare blir hennes man. Men det inträffar dock så, och hon kommer nu i ett alldeles främmande förhållande och har intet utom sitt evigt älskande hjerta. Mannen tröttnar snart vid smekmånadens pjoller; han fordrar en ledsagarinna på sin ofta äfventyrliga bana, ett tänkande väsende, som delar hans intresse för verldens strider och som följer hans sträfvande för ljus och sanning. Nu har han icke alltid tålamod att sjelf böja den veka rankan till en ny riktning; han öfverger henne i stället. Och nu, den stackars öfvergifna, nu eger hon intet, alls intet, utom sina tårar; hon klagar, hon suckar, hon gråter; hjertat brister, och hennes enda återstående lycka

är att få dö. Sådant är ej sällan en qvinnas lif — jag vill kalla det ett uselt lif! Vi måla ofta lidandet i ett poetiskt skimmer; oftare är det dock i verkligheten endast den sårade egoismen, som, utan blygsel för sin egen svaghet, i enfaldens tårar släcker hvarje uppflammande sjelfkänsla. Jag talar strängt. Ja, ty äfven jag är en qvinna, och jag lider af att mitt eget kön så skall förnedra sitt dyrbara menniskovärde. Sjelfuppoffring utan besinning är kanske lika ofta en svaghet, som en dygd, och det ligger mången gång en stor synd just i, hvad vi mest berömma oss af, nemligen en beständig resignation för ödet. Nej, ingen feghet; det är menniskan långt mera värdigt att falla i sin strid mot olyckan, än att sjelf gifva sig till fånga och egenvilligt blotta sitt bröst för den förgiftade dolken.

Af medömkan har jag gråtit öfver dessa arma qvinnor, hvilka med långa års lidanden betala några dagars fröjd; så lång träldom för så kort välde. Sjelfva englarne kunna icke öfverträffa dem i godhet, i tålamod och fördragsamhet, och likväl — alla deras tårar hafva runnit förgäfves, alla deras suckar hafva varit utan ändamål; — dessa olyckliga, man kan blott beklaga, men icke högakta dem. Se saken närmare. Sjelfva hafva de framkallat sina bittra öden, ty det är slafviska sinnen, som skapa tyranner, och sjelfva hafva de förvandlat äktenskapets band till bojor. — Evig är rättvisan! Hvarje menniska har äfven pligter mot sig sjelf, som till och med kärleken icke får glömma. Lifvet är en strid, säger man, men hvem gaf väl oss rättigheten att beständigt fly undan? — Endast hån, förakt och träldom drabba den fege, och den bästa dom, som vi genom dylika handlingar kunna förvärfva, är om man säger: qvinnan är endast ett vekt, pjunkit barn; liksom liljan böjer hon sig för alla vindar. — Ack, bör väl detta kunna vara nog! — Nej, må vi blott hafva mod att frigöra oss från våra egna olycksaliga fördomar; det är den enda emancipation, jag vill erkänna! —

Jag beslutade mig då att våga en strid för återvinnandet af min lycka, i stället för att endast begråta hennes förlust. De vapen, jag valde, vill jag icke berömma mig af, ej heller blygas derför; må man pröfva, innan man fördömer. Jag blef

en kokett. Med fasa ryste jag tillbaka för denna roll, mitt hjerta drog sig tillsammans för det kalla hyckleriet; men mitt beslut var fattadt och jag uppmuntrade mig sjelf med den så ofta missbrukade satsen: ändamålet helgar medlen. Jag trodde mig känna min mans hjerta och visste att det för ingen del var fritt från de svagheter, till följd af hvilka mannen i allmänhet långt högre uppskattar, hvad han förlorat, än han värderar hvad han äger. En blek kind och ett förgråtet öga, sade jag för mig sjelf, kunna endast uppväcka medömkan, medlidande; men det är hans kärlek, jag begär. Må då intet pris blifva för högt; jag vill åter blifva leende och glad, jag vill hyckla känslor, som äro mig omöjliga att känna, jag vill låtsa kärlek, som aldrig funnits till, och då — när han tror mig vara förlorad — då skall hans ögon öppnas, då skall hans stolthet såras, han skall betänka sin förlust, uppväckta minnen skola återlifva slocknade känslor, och jag skall äga honom åter! — Denna tro gaf mig mod och styrka; jag behöfde det väl. — Jag styrde ut midt i nöjenas verld med den orubblighet i föresatserna, som förtviflan stundom inger. — Jag gjorde uppseende, blef modern, liksom andra bagateller, väckte beundran och afund. Man strödde rosor på min väg, men ormar gömde sig deribland. — Jag blef en allsmäktig herrskarinna — och man arbetade på att störta mig. Ensam var jag midt ibland fiender och — hvad som icke är mycket bättre — tillbedjare. — Det var ett högt spel, och nu gällde att kasta tärningarna rätt. Mer än en gång svigtade min föresats, och jag greps af en förfärlig misströstan om ett godt slut. — I andra ögonblick åter, kände jag ett visst nöje att leka med de dårar, jag samlat omkring mig, att triumfera öfver afundsjukan, som hatade mig, och att trotsa förtalet, som aldrig hvilade. — Oftare kände jag dock ett isande förakt, när jag såg, huru den lumpnaste småaktighet dirigerade de trådar, hvilka sätta rörelse i dessa granna salongs-marionetter, och mitt hjerta kände månget djupt sår, då jag erfor, huru misstron — den ovärdigaste af alla känslor, lägger sin köld till och med öfver vänskapen — kanske den bästa af alla känslor. Att förlora en vän är bittert, och hjertat vill göra uppror, då äfven de, som varit oss

så kära, vända sig bort och tro mer på förtalet, än på vår oskuld. — Men det ligger dock ett behag deruti, att kunna med ett leende möta äfven de bittraste öden, och att låta skämtet leka på ytan, fastän smärtan bor i själens djup.

Åt er, baron Selim, var det förbehållet att såra mig på ett sätt, som ännu ingen annan vågat det. Jag skulle nu hafva kunnat hämnats på er genom att endast leka med ert trots och genom att visa er, huru också en qvinna har vapen till sitt försvar mot passionernas yrande öfverdåd. Med det var min visshet om er egen olycka, som mildrade det förolämpande i ert uppförande. Jag visste, att jag sjelf kanske gifvit anledning till de misstankar, som ni utan skonsamhet yppade, och ehuru jag, i medvetandet af min egen oskuld, kunnat skratta åt ert vanmäktiga hot, hade jag dock icke hjerta att så lemna er. Jag har derföre nu gifvit er ett förtroende, som jag önskar, att ni icke missförstår, hvad ni än för öfrigt må tänka om mitt handlingssätt. Jag har för er yppat, hvad som för verlden blir en hemlighet och vill endast tillägga, att min roll är utspeld och segren vunnen. — Ja, min man är åter min! — Jag är genom den kärlek, han återskänkt mig, tusenfaldt belönad för de qval, jag lidit. — För honom kan jag glömma hela verlden — liksom den snart glömmer mig — men för att behålla hans hjerta, skulle jag ännu en gång hafva mod att mana denna verld till strid på lif och död, och derföre stör nu ingen feg fruktan min afundsvärda lycka!"

Här tystnade grefvinnan!

Selim hade med den lifligaste uppmärksamhet lyssnat till hvarje hennes ord. Nu stod hos honom öfvertygelsen om hennes oskuld, hennes öfverlägsenhet, klar och strålande, som en sol, för hvilken alla tviflets dimmor sjönko till jorden, och hans hjerta intogs af onämnbar fröjd. Med ett värdigt lugn fattade han den sällsynta qvinnans hand och tryckte den med innerlig värme, men hans läppar funno inga andra uttryck, än det vackra ordet "Tack!" — hela hans själ låg dock i detta ord och hans ögon fuktades af tårar, på en gång ångrens och glädjens.

Också Therese var rörd; men hos henne voro af naturen lynnets motsatser hvarandras närmaste grannar, och hon log snart åter, samt sade med skämtande ton:

"Af detta lilla äfventyr må ni nu lära er, att aldrig mer sätta hela er välfärd på ett kort — minst en dame; men om ni gör det ändå, var då ståndaktigare i er tro och lugnare i er pröfning."

"Ni har emot mig handlat ädelt, grefvinna," svarade Selim. "Jag tror nu på er, som på ett högre väsen; jag tror på er — och jag tror på det goda, det sköna, på lyckan och dygden! Jag vill nu icke ens försöka att urskulda mig för de låga misstankar jag hyst. Min själ har varit sjuk, mina tankar förvirrade. En lumpen intrig har bedragit mig och ni vet att Wiftenberg . . ."

"Wiftenberg!" afbröt grefvinnan med föraktligt leende; "ni trodde då till och med denne pratmakare mer än ni trodde mig? Vill ni emedlertid veta beskaffenheten af hans eröfringar, vänd er då till min f. d. kammarjungfru; för hennes hjerta var han måhända farlig. Jag vill gifva er en lärdom, baron; kom ihåg, att om män, sådana som Wiftenberg, någonsin skulle få komma in i en boudoir, så sker det helt säkert — när frun i huset är borta; deremot bör ni vara mera rädd för alla era timida och tystlåtna rivaler."

"Ack, jag har lefvat bland dårar och sjelf varit den störste af dem alla!"

"Men nu är ni ju min vän?"

I detsamma grefvinnan yttrade dessa ord, räckte hon Selim sin hand till afsked och, som vänner för lifvet, åtskiljdes dessa båda.

Men huru njöt icke Selim af den förändring, som hela hans varelse undergått! Solen, tyckte han, sken mera varmt, foglarna sjöngo mera ljuft, all naturen var mera skön. Han upplefde nu ett af dessa den himmelska försoningens sköna ögonblick, då menniskan känner, att hon är slägt till en Gud, och vill trycka hela verlden till sitt varma bröst; han hade återvunnit förmågan att älska, han hade återvunnit sitt förlorade paradis och det var liksom en bekant röst hviskat i hans öra:

"Verlden är nog ej ändå
Så farlig!"

VI.

Vid ett glas Punsch.

I herr De la Croixs café på Norrbro finnes, som hvar man vet, en "Sallon des Dames," hvarest dock aldrig synas några damer, utan vanligtvis endast en Papegoja. Här i denna salong sutto en afton i början af året, kring ett af de små runda marmorborden, trenne unga karlar, smuttande en deliciös ananaspunsch. Dessa herrar hafva vi råkat förr en gång: de voro Felix Wiftenberg, Fritz Gyllensväng och Ture Lejondrift. Redan hade de trenne vännerne afhandlat hvarjehanda riksviggtiga ämnen och med djupsinnighet uppgjort sina funderingar så väl öfver de fyra riksståndens och enkammarsystemets, som äfven vapenrockarnes och frackarnes absoluta och relativa, moraliska och materiella företräden. Näringsfriheten hade man också undrat öfver — nu talades om nöjen och skönheter.

. . . .

"Jag, för min del," sade Wiftenberg, "är missnöjd med saisonen. Sällskapslifvet i vinter tyckes mig lefva mera af gammal vana, än af behof, liksom min kära onkel. Våra damer, de äro visst alltför täcka, och älskvärda också, men här finnes ingenting inspirerande, ingenting "tusan djefla," och våra nöjen smaka som en hvardagsmiddag i ett tarfligt hus: allt är ganska godt och rensmakande, men saknar totalt hvarje pikantare krydda; man blir mätt utan all njutning, liksom af oxstek."

Lejondrift gaf sitt bifall tillkänna genom ett hjertligt, småqvittrande skratt.

"I år, som i fjol," svarade Gyllensväng. "Jag har, Gud ske lof, numera hunnit så långt, att för mig är verlden, som ett väl balsameradt lik, och den ena vintren tyckes mig så lik den andra, som pannkakor sins emellan. I salongerna, der äro ju alltjemt sofforna fulla med stora, granna, sömniga matronor, och i danssalen stå deras döttrar "fagra som rosor och spaka

som lamm." När en äldre syster, genom något ödets nyckfulla skickelse, blifvit, i behörig ordning, till det förunderliga äkta ståndet afpolletterad, genast kommer der små rekryter i hennes ställe, och skillnaden emellan dem har jag sällan varit nog finkänslig för att kunna upptäcka. Tvenne lagar styra detta lifvet: dansa och kurtisera. Säger jag en qvickhet, så skrattar man, säger jag en dumhet, så skrattar man; men säger jag någonting som är — alls ingenting, ja, då skrattar man också."

Lejondrift fann sig träffad af anmärkningen och tog all sin sjelfbeherrskning till fånga för att se allvarsam ut.

"Hvad dig beträffar," återtog Gyllensväng efter en paus och fortfarande vändande sig till Wiftenberg, "förvånar det mig, att höra dig klaga, du som så väl förstår, icke allenast att belägra ett känslofullt hjerta, utan äfven vet att brandskatta."

"Jag känner orsaken till ditt missmod," tillade Lejondrift, "du lider af saknadens qval efter en viss förtjusande grefvinna — inga namn, ha, ha, ha!"

"Åh, tala icke om den snön, som föll i fjol," genmälde Wiftenberg och låtsade qväfva en suck, genom att hvissla en polketta.

"Du vill då icke lefva i minnets verld, som poeterna uttrycka sig," sade Gyllensväng. "Men besitta mig har icke du ändå varit lycklig som en skolpilt i ett päronträd; och fatalt var det, att den token Stålbrand så snart skulle ledsna vid kortlapparna. Han lärer nu, efter hvad man säger, med brinnande ifver kastat sig öfver landtbruket och i en hast blifvit så rationel, att han förvånar hela den kongl. landtbruks-akademien. På sin gamla egendom skall han hålla ett förfärligt kolorum, odla kärr, fälla skogar, tappa ut sjöar: ingenting får stå i sin gamla frid och ro. Torparekojorna skola ombyggas till italienska villor, den urgamla svenska nationela boskapen skall utträngas af oformliga holsteinare, hvilka råma på tyska, så att ladugårdspigorna icke förstå deras mening; trädena skola brukas i cirkulation; hvetet skall sås om våren och potatisen sättas, på hösten. — Ack, det der välsignade jordbruket, det är nu också en förskräcklig vurm!"

— "Och grefvinnan sjelf, vidtog Lejondrift, lärer sköta osttryckeriet och hålla småbarnsskola för bondungarne, ha, ha, ha!"

"Store himmel!" utropade Gyllensväng andäktigt, "vi sitta nu här och raljera; men menniskan är ändå bra svag: — hvem kunde i fjol ana, att denna qvinna så skulle förfalla!"

Wiftenberg upphörde nu ändtligen att hvissla och sade med vigtig mine:

"Tro mig, mina herrar, jag känner den qvinnan; hon skapades liksom en fyrverkeripjes, endast för att lysa några ögonblick. — Stackars Therese!"

"Är det sannt," frågade Lejondrift, "att också Selim Engelbrecht ej mer kommer tillbaka till Stockholm?"

"Ja, också han lärer vara förlorad," svarade Gyllensväng dystert och nästan rörd af medlidande. "Det var ändå synd på karl, tillade han, han hade en tid så goda anlag; men sedan blef han melankolisk och nu, till råga på olyckan, lärer han förälskat sig i en landsortsmamsell — mademoiselle Anna Stina Grönqvist, Bergström eller Olsson, något sådant der, med ett ord en "landtlig oskuld," och skall nu slå sig ned på rama bondlandet han också."

"Selim har köpt sig en liten egendom i grannskapet af Stålnäs," upplyste Wiftenberg, och har redan der satt sig till ro med sin unga hustru, som skall vara vacker nog. — Jag blef med skäl förvånad öfver, att han icke bjöd mig på sitt bröllop; vi hafva alltid varit intima vänner.

"Fan må bjuda dig på sitt bröllop," inföll Gyllensväng, "du hittar nog vägen ändå, din fribytare. Men hör på, efter vi nu äro så särdeles goda vänner, vi båda, kan du väl lofva mig, att när jag en gång blir gift — du aldrig sticker din fot inom min dörr."

Lejondrift skrattade åt detta skämt så högljudt, att papegojan vaknade.

"Tyst! ropade Wiftenberg i det samma, hvad är det klockan slår? — Ett — två — — sex — sju. — Fan regera, — klockan är redan sju! — Jag har icke tid att dröja längre här — farväl, farväl!"

"Dröj ett ögonblick," bad Gyllensväng, "vi hafva samma väg."

"Nej, ursäkta mig, min bror, icke denna gången."

"Ja så — jag förstår .... Ditt hjerta är för qvinnorna, hvad Fellingsbro eller Stora Åby är för presterskapet; en plats som alla fika efter. — Lycka till, Don Juan!"

Punschglasen tömdes. Wiftenberg nickade, under ett visst betydelsefullt leende, åt sina vänner, samt skyndade brådskande sin väg.

"Det är en förbannadt toujours karl, bror Wiftenberg," anmärkte Gyllensväng, då denne redan aflägsnat sig.

"Förbannadt toujours!" instämde Lejondrift, återigen gapskrattande, liksom om en stor qvickhet blifvit yttrad.



KURTISÖREN.

EN TYP.

Det är kanske alltför dristigt, att skrifva kurtisen på syndernas register, men en anonym författare, som jag, kan väl ändå våga kuppen, om han skyndar sig att tillägga, att det är en liten särdeles älskvärd och behaglig synd. Är det nu en synd, så är det också den äldsta af alla; ty ehuru litet vi gudnå's veta om paradisets seder och bruk samt om den sällskapston, som der var rådande, vore det dock att förneka den menskliga grundprincipens konseqvens, i fall vi betviflade, att redan allas vår grand-père, Adam, på sin tid, betjenade sig af kurtisens strösocker, när han slog sina slag och ville göra sig behaglig för den sällskapsdam Herran honom "bygde." Kurtisen är således just sjelfva ur-arfsynden och var till långt innan den fatala äpplekomplotten. — Genom Eden flöto, som vi veta af den mångkunniga Moses, flera herrliga floder. En af dem var kurtisens honungsflod, och denna har, sedan den tiden, svallat öfver alla bräddar, vuxit förbi alla beräkningar och i alla riktningar öfversköljt jorden.

Kurtisens historia vore verldens; ty här har kurtiserats sedan urminnes tider, ända från mythens poetiska dagar, genom alla historiens vexlande perioder, af alla folkslag, på alla tungomål och, j kunnen tryggt förlita er derpå, mina damer, här skall alltid kurtiseras så länge verlden står, tills domsbasunen ljuder; hur det sedan kan blifva, beror på omständigheterna.

Då jag började, trodde jag, att det endast var en bagatell, som jag talade om; — nu inser jag mitt ämnes storhet. Ack, det är icke godt att bestämma, hvad som egentligen utgör småsaker här i lifvet! Endast småsaker tillhöra dock mitt fack. Jag måste derföre hålla mig till detaljerna, jag måste slå sönder det stora hela och endast behålla en liten anspråkslös bit. Denna lilla bit blir nu: En kurtisör.

Jag var en gång, i längesedan förflutna tider, på en stor bal, hos en stor man. Der var mycket folk och nöjet sköttes efter samma välkända schema, som, med få, små undantag, evinnerligen varit våra balers gemensamma marschruta. — Under ett uppehåll emellan danserna, slog jag mig ner uti ett litet kabinett och började bläddra i några böcker på divanbordet. Straxt härefter inträdde äfven tvenne helt unga och i salongerna debuterande damer. Båda behagade fästa så ringa uppmärksamhet till min obetydliga person, att de obehindradt började en liten konversation, som jag sedan kunde förstå, skulle vara helt och hållet privat och konfidentiel. Så här ungefär föllo sig deras ord:

— Ephrosyne, jag håller så ofantligt mycket af dig!

— Ack, Josephine, du är min aldra bästa vän!

— Du är den enda, som förstår mig rätt!

— Våra själars sympathi är orubblig!

— Vår vänskap står trogen intill döden!

— Långt in i evigheten!

— O, hvad han är älskvärd i afton!

— Hvem?

— Amandus!

— Ack ja!

— Han är så intressant!

— Han är idealisk!

— Hans sätt är så attirant!

— Han vore svår att emotstå!

— Vet du — men nämn det, för Guds skull, ej för någon — han har i afton mot mig varit mycket uppmärksam.

— Verkligen! Han har också sagt mig några betydelsefulla ord.

— Han gaf mig denna ros.

— Och mig har han gifvit denna.

De unga damerna tycktes, å ömse sidor, mindre belåtna med upptäckten af denna nya "själarnas sympathi" och suckade på en gång ganska djupt, hvarefter de något tvärt, och mindre ömt än den "eviga vänskapen" borde medgifvit, åtskiljdes.

Knappt hade dessa båda lemnat rummet, förr än ännu en liten förtjusande vårsippa inkom i mitt kabinett. Hon var alldeles ensam och syntes mycket echofferad. Sedan hon bevärdigat mig endast med en likgiltig blick, stannade hon i fönsternichen, till hälften dold bakom gardinerna; men tre hjertliga suckar från hennes barm nådde mitt öra och förrådde, genom sin känslofulla takt, att också denna unga skönhet trasslat in sig i kärlekens allsmäktiga garn. I detsamma ljöd dansmusiken och den suckande skyndade åter ut. En förlåtlig nyfikenhet dref mig nu till fönstret, som hon lemnat, och på rutan läste jag namnet: "Amandus" skrifvet med en fin fingerspets och endast ofullkomligt öfversuddadt.

Inom en ganska kort stund hade jag sålunda helt oskyldigt blifvit invigd i trenne unga hjertans, troligtvis aldraheligaste hemlighet. Det är sant, att denna hemlighet visserligen icke voro synnerligen intressant; men det vidlåder oss dock alla en viss benägenhet att veta just sådant, som alls icke angår oss, och till och med de lumpnaste bagateller kunna skaffa sig intresse, då de bemantla sig i en mystisk skrud; detta är ett gammalt knep. Imedlertid tänkte jag för mig sjelf: Den der "Amandus," det måtte vara en veritabel riksförtjusare, som så kan sätta små hjertan i brand. En vanlig stackars menniskoson blir stolt och triumferande, då han förmår upptända en enda liten låga, men denne utomordentlige! — tre flammor på en qväll och, hvem vet, kanske ändå flera! Jag måste göra hans bekantskap, det kan vara både angenämt och lärorikt också.

Vid denna tid var jag sjelf nästan helt och hållet en främling i den krets, som jag då så nyligen inträdt uti. Jag var derföre nödsakad göra åtskilliga omvägar, innan jag kunde komma den person på spåren, som, genom mina upptäckter i kabinettet, väckt min nyfikenhet. Slutligen lyckades jag, att på diplomatiska vägar utforska, att mannen, som har det "betydelsefulla förnamnet Amandus," var en kammarjunkare, som dertill var begåfvad med det icke mindre ljufligt klingande familjenamnet: von Liebling. En af mina bekanta åtog sig att under någon improviserad förevändning presentera mig för honom. Det skedde.

Jag blef, då presentationen försiggått, sanningen att tillstå, ganska flat, såsom det ofta plär gå, då man låter sin fantasi på förhand göra fria utkast. Jag hade nemligen föreställt mig, att hos denna man, tre unga damers ideal, finna någonting à la Don Juan, någonting lejonaktigt, någonting superlativt. Den man, som nu stod framför mig, bar dock alls intet tecken till några af dessa egenskaper. Det fanns visserligen i hans yttre all anledning att kalla honom för en ganska "hygglig" person, men något ovanligt sökte man der förgäfves. Hela menniskan var af det mest alldagliga och obetydliga slaget och egde ingenting, som kunde tilldraga sig någon uppmärksamhet framför mängden; hans figur, anletsdrag, kostym, allt var ganska approbabelt, men ingenting var originelt eller anmärkningsvärdt. Ögonen — jag måste väl särskildt tala om dem, ty af poeterna hafva vi väl tusende gånger fått veta, att ögat är själens spegel och känslornas telegraf — ögonen voro, som jag tyckte, languisanta ända till sömnaktighet, hvilket uttryck ännu mer fulländades af ögonlockens släpande rörelse, kanske fanns det uti dem något af det der "smäktande ljufva," som det icke är hvar och en gifvet att förstå sig på, det är så möjligt, att jag nästan tar det för afgjordt. Ej heller i kammarjunkarens konversation kunde jag upptäcka någon intressantare talent; tvärtom föreföll mig hans alltför ofta återkommande småskratt hardt nära det fadda och var det enda hos honom, som egentligen misshagade mig. Men jag har alltid haft prevention för denna, hos visst folk oöfver-

vinnerliga vana att uttrycka (eller dölja) sina känslor genom ett ständigt flinande och att i sällskapslifvet begagna skratt såsom surrogat för ord och tankar. Ett hjertligt skratt gör godt djupt in i själen, men detta eviga konversationsskratt — fy, huru tröttnande är det icke att höra och ännu mer att göra! Likväl, min vän, om du icke har något att säga, eller om du icke vet, hvad du skall svara på en fråga, som du icke begriper, så — skratta, skratta, och verlden skall kalla dig: "glad" och "treflig."

Kammarjunkaren motsvarade således alldeles icke min förväntan. Han, som i mina dåraktiga fantasier, ett ögonblick spelade rollen af sol, föll genast i verkligheten ner såsom skinnpels. Sjelf rådde han visserligen icke derför, men för mig blef han, hvad symamsellerna kalla: "en fallen illusion." Jag började starkt betvifla hans förmåga som förtjusare; jag ville anse mina egna upptäckter härom såsom grundlösa; men, att jag nu återigen gjorde ett misstag, fick jag nog erfara.

Kusiner är det gemenligen ganska godt om, och jag känner mången, som räknar sådana dussintals. Sjelf har jag också härmed blifvit ganska rikt begåfvad. En af mina tanter har haft den godheten att, tid efter annan, skänka mig icke mindre än ett halft tjog små kusiner, och jag har, såsom tacksamhetsgärd, tagit mig anledning att skänka denna min outtröttligt produktiva tant, den hedrande benämningen: "kusinernas författarinna." — Ett af de första exemplaren, som "kusinernas författarinna" utgifvit, lyckades i synnerhet väl. Det var just ett litet mästerstycke och kallades Rosa; ingen har också bättre förtjent ett sådant der blomsternamn, ty Rosa var frisk, ljuf och älsklig, alldeles som en ros. — Jag måste dock bekänna, att jag fästat ganska obetydlig uppmärksamhet till kusin Rosa, ända tills hon en vacker dag fyllde sina sexton år. Hitintills hade jag alltid betraktat mina kusiner i massa och ansett mig om dem veta alldeles nog, då jag visste, att de voro tio till antalet; men från denna dag började jag först anse dem som individer, hvar och en för sig. Kusin Rosa öfverraskade mig verkligen

genom sina många behag. Likasom sjelfva vishetens gudinna, tycktes hon mig på en gång hafva blifvit fullfärdig. Af en liten obetydlig pensionär med "mamelucker" och hårflätan längs ryggen, hade nu, ett tu tre, blifvit en fullmogen jungfru, som blygt tycktes rodna öfver sina egna formers djerfhet, och i hvilkens oskuldsrena blickar utstrålade ett himmelrike af hjertats godhet och nyvaknade känslor. Jag blef hasteligen helt varm om hjertat och började på det högsta intressera mig för min unga kusin.

Mitt deltagande växte stundeligen förbi kusinagets inskränkta gränser och blef allt ömmare och ömmare. Snart drömde jag endast om Rosa både natt och dag, men ledsnade ändå icke dervid. Detta oaktadt var jag ännu icke rätt säker på mitt eget tillstånd; jag visste icke rätt klart, hvad det var, jag bar inom mig; jag erfor endast verkningarne, under det att sjelfva orsaken låg dold i djupet af mitt hjerta; min känsla hade ännu icke vaknat till lif, blifvit född till verlden, fått luft eller funnit ord. Härtill fordrades — ingen älskande själ skall kunna betvifla det — härtill fordrades månsken, ty det var allt, som man finner, efter gamla skolan. Nåväl, det blef nytändning, det blef fullmåne, det blef en gudaskön månskensafton; nu var det färdigt! Åh, hvilka revolutioner! Liksom från ett litet Vesuvius, så utströmmade från mitt hjerta idel eld och lågor, och af min beskedliga fantasi blef en flödande lavaström; suckar och utrop förföljde hvarandra och poetiska ådror, som jag aldrig vetat af, kommo helt dristeliga i dagen. Då småskämdes den klokare, nyktrare delen af mitt jag, tog på sig skolmästareminen och började bekymrad framkasta några små misstankar om lossnade skrufvar och dylikt. Men på dessa chikanösa tillmälen svarade hjertat, i jublande lycksalighet: "Du stoftets son, var stolt öfver dig sjelf, det bor inom dig en gnista af Gud — det är kärleken!"

"Det vore väl tusan!" var förståndets prosaiska svar på denna vackra tirad; men jag hade vidare ingenting att invända. Saken var nu tydlig och klar: Jag älskade kusin

Rosa af hela min själ! Nå, detta var i sanning ingenting att skämmas för.

Den alltför sväfvande och öfverspända karakter, som isynnerhet utmärker kärlekens aldra första dagar, sansade sig så småningom, och genast blef min känsla mera respektabel. Ifrån att endast göra halsbrytande lustfärder upp till stjernorna, der jag egentligen icke hade något att beställa, sänkte jag mig så vackert ner till det réela lifvet och mina gamla älsklingsidéer om den husliga sällheten återkommo nu i förklarade gestalter. I stället för att endast svärma, började jag resonera. Jag ville icke mera se Rosa endast som mina drömmars ideal, jag ville se henne som min ledsagarinna genom lifvet, min lagvigda hustru, och jag föresatte mig derföre att studera henne.

Men ack, hvem vet icke hur det går när en älskare vill studera sin älskarinna! Han vill utforska hennes karakter, hennes temperament, hennes praktiska förstånd; han inbillar sig, att han helt och hållet genomskådat det älskade väsendet, så tydligt, som om hon vore gjord af fönsterglas; han tror sig fullt och fast kommit underfund med den tillbeddas innersta lifsprincip, och han är hänförd, förtjust, ty se — hvarje tanke, hvarje känsla hos henne är just sådan, som han sjelf mest älskar den. Ack, kanske är också det mesta egentligen ingenting annat än ett foster af hans egen fantasi! Gud skapade menniskan af en lerklump; för kärleken är det en småsak, att af syndiga menniskor göra skuldfria englar, och mythen om Pygmalion, som genom sina böner till gudarna lifvade sjelfva marmorbilden, kan äfven tolkas såsom ett bevis på, huru den förälskade, berusad af kärleken, förblandar lif och död samt, bedårad af sin egen fantasi, tror, att spegelbilden, som endast är ett återsken af honom sjelf, är verklighet. Den enda trovärdiga vinsten af dessa en älskares studier, inskränker sig kanske slutligen till vissheten, att den huldas ögon äro blå, att hennes händer äro små, eller att hennes tänder äro hvita!

Hvad mig sjelf nu angår, vet jag icke till hvad grad jag vilsefördes af min egen inbillning, men säkert är, att jag hos Rosa upptäckte de aldra älskvärdigaste, de med min egen själ

mest harmonierande egenskaper, hvarföre jag också blef fullkomligt öfvertygad, att vi båda voro skapade för hvarandra. Som jag nu äfven visste, att min tant — "författarinnan till Kusinerna" — var ett utmärkt förståndigt fruntimmer, och att hennes exemplariska grundsatser voro en tillräcklig garanti för kusinernas ändamålsenliga uppfostran, kunde jag säkert förtrösta derpå, att Rosa, äfven i det husliga lifvet, skulle förstå uppfylla sina pligter. Härmed försvunno de sista skruplerna, och jag fattade det dristiga beslutet att, vid första lägliga tillfälle, för lilla Rosas fötter nedlägga min hand och mitt hjerta.

Så fortgick tiden, och jag tyckte mig skrida mitt mål allt närmare och närmare. Rosa hade väl ännu icke på något vis låtit mig tydligt förstå beskaffenheten af sina egna känslor, men jag hade många skäl att tro mig för henne vara långt ifrån likgiltig, och närde derföre mitt ljufva hopp om ett ljufligt återsvar från hennes eget hjerta. — På en gång förändrade sig nu den unga flickans hela väsende och på ett sätt, att man icke behöfde vara särdeles djupsinnig menniskokännare, för att förstå, det denna förändring hade en anmärkningsvärd betydelse. Skulle det vara kärleken? tänkte jag för mig sjelf, lycksalig vid blotta aningen derom. Jo jo, det var icke mera tvifvel derom, hennes hjerta hade vaknat, det blef genom tusende små uppenberelser allt mera omisskännligt. Men jag kunde dock icke förstå vissa förhållanden. Det tycktes som Rosa numera liksom drog sig tillbaka för den uppmärksamhet jag visade henne, att hon nästan undvek mig; och likväl, hennes suckar, hennes distraktioner? . . . nej, jag kunde alldeles icke förklara, hvad jag såg, mitt förstånd stod stilla, sans comparaison, som solen i Ajalons dal.

Så stod saken, då jag blef nödsakad att göra en resa åt landet på några dagar. Med blödande hjerta "slet" jag mig loss från den dyrkade och måste tillbringa hela åtta dagar i saknadens rysliga qval. Ändtligen fick jag då återvända. Jag skyndade genast till min tant med en otålighet, som icke kan beskrifvas. Med klappande hjerta trädde jag nu in uti salongen. Der satt Rosa, inbegripen uti ett så lifligt samtal med kammarjunkare von Liebling, att hon icke märkte min ankomst.

Jag steg närmare. Då, o afgrundsqval! då vände Rosa sina klara, vackra ögon med en strålande blick upp emot den hviskande kammarjunkaren. — Ack, jag behöfde icke se mera, denna enda blick sade mig allt. Det var då han, som lifvat hennes hjerta! Rosa, också hon, var förälskad i kammarjunkaren. . . .

Detta var ett af de första slag, som olyckan måttat åt mitt hjerta, och att det träffade hårdt och sårade djupt, behöfver jag icke omtala. Likväl är det icke värdt, att någon sensibel själ derför nu bekymrar sig; åh nej, nu är allt det der för längesedan försvunnet; många vintrar hafva snöat sedan, många flammor tändts och slocknat . . .

Min aldra första tanke blef emedlertid — att hoppa i Norrström. Den andra att bjuda ut kammarjunkaren och tvinga honom att slåss på lif och död. Jag var hemsk till sinnes och tänkte endast på död och förskräckelse; värjor och pistoler, dolkar och arsenik föresväfvade mig i en tragisk villervalla. Men snart nog tog jag mitt förnuft till fånga och förkastade alla dessa hemska mordplaner. Jag beslöt då, att det enda, som skulle dödas, var min smärta, den borde åtminstone lefvande begrafvas i mitt bröst, och min hämd skulle blifva den grymmaste af alla: ädelmod. "Honom, som tog min brud, skall jag bjuda min vänskap!" sade jag med fast vilja. Nå, det var ju ganska vackert gjordt!

Från denna sorgliga tilldragelse kan jag egentligen datera min närmare bekantskap med kammarjunkare Amandus von Liebling. Jag sökte numera flitigt hans umgänge. Händelserna gynnade mig, och vi kommo ofta tillsammans, hvilket ej heller var underligt, ty båda voro vi dagdrifvare till profession. Jag måste dock erkänna, att jag icke annars förnam någon starkare, lifligare dragningskraft till hans person, det var mera en föresats, en princip, som här vid lag utöfvade sitt välde öf-

ver min vilja; men, det är som ordspråket säger: vanan är mer än halfva naturen, och den, som tror, att vi här i lifvet knyta vänskapsband endast till följd af våra själars sympathier, den är alltför oerfaren. Nej, ödet, nycken, omständigheterna blanda menniskor af skiljda färger huller om buller, likasom spelaren blandar sina kort; hjerter och klöfver, ruter och spader, ett godt kort och en hacka komma här bredvid hvarandra. Oordning, det är ordningen. Det är här icke fråga om harmoniska återsvar på hjertats suckar, om likstämmighet i tycken, i känslor, eller om själarnes sympathier och antipathier; det är endast fråga om slumpen. — Hjertan, som klappa efter skiljda takter, måste slå emot hvarandra; menniskor, som hafva ingenting gemensamt, måste vandra vid hvarandras sida. Nå väl, det blir strid och split, den ene drager hit, den andre dit; men de jemka sig så småningom efter hvarandra, de börja passa tillsammans allt bättre och bättre, de blifva vande vid den inbördes disharmonien, — forma sig derefter, och — de skulle slutligen icke kunna lefva derförutan. Så blef nu äfven förhållandet emellan mig och kammarjunkaren. Gud må veta, att vi voro af ganska olika naturer, men omständigheterna förde oss tillsammans och vanan förenade oss; vi blefvo vänner, åtminstone hvad man i dagligt tal menar härmed. Ingen kunde häröfver mera förvånas, än jag sjelf. Jag såg, hvilket svalg, som låg oss emellan, jag tyckte stundom, att min nye vän var tråkig, odräglig, plågsam — och ändå kunde jag icke skilja mig ifrån honom, ty, som sagdt är, jag hade en gång blifvit vand vid denna plåga; min vän hade för mig blifvit ett nödvändigt ondt, liksom lutfisken om julen.

Min vän Amandus hade af naturen blifvit begåfvad med fullt ut lika så goda egenskaper som de, hvilka i allmänhet falla på en vanlig menniskas lott. Hans hjerta var godt och hufvudet var ej heller dåligt, men det fattades honom energi och förmåga att höja sig till en vidsträcktare veridsåskådning. Dertill hade ett oblidt öde skänkt honom en alltför lättretlig känslofullhet, hvilken hade fått en helt och hållet ensidig riktning och aldrig lemnade honom i fred till att lyssna till förnuftets röst. Denna känslofullhet hade endast en enda yttring,

det var kärleken. Min vän var oändlig i kärleken. Qvinnan var det thema, öfver hvilket hela hans lif spelade variationer. Då jag nu säger qvinnorna, menar jag egentligen damerna — till dem voro alla hans tankar, alla hans känslor, åt dem hade han förskrifvit hela sin själ, och för dem ville han lefva och dö. Han hade således blifvit en sorts gengångare från chevaleriets dagar, men det var en moderniserad upplaga i duodesformat och perlstil. Under andra förhållanden skulle han kanske kunnat blifva lik en af riddartidens yppersta hjeltar, som med sin skönas namn på skölden, och för en nådig blick af hennes himmelska öga, förvånat verlden genom oerhörda mandater; men ack, det går icke så till nu för tiden. Man gör icke mera sin kur med eld och svärd, man behöfver hvarken blifva mordbrännare eller mördare. Man går en helt annan väg till våra damers hjertan; man gör sig galant och intagande, är artig och väl klädd, suckar och plockar blommor, dansar och skrifver vers, "hvad vet jag?" — Nåväl, min väns öde var gifvet; han blef ingen riddare, men han blef en: Kurtisör!

Man skulle kunna tro, att en person, som så hade att bära på ett evigt älskande hjerta, också skulle befinna sig i en ständig själsspänning. Men vi komma nu än en gång tillbaka till vanans makt. Man kan vänja sig vid allt här i verlden; klockringaren vänjer sig vid det döfvande ljudet; galerslafven vänjer sig vid sin boja; kirurgen vänjer sig vid lidandets klagan. Ja, man kan vänja sig vid sjelfva kärleken! Denna känsla, som bringar nybörjaren i extas, lärer, då man närmare kommit underfund med den, gå an att sköta alldeles som andra affärer. Så gjorde min vän; han hade funnit sitt ändamål i lifvet, det hvarför han trodde sig vara skapad, och han fortgick, med jemna steg, på sin en gång utstakade bana. För passionernas villor var han säkrare än någon annan, ty hans känslor hade alltid fritt aflopp och behöfde icke med våldsamhet rusa öfver bräddarna. Man kan knappast blifva af med kärleken på ett beqvämare sätt, än att älska beständigt, från dag till dag, från år till år, utan uppehåll, utan hvila.

Låtom oss nu kasta en blick ut i verlden och på närmare håll betrakta vår känslofulla vän, ställd inom sin rätta sfer: Salongen.

Det är soiré hos grefve X.

Den eleganta våningen ger en anblick, som kanske skulle kunna fresta till och med det trumpnaste verldsförakt. Ett bländande ljussken bryter sig i kristallkronornas prismer och trymåernas vattenklara ytor. Öfver allt smakfulla draperier, rika förgyllningar, mjuka mattor, mästerliga målningar, hänförande statyer, blommande drifhusväxter! — Den fina, utsökta lyxens poetiska skimmer undantränger hvarje tanke på dårskap och flärd. Och sedan, denna lysande samling af damer och herrar — hvilka toiletter! — Blixtrande juveler, frasande sidenflor och gazer så etheriska, så genomskinliga, som en sommarhimmels lättaste moln. Kring marmorhvita skuldror smyger sig Indiens yppersta cachemir; spetsar så fina som spindelns nät vagga på böljande bröst, och de skönaste, stoltaste kamelier prunka i silkesmjuka lockar . . . . . Vi äro nu midt inne i denna verld, om hvilken man har sagt så mycket ondt, och om hvilken äfven mycket godt kan sägas; denna verld der moralens satser så mången gång vändas öfver ända, men der också mången gång sinligheten fick förfining; denna verld der bildning är synonymt med lefnadsskick, men der också grofheten är bannlyst; denna verld der det gäller allt att synas, men der man också måste något vara för att kunna bibehålla sin plats; denna verld der vi finna sådan slafviskhet under modet, men der vi också finna en evig dyrkan för det sköna; der koketteriet florerar, men der man också täflar i att göra sig behaglig för hvarann: der ord pratas utan mening, men meningar förstås utan ord; der anekdoterna uttränga sanningen, men der qvickheten lifvar; der intrigen spinner listiga nät, men der småaktigheten förgylles; denna verld, så skadlig som hem, så nyttig som skola; denna verld — ack, hvem kan dock fördöma henne! Jag tror för visst, att hon är tusen gånger bättre än sitt rykte . . .

I en causös sitta tvenne damer. Den ena är en skönhet med reguliera drag, skarp blick och stolt hållning; hon tyckes

vara inom det nu så kallade *intressanta* trettiotalet och en viss fulländning och säkerhet i hennes ton och maner visar, att hon hunnit till den point, då qvinnan i allmänhet koketterar med sjelfständighet, i stället för med blygsamhet. Den andra är en liten smärt, intagande blondin, ännu i sin vårs fulla fägring; kanske har hon knappast sett sina sjutton år. Ungdomens medfödda grace och naiveté ersätta hos henne den utlärda verldsvanans *savoir* och hennes vackra leende är långt mera intagande än vältalighetens fraser och snillrikhetens ordvändningar. Kring dessa båda damer har bildat sig en cirkel af kavaljerer. Konversationen är i full gång.

— Ni menar således, säger damen på trettiotalet, och adresserar sig till en man med ädelt och distingueradt utseende, hvilken tyckes vara den egentligen ordförande och den anmärkningsvärdaste i hela kretsen. Ni menar således, herr baron, att vi qvinnor äro mera skapade för att *lefva*, än för att *skrifva* romaner?

— Jag tänker, svarade den tilltalade, att i hvar och en roman af något högre värde bör finnas mera djup verldskännedom, än jag har hjerta att tillönska en qvinna; der bör finnas mera studium af lifvets alla irrgångar, långt in i afvägarne, än jag tror henne hafva styrka att uthärda.

— Ack, hvad j alltid ären ömsinte, återtager grefvinnan, eller ofvannämnde sköna dam, och hvad j alltid ären måne, att ständigt och jemt förehålla oss vår svaghet!

Vi erkänna just derigenom vår egen, invänder en liten smilande herre. Alla menniskor äro svaga, men alla äro det ej på samma sätt, och vi behöfva derföre ömsesidigt stöd af hvarandra.

— Det der, genmälte grefvinnan, påminner mig om en äkta man af mina bekanta, som sade till sin hustru: Vi båda äro *ett*, men nu har *jag* den ovanan att ständigt göra små felsteg, och derföre måste *du* vara så mycket uppmärksammare på dig, så att ej *det hela* må gå alldeles på tok.

— Mig påminner det åter — infaller en lång, mager herre, som låter kalla sig Satiricus — om den halte, som leder den blinde.

— Det är en glad påminnelse, försäkrar baronen, ty det är en talande bild af, huru vi, genom att hjelpa hvarandra, kunna komma fram i lifvet. Genom associationer uträttas storverk.

— Alldeles så, afbryter grefvinnan, jag väntar mig derföre stort nöje af morgondagens konsert. Jag tänker, att mademoiselle A—s pipande röst skall upphjelpas af monsieurs B—s sträfva toner, och att C—s jämmerliga violin skall associera sig med D—s ännu jämmerligare!

Allmänt skratt.

Baronen vänder sig till blondinen och frågar i en skämtande ton: "Beler också fröken Eugenie mina beskedliga åsigter?"

— Eugenie är alldeles af er mening, infaller hastigt grefvinnan, sjelf valsar hon, som ni vet, superbt. Herr H— åter kan aldrig rätt lära sig hvad takt vill säga: Eugenie vill efter detta aldrig valsa med någon annan, af bara hjelpsamhet. Det blir också en association för att uträtta storverk och komma fram i lifvet.

— Hade fröken roligt på balen i går? frågar en ung man, om hvilken man i synnerhet kan säga, att han är väl klädd.

— Gudomligt! svarar Eugenie, med liflighet; vi dansade till långt in på morgonen. Ack! jag var så trött, att jag knappast kunde gå.

Nu kallades grefvinnan till ett annat kotteri. Hon stiger upp och går. Några af herrarne följa henne, andra blanda sig i hopen, och snart är fröken Eugenie och den allvarsamme baronen på tu man hand. Han intager grefvinnans plats i causösen.

— Ni är icke glad i afton, säger han, och i hans blickar står att läsa ett innerligt deltagande.

— Ack nej! jag är så trött, svarar Eugenie; vet ni, jag har dansat i åtta dagar hvarenda afton.

— Ja, och om jag icke bedrager mig alltför mycket, har det redan inträffat, som jag förespådde, då ni, vid vinterns början, trädde ut i verlden: ni har icke i dessa lysande fester, dessa bullrande nöjen funnit hvad ni väntade er; ni är sviken

i edra förhoppningar; nöjenas verld förefaller er tom. — Förlåt att jag vågar tala ett sådant språk; jag skulle icke göra det, om jag ej vore öfvertygad, att ni, olik edra sköna medsystrar, har högre pretentioner på lifvet.

— Det är endast för i afton jag är trött. Tänk er, vi dansade i går en kotiljong, som varade en hel timma; han var charmant, men fatigerande.

— Ack! hvarföre icke tillstå sanningen? — Det är omöjligt, ni kan icke finna er tillfreds med dessa lumpna tidsfördrif. — Ni är icke skapad för ett sådant lif, ert hjerta är för rikt för dessa fattiga känslor; ni är vand att drömma om den verkliga lyckan i andra uppenbarelser.

— Men jag försäkrar er . . .

— O! låt mig tala till er, som en vän; ingen kan hjertligare önska er sällhet än jag. Jag tror mig så väl förstå hvad som föregår i er själ. Också jag hade en gång mina illusioner om denna berusande verld, som vi lefva uti, jag ville qvarhålla dem i det längsta, ty jag hade, betagen af dårskaper, fäst mig dervid med ungdomens värma. — Men ack! dessa illusioner de måste försvinna! Den, som icke förmår qväfva sina känslor, fly eftertankan, kan icke låta sig nöja med endast flärdens efemeriska gåfvor. Tro mig dock; låt icke det sträfva allvaret skrämma er; det finnes ännu mycket skönt att lefva för, månget värdigt mål att sträfva till, mål som icke skola svika och bedraga er tro. — Det finnes äfven någon, som skulle se sin skönaste dröm uppfylld, om han fick blifva ert stöd på denna väg . . .

— Jag tror der spelas en vals derute i salen?

— Ni vill då alls icke höra mig i afton. — Förlåt om jag sagt förmycket, här der man endast hör talas om ingenting! — Ett moln förmörkar baronens panna och han lemnar sin plats.

Då han gått, skickar Eugenie efter honom en deltagande blick. — Jag har kanske gjort honom ondt, tänkte hon med öm oro, jag förstår icke att, som jag borde, uppskatta denne ädle mans godhet; jag sätter för ringa värde på hans vänskap; men

jag vet icke . . . Han är också så olik alla andra, så allvarlig, så reflekterande. Han är alltid så öfverlägsen, så högst förträfflig. — Allt det der är visserligen mycket bra, men det blir något tråkigt i längden. Vi flickor — våra öron äro icke vande vid så djupsinniga ord. Filosoferna borde hålla sig hemma vid bokhyllan, men aldrig gå på soiréer. Tacka vill jag . . .

Eugenie afbröt här sin tankegång. Hon ville icke erkänna för sig sjelf, att det fanns någon annan, som hon isynnerhet älskade att höra. Men en rodnad spred sig öfver hennes kind, då i detsamma en ung man närmade sig henne. — Kanske kunde just nu tillämpas det gamla ordspråket: "När man tänker på trollen, äro de ej långt borta." — Men hvem var då denne unge man?

Det var en person, hvilken den, som endast flygtigt öfverskådade societeten, ganska lätt skulle kunna helt och hållet förbise, ty bland denna mängd af sprättar, lejon, skrodörer, kavaljerer med mer och mindre frappanta egenskaper, intog han en ganska obetydlig plats; men den mera på djupet gående observatorn skulle dock snart komma underfund med, att också han spelade en ganska betydande roll. Det var en stor fisk i tyst vatten — det var kammarjunkare von Liebling.

Det fanns någonting smygande i hela kammarjunkarens sätt och skick. Det såg ut, som han ständigt gick för att fånga fjärilar. Lätt som en ande placerade han sig nu på den plats baronen lemnat, och började med en halfhviskande ton, så mystisk som om den djupaste betydelse hvilat under hvarje ord:

— Jag har en lång stund stått i stum beundran öfver min nådiga frökens smakfulla toilette. Ni har i afton öfverträffat er sjelf. Hela societetens damer kunna afundas ert val af färger. — Har ni sett sista modejournalen; den kom i middags från Paris.

— Ack nej! Säg för all del hvad nytt den innehåller! Er egen kostym är fullkomligt à la règle. Ni är sjelf en uppenbarelse af den snillrikaste inspiration, och det är endast möjligt att göra en enda liten anmärkning.

— Hvad då?

— Detta skärp skulle vara knutet cirka två tum mera åt högra sidan. Annars är allting: färger, snitt, garniturer, chevelure, chaussure alldeles comme il faut. Ni skall sjelf få se, om jag i morgon får taga mig friheten att skicka journalen. Der står också en liten alltför täck chansoanette: "Le Caramel", som ni kanske tillåter, att jag för er räkning skrifver af. Den är just som den vore skrifven för er ljufva röst. Det skall blifva gudomligt att höra er sjunga "Le Caramel". — Men min Gud, jag har glömt att fråga det, har ni fått pedalen på er harpa lagad?

— Den är fullkomligt i ordning, och jag har derföre återigen att tacka er, herr kammarjunkare. Ni har alltid så mycket besvär för mina små angelägenheter, och jag stadnar hos er i den största förbindelse.

— För all del, säg icke så. Ni vet, att det är min största glädje att kunna bereda er äfven det obetydligaste nöje. Ni vet, att för er skull . . . Hvilken skön ros ni har i er bukett! — Jag vet icke, men rosor i er hand tycks trifvas bättre än hos någon annan; det är, som vore de medvetna om sin afundsvärda plats, som vore de stolta deröfver, och till och med trotsande sin förgängelse endast för att behaga er.

— Ni är poetiskt stämd i afton.

— Ja, vid er sida skådar jag hela lifvet ur en annan, en upphöjdare synpunkt. — Hvad tyckte ni om balen i går?

— Jag har aldrig haft roligare.

— Åh balen var charmant! — Ni ärnar er väl på Amaranten i nästa vecka? — Vågar jag anhålla om en dans? — Hvilken ni behagar. Förkrossa mig icke med ett afslag.

— Andra valsen, med nöje.

— Ack, jag har då ett hopp, ett mål, att lefva för, att drömma om, att svärma kring! Verldens tomhet kan endast fyllas af hjertats inspirationer . . . ack!

Den halfqväfda suck, vår kammarjunkare nu exequerade, var så ljuft dallrande, så ömt vältalig, att den på Eugenies nerver verkade lika hänförande, som en eolsharpas mest förtjusande diminuendo. Eugenie slog ned ögonen, plockade på bladen af sin bukett, liksom en blyg bygdens tärna, och vågorna af hennes barm förrådde, att hjertat hoppat ur sin jemna takt. Stackars flicka! . . . Hur skulle hon väl kunna emotstå sådana ord, sådan suck! . . .

När kammarjunkaren nu åter aflägsnat sig och Eugenies ljufva förvirring lugnat sig, var hennes första tanke: "Se det är ändå en man, för hvilken jag kan känna annat än respekt. Jag förstår honom och han förstår mig; han har menskliga sympathier och är icke så der genomförträfflig som baronen. — v. Liebling talade väl också om lifvets tomhet, men se, det var på ett helt annat sätt. Han lefver i samma verld som jag, han är icke så upphöjd, att jag icke kan räcka upp till honom. Det är sannt, att han icke är någon filosof — men ack min Gud, hvad han valsar väl! — Om baronen kommer åter, vill jag låta honom förstå, att jag icke tycker om moralpredikningar, de må nu vara aldrig så välmenta!" . . .

En stund härefter finna vi, i ett litet förtjusande kabinett, åter en förtrolig tête à tête. Hvem kan det vara? Denna dam, så skön, så ung; hon heter Juliette, och denne hviskande kavaljer — ack! vi känna honom redan härpå, det är återigen kammarjunkaren.

Låtom oss lyssna!

— Vädret har varit charmant i dag, yttrar kammarjunkaren med det grundligaste allvar.

— I går deremot var det horribelt, genmälde fröken Juliette.

— Och i förrgår sedan — min Gud, hvilken storm! Det hade verkligen varit riskabelt, om en så sylfidisk varelse som ni då vågat er ut; men kanske hade sjelfva vindarne lugnat sig vid er åsyn.

— Jag stannar i obligation hos er för den der romanen ni hade godheten låna mig. Jag har icke på länge läst något så intressant, och jag sväfvar i en oupphörlig oro, innan jag

får veta hur det gick, om älskaren verkligen hoppade i sjön derföre, att älskarinnan mankerade honom.

— Ack, situationen är i sanning superb! — hvilka häftiga passioner, hvilka pikanta idéer, hvilka invecklade intriger!

— Hvad hade ni väl gjort i älskarens ställe?

— Jag? — Jo, min nådiga, jag har mycket grubblat deröfver, och jag tror bestämdt, att jag bjudit ut min rival på lif och död. Blod måste flyta, det var gifvet; hvad som hade passerat, kunde endast döden försona. — Men min Gud, ni hostar, hur står det till med ert bröst?

— Det är endast en obetydlig förkylning!

— Nej, ni förskräcker mig. Denna hosta kan blifva allvarsam. Om ni tillåter, skall jag sända er ett recept på drottning Victorias bröstpiller. Jag har fått det genom mina diplomatiska relationer, och jag vågar försäkra, på min ära, att dessa piller alls icke smaka illa, såsom vanliga plebejska medikamenter; de äro värdiga en drottning och er. — Hvad tyckte ni om balen i går?

— Den var ibland de tråkigare jag upplefvat.

— Åh i sanning odräglig, förskräcklig. Jag är lycklig af att helt och hållet instämma i ert omdöme. O, det finnes sympathier, som utgöra vår stolthet! . . . Hvilken utsökt bukett ni bär i dag! Också förefaller det mig likasom blommorna, fästade vid ert skärp, fingo en högre fägring. Säkert måtte de vara medvetna af sin afundsvärda plats, och triumferande deröfver, tyckas de vilja trotsa sjelfva förgängelsen!

— Jag älskar blommor med verklig passion.

— Det är den förlåtligaste af all egenkärlek! Också jag dyrkar dem evigt och allestädes. Ack, vi karlar äro icke så känslolösa, som ert kön vill påstå.

— Men j ären alltid smickrare.

— Vi äro endast stundom alltför uppriktige och vårt grymma straff är att blifva missförstådde!

— Det är allas vår lott!

— Nej, icke er, min fröken; för er finnes endast leende, hela ert lif är ju endast solsken och blomster, och en verld ligger tillbedjande för edra fötter!

Nu var kammarjunkaren just färdig att attackera den sköna fröken med en sådan der liten oemotståndlig suck, som ingen bättre än han förstått att utföra; men han blef ty värr störd af några damer, som närmade sig, och han "höll midt i sucken inne" — det var ett hårdt öde. Samtalet var också stördt.

— Hvad tycker du om kammarjunkaren? frågade, sedan denne aflägsnat sig, en af Juliettes vänner och fattade henne förtroligt under armen.

— Han är ovanligt intressant! var Juliettes korta svar, men i sina tankar fortsatte hon meningarne sålunda: Hvilken rik känsla, hvilket poetiskt språk denne man eger! Jag förstår honom så väl. Jag vet att uppskatta alla hans små attentioner till deras rätta värde. Det finnes harmoni oss emellan, och jag börjar sannerligen tro, att karlarne alls icke äro så der à la glace som min tant brukar påstå, åtminstone icke alla, om man blott förstår att taga dem rätt; men detta är en konst, som vi måste djupt studera . . . man kallar denna konst koketteri — ett fult ord, men ändamålet helgar medlen. . . .

Så fortsatte den outtröttlige kurtisören att oförtrutet sköta sin praktik. Hela aftonen var han i en oupphörlig verksamhet och sållade ut komplimenternas små sockergryn med en generositet och ett tålamod utan like, hvarhelst någon liten lättrogen oskuld kom honom till mötes. Aldrig hvilade han i sitt trägna arbete. Icke ett ögonblick teg han stilla. Med de trivialaste och alldagligaste ämnen visste han att på ett småbehändigt sätt införlifva det sötaste smicker — häruti låg hela hans afundsvärda konst; han var ett snille i sin genre. Han lefde af idel bagateller; hela hans själ var ett outtömligt rökelsekar och i compliasance var han ett bottenlöst haf. Han var detsamma i ord, som en sprätt är i kläder — och för resten bland karlar ett småleende, bland qvinnor en suck. Han flaxade ikring från blomma till blomma, alltid med honung på sina läppar, och hvar man såg honom — alltid var han lika öm, lika smäktande, lika hviskande; och man skulle af hans djupsinniga mine kunnat förmoda, att han sysselsatte sig med de vigtigaste angelägenheter, då han endast talade om väder och

vind, moder och baler. Brast någon gång denna utslitna tråd — genast visste han att återigen, med smickrets fågellim, binda den tillsammans. Det var egentligen de yngste, de i verlden sednast utsluppne damerna, eller de så kallade societets-noviserna, som utgjorde föremål för kammarjunkarens beundran och dyrkan. Hos dessa unga varelser fann han alltid ett öppet öra och dito hjerta — det var just hvad han begärde; sedan var taktiken gifven: attack på attack, innan hufvudstyrkan hann att sammandragas. Följden blef triumfer; det var icke möjligt annat!

Bland de kavaljerer, som besökt grefve X—s soiré, voro många, som från denna afton i sitt minne förvarade en och annan liten favör. En hade fått en blick, en annan ett ord, och mera behöfves icke för att uppblåsa en lättrörd fåfänga. Men af alla var dock vår kammarjunkare, kurtisören ex professo, den, som vunnit de största och de flesta segrarne. Ja, han hade vunnit hjertan — unga, rika, varma, känslofulla hjertan! — O, afundsvärde bland dödlige. Att vinna ett hjerta, det är att vinna en verld. Du är större än alla hjeltar och inkräktare tillsammans. Din makt ligger icke i ett blodigt svärd, utan i en sockersöt tunga; dina arméer äro ord, ditt artilleri är suckar. — Jag vet mången ärlig man, som lefvat långa sorgfulla år, för att vinna en enda gunstig blick från ett älskadt öga — men du! för dig är det der en leksak. På ett ögonblick har du vunnit ditt offer helt och hållet; ett ord, en blick, en suck — och hon är din. Det går af gammal vana alldeles omedvetet, liksom snusaren tager sig en pris, utan att tänka derpå och utan att påminnas derom af nysningarne. — Dock, hvarifrån denna lyckliga förmåga? — Qvinnohjertat är ju nyckfullt, kärleken är ju höjd öfver alla beräkningar? Hvem skänkte väl dig förmåga att besvärja sjelfva ödet och att, lik ormtjusaren, segra endast med din blick?

Den, som tviflar på qvinnans förmåga att vara mäktig djupa passioner, och som hånfullt beler hennes flyktiga tycke, är orättvis; men den som tror att han kan väcka dessa passioner och leda dessa tycken med samma allvar, som tillhör filosofien eller politiken — den är en dåre. — Du, som åtminstone

i din egen inbillning är höjd öfver hvardaglighetens lumpor, vill du ega en kanske skön blomma, måste du först böja dig ner i stoftet för att plocka henne, annars kan du evigt få stå der och längta förgäfves. Har du en gång blomman i din hand, då blir det dig lätt att sedan höja henne upp till dig, och det är äfven din moraliska pligt. Det är icke nog att vara ädel, man måste äfven vara älskvärd; och kunde narrarne lära de vise att blifva ämabla, då skulle verlden vara sju resor lyckligare.

Ur dessa premisser kan man leda sig till grunden för kurtisörens välde, hans lyckliga eröfringar. Kammarjunkaren hade rigtigt uppfattat sin ställning. Han lefde i samma sfer, som dessa ständigt dansande, skrattande, pjollrande unga skönheter; han stod dem sida vid sida, och derföre, endast derföre, var han deras hjertan så nära. — Den ädelmodiges uppoffringar, den rättsinniges handlingar, den vises läror, den snillrikes idéer — det är allt förträfftigt; men hvad hör det väl till balernas, till kurtisens lilla verld? — Det passar icke dit, det märks icke för komplimenter, det hörs icke för dansmusik. — Hvarje stor och djup tanke skulle här taga bort för mycket af den tid, som blifvit såld åt nöjet. Det är icke tillfälle att reflektera öfver lifvets gåta, eller att grubbla öfver odödligheten, när man måste laga att man blir uppbjuden till alla dansarna, till och med dem som icke blifva af. Verldsupplysaren kan slå sig ned i en kateder, men blå strumpor äro icke passande på en bal, och derföre måste man här rätta sig efter omständigheterna och göra som kammarjunkaren, då han, gång efter annan, upprepade sin stereotyperade fleurett om damernas buketter. — Nå väl, det måste så vara. Allting, äfven pratmakaren har sin tid och sitt rum — Låtom oss prisa rättvisan!

Då kammarjunkaren efter den mycket omtalade soiréen åter kom hem till sig, var han i ett särdeles upprymdt lynne. Han gick småtrallande af och an öfver golfvet och upprepade derunder åtskilliga fruntimmersnamn, bland hvilka vi särskildt igenkänna "Eugenie" och "Juliette." Dessa namn utgjorde ett slags motstycke till Don Juans bekanta promemoria. Kammar-

junkaren rätade på sig; han var nöjd med sig sjelf, belåten med sin afton; och derpå drog han nattmössan öfver öronen samt gick till sängs, att hvila på sina färska lagrar. Snart sof han lika godt som ett oskyldigt barn.

Men det är dock otroligt! — Borde icke hos honom uppstått en tanke på de falska förhoppningar, som han lifvat i kanske hitintills sorgfria hjertan? Borde icke hans samvete blödande erkännt, att han kanske denna afton kastat det första frö till koketteri i en hitintills ren och oskuldsfull själ? Borde han icke bäfvat för sina meneder, blygts för sina osanningar? Borde icke hemska spökgestalter tillropat honom i sömnen, att han var jemngod med de uslaste förförare, att han var lika brottslig i förhållande till det onda han åstadkommit, som mången af dem, hvilka framhärda sitt lif i fängelsehvalfven? Borde icke i drömmen föresväfvat honom en samling af alla de sköna, de goda, de älskeliga varelser, som han, utan barmhertighet, utan eftertanka, infört på den väg, der lättsinnet, sveket och hyckleriet skoningslöst nedstörta sina offer i vidöppna afgrunder? Borde icke dessa vilseförda varelser marterat honom med sin klagan, sin jemmer, och hviskat i hans öra: "hvarföre har du gjort oss så mycket ondt, oss, som du i stället med goda råd, med upphöjda tänkesätt, med ädla handlingar så lätt kunnat lifva för sanning och dygd, hvartill vi voro skapade? Hvarföre hade du beslutat vår undergång? Hvad hade vi väl gjort dig för ondt, efter du missunnade oss vår godhet, vår oskuld? Hvarföre var du ormen bland vårt paradis blommor? Hvarföre lekte du med oss, som med själlösa dockor? Hvarföre motarbetade du alla dem, som försökte väcka våra bättre känslor? Hvarföre slappade du vår själ med meningslöst pladder, insöfde oss i smicker och bragte oss ur stånd att känna den sanna, verkliga kärleken? Hvarföre gjorde du oss oförmögna till bättring — hvarföre, o, hvarföre?? — Ve öfver dig!"

Nej, kammarjunkaren erfor till sin lycka alldeles ingenting af allt detta; han sof den sötaste sömn, drömde om både Eugenie, Juliette och många flera, men alla logo de så vänligt mot honom och gåfvo honom förtjusande slängkyssar.

— Konsten att sofva godt beror bland annat äfven på oförmågan att tänka allvarsamt.

En gång fastnade kammarjunkaren i sina egna nät. Det var ett litet fatalt äfventyr, som han aldrig sjelf gerna ville tillstå, men det hörer likväl till hans historia och måste derföre också här få sin plats.

Vintern hade höljt sin kalla svepning öfver stad och land. Naturen slumrade under snötäcket. Kölden satt barsk på sin thron af is och fröjdade sig åt röda näsor, väderbitna kinder, förfrusna fingrar, bjellrornas musik och vargskinnspelsarnes motion; det var ett lustigt lif, tyckte han, och knäppte i knutarne af förnöjelse. Den fattige frös och svalt; den rike hade icke tid att tänka derpå, bara för vinterplagg och släddon. Tiggaren ansåg sig lycklig, om han kunde komma i häkte, för att finna en lindring i sin nöd. Den eleganta verlden ville också vara lycklig, och arrangerade ett slädparti.

Kammarjunkaren var med bland de eleganta. Slädparti utgjorde just hans älsklingsnöje, helst som han af en lifkusk lärt sig att föra piskan efter konstens reglor. — En fåle, så lätt, kråmade sig för en släda, så nätt, och inuti sutto, svepta i björnskinnsfällar, två lyckliga varelser; det var kammarjunkaren och hans dame. En klatsch, och det bar af. Åh, hvilket lysande tåg, hvilka toiletter, hvilka ekipager! Gatpojkarne hurrade och en gammal käring kördes öfver ända.

Den unga flickan, som kammarjunkaren nu bortförde vid sin sida, var af en ganska originell natur. Hon hade blifvit uppfostrad i enslighet på landet af en far, som afgudade henne. Hon hade icke från barndomen blifvit intvingad i dessa pensionsanstalternas trånga snörlif, der alla, utan afseende på olika anlag, skola klippas efter ett mönster och klämmas och stympas tills de blifva så lika hvarandra, som formljus. Hon hade fått vexa fri, som blomman i skogen, utan att i förtid

tuktas af konvenansens trädgårdsmästerisax. Hon hade hvarken blifvit nervsvag eller trånsjuk; men hon var sann. Hennes hjerta var mäktigt starka känslor, hon var svärmande, romantisk, om man så vill, men i hennes bröst fanns mera poesi, än det annars får rum inom hundrade korsetter. Hennes rika själ hade fått utveckla sig efter sin egen drift, utan konstens regler, och sålunda hade hon blifvit den hon var, så olik sina medsystrar, hvilkas hela lif ofta nog endast är en halfsläckt låga.

Denna unga flicka — hon hette Constance — var således, jemförelsevis med den alltför likformiga allmänheten, en högst intressant varelse. För hvarje romanförfattare skulle hon blifvit ett godt fynd, ty ingen kunde vara mera passande än hon till hjeltinna i en roman, om minst tre delar. Den boken hade skrifvit sig sjelf. Men för det verkliga lifvet var dock Constance icke skapad. Hon egde icke den ringaste kännedom om den verld, till hvilken hon, direkte från sina skogar och sina berg, blifvit förflyttad. I svärmiska drömmar hade hon skapat sig tusende lockande, hänförande idealer, men hon hade aldrig tänkt på det småsinne, som i evighet utgjorde sällskapslifvets förbannelse. Ett bröst utan hjerta, hjerta utan känslor, känslor utan sanning; allt det der, som vi äro så vanda vid, förstod hon sig alldeles icke på; en tioårig pensionär skulle derom kunnat lemna henne lärorika underrättelser.

Kammarjunkaren såg icke i Constance denna älskvärda idealité, som utmärkte henne framför mängden; han såg i henne endast en sjuttonårig dame med blomstrande kinder, förtjusande mun, svallande lockar, samt stolt figur, och räknade henne derföre utan betänkande till den skara, om hvilken han en gång för alla sagt, liksom dödens engel: "J ären mina!"

Om vi nu ville nedlåta oss att taga plats på "hundsvotten" af den släda, som med ilande fart bortförde kammarjunkaren och Constance, skulle vi endast få höra en ny variation öfver de i kurtisörens konversation alltid återkommande ämnen; samma stående termer, samma i ordentligt cirkulationsbruk begagnade komplimenter . . . Men det skulle utan tvifvel

för oss vara ganska tråkigt att ännu en gång nödgas lyssna till dessa utslitna fraser. För Constance hade de dock alla nyhetens behag; hon hade aldrig hört dem förr, och de underläto ej heller att på henne göra ett starkt intryck. Constance var alldeles ovand vid kurtisens blomsterregn. Hon hade ännu i behåll den mer än enfaldiga tron, att det måste finnas någon mening under ord, då de med fullt allvar, utan tvång, af en man uttalas, liksom hon trodde hyckleri och osanning endast kunna finnas hos brottslingar, men ej vara en gouterad agent inom societetslifvet och bland dem, som äro så angelägna om att kalla sig "den bildade verlden". Constance förstod sig icke på detta lumpna theatermaschineri, som förmår att med en usel lykta härma sjelfva solen; och att menniskor finnas, som hela sitt lif igenom spela komedi med hvarandra, derom hade hennes drömmar aldrig gifvit någon aning. Sålunda blef det möjligt, att vår kammarjunkares triviala anmärkningar kunde behaga henne, och att hon ansåg det som originalitet, hvilket i stället endast var en alltför allmän mani. "Det är icke möjligt," tänkte hon, "att denne man, som tyckes så god, så ömsint, endast kan hafva för afsigt att bedraga mig, en stackars oerfaren flicka; och hvartill skulle det väl tjena honom? Nej, en enda misstanka derpå vore en förolämpling. Jag förstår honom så väl, han har en lidelsefull själ, ett känsligt, varmt hjerta. Jag har hos honom uppväckt en häftig passion, och hans ord äro endast ett svagt uttryck af hvad han så innerligt, så ljuft erfar. ... Skulle jag väl hafva mod att göra honom olycklig? Skulle jag hafva hjerta att möta hans låga med isande köld?" Nu tog hennes svärmiska natur öfverhanden. Hon försjönk i lycksaliga drömmar, och hennes fantasi hade genast till hands en romantisk saga om bara kärlek och poesi. Hon trodde sig nu på en gång hafva kommit till den upptäckt, att just kammarjunkaren lifs lefvande var det ideal, som hon redan länge i sina drömmar dyrkat. Hvarje hans ord gjorde henne mera innerligt öfvertygad härom. Ja, hon och han voro skapade för hvarandra, det var ju tydligt, och himmelen stod för dem upplåten. Kammarjunkaren blef allt djerfvare i sina uttryck, då han fann att Constance hörde honom med välbehag, och hennes hänförelse stegrades, som sagdt är, för hvarje ord.

Slutligen när slädpartiet var på hemfärden och månan spred sitt ljufva sken, som stämmer hjertat så vekt, då dristade den galanta kurtisören att rycka fram med några ord, som för hvar och en, hvilken icke lärt sig att kurtisens ömma språk och suckar endast äro att anse såsom tonerna från en uppdragen speldosa, läto alldeles som en komplett kärleksförklaring. Nu försvann helt och hållet den lilla smula sundt förnuft, som vår romantiska svärmerska ännu hade i behåll — hon var redan långt inne i sina drömda himlar, och i ett rus af salig förtjusning utropade hon: "Din för evigt!" och sjönk mot kammarjunkarens bröst.

Kammarjunkarens öfverraskning var oförliknelig. Den af honom upprepade frasen, på hvilken han erhöll det ömma svaret, hade han väl tusende gånger förr begagnat och derför endast fått tillbaka ett småleende, eller ett ögonkast... men nu: "Din för evigt!" Hvilka högtidliga ord! Och famntaget sedan! Sådant var alldeles utom hans beräkning, och han hade aldrig tänkt på, att han så kunde blifva tagen på sina egna ord, eller att ett så allvarsamt genmäle kunde följa på "endast ett skämt, ett oskyldigt raljeri." Maken till surpris hade han aldrig hört talas om; han blef yr i hufvudet af lutter förvåning och var några ögonblick en högst miserabel älskare. En bättre känsla i hans bröst uppmanade honom att genast, på ett grannlaga sätt upplysa den unga flickan om hennes misstag, och bönfalla om hennes tillgift för hans lättsinniga lek med hennes oskyldiga hjerta; men denna röst tystades snart af andra, mindre värdiga. Fåfängan och egennyttan upphofvo sina stämmor. Constance var i alla afseenden hvad man kallar "ett godt parti": ung, skön, rik — hvad kunde man bättre begära? Det skulle ju vara ren galenskap, att skjuta någonting sådant ifrån sig. Kammarjunkaren beslutade också att med god smak hålla till goda hvad han fått, och att fortsätta sin roll så godt det lät sig göra numera, sedan den icke på förhand var inspelad och repiterad. Han fann sig derföre föranlåten att efter några minuters "stum förtjusning" utbrista i allahanda de mest obegripliga utrop om himmelsfärder, englakörer och

andra orimligheter. Detta var just rätta sättet. De båda älskande svuro hvarandra sedan en orubblig trohet, och dertill togo de månan och alla stjernorna till vittne. Kammarjunkaren gjorde för sig sjelf den reflektionen, att det gudskelof var stumma vittnen.

Dagen efter slädpartiet hördes kring hela staden berättas, att kammarjunkaren och Constance voro ett förlofvadt par. Detta rykte väckte stort uppseende, i synnerhet bland de unga damernas skara, och man anmärkte bland dem mången bleknad kind, månget rödgråtet öga. Det finnes sorger, som man kan kalla: lidandets lärospån.

Att finna fast fot i det förlofvade landet, lärer dock vara en vansklig sak, om man får döma efter de många flyktingarne derifrån. Nog kan det gå för sig att vinna ett hjerta, men att behålla det, är oändligt mycket svårare, och likväl är det just härpå, som den reela lyckan beror.

Constance var hela den första dagen af sin förlofning mera än menskligt lycksalig — den andra började hon redan finna sin älskare något enformig och småaktig; men den tredje — ack, då föllo alla hennes illusioner förkrossade till jorden. I stället för att hos sin fästman, sin dyrkade idol finna en svärmande själ, harmonisk med hennes egen, fann hon idel stoft och grus; i stället för eld och lågor, fann hon en täckmantel af ord, vacker nog, men snart utsliten, och derunder — o, fasa! — ett hjerta så tomt som en förtorkad källa. När hon gaf sina känslor luft i de mest poetiska utgjutelser, fick hon till återsvar en trivial kompliment öfver sina vackra händer; när hon utvecklade sina romantiska idéer, talade han om baler och supéer; när hon gjorde djerfva utflygter i drömmarnes verld, stod han försagd och undrande ännu qvar på jorden... Bindeln föll från hennes ögon, och sanningen stod uppenbarad i hela sin torftighet för hennes blickar. Hon hade grymt blifvit bedragen och bedragit sig sjelf. Den man, som hon nyss, förledd af sin egen fantasi och sin obekantskap med verlden, trodde vara sina ungdomsdrömmars ideal, han var endast en hycklande automat, oförmögen till hvarje djupare känsla och fattig på allt, utom på ord, smicker och galanteri. Denna upp-

täckt var Constances första, bittra erfarenhet af lifvet. Hon kände sig sårad, förolämpad, olycklig, och då kammarjunkaren, som å sin sida befann sig i en högst genant ställning, ty han var en makalös kurtisör, men en dålig älskare, en gång bedyrade, att han var "gränslöst olycklig" derför att han förummat taga upp en näsduk, som hans fästmö tappat på golfvet, så var Constances tålamod slut, och hon lät kammarjunkaren förstå, att bandet dem emellan var också "för evigt" upplöst.

Detta var nu återigen för den stackars kurtisören en ny förvånande öfverraskning. Efter tre dagars förlofning, tre dagars ytterligare ansträngningar att sätta sig in uti sin nya belägenhet som fästman — var han nu föraktad, förkastad och inför verldens ögon belastad med en korg .... Detta var den fatalaste händelse, han någonsin råkat ut för. Han förbannade sitt grymma öde och svor en dyr ed att för framtiden fly den landtliga oskulden, liksom pesten. Men emedlertid var nu för ögonblicket hans carrière bruten. En afdankad fästman har föga kredit hos det täcka könet, och den, som en gång fått en korg, får den snart af allmänheten fylld med åtlöje. Kammarjunkaren angreps af chagrin och melankoli, gjorde sig all upptänklig möda att inbilla verlden, att det var han sjelf, som "romperat partiet," och företog derefter en utrikes resa, på det man skulle hinna glömma hans missöde, innan han åter på nytt inträdde på sin gamla bana.

För att ändtligen gifva ett slut på kammarjunkarens historia, tar jag mig nu friheten att framställa följande scen ur hans lif, ett par tiotal af år sednare än sist omnämnda händelse.

Enkefriherrinnan Amina de Fleur satt på aftonen af en vacker vårdag i sitt förmak. Solens värmande strålar och tre eldbrasor hade uppdrifvit temperaturen i rummet till en nästan qväfvande hetta, men friherrinnan frös dock om sin rygg och

hade derföre svept in sig i tjocka schalar och bäddat ner sig bland kuddar i sin beqväma emma. Friherrinnan hade i sin ungdom varit en skönhet af första ordningen. Hennes hy hade varit som ett sammet af ros och lilja, och hennes lif så smärt, att det på en gång uppväckt förtjusning och farhåga. Det var då alldeles icke underligt, att hon, sålunda utrustad, hade vunnit oerhörda triumfer och för sina fötter fängslat en oräknelig tillbedjareskara. Hvad belöningar de alla kunde erhålla för sina mödor, sina suckar och qval, förblifver en hemlighet, men, enligt lagens ensidiga bud, kunde hon endast åt en gifva sin hand. Hon gjorde det också nemligen åt en rik baron, hvilken äfven inbillade sig, att han fick hennes hjerta på köpet. Den sköna fröken Amina blef emedlertid en icke mindre skön friherrinna de Fleur och firade ännu i många år lysande segrar, till och med sedan de naturliga behagen blifvit remplacerade af konstens snillrika påfund. Men ack, tiden är dock evigt omutlig och hans härjningar, ni må nu emot dem strida med än så förtviflade ansträngningar, de kunna dock icke förbigås. De mörkaste lockar blifva grå, den slätaste panna blir skrynklig. Också friherrinnan de Fleur fick erfara årens allmakt, ehuru hon med verkligt hjeltemod, det måste man erkänna, satte sig till motvärn. Hon skaffade sig en falsk prestattest, som gjorde henne femton år yngre — på papperet, hon höll på att dränka sig i skönhetsvatten. Fåfäng var dock hvarje möda, och hon måste abdikera från sin stolta thron; men det var i sanning mindre vackert gjordt af hennes man, baronen, att äfven han då öfvergaf henne — dock, stackars karl, han rådde icke sjelf derför, ty han dog af kolik.

Friherrinnans äktenskap hade icke blifvit välsignadt med några barn. En liten mops utgjorde den enda föreningspunkten för dessa båda makars ömhet, men det var också ett litet utsökt kräk af spansk race, som hade den älskvärda vanan att dagarne igenom ligga och sofva i sin matmors knä.

Friherrinnan satt nu, som sagdt är, inbäddad i sin emma. Det var svårt att i denna tjocka, pussiga gumma känna igen den fordna nätta, smärta, fina skönheten: balernas drottning. Den sammetslena skära hyn hade jemmerligen blifvit

förstörd af s. k. "röda hund," och en onaturlig fetma hade hånfullt karrikerat hennes former; halsen var nu vidare i omkrets än fordom lifvet, bröstet gick upp emot hakan och hennes knubbiga fingrar hade för längesedan måst aflägga till och med vigselringen. Hon, som fordom lik en sylfid sväfvat i de graciösaste dansar, kunde nu knappast gå öfver golfvet, utan att qväfvas af andtäppa.

När silfverklockan på toilettbordet slog sex, lade friherrinnan bort stickningen, med hvilken hon varit sysselsatt, och ropade med något hes stämma: "Mimi!" Strax derefter intrippade en liten kammarjungfru.

— Hvad var det klockan slog?

— Sex, hennes nåd!

— Är théet färdigt?

— Straxt, hennes nåd!

— Har du hört af kammarjunkaren?

— Han kommer visst nu, jag hör det pustar i trapporna, hennes nåd!

— Hur sitter min negligé?

— Gentilt, hennes nåd!

I rummet utanför hördes nu steg. Straxt derefter öppnades dörren.

Den man, som nu steg in, var mager och torr, som en mumie. Han var helt och hållet såsom en lefvande käpp, med gulnadt elfenbenshufvud. Bröstet var insjunket och ryggen böjd till en beständig ödmjukhet. Näsan hade höjt sig på kindernas bekostnad och liknade en djerf idé i ett förslappadt sinne, eller ett vårdtorn bland ruiner. Peruken, löständerna, en väl vårdad och modern toilett försökte förgäfves att dölja de kroppsliga skröpligheterna; men kläderna tycktes dock vara det, som väsendtligen höll skelettet tillsammans, och förmågan att stå eller gå, syntes mera bero på pantalongerna än på benen. — Detta var kammarjunkaren Amandus von Liebling vid femtio års ålder. — De intellektuella förmögenheterna hade äfven hos honom blifvit hopkrumpna och förtorkade, liksom kärnan i en gammal valnöt. Konseqvent hade han bibehållit

sin karakter och följt sin en gång antagna roll; men tiden hade vuxit ifrån honom. Han hade i sina blomstringsdagar helt och hållet satt sig fast uti vissa former och manér, som modet nu för längesedan förändrat. Kammarjunkaren var en kurtisör ännu i dag, detta och ingenting annat; men han var det på samma vis, som för tjugo år tillbaka. Betänken, tjugo års gamla komplimenter! Ack min Gud, de voro både mögliga och malätna! Dessutom är domen öfver en menniskas tankar, ord och gerningar alltid beroende af de olika åldrarna. Samma egenskaper, som väcka vår högsta förtjusning, då de representeras af ungdomen, kunna vi endast skratta åt, då de upptäckas hos de gamle, och ord, som när de halka öfver friska purpurläppar kallas älskvärda och behagliga, blifva alldeles motsatsen, om de yttras med ålderdomsdarrning i rösten. Isynnerhet äro vi nogräknade när frågan gäller kärleken; och huru gerna qvinnan än ser en tillbedjare för sina fötter, fordrar hon dock ovilkorligen, att han skall kunna resa sig upp från ett knäfall på egen hand. Den femtioårige kurtisören kallades nu en beskedlig, men tråkig narr och stod qvar i salongerna endast som en gammal löjlig antiqvitet, ansedd och värderad ungefär som en kinesisk postlinsgubbe eller en ostindisk nötknäppare. Detta var nu lönen för så lång och trogen tjenst. Otacksamma verld! att förneka hvarje bättre känsla i den gamla kurtisörens bröst vore dock orättvist. Nog fanns der äfven hos honom qvar en eller annan god egenskap, men då den sanna kärlekens gudomliga låga renar och luttrar, eger deremot den falska en helt och hållet motsatt verkan: den endast förbränner. Hela kammarjunkarens själ låg nu begrafven liksom ett Herculanum eller Pompeji, under aska, och ingen ville göra sig besvär att gräfva på djupet och efterforska hvad der kunde finnas. Det var endast en och annan gammal dame någon qvarlefva, liksom kammarjunkaren, från flydda dagar, som ännu sympathiserade med den gamla kavaljeren, som fann hans sällskap intressant, och som gladde sig åt hans urmodiga galanteri, liksom kusken glädjer sig åt smällen.

Bland dessa matronor var friherrinnan de Fleur kammarjunkarens intimaste väninna. Sedan flera år tillbaka hade des-

sa båda för hvarandra blifvit nästan oumbärliga. De voro barn af samma tid, samma synd, samma öden. Båda hade de hafvit sin lysande period, sina triumfer, och voro nu båda öfvergifna och förskjutna. Friherrinnan älskade att ännu en gång hafva en man i sitt våld, och kammarjunkaren var förtjust öfver att ännu en gång få utgjuta sina känslor för en qvinna, ett lefvande väsen i kjortlar. Friherrinnan tyranniserade, kammarjunkaren var en slaf; det var allt en repetition af ett gammalt spektakel. De lekte ännu unga och voro lyckliga deraf. Kammarjunkaren infann sig, på bestämda tider, hos sin "herrskarinna." Han var alltid lika kompläsant, hon alltid lika nådig; ömsesidigt glömde de gikten och reumatismen. Han var hennes nyhetsmagasin; hon den enda, som lånade honom ett uppmärksamt öra. Hon bjöd på thé och gamla anekdoter; han läste Aftonbladet högt och gjorde tjenst som nystfot. Det var således kanske mera egennyttan än den verkliga vänskapen, som fästade dem vid hvarandra, och för sig sjelf belog den ene den andras svagheter. "Gubben" — tänkte friherrinnan i sin själ, är för löjlig med sin ständiga låga den skall en gång förtära honom; han är ju redan så mager, att man kan anse honom till hälften försvunnen." — "Stackars gumma — var kammarjunkarens reflexion — hon inbillar sig verkligen, att jag är dödligt kär i henne. Nå, ingen kan neka, att hon icke vore ett stort mål att vinna ... stackars Amina, ha, ha, ha!"

På hvar sin sida om thébordet sutto nu dessa båda, inbegripna i sitt vanliga prat ....

— Tiderna äro förändrade, min kära kammarjunkare.

— Ack ja, på ett bedröfligt sätt.

— Ingenting är sig mera likt.

— Det är endast en och annan älskvärd själ, som förmått bibehålla fordna dagars behag.

— Och några få smickrare, som blifvit oförändrade trots alla de tråkiga reformerna.

— Den nya tiden vill omstörta allt, såväl i sällskapslifvet som i politiken. Allmänheten har numera intresse för endast folklifvet ock republiker.

— Snart skall det icke mer finnas några societetsmenniskor, endast lagstiftare; inga salonger, bara ett fädernesland. Bönderna skola sitta på riddarhuset, och qvinnorna skola emanciperas. Allt skall blifva fritt, till och med sederna. — Åh, Gudbevars för den friheten, kanske skola våra skatter blifva ett öre mindre, men bildningen, elegansen den går under, liksom fordom då det romerska väldet störtades af barbarerna.

— Snart skall man kalla en komplimang för osanning och romantiken skall mördas af filantropien.

— Ett oskyldigt koketteri skall beläggas med böter och en liten kärleksintrig dömas efter giftermålsbalken.

— Frihet och jemlikhet . . . Kammarjunkaren satte fortsättningen i halsen och fick en svår hosta.

— Drick en kopp thé och låtom oss icke mer tänka på dessa rörande ämnen.

— Frihet och jemlikhet . . . Den fatala hostan.

— Ni har ett svagt bröst, min ämable vän, liksom de flesta känslofulla menniskor.

— Isynnerhet ett svagt hjerta min gratiösa friherrinna.

— Men ett förhärdadt samvete.

— Är väl kärleken en synd?

— Man påstår, att den icke alltid är en oskuld.

— Så talar blott nunnor och gouvernanter: "kärleken är . . ." En ny hostattack hindrade kammarjunkaren att förklara hvad kärleken var.

— Försök, om icke en bit socker skulle göra er godt.

Kammarjunkaren följde rådet; men, trogen sin inställsamhet, fann han det tillbörligt att uttrycka sin erkänsla till friherrinnan, genom en liten artighet åt hennes favorit, den spanska mopsen, och räckte derför denne, under ett ljufligt leende, en sockerbit. Mopsen var passionerad för socker och grep det erbjudna stycket med en högst obelefvad glupskhet. — Följden blef förskräcklig — sockerbiten fastnade i vrångstrupen och mopsen, som redan förut andades med största svårighet, tycktes nu fördig att qväfvas i hvartenda ögonblick.

Olyckan väckte stor uppståndelse — friherrinnan uppgaf förtviflans hemska rop, vred sina händer och var nära att falla

i vanmakt. — Kammarjunkaren försökte alla möjliga medel att rädda offret för sin välmening — ingenting ville hjelpa — kräket sträckte ut benen, som en döende.

Hans egarinna tycktes ej heller hafva långt igen. — Ingen fanns tillhands för att gå efter läkare.

— Han dör, han dör! ropade friherrinnan, sjelf i dödsångest. Ni har mördat honom, det enda minnet af min salig man. — Skynda då, spring! Hjelp, hjelp!

Det fanns ingen annan råd; kammarjunkaren måste springa sjelf, så fort krafterna ville medgifva. I brådskan hann han hvarken att taga på ytterrock eller galoscher, hvarje ögonblick var dyrbart. — Med otrolig ansträngning ilade den gamle mannen gatan uppföre. — Den doktor han sökte var icke hemma. — Kammarjunkaren måste skynda till en annan, måste åter springa genom gator och gränder. — Den kalla, förrädiska vårluften genomisade hans lemmar, och de tunna skodonen voro snart alldeles genomvåta. — Ändtligen träffade han en läkare och ändtligen återkom han med denne, till den ännu lika förtviflade friherrinnan; men ack! i detsamma dignade han ner på en stol och kunde ej få fram ett ord. — Mopsen blef räddad genom en enda upp-och-ned-på-vändning, men kammarjunkaren var förlorad.

Den våldsamma ansträngningen och en häftig förkylning skaffade honom en elak bröstfeber, som öfvergick till inflammation i lungorna. Fyra dagar efter insjuknandet uppgaf han andan. Hans dödsbädd förljufvades icke af något vänligt deltagande; hans plågor mildrades icke af något kärlekens medlidande. En legd sjukvakterska emottog hans sista suck, hans sista komplimang: "Madam," sade han, då hon räckte honom det sista, bittra medikamentet, "ni har en alltför smånätt hand." — Straxt derefter dog han.

Arfvingar från alla väderstreck kommo nu tillsammans för att skifta qvarlåtenskapen; men den enda rikedomen kammarjunkaren qvarlemnade utgjordes af — Minnen. I hans chiffonier påträffades nemligen en särskildt låda helgad åt Souvenirer; den var proppfull och innehöll: hårlockar af alla tänkbara färger, till ett antal af 63, ett helt herbarium af blommor

och gräs, 42 st. fruntimmersringar af guld, silfver samt tagel, några porträtter, några armband, ett strumpeband samt en packe kärleksbiljetter, tillsammans vägande omkring 4 skålp. Detta var Kurtisörens vinst af lifvet! — Arfvingarne blefvo högst missnöjda och påstodo, att det var oförskämdt att dö, då man icke lemnade annat efter sig än "sådant skräp." ....

Kammarjunkaren Amandus von Liebling, så står der skrifvit på stenen, som höjer sig öfver den graf, der hjelten i denna lilla berättelse förmultnar; men såsom tänkespråk skulle jag vilja ditrista:

Han lefde för qvinnorna — dog för en mops.

Ingen blomma växer på denna graf, och ingen sorgens tår har sjunkit i dess mull. Kurtisören, som så älskat och älskats, han hvilar här glömd af alla, och ingen betalar dödgräfvaren en slant för att han skall vårda denna grift och rycka upp tistlarna, som nu frodas der så väl.



TOBAKS-FILOSOFI.

ETT FÖREDRAG.

"Aliquid in omnibus, nihil in toto."

Om jag tager mig friheten fråga: känner herrskapet Jean Nicot? så är det säkert mången, som härtill svarar nej; ja, till och med mången, som annars är bottenrik på connaissancer bland både samtid och forntid, bland både lefvande och döda. — Det blir mig då en kär anledning, att, med mitt vetandes obetydliga svafvelsticka, få sprida ljus öfver en så märkvärdig persons minne. Ack, det smakar så godt, att någon gång få docera en smula.

Jean Nicot var, på 1570 talet, fransysk Ambasadör och Minister plenipotentiaire vid hofvet i Madrid. — (Man finner, att det är bland gens de qualité, som min berättelse rör sig.) — Att han var en skicklig statsman och diplomat, har jag allt skäl att tro, ty att han var en utmärkt slug, djupsinnig och skarpsynt menniska, det vet jag med säkerhet. I Paris stodo, som man vet, sakerna, vid denna tiden, högst illa. Hugenotterna, som i våra dagar och hos oss, tack vare vår utmärkta Jenny Lind, blifvit med sådan enthusiasmen omfattade, spelade då i Frankrike en mindre lycklig rôle, skam vare den afskyvärda Catharina af Medicis. Landets vin och landets gode försökte fåfängt — att ställa ordningen till rätta. Den allmänna gäsningen i sinnena och Drottningens infernaliska intriger trottsade alla välviljans försök. Då tänkte Jean Nicot, der han satt i Madrid: mitt stackars fädernesland måste räddas! och han började fundera på medlen till denna

räddning. — Någon tid härefter återkom han till Paris. Hos Konungen sökte han förgäfves audiens. Hans Maj:t Konung Carl IX hade sina nycker; han tyckte icke om att regera, då det ej fick ske med bilan; hans älsklingsgöromål var att kasta fjäderboll, och då man en gång underrättade honom om en vigtig politisk tilldragelse, svarade han: "Hvad bryr jag mig om det der, låt mig vara i fred!" — Nicot vände sig nu till Catharina.

"Eders Maj:t, sade han, kunskapen om den oro, som störer trefnaden, och de stridigheter, som splittra sinnena i mitt sköna fädernesland, har funnit väg äfven öfver Pyrenéerna och djupt sårat mitt fosterländska hjerta. Det blödande Frankrike fordrar ett, på hela nationen inverkande, botemedel; — jag, Eders Maj:ts underdånigste tjenare, dristar påstå, att jag funnit detta medel."

Drottningen spärrade upp ögonen och fixerade skarpt sin Minister. "Låt mig höra edra förslager!" sade hon.

Med en viss sjelfförnöjelse framtog nu Nicot ett stort gulbrunt blad; men det var icke något gammalt pergamentsstycke, utan endast ett torkadt vegetabiliskt blad. Han öfverlemnade det, under en ödmjuk bugning, till den förvånade Drottningen och sade dervid, med högtidligt allvar, dessa, evigt minnesvärda ord: "Folkens framtida trefnad lägger jag härmed i Eders Maj:ts Nådiga händer!"

Jag vet icke, om det går an att säga om en Drottning, att hon blef flat. Detta skulle dock vara ett mycket passande uttryck om Catharina i detta ögonblick. Förvånad och med räddsla betraktade hon det vissnade bladet och kastade tvekande blickar på Nicot. Orden: "Herre är ni spritt galen!" lågo redan på hennes nådiga tunga; men i detsamma upprann en afgrundsidé i den elaka qvinnans hufvud. Hon log sataniskt och sade, med hemsk mildhet, i hviskande ton:

"Godt, godt, jag förstår; det är ett fint, dödligt gift, ni gifvit mig. Tack Nicot! Presenten kom just väl till pass, och jag skall innan kort försöka dess verkan på de trolösa Hugenotterna."

Den ärlige Nicot tog vid dessa ord, förskräckt, ett steg tillbaka. ”Eders Maj:t täckes nådigst skämta med sin ringa tjenare,” sade han med en sirlig bofbugning. ”Det blad, jag i underdånighet öfverlemnat i Eders Maj:ts händer, är icke något gift. Det är icke ett medel att framkalla plågor och och död, utan endast njutningar och lycka. Det är en planta, som kallas Tobak. Från Tabako på S:t Domingo har denna planta, af de för alla läckerheter svaga munkarne, blifvit öfverförd till Spanien. Det är en af vår nya tids märkvärdigaste upptäckter; en upptäckt, som man med säkerhet kan förutspå den mest lysande framtid. Ja, detta blad, som har ett så oansenligt, skrofligt och föga aptitligt yttre, besitter egenskaper så högst ovanliga, att de nästan gränsa till trolleri. Tobaken, Eders Maj:t, eger på den menskliga organismen en verksam och angenäm inflytelse. Den innebär en behaglig retning för såväl tungans som näsans nerver och inverkar välgörande på hela systemet; men att inandas röken af denna ört, då den långsamt förbrinner, är en sybaritisk njutning lika angenäm och mera oskadlig än Österlänningens narkotiska valmosaft. Med få ord, denna vällustiga krydda är för det jordiska lifvet en ny fröjd. Ingen dödlig, som en gång fattadt smak för bruket deraf, kan godvilligt afstå derifrån. Tycket derför växer till passion. Tobaksplantan kan således endast jemföras med den glödande drufvan och ehuru dess historia är nyss började kan man dock med visshet förutse dess stora rôle i verlden” . . . .

”Jag blir er förbunden, afbröt honom nu Catharina ganska onådigt, om ni så fort som möjligt afslutar ert besynnerliga anförande. Jag önskar veta Nicot, om ni redan helt och hållet tappat hufvudet! — Hvad har väl er lumpna tobak att göra med vår politik?”

”Ganska mycket, med E. M:ts nådiga tillåtelse, svarade Ministern. — Vår stora, utmärkta nation lider af ett ondt, som har sin rot i folkets hvardagslif. Den husliga trefnaden sammanhåller icke längre familjerna och att lossa familjebanden, är att upplösa staten. Det, som hos individen alstrar dåligt humeur, alstrar hos massan revolutionära åsigter. Nu uppträ-

der brodren mot sin broder, sonen mot sin fader. Gräl och split skilja alla sinnen. En febersjuka irriterar folkets tankar. Man har ingenting annat att göra än att gräla och vara moträfvig, och kring de olycksaliga trätofrön, som våra religiontvister framkallat, consentrerar sig hvarje medborgares missledda intresse. Att tukta landets barn med stränghet, är ett medel, som endast kufvar ögonblickets oro, men som i det hela retar mer, än det lugnar — Roa dem i stället, E. M. och ni skall göra hela vår nation till spaka lam, ty när vi äro glada; äro vi alltid goda. En nations glädje har sin bästa plats vid den husliga härden; det är derifrån som de oskyldiga njutningarne sprida sin välsignelse öfver land och rike. Nåväl, i stället för att från lagböckernas blodbestänkta folianter hemta endast ett paliatif mot tvedrägtens fasa, hemta då heldre från Westindiens rika öar ett säkert botemedel för samhällets vantrefnad! Folket lider nöd, icke hvad uppehället, men hvad nöjet angår. E. M., haf medlidande med de arma, tag de gåfvor, som af skaparens hand blifvit skänkta till de betrycktas tröst — gif Frankrike tobak! — Min själ känner sig i detta högtidliga ögonblick inspirerad af en högre ingifvelse. Min anda lifvas af en profetisk kraft. Min blick skärpes och jag ser en framtid, som hänför mitt rörda hjerta. Hvilken herrlig syn! — Pipan blossar i hvarje tjäll; hon är redan en älskad utmärkelse för hvarje man och vederqvicker hans sinnen på samma gång hon styrker hans anseende. Tobaksrökens lätta skyar omsväfva, hvart jag vänder mig, nöjda, lyckliga, fredliga familjer. Snusdosan gör sin pompösa rund kring det trefliga laget; Mödrarne nysa och barnen säga vördnadsfullt "procit!" — Ja, till och med dessa många pratmakare och skräflare, som innässla sig i hvarje samqväm och underblåsa hvarje gnista till oro, äfven de hafva nu tand för tunga — ty de tugga tobak. — Då skall Fransmannen lära sig att åter älska sin familj och sitt land. Han skall glömma politiken, som han icke begriper, och kyrkans tvister, som förbrylla honom. Han skall finna, att det är bättre att hafva trefnad inomhus än gräl med sina grannar; att det är bättre smaka lifvets anspråkslösa njutningar än förblöda för lagens svärd!"

Så vackert, så rörande utlät sig Jean Nicot; men Catharina af Medicis var, som hvar man vet, icke någon af dessa finkänsliga qvinnor, som låta beveka sig af fagra ord. I hela landet var just hon sjelf trefnadens största fiende, och i hennes hjerna hade redan uppstått afskyvärda funderingar på det sorgligaste af alla bröllopp: det Parisiska. Hennes nerfver voro starka som ståltråd och oböjliga, då de icke voro glödgade. Under sådana förhållanden var det gifvet, att Nicots menniskoälskande åsigter icke vunno allt det gehör, som han önskadt.

"Min kära Nicot, svarade honom Drottningen, med en ton som förrådde mycken köld. Ert project vittnar mera om ett sentimentalt hjerta, än sundt förnuft. Jag är redan betänkt på ett kraftigare medel för vårt lands räddning än er alltför fantastiska rök-kur. Konungen och Rådet måste, förr eller senare lyssna till mina planer, och ni,skall då icke mer behöfva bekymra er öfver Frankrikes öde. Tro mig, vårt lugn kan vinnas med en enda eftertrycklig handling; sjelfva den heliga skrift har ju lärt oss, att agnarna måste skiljas från hvetet. Emedlertid kan ni, hvad den der upptäckten från St. Domingo angår, vända er till vår Örtagårdsmästare och, på det ingen må skylla mig för likgiltighet i hvad, som i ringaste mån rörer rikets trefnad, vill jag också lemna nådigt bifall till ert förslag att nationalisera tobaken. Ja, Nicot, anlägg ni tobaksplantager, så många er behagar, rök och snusa så mycket ni orkar: men på det efterverlden må se, huru varmt jag intresserar mig äfven för de obetydligaste näringars förkofran, ger jag er tillåtelse att styrka det allmänna förtroendet till er märkvärdiga ört, genom att gifva henne det lysande namnet: Drottningens ört. — Se så, mer kan ni väl icke begära, att jag skall göra, ty jag hoppas, att ni åtminstone förskonar mig ifrån att röka sjelf."

På detta sätt blef tobaken introducerad i Frankrike. I och med detsamma var hans öde bestämdt; i och med detsamma blef han Europeisk, ja, universel. Visserligen hade redan flera år förr än Nicot egde någon kunskap om, den af honom sedan med sådan förkärlek omfattade, Virginiäplantan

en "förkird" Engelsman — historien har bevarat hans namn, han hette Raphelengi — återkommande från en resa till Westindien, i London uppträdt med tobakspipa i munnen. Visserligen väckte han på sin tid ett enormt uppseende hos sina landsmän, ja, han till och med afundades för lyckan, att hafva funnit ett så utmärkt sätt, att blifva originel. Ett original gäller, som man vet, i England mycket mer än ett snille annorstädes. Man kan då lätt tänka sig, hvilken oerhörd lycka det innehar, att vara den förste tobaksrökande Engelsman i verlden! Oaktadt Raphelengi sålunda uppträdde förr än Nicot, är det dock hos den senare, som alla tobaksälskare stanna i evig tacksamhet. Hos Albionisonen var tobaken endast en whein, som dog med honom sjelf, utan att ens blifva populär i England. Hos Nicot åter var han en lefvande idée; han gaf honom åt Frankrike, och nu var han verldens!

I häfderna söka vi förgäfves efter en enda stor upptäckt, en enda god idée, som icke i sin början hafvit att strida mot fördomarne och småsinnet; men vi söka lika förgäfves efter en strid, som slutats med sanningens undergång. Vi hafva då en säker borgen för verldens förbättring och vår egen lycka.

Snart äro nu mer än trenne sekler förflutna, sedan tobaksplantan blef spridd öfver Europa. Hvilka öden har hon icke genomgått, hvilka bemötanden har hon icke utstått, hvilka förföljelser, förnedringar, förolämpningar, och å andra sidan hvilken framgång, hvilka triumfer! Lärde hafva förklarat henne för ett gift. Damer hafva förvist henne långt utom sin subtila näsas yttersta lukt-krets. Det finnes orter, der hon, skam att tala om det, ännu i dag är ställd under polisens serskildta uppsigt och hvilken blygd för vårt fria land! för icke längesedan hörde man på vårt Riddarhus en motion, att hon skulle beläggas med serskildt skatt; o, tider, o, statsmän! . . . Mera lysande är taflans andra sida. Denna deliciösa planta, af hvilka utmärkta personer har hon icke varit älskad. Hon har varit med vid Konungars Rådsbord och i Drottningars kjortelsäckar, hon har varit en vän åt Konstnärer och Filosofer, hon har för rabulisterna varit en frihetens orieflamma! Så har, under mot- och medgång, Nicots lyckliga idée vunnit allt mer och

mer utveckling. — Se dig om i verlden och säg om denna idée nu kan falla? — Nej, dess seger är gifven, den har hos nationerna blifvit en älskling för hvilken de aldrig skola svalna, och dess välde är för evigt befästadt. Cigarren är det mest fulländade uttryck af denna idée! Det är cigarren, som vunnit folkens hjertan, som trängt fram ända till våra skönheters läppar. Det är cigarren, som åt Nicot vunnit verldens rättvisa hyllning, som i historien röjt plats för hans namn. Det är slutligen cigarren, som varit upphofvet till det lyckliga förslaget, att i Paris uppresa en kolossal bildstod öfver alla cigarristers välgörare, trefnadens vän, den store Jean Nicot. — Men märk det väl, det är ett tidens tecken, detta förslag har först utgått — från en qvinna.

Redan Svedenborg på sin tid, klagade öfver att han i sin ungdom "åt för mycket så att kroppen tyngde ned själen," och det är ett faktum, hvartill äfven finnes säkra fysikaliska skäl, att menniskor i allmänhet aldrig äro tråkigare och för allt umgänge mera otrefliga, än straxt efter middagen. De äro då alla gemenligen föga annat än matsmältningsmachiner, hela deras lifskraft yttrar sig då förnämligast i sina lägre potencer, eller — såsom Vettenskapsmännen kalla dem — de mekaniska och komiska grundformerna. Hvad skall man väl då taga sig till? — I fordna dagar hade man ingenting annat, att tillgripa än den s. k. middagsluren, ohygglig i åminnelse. Sömnen är, efter alla naturens lagar, någonting, som endast bör tillhöra natten, och att sofva bort någon enda del af dagen, vore det ock den ledsamma timman efter maten, kan icke anses för annat än ett ganska dåligt nödfallsmedel, som hjelper ett ondt med hälften värre. — Vi lefva nu, äfven i detta fall, i en lyckligare tid. Hvarför? — Jo, vi hafva cigarrer! — En cigarr är, under dessa förhållanden, en verklig välgerning åt menskligheten; på samma gång den understöder digutions-prosessen, återväcker den till verksamhet de mentala krafterna.

Timman efter middagen har sålunda förlorat sitt fordna obehag. Men en ledamot af det hedervärda "Havanna N:o 1" eller något annat lika välkändt sällskap, slår man sig ner i en elastisk "emma" — förutsatt neml. att man har en sådan,

— Konsolatören lämpas efter nackens fordringar och kuddarne till sina respektive ändamål. — De första, lätta delikata, ljusblå rökhvirflarne, äro redan utblåsta och ringla sig behagfullt i luften, med hvilken de dock i det längsta hålla sig för goda att beblandas; se der en sväfvande aristokrati! Ett sällsamt välbefinnande, en behaglig irritation sprider sig så småningom öfver hela vårt väsen. Tankarne börja röra sig med nya krafter. Fantasien vaknar åter till lif. Det föregår, med ett ord, i vår organism någonting, som, om man vill begagna en grof bild, kan förliknas vid den operationen, då ångan ifrån sin panna släppes in i cylindern och sätter hela det complikerade machineriet i verksamhet. — Den själs-verksamhet, hvarom nu är fråga, erhåller en helt och hållet egen stämning. Tankarna sakna djupsinnighet och kraft; men hafva i stället en nästan sjelfsvåldig rörlighet, ett brokigt, fantastiskt lif. Hvad som sysselsätter oss, är då mindre grundliga meditationer, än näsvisa rapsodier. Det är något ganska egendomligt för denna stund; det är, hvad jag vill kalla: Tobaksfilosofi.

Tankan liknar stundom en örn, som på starka vingar stiger mot solen; stundom liknar den — en ekorre, som förvånar genom sin equilibristiska skicklighet, sina djerfva hopp. Att på förhand beräkna dess marchroute, då den fritt får sväfva ut, endast styrd af egna nycker, der är omöjligt. — En sådan der fri, oefterrättlig, ekorre-utfärd tillhör just denna stund. Inga reglor, inget mål. Idéerna flyga, som ostyriga vindar, lefva och dö, som ögonblickets barn. Det närvarande blir icke längre närvarande. — Vi talade nyss om en god beqväm réel "emma", med sitt svällande sköte, — hvart tog hon vägen? — vi vagga oss nu i fantasiens gungstol, som hvilar bland de lätta moln, hvilka sväfva mellan himmel och jord, och derifrån betrakta vi hela verlden i fågelperspektif.

Likasom menniskan i det lilla ej kan finna någon trefnad, utan att hon är hemmastadd med sin omgifning, likaså är det ock i det stora. Begäret att lära känna verlden är derför lika naturligt, som begäret att vara bekant med sina grannar. Hela lifvet är ju att jemföra med en visit. Verlden

är ett stort hus, der alla umgås. I följd häraf är societeten mycket blandad och tonen omvexlande; sådant är fatalt, men kan icke hjelpas — Den ena gästen har förtjusande roligt, en annan håller på att gäspa sig förderfvad, och från mången undangömd vrå stiger sorgens bittra klagan; det hela är en sammanställning af idel kontraster. Lyckans tärningspel utgör det allmänna sällskapsnöjet. Öfverflöd och nöd falla skiftevis efter obegripliga lagar, och alla blifva icke qvarbjudna till supéen, det skulle då bli alldeles för trångt vid bordet. Emedlertid söker hvar och en att så godt han förmår, ställa sig in med värden, det är verlden; men detta är ett vanskligt göra, ty utan att vilja klandra, kan man likväl icke förneka den satsen, som dagligen från tusen munnar upprepas, neml. att vi lefva i en besynnerlig verld. Jorden omgifves, i fysiskt afseende, af en egen atmosfer, en dunstkrets, en dimma. Så är det äfven, i andeligt afseende. Hvarje menniska är en liten verld för sig och alla hafva vi här vår egen atmosfer. Det töcken, i hvilket vi famla kan endast genombrytas af snillets klara blixtar, eller kärlekens rena flammor. Endast under inflytelsen häraf existerar den clairvoyance, som för oss förklarar så många af lifvets annars så obegripliga gåtor. Vi se då — det är en tillfredsställande syn — att ondskan icke på långt när är så allmän som oförståndet och att i vår dimverld födes de fleste olyckor af missförstånd. Menniskorna lefva ännu förmycket isoleradt för att kunna utgöra ett harmoniskt helt. Att vara isolerad är detsamma som att vara egoistisk, och af egoismen härleda sig alla dessa omilda knuffar och stötar, dessa djupa sår, som vi gifva hvarandra under den stora marknadens hvimmel. Tusende olika meningar slita och sönderslita hvarandra. Rätt och ordning drifvas för vinden och principerna vexla med partierna. Lifvet är en fortsatt Babylonsförbistring, der den ena drager med de sina hit, den andra dit. — Nåväl, så måste det ju vara, innan den enhet, som en gång skall utveckla sig ur den eviga sanningens sköte, vunnit sitt välde och beherrskar verlden. Emedlertid, om vi icke få värma oss i strålglansen af den sol, som en gång skall uppgå, kunna vi ju

fröjda oss åt den morgonrodnad, som belyser vår närvarande tid, och icke må vi förtvifla öfver den smärta, som våra bröder tillfoga oss . . . Ack nej, de mena nog icke så illa; men dimman är så tung, det är så mörkt omkring oss, vi leka blindbock med hvarandra.

"Att vara ett snille blef icke allas lott och Gud vet, om vi böra sörja deröfver; men älska, det kunna vi alla. Ja, låt kärleken belysa verlden, det är det enda sättet att skapa allmän frid, allmän lycka! Hvarför skola vi väl vara så snåla om den kraft, som bor i vårt hjerta. Snålheten är icke sällan just detsamma, som sin motsats, misshushållningen, och den styrka, som aldrig öfvas, den förlamas, dör. Vi gå icke gerna ut i nattens mörker utan en lykta. — Låtom oss i lifvets mörker tända lågan i vårt eget bröst. Hjertat är skapadt för att brinna, och derifrån skall strömma den klarhet, som skall genombryta alla dunst-kretsar, vid hvilken själarna skola igenkänna hvarandra. — Verldens öfverklagade besynnerlighet har sålunda ytterst sin grund i våra egna hjertan.

"Men, hör jag mången förälskad själ utropa, det är höjden af orättvisa, att skylla oss för brist på kärlek. Gud må veta, att vi hafva älskat, ja, så att vi numera alls inga hjertan hafva qvar att älska med; det är just kärleken, som ruinerat oss!" — Förälskade själ, det är en himmelsvid skillnad emellan, att älska och, att vara kär. Det förra är en låga, som, ljus och klar, omfamnar himmel och jord; det senare är ett litet fyrverkeri för din älskare, eller din älskarinna.

Af brist på den sanna, höga, christliga kärleken göra vi oss otroligt mycket besvär för att hinna lyckan på andra vägar. Detta är en helt och hållet fåfäng möda, och förr eller senare skola vi på dessa smygvägar fara vilse och alltmer aflägsna oss ifrån, i stället för att närma oss till det stora målet för vår vandring. Likasom bonden, då han icke kan hitta hem ur skogen, skyller på "skogsnufvan," så hafva också vi i våra förvillelser alltid ur "skogsnufva," att skjuta skulden på: det är ödet. Stackars öde, du har i alla tider sjelf hafvit det missödet, att vara alla dårskapers syndabock. Mig förefaller det dock likasom, att allt vårt gräl på ödet i verkligheten icke är

annat än ett, ofta ganska välgrundadt, gräl på oss sjelfva. Om en menniska inbillar sig, att hennes hela lycka ligger i rikedom, titlar, ordensband, vackra kläder, läcker spis, att väcka uppseende, blifva beundrad, eller afundad, (som oftast är detsamma.) då blir hon naturligtvis bedragen i sin förväntan, ty hon har ett alltför högt ursprung för att kunna sjunka så lågt. Det hvilar inom henne en skatt större, än att den kan reduceras i några småmynt af underhaltigt värde. Men om nu sjelfva *nervus rerum* i alla dessa tragi-komiska gyckelspel skulle vara, hvad man så ofta påstår, vårt öde; då är också en menniskas öde ingenting annat än hennes fria vilja och hela spektaklet beror derpå, om det är kärleken eller dårskapen, som innehar directionsplatsen. Den gamla satsen, att ödet ligger i vår egen hand, måste således ändå icke vara att alldeles förkasta. Ja, det är kanske, när allt kommer omkring, endast svagheten, som har framfödt den klippska idéen att i alla misslyckade spekulationer taga ödet till sin compagnon. "Svagheten och Ödet," hvilken ståtlig firma, hvilket acrediteradt hus att draga växel på i alla kritiska ögonblick!

Det är sagdt, att vi lefva i ett andeligt töcken. Sätt en blomsterplanta i ett mörkt rum; hon dör icke, hon fortsätter att växa; men då blomman en gång utvecklar sig, ur den långsamt mognande knoppen, är hon blek och sjuklig, saknande all den friskhet, den herrliga färgprakt, som utmärker hennes lyckligare syskon, hvilka fått froda sig i solskenet. Menniskans själ är skönare och mera finkänslig än alla blommor i verlden; också hon fordrar för sin utveckling ljus och frisk luft. Tyvärr blir hon stundom i saknad af båda delarne och i stället för en menniska framalstras då ett djur. Ack, jorden kan icke uppvisa något sorgligare än en vanskaplig själ; det är en parodi på skapelsens högsta, bästa idée! Sällan, om någonsin, finna vi väl en menniska, som är helt och hållet förtappad för sitt ändamål. Många, kanske mängen, hafva icke blifvit allt, hvad de kunnat blifva; men hvem är väl den, i hvars hjerta icke ett enda frö till godt slagit rot? — Nöd och last gå hand i hand genom lifvet, och verldens orättvisa är syndernas fostrarinna; för köld och hunger svigta ädelmod och dygd. Vi mö-

ta således på vår väg, utan tvifvel, flera slafvar under passionerna än vilddjur par principe, flera dårar än bofvar. Genom att sålunda göra svaghetens välde starkare än ondskans, är det obestridligt, att för vår jord går förloradt mycket af det romantiska; men det är just i brist af lefvande romantik, som vi hålla oss med romaner.

Den kostym, under hvilken det onda, nu för tiden, i hvardagslifvet mest uppträder, är uti småsinnets styfkjortlar. Känner herrskapet småsinnet? Det är visst icke någon grof, grym, blodtörstig bandit, nej Gudbevars, det är en ganska gentil, städad och mycket väl renomerad dame: en kusin till civilisationen, och bildningens anförvandt på sidolinien. Det var hon, som kom med "anständigheten" då "sederna" försvunno. Det var hon, som förde in i landet den lilla knämopsen: "förtalet" och den vältaliga pappgojan: "sqvallert" — åh, hvem kan uppräkna allt, hvad hon har gjort! Hela vår bättre natur har visserligen en afgjord aversion mot denna märkvärdiga dame; men det är vår vän, den goda, beskedliga svagheten, som introducerat henne i familjen. — Låtom oss fly bort, långt bort från hennes grannskap; det är ett farligt fruntimmer att umgås med, mycket farligt.

Det finnes i synnerhet tvänne känslor, mot hvilka allt småsinne är fiendtligt, de äro: känslan för sann frihet och känslan af sann poesi.

Hvad är ädlare än frihetskänslan i en ynglings bröst! — Denna känsla är samklangen af en odödlig själs alla sublima egenskaper. Gud har gifvit menniskans vilja fri, fri höjer sig tanken öfver stoft och grus, att vara och förblifva fri, fri i full mening, det är nog, det är fullkomligt! — Då ynglingen i morgonstunden af sitt lif, ännu med himmelska minnen i sin själ, kastar ut sina blickar öfver verlden, så känner han sig så stark, han är fri, han är skapelsens herre — men han betraktar föremålen närmare . . . ack, nu svider det i hjertat, en barnslig tår sköljer den rosiga kinden. Arma yngling, han har gjort sin första bittra upptäckt, han har sett förtryck, slafveri, menniskoförakt; han har med ett ord sett verlden, sådan hon är. Frihet! Frihet för mina bröder! ropar han i öfvermåttet af sin kraft och sin smär-

ta, och han drar sitt svärd och störtar ut i hvimlet att strida för sin heliga idée. — Hvad skall han väl vinna? Kanske skall han förblöda af alla de djupa sår, som man, utan barmhertighet, skall tilldela honom; kanske skall han svalna i sitt ädla nit och, i stället för att befria, sjelf förtrycka? — Ack, friheten har många affällingar att begråta, ty tankar, så stora, att de en gång knappast kunde rymmas i en hjerna, hafva af småsinnet icke sällan, slutligen blifvit satta till lifstidsfångar i ett nötskal. — Småsinnet kan för sin död icke smälta ordet frihet, ty det känner ingen annan än den, som med buller och bång slagit sig ned i politikens verld. "Alla frihetsvänner, säger småsinnet, äro Jacobiner. All frihet är sjelfsvåld, är en känsla, som väckes af begäret efter slem vinning, af åtrå efter egennyttig makt och fåfäng utmärkelse; hon vill skaka alla throner, krossa alla kronor och slita hvarje konungamantel i trasor; hennes högtider äro revolutioner, hennes fana är färgad i blod." . . . . . . Vid denna sin egen hemska målning darrar småsinnet i hvarje fiber, tycker sig redan öfver nacken känna guillotinens skarpa bila och famnar i förskräckelsen efter despotismenst bräckta spira såsom sitt enda stöd. Framställ nu en fråga, äfven den mest billiga, om upplysning, jemnlikhet, mensklighet, och du skall få till svar: "Dåre, förrädare, har du glömt den fransyska revolutionen!"

Vi talade äfven nyss om poesi. — Hvad är väl poesi?

På denna fråga få vi många olika svar. En skall säga att poesi är detsamma — som en poetisk kalender. En annan, att det är det obegripliga. En tredje, att det är det ömkliga. Slutligen förklarar kanske en fjerde, med Solon, att all poesi är dikt, och att all dikt är lögn.

Jag råkade för någon tid sedan en ung dame, en mycket svärmande och känslofull varelse; för öfrigt är hon sömmerska till professionen. Den lilla mamsellen förklarade helt frimodigt, att Tegnérs "Gerda" alls icke föll henne på läppen.

"Och hvarför icke, min vän?" frågade jag; jag kallar nemligen den spirituella mamsellen för min vän.

"Gerda, svarade hon mycket bestämd, är för litet poetisk, ty der finnes för mycket mat. Den innehåller ju, en riktig matsedel:

"Rågbröd växt på svedjeland,
"Fint och hvitt som Gerdas hand;
"Smör så gult som en ranunkel,
"Vildsvins-skinka, röd och dunkel,
"Urens bringa, björnens bog,
"Och en orre, fäld i skog.
. . . .
"Smultron se'n på silfverrund,
"Rodnande som Gerdas mund;
"Som dess barm, så pöste gräddan
"Och i stjerten bet sig gäddan . . . .

— Nej nu går det för långt! — Mat och poesi kunna aldrig förlikas tillsammans."

Efter min litterära symamsells begrepp, måste således poesien ovilkorligt vara någonting mycket magert.

Närmast sanningen torde vi emedlertid komma, om vi kalla poesien för känslan af det sköna. Vår verld är en fallen verld. Det vill säga, en Gudomlig, men stoftbunden, idée. Poesien är aningen af det paradisiska, det fullkomliga, som ligger gömdt inom lifvets trappor: det är det högsta väsendets uppenbarelse i sina minsta verk. Gå ut i den sköna naturen, se dess alltid nya, alltid ädla fägring, känn blommans doft, hör fåglens sång, skogens sus och bäckens sorl! Se dig om bland de fria konsternas skatter; se menniskosnillets förmåga, att gifva ett högre, ett förklaradt lif åt marmorblocket, färgorna, tonerna, orden! — Hvad känner du vid allt detta? Du förnimmer en onämnbar, ljuf lycksalighet; molnen kring din själ skingra sig, och du känner igen himlen, liksom vore det ett kärt barndomshem, du återsåg. Detta är poesi!

Men det finnes också menniskor, småsinnets offer, hvilka stå känslolösa såväl i naturens som i konstens rike. Man kallar dem réela, och de hafva tillvunnit sig förståndets — i synnerhet det s. k. snusförståndets — odelade bifall och högaktning. Jag skulle heldre vilja skänka dem min innerliga medömkan, ty dessa stackars realister, hafva de än sina fickor fylda af det rödaste guld, så äro de dock i andans verld fattiga lazaroner. Utan att förstå naturen och konsten

(hvilka på intet vis, ehuru så stundom brukas, böra förklaras såsom hvarandras motsatser, ty de äro tvillingsyskon till börden), kan man icke hafva rätt begrepp hvarken om sitt eget sublima värde eller skapelsens högre mening. Hela lifvet måste då antaga en skepnad af endast stränghet och armod. Den, som deremot förmår fatta lifvets poesi, eger just derigenom det säkraste medlet att hålla sin själ uppe under tidens småaktiga strider; han blifver likasom förtrolig med det öfvermenskliga, han emottar stundligen intryck, som ofrivilligt höja och förädla hans sinnen. Ja han lefver med sin Gud i ett närmare förhållande — Hvad kan vara bedröfligare att se, än en ungdom utan poesi: det är som en vår utan blommor!

Vore menniskan så idealisk, som vi i våra drömmar kunna föreställa oss, att hon kunde vara, då skulle poesien, känslan af det sköna, vara detsamma som den fullkomligaste rättskänsla, och då skulle det sköna i naturen och konsten äfven vara det enda behöfliga correktif mot alla moraliska fel. Vi finna ju, huru t. ex. redan anblicken af ett vackert landskap verkar förädlande på våra sinnen, mildrande för passionerna, värmande för hjertat. — Men vi lefva icke i fullkomlighetens Eldorado. Demiurgen håller oss ännu i sitt säkra våld. Vi kunna derför endast undantagsvis och icke i allmänhet emancipera oss från vårt eget öde och någon helt och hållet ostörd öfverensstämmelse emellan oss och det rent sköna existerar derför, i vanliga fall, endast för ögonblick, då vi förmå, att liksom höja oss öfver vår egen sfer; men från hvilka hänförelser vi, genom våra atractioner till stoftet, snart återfalla. Af detta förhållande härflyter det sorgliga klagande vemod, som hvarje känslig menniska erfar, då hon lägger sitt öra intill naturens hjerta. Hon känner då hela tomheten af hvarje jordisk lycka, hon känner, att det fattas henne något, som hon icke sjelf kan skapa, som icke verlden kan skänka henne. Den suck, som då stiger ur hennes bröst, är en ton i "Kreaturens klagan." Denna klagan är icke veklig, den är religieux.

Skall harmonien emellan naturen och menniskan någonsin här blifva ren och ostörd? Vi veta det icke; men vi ega

en ädel tröst mot verldens trångbröstade småsinne; det är tron på vårt slägtes perfektibilitet. Denna tro är icke blott ett idealiskt tankefoster, det är en lefvande sanning, som vi kunna spöra allt ifrån historiens början. Hvilken skön bestämmelse, att ständigt framskrida mot fullkomligheten, hvilken lycklig förtröstan i denna öfvertygelse!

Vända vi våra blickar från menniskoslägtet, såsom ett helt, till menniskorna, såsom delar, atomer deraf, då blifva ofta våra betraktelser mera sorgliga. På den förra taflan se vi en uppenbarelse om segrens visshet, på den senare se vi stridens alla fasor. Den olika, nyckfulla fördelningen af lyckans gåfvor, den hårda individualism, som är rådande, skapar så himmelsvidt olika omständigheter för lifvets utveckling. Visserligen ligger det en beständig rättvisa; den dom, som, en gång för alla, bestämt, att ingen fullkomlig lycka, under hvad fall som helst, kan uppspira ur jordens sköte; den rike så väl som den fattige har sitt kors att draga. Men härmed kunna vi dock icke nedtysta den blodiga orättvisa, som ännu låter så många af våra bröder förtryckas af så omenskliga samhällsförhållanden, att de till och med hindras från att blifva menniskor. Fattigdom, om man dermed menar arbete, innebär icke någon olycka utan tvärtom, en välsignelse. Men det finnes fall, — sådant utgör en skamfläck för staten — då arbetet är otillräckligt, då den grymmaste nöd sänker sina offer icke allenast i det djupaste materiella, utan äfven i ett än mer förskräckligt andeligt elände. Det är svagt att falla, säga vi. — Nåväl, det är då också svagt att dö! Det finnes pröfningar, som äro förädlande; det finnes också de, som äro förkrossande, men den, som vaggad i öfverflöd, vant sig vid, att i sina fantasier se olyckan endast under de mest konstlade former, har svårt för att tro på menniskovärdets fall för hunger och törst. Detta är någonting allt för enkelt, tycker han.

Hvaruppå beror väl menniskovärdet? — På känslan och tanken. Det gifves en period af lifvet, då själskraften har tillräcklig verksamhet blott af känslorna. Detta är en skön tid, rik på ljufva hänförelser, ty känslan är den bifrost på hvilken menniskoanden vandrar på besök till himlen. Snart blir dock hjer-

tat mindre lättrördt, och nu börjar tanken, som hitintills endast lekt bort sina dagar, att på allvar försöka sina krafter. Det är från denna period, som ordet känna för oss äfven fått betydelsen: förstå, begripa. Vi vilja nu genom logiska slutledningar bevisa, hvad vi förr nöjde oss med att endast tro. Svärmeriets drömmar vilja vi gifva kött och blod. Pröfningen och striden blifva ett behof, handling och händelser vår lifsluft; "stugan" blifver för trång, och vi kasta oss ut i verlden, hvilket ofta nog vill säga detsamma, som att kasta lott emellan godt och ondt. Låtom oss tro, att den grundton, som ligger i djupet af vår själ, icke förstämmes, om den än nedtystas af de tusende omständigheter, som inverka på karakterens bildning och utvecklingen af vårt lefnadsdrama. En af de största rolerna i detta drama spelas af kärleken; jag menar nu den romantiska kärleken, kärleken mellan man och qvinna, den lille guden med pil och båge. Visserligen finnes det personer, som på samma gång de lärt sig att tänka, glömt bort att känna. För dessa brandförsäkrade varelser står kärleken endast och allenast såsom en mathematisk figur, öfver hvilken de emellanåt göra upp spetsfundiga kalkyler och lärda afhandlingar men hvars sanna värde de dock aldrig begripa. Sådana der iskällar-hjertan höra dock Gudskelof till undantagen.

För oss andra är, som sagdt blifvit, kärleken af stor inflytelse. Han gör oss till hjeltar, martyrer, tyranner, slafvar och i synnerhet till dårar. Men all kärlek är likväl, till sitt innersta lif, en gnista af det Gudomliga; och den kärlek, som tvenne hjertan hysa till hvarandra, är oftast den känsla, som förestafvar kärleken i högre meningen, kärleken till allt sannt, allt skönt, allt godt. Hvilken sublim idée är det icke, att man och qvinna först tillsammans skola vara ett helt! Emedlertid har äfven denna känsla, grunden för all menniskoslägtets enhet, sitt stoft. Att uteslutande förakta det materiella elementet hos menniskan, det är att missförstå skaparens mening; vi böra endast förakta den otyglade passionen, som icke alls är någonting annat än stoft.

Man har sagt om vårt land, att dess historia är våra Konungars; man kunde säga om menniskan, att hennes histo-

ria är hennes hjertas. Hjertats historia är, som mycket annat i vår trassliga verld, icke sällan ett fortsatt missförstånd, en fortsatt villervalla, en vanställande kopia af ett mästerligt original. Sammanställa vi härtill våra iakttagelser öfver äktenskapet, då hafva vi, utan tvifvel, elementer till mer än en tragedi, om vi nemligen hafva sinne för att uppställa sådana. Huru många kärlekens föreningsband hafva icke blifvit förvandlade till tvångets bojor, huru många trohetseder hafva icke blifvit begrafda under liknöjdhetens snödrifvor!

Medgifvas måste, att i alla dessa mer eller mindre sorgliga missförhållanden, är qvinnan oftast den mest lidande parten; hon är det, emedan hon i allmänhet är den mest gifvande. Hela hennes väsen är ömhet, hennes natur är vekare, den behöfver icke derför vara svagare; familjen är hennes ändamål, hennes verld. Annorlunda är det med mannen. Hans krafter äro större, hans verkningskrets vidsträcktare. Hos honom är kärleken till qvinnan endast ett medel för högre värf. Hvilan, han njuter i den älskades famn, ger honom ersättning för stridernas mödor, verldens otack, småsinnets hån; ger honom mod till de uppoffringar, han är skyldig menskligheten. I såväl qvinnans som mannens själ lefver ett vishetens frågtecken och ett känslans utropstecken; men olikheten af deras karakterer bestämmes deraf, att hos den förra står utropstecknet främst och frågtecknet i andra rummet, då hos den sednare förhållandet är motsatt. — Den qvinna, som dör af kärlek — jag vill icke fälla hennes dom, men jag lägger gerna en ros på hennes graf. Den man, som dör af kärlek — han borde svepas i kjortlar, på det att han icke i de dödas rike måtte misskreditera sitt kön.

Säkerligen finnes det på hela jorden ingenting, som man beskyller för att vara upphofvet till så många oräkneliga olyckor, som äktenskapet, om icke möjligtvis brännvinet. — Man skulle kunna frukta för att äktenskapet på detta viset snart helt och hållet måste förlora all kredit; men härmed har det dock, Gudskelof, ingen fara, ty trotts allt förtal finnes det ännu, oss emellan sagdt, ingen enda menniska i hela vårt land, som icke i något ögonblick af sitt lif satt äktenskapet till

mål för sin lifligaste önskan. Alla vilja icke gifta sig, långt derifrån; men alla hafva någon gång velat det, eller skola en gång, om de få lefva, komma att vilja det. — Hvem kan väl begripa den blygsamhet, som tror sig böra rodna för denna sanning? — Men detta kapitel är fullt af obegripligheter; vi vilja bara hålla oss till orden. Hvarför har man väl med ordet: "fria" benämnt en handling, som tvärtom borde heta: "binda?" Kanske har man gjort så, emedan att fria är den sista yttringen af en mans fria vilja, eller kanske ligger grunden till detta besynnerliga språkbruk uti samma oegentliga princip, som låter oss med benämningen: "ståndsperson" vanligtvis afse just dem, som icke alls tillhör något stånd? anmärkningsvärdare är det likväl, om ordet: "förlofva" kan förklaras såsom liktydigt med: "lofva för mycket;" men en vida sorligare mysticism hvilar i alla fall öfver dubbelmeningen af ordet: "gift" — Huru förskräckligt att det skall finnas en sådan likhet mellan talesätten: "gifta sig" och: "ta sig gift!"

Vare dock anledningen till dessa egenheter i vårt språk hvilken som helst, säkert är, att äktenskapet, på den punkt af utveckling som menskligheten i våra dagar innehar, utgör en af de skönaste, det är, en af de heligaste institutioner, och om vi än kunna förutse, att framtiden innebär en rubbning af hvad, som angår den borgerliga lagens bokstaf äfven i detta fall, kan dock ingen tvifla på. Att den höga idéen: Man och qvinna skola vara ett, hvarandras complement till ett gudomligt helt, någonsin kan tillintetgöras.

En af orsakerna, hvarför äktenskapen så ofta sakna den lyckliggörande, den förädlande verkan, som de böra afse, återfinnes i det ekonomiska betryck, som hvilar tungt öfver så många familjer. Vi se visserligen några fall, der en innerlig kärlek makarne emellan förljufvar alla deras uppoffringar, alla deras ansträngningar, der hvarje börda blir lätt och der, under det låga taket, lefver en trefnad, som vi fåfängt efterspana i de rikes palatser! Men vi se ty värr ännu flera exempel på, att när fattigdomen stiger in genom dörren,

flyger kärleken ut genom fönstret. Den poesi, som i alla lyckliga äktenskap hvilar öfver det husliga lifvet, låter i allmänhet icke af någonting förjaga sig så lätt, som af ekonomiska bekymmer. Makarnas hela omtanka, blir omtankan för dagligt bröd. Det praktiska lifvet upptar dem så uteslutande, att de helt och hållet förgäta sina bättre, sina finare känslor, och i stället för att ömsesidigt stödja, nedtrycka de hvarandra i stoftet och den andeliga pauperismen. Under sådana omständigheter utgör äktenskapet icke någon källa till förnöjelse, hvarken för parterna sjelfva, eller för åskådaren; resultatet blir, i värsta fall, olycka, i vanligaste fall, tråkighet.

Efter så många tanke-utflygter hafva vi nu slutligen kommit till — det tråkiga — Hvilken bedröflig slump! — Om olyckan kan förliknas vid ett åskslag, så kan tråkigheten liknas vid ett evigt duggregn. Olyckan förkrossar lifvets fröjd med ett dråpslag; tråkigheten förtär den med ett långsamt men säkert gift. Tråkigheten lägger sig öfver all trefnad, som en spansk-fluga och anfaller glädjen som en törstig blodigel. — Besynnerligt nog kan man nästan säga detsamma om det tråkiga, som om det sköna, neml. att det trifs i många former; men till sitt hufvudresidens tyckes det dock, Gudnås, hafva utsett sjelfva skapelsens mästerstycke, menniskan; hon skulle kunna tro sådant, om icke erfarenheten stod bredvid som ett ogäfaktigt vittne! —

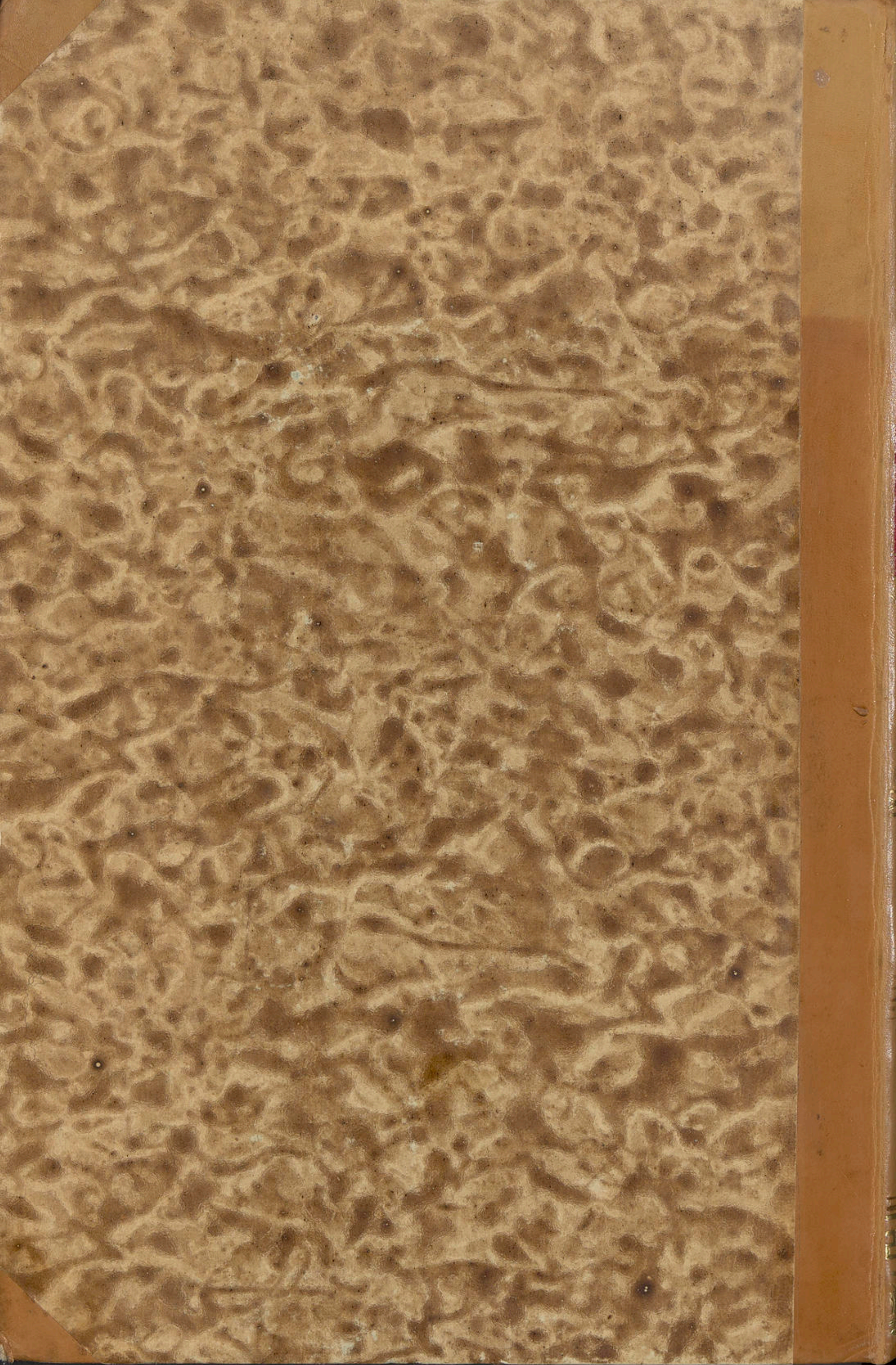
Hvarför är väl menniskan så ofta tråkig? — Troligtvis derför att hon så sällan är sann. En menniska, som är sann, är alltid poetisk, (såvida hon icke är dum, hvilket redan är en osanning i hennes egen natur). En menniska, som är osann, är alltid tråkig. Emedan vi nu vanligtvis äro mera sanna mot oss sjelfva än mot andra, är det också vanligt, att vi aldrig för dessa äro så älskvärda, som för oss sjelfva. — Det är i synnerhet, om jag så får kalla dem, de conventionella osanningarne, som i våra dagar befordra tråkighetens tillvext och förökning. Ett, sedan gammalt, på en oriktig väg framdrifvet och nu alldeles vilsekommet sälskapslif har, med sitt mode, sin convenance, sina tusende fördomar, i de

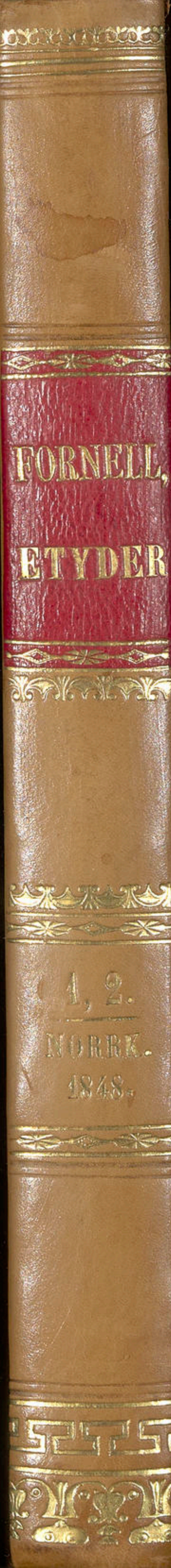
bizarresta karikatyrer förvridet så många af våra till sin grund vackra egenskaper. Sålunda har det inträffat, att det nu icke är frågan om att vara sig sjelf, utan att vara à la regel. All originalitet förqväfves af en missförstådd bildning, som vill forma alla efter samma mönster; till och med känslorna hafva fått sitt reglemente. Vi hafva fått en konst utan natur. Vi hafva fått modet, i stället för smaken, flärden i stället för sanningen. Nöjet liknar icke mer fjärilen, som fri, med gyllene doft på sina vingar, fladdra bland rosor; det liknar snarare en grann, uppstoppad påfågel, hvilken tar sig bäst ut bakifrån och som blifvit uppställd, liksom på ett museum, till exposition i glasskåp. Glädjen förtvinar bland toma former och stel etikett; hjertat förvandlas till en à la glace, som kallas: artighet. . . . .

Nu hafva icke alla sinne för att skratta åt dessa karikatyrer, hvaruppå vår moderna verld är bottenrik och för dem, som icke förstå sig på njutningen af ett godmodigt leende, för dem återstår, i det artificiella salongslifvet, föga annat än — bara, bara tråkighet. Vi hafva då fullt skäl att beundra fegheten af deras, så öfver måttan utsträckta, tålamod. Träffa vi åter personer, som vända ryggen åt hela denna konstbildade verld, och som finna sitt nöje uti att sluta sig inom sig sjelfva, icke böra vi då genast fördöma dem! Vi böra snarare beundra dem, om de kunna bibehålla sin menniskokärlek, fast de flytt från menniskorna. Det är i alla fall en god vana att, stundom sällskapa med sig sjelf. Hvarje menniska borde alltid sjelf vara sin bästa vän: men — märk det väl! — aldrig sin älskare. . . . .

En cigarrs lif är kort. Det förbrinner fort och behagligt — som en flygtig hvardagskärlek — och varder till aska. Ja, till och med den yppersta Tobaks-filosofi är endast stundens barn och förflyger med röken. — Min cigarr har slocknat, — min filosofi — hvart tog den vägen? . . . .






FORNELL,
ETYDER
1, 2.
NORRK.
1848.